ANTON ÇEHOV

BÜTÜN OYUNLARI · II

ORMANCİNİ ● MARTI ● ÜÇ KIZKARDEŞ

Çev: Ataol Behramoğlu

ADAM

ANTON ÇEHOV BÜTÜN OYUNLARI · II

ADAM

Anton Çehov

●

Bütün Oyunları II

ADAM YAYINLARI
©
Adam Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş.

Birinci Basım: Kasım 1991

Anton Çehov

●

Bütün Oyunları II

Rusça'dan çeviren Araol Behramoğlu

ADAM

İÇİNDEKİLER

Ormancini	7
Martı	91
Üç Kızkardeş	155

ORMANCİNİ

KİŞİLER

ALEKSANDR VLADİMİROVİÇ SEREBRYAKOV (Şaşa). Emekli profesör
YELENA ANDREYEVNA (Lenoçka, Hélène), Profesörün karısı, 27 yaşında
SOFYA ALEKSANDROVNA (Sonya, Soneçka, Sofi), Profesörün ilk karısından olan kızı, 20 yaşında
MARYA VASİLYEVNA VOYNİTSKAYA, Müşavir karısı, dul, profesörün ilk karısının annesi
YEGOR PETROVİÇ VOYNİTSKİ (Jorjenka, Jorj), Marya Vasilyevna'nın oğlu
LEONİD STEPANOVİÇ JELTUHİN (Lyoneçka, Lyonya), Okulunu bitirmemiş teknolog, çok zengin bir adam
YULYA STEPANOVNA (Yulya, Yuleçka), Jeltuhin'in kızkardeşi, 18 yaşında
İVAN İVANOVİÇ ORLOVSKİ, Çiftlik sahibi
FYODOR İVANOVİÇ (Fedyuşa, Fedenka, Fedya), İvan İvanoviç'in oğlu
MİHAİL LVOVİÇ HRUŞÇOV (Mişa, Mişenka), Çiftlik sahibi, doktor
İLYA İLYİÇ DYADİN
VASİLİ, Jeltuhin'in uşağı
SEMYON (Senka), Değirmen işçisi

BİRİNCİ PERDE

Jeltuhin çiftliğinin bahçesi. Teraslı bir ev. Evin önündeki alanda yemek için büyük, mezeler için daha küçük iki masa. Öğleden sonra üç suları.

I

JELTUHİN ve YULYA *(Evden Çıkarlar.)*

YULYA : Grilerini giyseydin keşke. Bu elbisen sana gitmiyor.

JELTUHİN Boşver. Farketmez.

YULYA Lyoneçka, niçin suratın bir karış? İnsan kendi doğum gününde surat asar mı böyle? Ne kötüsün!... (*Başını Jeltuhin'in göğsüne koyar.*)

JELTUHİN Bırak şimdi bu sevgi göterilerini! Lütfen!

YULYA (*gözyaşları içinde*) Lyoneçka!

JELTUHİN Bu hiçbir işe yaramayan bayat öpücüklerin, baygın bakışların, saat kılıflarının yerine, senden rica ettiğim şeyleri yapsaydın daha iyi ederdin! Niçin yazmadın Serebryakov'lara?.

YULYA : Lyoneçka, yazdım!

JELTUHİN Kime yazdın?.

YULYA Soneçka'ya. Bugün saat bire doğru mutlaka burada olmasını rica ettim. Vallahi yazdım!

JELTUHİN Fakat, saat üç oldu, ne gelen var ne giden. Gelmezlerse gelmesinler! İstemez! Zaten, bırakmalı bu işin peşini. Bir şey çıkacağı yok... Aşağılık bir duygu, horgörülme, hepsi bu! İlgisini bile çekmiyorum. Çirkin, sıradan bir adamım ben. Roman kahramanlarına benzeyen hiçbir yanım yok. Benimle evlense bile hesabına öyle geldiği için evlenir, param için yapar bunu!...

YULYA Çirkinmiş... Sen kendini anlayamıyorsun.

JELTUHİN Evet, sanki kördük! Sakallarım bile öteki insanlarınki gibi çıkmıyor da, nah şuradan, boynumdan çıkıyor... Bıyıklarım... Burnum...

YULYA : Niçin yanaklarını oğuşturuyorsun?

JELTUHİN Gözlerimin altı ağrıyor yine.

YULYA : Azıcık da şişmişler. Dur, öpeyim, hemencecik geçsin.

JELTUHİN Budalalığı bırak!

(Orlovski ve Voynitski girerler.)

II
ÖNCEKİLER, ORLOVSKİ ve VOYNİTSKİ

ORLOVSKİ Yulya'cığım, canımın içi, ne zaman doyuracağız karnımızı? Saat üçü buldu!

YULYA Serebryakov'lar daha gelmedi ama Vaftizbaba!

ORLOVSKİ Ne zamana kadar bekleyeceğiz onları? Kuzucuğum, karnım acıktı benim. İşte, Yegor Petroviç de acıkmış.

JELTUHİN (*Voynitski'ye*): Gelecek mi sizinkiler?

VOYNİTSKİ Ben yola çıkarken Yelena Andreyevna giyiniyordu.

JELTUHİN : Kesin olarak gelecekler öyleyse?

VOYNİTSKİ Kesin olarak diye bir şey söylenemez. Bir de bakarsınız bizim generalin eklem ağrıları tutar, ya da kapris yapacağı; gelemezler.

JELTUHİN : Öyleyse, buyrun kahvaltıya. Ne diye bekleyelim? (*Bağırır.*) İlya İlyiç! Sergey Nikodimiç!

(Diyadin ve iki-üç konuk girer.)

III
ÖNCEKİLER, DYADİN ve KONUKLAR

JELTUHİN Buyurun mezelere. Buyurun lütfen. (*Meze masasının yanında durarak.*) Serebryakov'lar gelmedi, Fyodor İvanıç yok, Ormancini de gelmedi... Unuttular bizi!

YULYA Votka ister misini Vaftizbaba?

ORLOVSKİ Azıcık. Hah... Yeter.

DYADİN (*boynuna peçete bağlayarak*): Bulunmaz bir çiftlik sahibesisiniz, Yuliya Stepanovna! Tarlanızı gezerken, bahçenizdeki ağaçların gölgesi altında dolaşırken, şu masaya bakarken, her yerde, her yerde sizin büyülü elinizin kudretini görüyorum. Sağlığınıza!

YULYA Cansıkıcı şeyler de pek çok İlya İlyiç! Sözgelimi, Nazarka hindi yavrularını kümese sokmamış dün, onlar da bahçede, çiğ altında gecelemişler. Bugün beş tanesi öldü.

DYADİN Olmaz ki. Hindi nazlı bir hayvandır.

VOYNİTSKİ (*Dyadin'e*): Vaflya, bana jambon kesşene biraz!

DYADİN Hay hay, memnuniyetle. Enfes bir jambon. Binbir Gece Masalları'ndaki mucizelerden biri de işte bu. (*Kesmeye başlar.*) Sana şu jambonu bütün güzel sanat kurallarına uygun olarak keseceğim. Beethoven ve Shakespeare böyle kesemezlerdi. Fakat, bıçak kör. (*İki bıçağı birbirine sürterek biler.*)

JELTUHİN (*üreyerek*): Uvvv!... Vaflya dur! Fena oluyorum!

ORLOVSKİ Anlatsanız a Yegor Petroviç, ne var ne yok sizlerde?

VOYNİTSKİ Hiçbir şey.

ORLOVSKİ Yeni bir şeyler?

VOYNİTSKİ Eski tas eski hamam. Her şey geçen yıl nasıldıysa bu yıl da öyle. Ben her zamanki gibi çok konuşup az iş yapıyorum. Yaşlı *mamam* hâlâ kadınların eşitliği ve bağımsızlığı konusunda bir şeyler geveleyip duruyor, bir gözü ile mezara bakarken, öteki gözüyle yeni bir hayatın şafağını arıyor bilgelik dolu kitapçıklarında.

ORLOVSKİ Peki, Şaşa?

VOYNİTSKİ Profesörü ise ne yazık ki güveler yiyip bitiremedi henüz. Eskisi gibi sabahtan gece yaralarına kadar yazı odasında oturup, yazıyor. "Beynimizin bütün gücünü topluyor, alnımızı kırıştırıyor, durmadan kasideler yazıyoruz. Fakat ne kendimiz ne de onlar için bir övgü sözü işitmiyoruz hiçbir yerde" Zavallı kâğıtlar; Soneçka'ya gelince, her zamanki gibi bilgelik dolu kitaplar okuyor ve pek bilgece bir anı defteri tutuyor.

ORLOVSKİ Canım benim, tatlı kızım...

VOYNİTSKİ Gözlemlerimi yazmaya kalksam koca bir roman olur. Yapılacak tek şey konuyu kâğıda döküvermek. Emekli bir profesör, bayat peksimetin, bilgin sazanbalığının biri... Eklem ağrıları, romatizma, yarım baş ağrısı, karaciğer v.s... Othello gibi kıskançtır. Kesesi kentte yaşamaya elverişli olmadığından ilk karısının çiftliğinde yaşamaktadır ister istemez. Olağanüstü bahtlı bir adamdır, fakat durmadan bahtsızlıktan yakınır.

ORLOVSKİ Haydi canım!

VOYNİTSKİ Ne haydi canımı! Düşünün bir kere, ne kadar bahtlı bir adam! Haydi babası sıradan bir zangoç olan küçük bir çömezin bilginler arasına katılmasını, kürsüler elde edişini, asaletmaab oluşunu ve bir senatör kızıyla evli bulunuşunu bir yana bırakalım, diyelim ki önemi yok bunların. Fakat bir de şuna bakın Adam sanattan hiçbir şey anlamadığı halde tam 25 yıl sanat üzerine yazıp çiziyor. Tam 25 yıl sanatta gerçekçilik, sanatsal tasarı ve daha bir yığın saçma sapan şey üzerine başkalarının görüşlerini geveleyip duruyor. Adam tam 25 yıl akıllılarca zaten çok önceden bilinen, ahmaklarınsa ilgisini çekmeyen konular üzerine yazıp çiziyor; yani kısaca söylemek gerekirse, tam 25 yıl havanda su dövüyor. Ve bütün bunlara karşılık ne kadar büyük başarı! Ne büyük bir ün! Fakat, nasıl kazanabiliyor bu başarıyı? Niçin? Ne hakla?

ORLOVSKİ (*kahkahayla*): Kıskançlık, kıskançlık!

VOYNİTSKİ Evet, kıskanıyorum! Ya kadınlar konusunda elde ettiği başarılar! Hiçbir Don Juan böylesine tam bir başarı kazanamamıştır! İlk karısı, yani benim kızkardeşim, güzel, tatlı bir yaratıktı. Şu mavi gök kadar aydınlık ve duruydu. Hayranlarının sayısı profesörün öğrencilerinden daha çok olan bu soylu, yüce ruhlu kız öylesine âşık oldu ki ona; ancak melekler arasında böyle bir sevgiden söz edilebilir. Annem, onun kaynanası, hâlâ kutsal bir korku duyuyor bu adamın karşısında, hâlâ tapıyor ona. İkinci karısını siz de gördünüz. Böylesine güzel, böylesine akıllı bir kadın, gençliğini, güzelliğini, özgürlüğünü, parlaklığını yaşlı bir adama verdi. Niçin? Neden? Bilseniz ne yetenekli bir insan, bir artist! Şaşılacak

kadar güzel piyano çalıyor!

ORLOVSKİ Tümüyle yetenekli, seçkin bir aile.

JELTUHİN Evet, sözgelimi Sofya Aleksandrovna'nın olağanüstü güzellikte bir sesi var. Şaşılacak bir soprano. Petersburg'da bile böylesine rastlamadım. Fakat, biliyor musunuz, tiz notalara çıktığı zaman kendini pek fazla sıkıyor! Ne kadar yazık! Ah, tiz sesleri de kendini sıkmadan çıkarabilse! Ah, bir çıkarabilse! O zaman, kafamı koyarım ki Sofya Aleksandrovna'dan şaşılacak bir... Baylar, özür dilerim, Yulya'ya bir şey söylemem gerekli. (*Yulya'yı bir kıyıya çeker.*) Bir atlı gönder onlara. Eğer hemen gelemeyeceklerse, hiç olmazsa akşam yemeğine gelmelerini yaz. (*Yavaşça.*) Yazıda yanlışlık yapıp beni rezil etme. Gelmek *ge* ile yazılır, *ke* ile değil... (*Yüksek sesle, tatlılıkla.*) Lütfen dostum.

YULYA Peki. (*Çıkar.*)

DYADİN Profesörün henüz tanımak şerefine ulaşmadığım zevcesi Yelena Andreyevna'nın yalnız ruh güzellikleri bakımından değil, dış güzellikler bakımından da seçkin bir kişi olduğunu söylüyorlar.

ORLOVSKİ Evet, çok güzel bir hanımefendi.

JELTUHİN : Profesörüne bağlı mı acaba?

VOYNİTSKİ Ne yazık ki evet.

JELTUHİN : Niçin ne yazık ki?

VOYNİTSKİ Çünkü tepeden tırnağa yapmacık bir bağlılık bu. Cafcaflı sözler ve mantıksızlık. Sana sıkıntı veren yaşlı kocanı aldatamazsın, yoksa ahlâksızlık etmiş olursun. Şimdi, neresinden tutacaksınız bu mantığın?

DYADİN (*ağlamaklı*): Jorjenka, senin bu türlü konuşmalarından hiç hoşlanmıyorum. İşte, her yanım titremeye başladı... Baylar, güzel söz söyleme sanatının yetenek ve inceliği yok bende. Fakat, parlak, gözalıcı cümleler kurmadan, vicdanımdan fışkıran sözcükleri söylememe izin verin... Baylar, kim ki karısını ya da kocasını aldatır, böyle bir insana güvenilemez. Böyle bir insan vatana da hıyanet edebilir!

VOYNİTSKİ Kapa şu fıskıyeyi!

DYADİN Bir dakika Jorjenka... Dostlarım, İvan İvanıç,

Lyoneçka; sözgelimi, kaderin bana oynadığı oyunu gözönüne alın. Dış görünüşümün çekici olmaması yüzünden düğünümüzün ertesi günü karımın beni bırakıp kaçmış olması bilinmezliğin karanlıklarına gömülmüş bir sır değildir.

VOYNİTSKİ Karın çok iyi etmiş.

DYADİN Baylar, bir dakika! Ben bu olaydan sonra da evliliğin bana yüklemiş bulunduğu yükümlülüklerden kaçmadım. Şu ana kadar seviyorum onu ve bağlıyım ona. Sevdiği adamdan peydahladığı çocuklarına elimden geldiğince yardım ediyorum, varımı yoğumu bu çocuklara bıraktım. Ben evlilik yükümlülüklerini yerine getirdim ve gurur duyuyorum bundan. Gururlu bir adamım ben! Mutluluğum elden gitti, ama gururum bende kaldı! Ya o? Gençliği uçtu, güzelliği tabiat yasalarının etkisiyle soldu, sevdiği adam öldü, yeri cennet olsun. Ne kaldı elinde? (*Oturur.*) Ben ciddiyim, fakat siz gülüyorsunuz.

ORLOVSKİ İyi bir insansın, çok temiz yürekli bir insansın ama, hem gereğinden çok konuşuyor, hem de konuşurken elini kolunu sallıyorsun...

(Evden Fyodor İvanoviç çıkar. Üzerinde iyi cins çuhadan dikilmiş bir kaftan; göğsünde nişanlar, madalyalar, halkalarına çeşitli küçük simgeler takılmış olan kalın, altın bir zincir; parmaklarında değerli yüzükler.)

IV
ÖNCEKİLER, FYODOR İVANOVİÇ

FYODOR İVANOVİÇ Selâm çocuklar!

ORLOVSKİ (*sevinçle*): Oğlum, Fedyuşa'm!

FYODOR İVANOVİÇ (*Jeltuhin'e*): Doğum günün kutlu olsun... İnşallah daha da büyürsün... (*Herkesle selâmlaşır.*) Merhaba peder bey! Nasılsın Vaflya? İştahınız bol olsun.

JELTUHİN Nerelerde sürtüyordun? Bu kadar da gecikilmez ki.

FYODOR İVANOVİÇ Çok sıcak! Biraz votka içmeli.

ORLOVSKİ (*oğluna bakmaktan zevk duyarak*): İki gözüm, koca sakallım... Baylar, ne kadar yakışıklı değil mi? Bakın bir ne

kadar yakışıklı, değil mi?

FYODOR İVANOVİÇ Doğum günün şerefine! (*İçer.*) Fakat, Serebryakov'lar nerede?

JELTUHİN Gelmediler.

FYODOR İVANOVİÇ Hımm... Peki Yulya nerede?

JELTUHİN Bilmem ki nerelerde takılıp kaldı. Börekleri getirmenin de zamanı.. Çağırayım şunu. (*Çıkar.*)

ORLOVSKİ Bugün bizim Lyoneçka'nın keyfi yerinde değil pek. Suratı asık.

VOYNİTSKİ İneğin biri.

ORLOVSKİ Ne yaparsın, sinirleri bozuk...

VOYNİTSKİ : Sinirleri bencilliğinden bozuk. Adamın yanında şu ringa balığının tadı pek güzel deseniz, niye kendisini övmediniz diye gücenir size. Huysuz bir herif. Neyse, geliyor. (*Yulya ve Jeltuhin girerler.*)

V
ÖNCEKİLER, JELTUHİN ve YULYA

YULYA Merhaba Fedenka! (*Fyodor İvanoviç'le öpüşürler.*) Yemene bak iki gözüm. (*İvan İvanoviç'e*) Doğum günü hediyesi olarak Lyoneçka'ya ne aldım bakın Vaftizbaba! (*Saat kılıfını gösterir.*)

ORLOVSKİ Yulya'cığım, canım benim, saat kılıfı almış! Ne güzel şey...

YULYA : Sadece altın ipliğe sekiz buçuk ruble gitti. Kenarlarına bakın şunun İncicikler, incicikler, incicikler... Bu harfler Leonid Jeltuhin. Şuracığa da ipekten iplikle ne yazdırdım bakın Unutma beni, unutmam seni...

DYADİN İzin verin ben de bakayım! Harika!

FYODOR İVANOVİÇ Bırakın artık canım... Yeter! Yulya, söyle de şampanya getirsinler!

YULYA Fedenka, şampanya akşam içilecek!

FYODOR İVANOVİÇ Al sana! Akşam içilecekmiş! Eğer şu anda bana şampanya getirmezsen şimdi çıkıp gideceğim! Şerefim hakkı için giderim! Yerini söyle bana, gidip kendim

getireyim.

YULYA Her zaman böyle olmadık şeyler yaparsın Fedya. (*Vasili'ye*) Vasili, al şu anahtarı! Şampanyanın yerini biliyorsun; kilerde, köşede, kuru üzüm çuvalının yanındaki sepette. Yalnız dikkat et, bir şeyler kırıp dökme.

FYODOR İVANOVİÇ Üç şişe getir Vasili!

YULYA Senden hiçbir zaman iyi bir çiftlik yöneticisi çıkmayacak Fedenka. (*Herkese börek dağıtır.*) Yiyin baylar, bol bol yiyin... Akşam yemeğine çok var daha, altıya kadar çok zaman var. Sen adam olmayacaksın Fedenka... Sen mahvolmuş bir adamsın...

FYODOR İVANOVİÇ Tamam, okumaya başladı!

VOYNİTSKİ Sanırım gelen var... İşitiyor musunuz?

JELTUHİN Evet... Serebryakov'lar... Geldiler Sonunda!

VASİLİ Sayın Serebryakov'lar geldiler!

YULYA (*haykırır*): Soneçka! (*Koşarak çıkar.*)

VOYNİTSKİ (*şarkı söyler*): Gidip karşılayalım... (*Çıkar.*)

FYODOR İVANOVİÇ Amma da sevindiler!

JELTUHİN Şu insanlar ölçülü davranmayı iyice bir yana bıraktılar. Sanki profesörün karısıyla yaşadığını herkese belli etmese olmaz.

FYODOR İVANOVİÇ Kim?

JELTUHİN Kim olacak, Jorj. Sen yoktun, kadını öylesine övdü ki, artık ayıp denen bir şey var canım.

FYODOR İVANOVİÇ : Nereden biliyorsun profesörün karısıyla yaşadığını?

JELTUHİN Sanki kördük... Bütün kasabanın konuştuğu bu...

FYODOR İVANOVİÇ Saçma. Şimdilik hiç kimse yaşamıyor profesörün karısıyla, fakat kısa bir süre sonra ben başlayacağım yaşamaya... Anlıyor musun? Ben!

VI

(Öncekiler, Serebryakov, Marya Vasilyevna, Voynitski'nin kolunda Yelena Andreyevna, Sonya ve Yulya girerler.)

YULYA (*Sonya'yı öperek*): Canım! Canım!

ORLOVSKİ (*karşılar*): Saşa, iki gözüm, merhaba! (*Profesörle öpüşürler.*) İyisin değil mi? Tanrıya şükür!

SEREBRYAKOV Sen nasılsın, Vaftizbirader? Maşallah aslan gibisin! Çok sevindim seni gördüğüme. Çok oldu mu geziden döneli?

ORLOVSKİ Cuma günü geldim. (*Marya Vasilyevna'ya*) Saygıdeğer Marya Vasilyevna! Nasılsınız? (*Elini öper.*)

MARYA VASİLYEVNA Teşekkür ederim sevgili çocuğum. (*Orlovski'nin alnını öper.*)

SONYA Vaftizbaba!

ORLOVSKİ Soneçka, iki gözüm! (*Öper.*) Canımın içi, küçük kanaryam...

SONYA Aynı tatlı, duygulu, iyi yüz...

ORLOVSKİ Büyümüş, güzelleşmiş, gelinlik kız olmuşsun canımın içi...

SONYA Nasılsınız? Sağlığınız yerinde mi?

ORLOVSKİ Demir gibiyim!

SONYA Aslansınız Vaftizbaba! (*Fyodor İvanoviç'e*) Az kalsın koca fili görmüyordum! (*Öpüşürler.*) Yanmışsın, saçın sakalın birbirine karışmış, örümceğe dönmüşsün!

YULYA Canım benim!

ORLOVSKİ (*Serebryakov'a*): İşler nasıl Vaftizbirader?

SEREBRYAKOV Eh, şöyle böyle... Sen ne yapıyorsun?

ORLOVSKİ Ne mi yapıyorum? Yaşıyorum azizim! Çiftliğimi oğluma verdim, kızlarımı iyi adamlarla evlendirdim, benden başına buyruk adam yok şimdi. Canımın çektiği yerde geziyorum!

DYADİN Asaletmaabları biraz geciktiler. Böreklerin sühuneti oldukça azaldı. Kendimi size tanıtmama izin verirseniz, bendeniz İlya İlyiç Dyadin; ya da yüzümün çiçekbozuğu oluşundan ötürü bazılarının pek keskin bir zekâ eseri göstererek ifade ettikleri üzere Vaflya.*

SEREBRYAKOV Çok hoş.

DYADİN : *Madame! Madameoiselle! (Yelena Andreyevna ve Son-*

* Kâğıthelvası. (çev.)

ya'yı selamlar.) Burada hepiniz benim dostlarımsınız asaletmaablar! Bir zamanlar benim de kendime düşen payı mutsuz bir olay yüzünden devletin yetmiş bin rublesini yitiren öz kardeşime ailesel zorunluklar ya da entellektüel çevrelerde ifade edildiği üzere elde olmayan nedenlerle bırakmak zorunda bulunduğum büyük bir servetim vardı. Mesleğim, tabiatın coşkun güçlerini sömürmektir. Coşkun dalgaları dostum Ormancini'nden kiralamış bulunduğum değirmenin çarklarını döndürmek zorunda bırakmaktayım!

VOYNİTSKİ Kapa şu fıskıyeyi Vaflya!

DYADİN Anayurdumuzun ufuklarını süsleyen bilim yıldızlarının karşısında her zaman derin bir saygıyla eğilirim. (*Eğilir.*) Asaletmaablarını ziyaretlerimle tedirgin ederek bilimin en son buluşları üzerine yapacağınız konuşmalarla ruhumu zevklendirmek isteği biçiminde kendini gösteren küstahlığımı bağışlamanızı dilerim.

SEREBRYAKOV Rica ederim. Buyurun, çok sevinirim.

SONYA Anlatsanız a Vaftizbaba, kışı nerelerde geçirdiniz? Nereye kayboldunuz?

ORLOVSKİ Hmunden, Paris, Nis, Londra... İşte böyle iki gözüm...

SONYA Ne güzel! Ne mutlu size!

ORLOVSKİ Sonbaharda sen de gelsene benimle! Ha?

SONYA (*şarkı söyler*) Durup dururken ayartma beni.

FYODOR İVANOVİÇ Kahvaltı masasında şarkı söyleme, yoksa kocanın karısı ahmak olur.

DYADİN Şimdi şu masaya à *vol d'oiseaux** bakmak ne kadar ilgi çekici olurdu. Ne harika bir buket! İncelik, güzellik, derin bir bilgelik ve...

FYODOR İVANOVİÇ Ne harika bir dil! Şeytan bilir, bu da nesi! Öyle bir konuşuyorsun ki sanki birisi sırtını rendeliyor... *(Gülüşürler.)*

ORLOVSKİ (*Sonya'ya*): Canımın içi, demek hâlâ kocaya varmadın ha...

* à vol d'oiseaux (fr.) Kuşbakışı. (çev.)

VOYNİTSKİ İnsaf edin, kime varsın? Humboldt öldü. Edison Amerika'da. Schopenhauer da artık yaşamıyor... Birkaç gün önce masanın üzerinde anı defterini buldum. Aman allah! İçinde neler yok ki! "Hayır, ben hiçbir zaman âşık olmayacağım... Aşk, benim benliğimin karşı cins objesine doğru bencil bir yönelişinden başka bir şey değildir." Ve şeytan bilir, daha neler neler... Transendentalizm, integral başlangıcının tepe noktası... Vay canına! Nereden de öğrendin bütün bunları!

SONYA Bunu bir başkasından bekleyebilirdim ama, senden değil Jorj Dayı.

VOYNİTSKİ Ne var şimdi gücenecek bunda?

SONYA Eğer bir tek söz daha söylersen ikimizden birinin eve dönmesi gerekecek, ya senin ya benim...

ORLOVSKİ (*kahkahayla*): Vay canına, karaktere bak!

VOYNİTSKİ Evet, haberiniz olsun... (*Sonya'ya*) Haydi elceğizini ver bana! Haydi! (*Sonya'nın elini öper.*) Barışalım... Bir daha yapmam.

VII
ÖNCEKİLER, HRUŞÇOV

HRUŞÇOV (*evden çıkarken*): Ressam olmalıymışım!... Ne eşsiz bir topluluk!

ORLOVSKİ (*sevinçle*): Mişa! Vaftizoğlum benim!

HRUŞÇOV Doğum günü hepinize kutlu olsun! Merhaba Yuleçka, ne kadar tatlısın bugün! Vaftizbaba! (*Orlovski'yle öpüşürler.*) Sofya Aleksandrovna... (*Herkesle selâmlaşır.*)

JELTUHİN Bu kadar da gecikilir mi canım? Nerede kaldın?

HRUŞÇOV Bir hastadaydım.

YULYA Börekler soğuyalı çok oldu.

HRUŞÇOV Varsın soğusunlar Yuleçka, ben de soğuk soğuk yerim. Peki, nereye oturayım şimdi?

SONYA Buraya oturun... (*Yanında Hruşçov'a yer açar.*)

HRUŞÇOV Bugün hava olağanüstü güzellikte, ben de müthiş iştahlıyım... Durun, votka içeyim biraz... (*İçer.*) Doğum günü

hepimize kutlu olsun! Biraz da börek... Yuleçka, şu börekciğe bir öpücük kondurursanız lezzeti daha da artacak... (*Yulya böreği öper.*) *Merci.* Ne var ne yok Vaftizbaba? Çoktandır görmüyordum sizi.

ORLOVSKİ Doğru. Çok oldu görüşmeyeli. Zaten ben yurt dışındaydım.

HRUŞÇOV İşittim, işittim... Kıskanmıştım sizi. Sende ne var ne yok Fyodor?

FYODOR İVANOVİÇ Ne olsun, dualarınız sayesinde yaşayıp gidiyoruz çok şükür...

HRUŞÇOV İşler nasıl?

FYODOR İVANOVİÇ Fena değil. Geçinip gidiyoruz. Fakat, kardeş, pek fazla yolculuk yapıyorum. Buradan Kafkasya'ya, Kafkasya'dan buraya, buradan Kafkasya'ya, sonra yeniden buraya, başı sonu belli değil, cin çarpmış gibi dolanıp duruyorum. Üstelik iki çiftliğim birden var orada.

HRUŞÇOV Biliyorum.

FYODOR İVANOVİÇ Sömürgecilikle uğraşıyor, boş zamanlarımda da zehirli örümcek ve akrep avlıyorum. İşler genel olarak iyi. Fakat meseleye "Ey tutkular, rahat bırakın beni" dizesindeki açıdan bakarsan, ben yine de eskisi gibiyim.

HRUŞÇOV Âşıksın değil mi?

FYODOR İVANOVİÇ Aziz dostum Ormancini, söz buraya gelince yapılacak şey içmektir. (*İçer.*) Baylar, hiçbir zaman evli bir kadına âşık olmayın! Evli bir kadına âşık olacağınıza, bendeniz gibi omuzunuzdan yaralanın, ya da bir kurşun ayağınızı delip geçsin, şerefim hakkı için, daha iyi... Öyle bir belâ ki, sanki...

SONYA Ümitsiz mi?

FYODOR İVANOVİÇ Al sana! Ümitsiz miymiş... Bu dünyada hiçbir şey ümitsiz değildir. Ümitsizlik, karşılıksız aşk, ahlar, vahlar; şımarıklıktan başka bir şey değil bütün bunlar. İnsan istemeli önce... Tüfeğimin teklememesini istemiştim, şimdi teklemiyor. Ondan beni sevmesini istemiştim, sevecek. İşte böyle Sonya kardeş. Ben birini gözüme kestirdim mi, elimden kurtulması aya uçmasından daha zordur.

SONYA Ne korkunç adamsın!

FYODOR İVANOVİÇ Hayır, kurtulamayacaksın elimden. Ona daha üç cümle söyledim söylemedim, egemenliğimin altına girdi... Evet... Sadece üç cümle... Dedim ki "Sayın bayan, herhangi bir pencereye baktığınız zaman beni düşünmek zorundasınız. Sizden bunu istiyorum." Bu, günde en az bin kere beni düşünecek demektir. Sonra, her gün mektup bombardımanına tutuyorum onu.

YELENA ANDREYEVNA Mektupların size bu konuda yardım edebileceklerini sanmıyorum. Onları okumayabilir.

FYODOR İVANOVİÇ Öyle mi sanıyorsunuz? Hımın... Şu dünyada otuz beş yıldır yaşıyorum, mektup zarflarını açmadan edebilen olağanüstü kadınlarla karşılaşmadım nedense.

ORLOVSKİ (*oğluna bakmaktan zevk duyar*) Ne güzel konuşuyor, değil mi? Oğlum benim, aslanım! Ben de tıpkı böyleydim! Tam tamına böyleydim! Yalnız, savaşa katılmadım. Ama su gibi votka içer, su gibi para harcardım. Korkunç!

FYODOR İVANOVİÇ Onu gerçekten seviyorum Mişa; hırsla, kıskançlıkla seviyorum... İsteseydi, her şeyimi verirdim ona. Kafkasya'ya, dağlara götürürdüm, mutluluk içinde yaşardık... Ona sadık bir köpek gibi bekçilik ederdim, Yelena Andreyevna. Lermontov'un *İblis* şiirinde önderimiz İblis'in Prenses Tamara'ya söylediği gibi "Dünyanın kraliçesi ve benim sadık dostum" olurdu. Eh, ne yapalım, kendi mutluluğuna kendi engel oluyor!

HRUŞÇOV Kim bu mutlu hanımefendi?

FYODOR İVANOVİÇ Çok şey bilirsen çabuk yaşlanırsın... Neyse, bu konuyu keselim burada. Biraz da başka hikâyelerden söz edelim. Aklıma on yıl öncesi geliyor. Lyonya o zaman lise öğrencisiydi, onun doğum gününü kutluyorduk yine. Buradan atla eve dönüyordum. Sağ kolumda Sonya, sol kolumda Yulya oturmuş, ikisi de sakalıma tutunmuşlar... Baylar, gençlik dostlarım Sonya ve Yulya'nın şerefine içelim!

DYADİN (*kahkahayla*): Harika! Harika!

FYODOR İVANOVİÇ Bir keresinde, bir savaş ertesi Trabzon'da bir Türk paşasıyla kafaları çekiyorduk. Bana dedi ki...

DYADİN (*keser*): Baylar, seçkin ilişkiler şerefine içelim! Viva dostluk! Hurra!

FYODOR İVANOVİÇ Stop, stop, stop! Sonya, baksana, şeytan canımı alsın ki iddia ediyorum; işte sana üç yüz ruble! Yemekten sonra kroket alanına gidelim. Bir vuruşta topa iki tur attıracağım. Var mısın?

SONYA Varım. Ama, bende üç yüz ruble yok.

FYODOR İVANOVİÇ Yenilirsen kırk kere şarkı söylersin bana.

SONYA Peki.

DYADİN Harika! Harika!

YELENA ANDREYEVNA (*göğe bakarak*) Bu kuş nasıl uçuyor böyle?

JELTUHİN Atmaca.

FYODOR İVANOVİÇ Atmacanın şerefine!

SONYA (*kahkahalarla gülmeye başlar.*)

ORLOVSKİ Bizimkini tuttu! Ne oluyorsun?

HRUŞÇOV (*kahkahalarla gülmeye başlar.*)

ORLOVSKİ Al bir tane daha! Sana ne oldu?

MARYA VASİLYEVNA Sofi, hoş bir şey değil bu!

HRUŞÇOV Oh, özür dilerim baylar... Şimdi duracak, hemen...

ORLOVSKİ Buna derler tımarhane korosu.

VOYNİTSKİ : Şimdi bu ikisine serçe parmağını göster, kahkahadan kırılırlar. Sonya! (*Parmağını gösterir.*) İşte, bakın...

HRUŞÇOV Yeter! (*Saatine bakar.*) Yedin içtin, artık haddini bilip gitme zamanı geldi Mihail Baba.

SONYA Nereye gideceksiniz?

HRUŞÇOV Bir hastaya. Uzun süren bir kış ya da soğuk bir kadın insana nasıl bıkkınlık verirse, bu hekimlik de bana öyle bıkkınlık vermeye başladı.

SEREBRYAKOV Özür dilerim ama, hekimlik, sizin mesleğiniz, işiniz...

VOYNİTSKİ (*iğneli bir alayla*) Onun mesleği başka. Toprağından turpkömürü çıkarıyor o.

SEREBRYAKOV Ne dediniz?

VOYNİTSKİ Turpkömürü. Bir mühendis iki kere iki dört gibi

hesabetti; toprağında tam 720 bin rublelik turpkömürü yatıyor. Şaka değil.

HRUŞÇOV Ben para kazanmak için çıkarmıyorum turpkömürünü.

VOYNİTSKİ Peki, niçin çıkarıyorsunuz öyleyse?

HRUŞÇOV : Ormanları kesmemeniz için.

VOYNİTSKİ Ne diye kesmeyecekmişiz ormanları? Eğer size kulak asacak olursak, ormanların, içinde genç kızlarla delikanlılar elim sende oynasınlar diye var olduklarına inanmamız gerekecek, öyle değil mi?

HRUŞÇOV : Ben hiçbir zaman böyle bir şey söylemedim.

VOYNİTSKİ Bugüne kadar sizden ormanları koruma üstüne söylenmiş ne kadar söylev işitmek şerefine ulaştıysam, hepsi de bayat, ciddiyet dışı, tek yanlı şeylerdir. Bu türlü konuştuğumdan dolayı beni bağışlamanızı dilerim. Fakat gözükapalı söz söylüyor değilim; ormanları koruma üstüne çektiğiniz söylevleri aşağıyukarı ezbere bilen biri olarak konuşuyorum... (*Hruşçov'u taklit etmek amacıyla yükseltilmiş bir ton ve jestlerle.*) İnsanlar!... Ah!... Ormanları mahvediyorsunuz!... Oysa onlar dünyayı süsler, insana güzellik kavramını öğretir, yüce duygular esinlerler. Ormanlar sert iklimleri yumuşatır. İklimin daha yumuşak olduğu yerlerde ise insanlar doğayla yaptıkları savaşta daha az güç harcadıkları için yumuşak ve okşayıcı olurlar. Yumuşak iklimli ülkelerin insanları güzel, kıvrak ve duyguludur. Sözleri ince, davranışları zariftir. Sanat ve bilimin geliştiği yer oralardır. Onların felsefesi karanlık değildir. Oralarda kadınlara incelikle, soylulukla davranılır. v.s., v.s., v.s... Sözleriniz pek hoş, fakat o kadar az inandırıcı ki, sobamı odunla doldurmaya ve ağaçtan ambarlar kurmaya devam etmeme izin verin.

HRUŞÇOV Gerektiği zaman kesilebilir elbette, fakat ormanları mahvetmekten el çekmenin zamanıdır. Rusya ormanları baştan başa balta vuruşları altında çatırdıyor, milyonlarca ağaç yok olup gidiyor, kuşların ve yabani hayvanların barınakları ıssızlaşıyor, nehirlerin suları azalıyor ve çekiliyor, olağanüstü güzellikte görünümler bir daha dönmemecesine yitip gidiyor,

ve tembel insanoğlu yakacağını eğilip topraktan çıkarmayı akıl edemediği için böyle oluyor bu. (*Eliyle ağaçları gösterir.*) Şu güzelliği sobada yakmak, yaratmaya gücümüzün yetmediği şeyi yok etmek için mantıksız bir barbar olmak gerekir. Mantık ve yaratma gücü, elinde olanı çoğaltsın diye verildi insanoğluna; oysa, bugüne kadar yaratmadı o, hep yok etti. Ormanlar gittikçe azalıyor, nehirler kuruyor, av hayvanları ortadan kalktı, iklim bozuldu, toprak günden güne daha da yoksullaşıp biçimsizleşiyor. Siz alaya alıyorsunuz beni, sözlerimi eski ve ciddiyet dışı buluyorsunuz; oysa ben kesilmekten kurtardığım köy ormanlarının yakınından geçerken ya da şu ellerimle yetiştirdiğim genç ormanımın hışırtısını işitirken iklim denen şeyin biraz da benim egemenliğimde olduğunu ve eğer bin yıl sonranın insanı mutlu olacaksa bu mutlulukta benim de bir payım bulunacağını kavrıyorum. Diktiğim bir kayın ağaççığının yeşillendiğini ve rüzgârda bir o yana bir bu yana sallandığını gördüğüm zaman yüreğim bir canlı yaratmış olmanın övüncüyle doluyor...

FYODOR İVANOVİÇ (*keserek*): Şerefine, Ormancini!

VOYNİTSKİ Bütün bunlar çok güzel. Fakat meseleye takvim yapraklarındaki özdeyişlerden yola çıkarak değil de, bilimsel olarak bakmış olsanız...

SONYA Jorj Dayı, sus! Dilin paslanmış senin!

HRUŞÇOV Gerçekten de, bırakalım bu konuşmayı Yegor Petroviç. Rica ederim.

VOYNİTSKİ Nasıl isterseniz

MARYA VASİLYEVNA Ah!

SONYA Büyük anne, ne oldu?

MARYA VASİLYEVNA (*Serebryakov'a*): Az kalsın söylemeyi unutuyordum Aleksandr... Aklım başımda değil ki... Bugün Harkov'dan, Pavel Alekseyeviç'den mektup aldım... Size selâm söylüyor...

SEREBRYAKOV Teşekkür ederim, çok sevindim.

MARYA VASİLYEVNA Yeni broşürünü göndermiş, size göstermemi rica ediyor.

SEREBRYAKOV İlgi çekici bir şey mi?.

MARYA VASİLYEVNA : Evet, fakat biraz tuhaf. Yedi yıl önce doğruluğunu savunduğu şeyi şimdi yalanlıyor. Zamanımız için çok, çok tipik bir olay. İnsanlar eskiden şimdi yapıldığı gibi böylesine bir hafiflikle ihanet etmezlerdi görüşlerine. Korkunç bir şey!

VOYNİTSKİ Korkunç olan bir şey yok. Sazan balığı yiyin *maman.*

MARYA VASİLYEVNA Fakat ben konuşmak istiyorum!

VOYNİTSKİ Fakat 50 yıldır edebiyat akımları ve grupları üzerine konuşuyoruz. Bitirelim artık.

MARYA VASİLYEVNA Ben konuştuğum zaman dinlemek hoşuna gitmiyor nedense. Özür dilerim Jorj, fakat şu son yıl öylesine değiştin ki, büsbütün tanıyamaz oldum seni. Oysa belirli görüşlerin, aydın bir kişiliğin vardı...

VOYNİTSKİ Oo, evet! Hiç kimseyi aydınlatmayan aydın bir kişiliğim vardı. İzin verirseniz ayağa kalkayım. Evet, aydın bir kişiliğim vardı... Bundan daha zehirli alay olmaz! Şimdi 47 yaşındayım. Daha geçen yıla kadar ben de gerçeği görmemek için tıpkı sizin gibi bile bile gözlerimi her türlü soyutluk ve iskolastikle dumanlandırıyor, böylece de iyi bir iş yaptığımı sanıyordum... Fakat, bilseniz, yaşlılığın yapmama engel olduğu şeyleri yapabilecek durumda bulunduğum gençlik yıllarımı elimden kaçırdığım için nasıl koca bir budala sayıyorum kendimi!

SEREBRYAKOV Jorj, bir dakika, sanki eski görüşlerini suçluyormuş gibi bir tavır içindesin...

SONYA Baba, yeter! Can sıktı!

SEREBRYAKOV Bir dakika. Sanki eski görüşlerini suçluyorsun. Fakat, suçlu olan onlar değil, sensin. Eylem alanına uygulanmayan görüşlerin ölü şeyler olduklarını unuttun. İş yapman gerekirdi.

VOYNİTSKİ İş yapmak mı dedin? Herkes bir *perpetuum mobile** yazarı olamaz.

SEREBRYAKOV Bununla ne demek istiyorsun?

*Perpetuum mobile (Lat.) Fiziksel bir olanaksızlığı anlatan sonsuz devinim. (Çev.)

VOYNİTSKİ Hiçbir şey. Keselim bu konuşmayı. Evde değiliz.

MARYA VASİLYEVNA : Aklım başımda değil ki... Aleksandr, yemekten önce damlanızı damlatmanızı hatırlatacaktım size, unutmuşum. Getirmesine getirdim ama, daha önce hatırlatmayı unuttum.

SEREBRYAKOV Gereği yok.

MARYA VASİLYEVNA Fakat, hastasınız Aleksandr! Çok hastasınız!

SEREBRYAKOV Peki, bunu herkese yaymanın ne anlamı ne? Yaşlısın, hastasın, yaşlısın, hastasın... İşittiğim hep bu... (*Jeltuhin'e*) Eve girebilir miyim, Leonid Stepanıç? Burası biraz sıcak, sonra sivrisinekler ısırıyor.

JELTUHİN Elbette. Kahvaltı bitti.

SEREBRYAKOV Teşekkür ederim. (*Eve girer. Marya Vasilyevna da onun peşisıra gider.*)

YULYA (*Kardeşine*) Profesörü yalnız bırakma! Ayıp olur!

JELTUHİN (*Yulya'ya*): Şeytan götürsün profesörü! (*Eve girer.*)

DYADİN Yulya Stepanovna, size ruhumun derinliklerindeki teşekkürü sunmama izin verin. (*Yulya'nın elini öper.*)

YULYA Bir şey değil İlya İlyiç! Ne yediniz ki... (*Herkes Yulya'ya teşekkür eder.*) Bir şey değil baylar, bir şey değil! Çok bir şey yemediniz ki teşekkür ediyorsunuz!

FYODOR İVANOVİÇ Peki, şimdi ne yapacağız baylar? Diyelim ki az sonra iddiamızı yerine getirmek üzere kroket alanına gideceğiz... Peki sonra?

YULYA Sonra, yemek.

FYODOR İVANOVİÇ Daha sonra?

HRUŞÇOV Daha sonra hepiniz bana gelirsiniz. Gölde balık avlarız.

FYODOR İVANOVİÇ Çok güzel.

DYADİN : Harika.

SONYA Öyleyse, haydi baylar. Demek ki şimdi kroket alanına gidiyoruz... Sonra Yulya'da yemeği biraz erken yiyip, saat 7'de Ormancini... yani işte Mihail Lvoviç'e gideceğiz. Çok güzel, Yuleçka, haydi topları alıp gelelim. (*Yulya ve Sonya eve girerler.*)

FYODOR İVANOVİÇ Kroket alanına şarap getir Vasili! Kazananın şerefine içeceğiz! Haydi baba, soylu oyunumuzu oynamaya gidelim.

ORLOVSKİ Birazcık bekle yavrum, profesörle beş on dakika oturayım, yoksa ayıp olur. Diplomasi kurallarına uymak gerekir. Benim toplarımla sen oyna şimdilik, hemen geliyorum... (*Eve girer.*)

DYADİN Ben de yüce bilgin Aleksandr Vladimiroviç'i dinlemeye gidiyorum. Alacağım o yüksek hazzı şimdiden seziyorum. O haz ki...

VOYNİTSKİ (*keserek*): Kafa şişirdin Vaflya. Haydi git.

DYADİN : Gidiyorum efendim. (*Eve girer.*)

FYODOR İVANOVİÇ (*bahçeye doğru yürürken şarkı söyler*) Dünyanın kraliçesi olacaksın ve benim sadık dostum... (*Çıkar.*)

HRUŞÇOV Ben de usulca gideyim. (*Voynitski'ye*) Özellikle rica ediyorum Yegor Petroviç, ne ormanlar, ne de tıp bilimi üzerine konuşmayalım bir daha. Siz bu konularda söze giriştiğiniz zaman nedense kalaylanmamış bir kaptan yemek yemişim gibi bir duygu içinde kalıyorum bütün gün. Sizi selâmlamakla şeref duyarım. (*Çıkar.*)

VII

YELENA ANDREYEVNA *ve* VOYNİTSKİ

VOYNİTSKİ Dargörüşlü adam. Herkes istediği gibi aptalca konuşabilir, ama bu aptalca sözler bir de coşkuyla söylendi mi, işte o zaman hoşuma gitmiyor.

YELENA ANDREYEVNA Fakat siz de olmayacak işler yaptınız yine Jorj! Marya Vasilyevna'yla, Aleksandr'la tartışmak, *perpetuum mobile*'den söz etmek çok mu gerekliydi sanki! Ne kadar küçük şeyler!

VOYNİTSKİ Fakat, ya nefret ediyorsam Aleksandr'dan!

YELENA ANDREYEVNA Aleksandr'dan nefret etmek için neden yok. Herkes nasılsa o da öyle bir insan...

(Sonya ve Yulya kroket çubukları ve toplarıyla bahçeye

girerler.)

VOYNİTSKİ Şu yüzünüzdeki anlatımı, şu davranışlarınızı görebilseydiniz bir... Nasıl bir yaşama tembelliği içindesiniz! Ah, nasıl bir tembellik içindesiniz!

YELENA ANDREYEVNA : Ah, hem tembellik içindeyim, hem de can sıkıntısı! (*Susuş.*) Benim varlığıma bile aldırmaksızın herkes kocama sövüyor yanımda. Herkes, "Zavallının yaşlı bir kocası var" demek istermiş gibi bakıyor yüzüme! Eğer Aleksandr'dan ayrılırsam, herkes, hatta çok iyi insanlar bile sevinecekler buna... Bütün bu acımaklı bakışların, yazıklanmalı iç çekişlerin tek bir nedeni var Beni elde etme isteği. Az önce, ormanları akılsızca mahvettiğinizi, bu yüzden kısa bir süre sonra yeryüzünde hiçbir şey kalmayacağını söylüyordu Ormancini. İşte tıpkı bunun gibi insanları da akılsızca mahvediyorsunuz. Öyle ki, kısa süre sonra ne içten bir bağlılık, ne de başkalarının mutluluğu için kendini feda edebilme yeteneği kalacak yeryüzünde. Başka birisinin sadık karısına karşı niçin kayıtsız kalamıyorsunuz? Çünkü Ormancini haklı Bir yakıp yıkma şeytanı var hepinizin içinde. Ne ormanlara, ne kuşlara, ne kadınlara, ne de birbirinize acıyorsunuz.

VOYNİTSKİ Hoşlanmıyorum bu felsefeden!

YELENA ANDREYEVNA Söyleyin şu Fyodor İvanıç'a, terbiyesizlikleri cansıkıcı olmaya başladı artık. Her şeyin bir sınırı vardır. Gözlerimin içine bakarak ve herkesin yanında evli bir kadına olan aşkından söz ediyor. Doğrusu, çok zekice bir davranış.

BAHÇEDE SESLER Bravo! Bravo!

YELENA ANDREYEVNA Fakat, ne hoş bir insan şu Ormancini! Bize sık sık geliyor ama, sıkılganlığım yüzünden bir kere bile gerektiğince konuşamadım onunla, güleryüz göstermedim. Ya kötü, ya da kendini beğenmişin biri sanıyordur beni. Jorj, ikimiz de can sıkıcı, usanç verici insanlar olduğumuz için böyle dost olmalıyız sizinle. İkimiz de can sıkıcı insanlarız! Bu türlü bakmayın yüzüme, hoşlanmıyorum.

VOYNİTSKİ Eğer size tutkunsam, başka türlü bakabilir miyim? Benim mutluluğum, hayatım, gençliğimsiniz siz!... Bili-

yorum, karşılıksız kalacak bir aşk bu, fakat hiç olmazsa size bakmama, sesinizi işitmeme izin verin...

IX

ÖNCEKİLER, SEREBRYAKOV

SEREBRYAKOV (*pencerede görünür*) Lenoçka, neredesin?
YELENA ANDREYEVNA Buradayım.
SEREBRYAKOV Gelip bizimle otursana sevgilim... (*İçeri girer.*)
YELENA ANDREYEVNA (*eve doğru yürür.*)
VOYNİTSKİ (*onun peşisıra yürüyerek*) Eğer beni yanınızdan kovmaz, aşkımdan söz etmeme izin verirseniz, benim için en büyük mutluluk olacak bu.

PERDE

İKİNCİ PERDE

Serebryakov'ların yemek salonu. Büfe, salonun ortasında yemek masası. Saat gecenin ikisi. Bahçeden bekçinin sopa vuruşları işitilmektedir.

I

SEREBRYAKOV *(Açık pencerenin karşısındaki koltukta oturmuş, uyuklamaktadır)* ve YELENA ANDREYEVNA *(Onun yanıbaşında oturmuş, uyuklamaktadır.)*

SEREBRYAKOV (*uyanır*): Kim o? Sonya, sen misin?

YELENA ANDREYEVNA Hayır, benim...

SEREBRYAKOV Lenoçka, sen miydin... Dayanılmaz bir ağrı!

YELENA ANDREYEVNA Battaniyen yere düşmüş... (*Serebryakov'un ayaklarını sarar.*) Aleksandr, kapıyorum pencereyi.

SEREBRYAKOV Hayır, kapama. İçim daralıyor... Az önce dalmışım, rüyamda sol bacağım sanki benim değilmiş... Müthiş bir ağrıyla uyandım. Hayır, eklem ağrısı falan değil, düpedüz romatizma bu. Saat kaç?

YELENA ANDREYEVNA Biri yirmi geçiyor. (*Susuş.*)

SEREBRYAKOV Sabahleyin kitaplıkta Batyuşkov'u* arar mısın? Sanıyorum var bizde.

YELENA ANDREYEVNA Ha?

SEREBRYAKOV Sabahleyin Batyuşkov'u ara. Bizde olduğunu hatırlıyorum. Fakat niçin böyle güçlükle soluk alabiliyorum.

YELENA ANDREYEVNA Yoruldun. İki gecedir uyumuyorsun.

SEREBRYAKOV Turgenyev'in göğüs anjinine eklem ağrıları

* *Konstantin Nikolayeviç Batyuşkov (1787-1855), Rus şairi.*

yüzünden yakalandığını söylüyorlar. Korkuyorum, bende de öyle olmalısın. İğrenç, yerin dibine batası yaşlılık. Şeytan götürsün. Yaşlanalı beri kendi kendimden iğrenir oldum. Sizler de bana bakarken iğreniyor olmalısınız.

YELENA ANDREYEVNA Yaşlılığından öyle bir tavırla söz ediyorsun ki, sanki suçlu biziz.

SEREBRYAKOV Benden en çok iğrenen de sensin.

YELENA ANDREYEVNA Can sıkıcı şeyler! (*Serebryakov'un yanından ayrılır, uzakta bir yere oturur.*)

SEREBRYAKOV Elbette. Hakkın var. Aptal değilim ben, anlıyorum. Sen gençsin, sağlıklı ve güzelsin, yaşamak istiyorsun; bense yaşlıyım, nerede ise bir ceset. Ne sanıyorsun, anlamıyor muyum sanki? Doğru, zaten hâlâ yaşıyor olmam da aptallıktan başka bir şey değil. Fakat, biraz daha bekleyin, az kaldı. Hepinizi tutsaklıktan kurtaracağım gün yakındır. Daha fazla uzamayacak bu iş.

YELENA ANDREYEVNA Şaşa, bunalıyorum. Eğer şu uykusuz gecelerim için bir karşılık hakkettiysem, bir tek şey dileyeceğim senden Susmanı! Tanrı aşkına sus. Başka bir şey istemem.

SEREBRYAKOV Evet, bütün bunlardan çıkan sonuç şu herkes benim yüzümden bunalıyor, sıkılıyor, gençliğini aşındırıyor; mutlu olan, yaşamaktan zevk alan tek kişi varsa, o da benim. Evet, şüphesiz!

YELENA ANDREYEVNA Sus! Eziyet ediyorsun bana!

SEREBRYAKOV Zaten ben herkese eziyet ediyorum. Şüphesiz!

YELENA ANDREYEVNA (*ağlayarak*): Dayanılmaz şey! Söyle, ne istiyorsun benden?

SEREBRYAKOV Hiçbir şey.

YELENA ANDREYEVNA Öyleyse rica ederim, sus.

SEREBRYAKOV Çok tuhaf. Jorj, hatta yaşlı bunak Marya Vasilyevna konuştuğu zaman hiçbir şey olmuyor, herkes dinliyor onları. Fakat ben ağzımı açıp bir çift söz eder etmez, herkes mutsuz hissetmeye başlıyor kendini. Hattâ sesim bile tiksinti veriyor insanlara. Peki, diyelim ki bencil, despot,

iğrenç bir adamım; fakat şu yaşlılığımda birazcık olsun bencil olmak hakkım değil mi? Acaba haketmedim mi bunu? Yaşadığım hayat ne kadar çetindi! Öğrenciliğimizde İvan Petroviç'le birlikteydik. Sor ona. O şurda burda sürtüp, çingene kızlarına para yedirirken, ben onun parasıyle ucuz, kirli bir otel odasında yaşıyor, gece gündüz öküz gibi çalışıyordum. Bir yandan açlık çekiyor, bir yandan da başkasının parasıyla yaşadığım için acı duyuyordum. Sonra Heidelberg'e gittim, ama Heidelberg'i görmedim, Paris'te Paris'i görmeden yaşadım. Bütün zamanımı dört duvar arasına kapanıp çalışmakla geçiriyordum. Bir kürsü elde edince de ömrüm boyunca bilime hizmet ettim, bugün de şerefle, bağlılıkla sürdürüyorum çalışmamı. Şimdi, sorarım, mutlu bir yaşlılığı hak etmedim mi bütün bunlara karşılık? İnsanların ilgisini hak etmedim mi?

YELENA ANDREYEVNA Kimse senin bu hakkını tanımazlık etmiyor. (*Rüzgâr pencere kanatlarını birbirine çarpar.*) Rüzgâr çıktı, kapayayım pencereyi. (*Kapar.*) Birazdan yağmur yağacak. Senin haklarına kimsenin bir şey dediği yok.

(Susuş. Bekçinin sopa vuruşları ve şarkısı işitilir.)

SEREBRYAKOV Hayatın boyunca bilim için çalışmak... Çalışma odana, saygıdeğer arkadaşlarına alışmak ve ansızın, neye uğradığını anlamadan, kendini bu mahzende bulmak, her gün bayağı insanlarla karşılaşıp değersiz konuşmalar dinlemek... Ben yaşamak istiyorum... Ben başarıyı, ünü, gürültüyü seviyorum. Oysa, tam anlamıyla bir sürgündeyim burada. Her an geçmiş günlerin özlemini çekmek, başkalarının başarılarını izlemek ve ölüm korkusu içinde yaşamak... Dayanamıyorum! Gücüm yetmiyor! Ve burada, yaşlılığımı bile bağışlamak istemiyorlar bana!

YELENA ANDREYEVNA Bekle biraz, sabırlı ol; beş altı yıl sonra ben de yaşlanmış olacağım.

(Sonya girer.)

II
ÖNCEKİLER, SONYA

SONYA Anlamıyorum, nerede kaldı bu doktor. Eğer belediye hekimini bulamazsa Ormancini'ne gitmesini söylemiştim Stepan'a.

SEREBRYAKOV Ne yapayım Ormancini'ni senin? Ben astronomiden ne kadar anlıyorsam o da tıptan o kadar anlar.

SONYA Senin eklem ağrıların için bütün tıp fakültesini buraya çağıracak değiliz herhalde.

SEREBRYAKOV Konuşmayacağım bile o sapıkla.

SONYA Nasıl istersen. (*Oturur.*) Bana göre hava hoş.

SEREBRYAKOV Saat kaç?

YELENA ANDREYEVNA İki.

SEREBRYAKOV İçim daralıyor... Sonya, masadan damlayı ver bana!

SONYA Peki. (*Verir.*)

SEREBRYAKOV (*Sinirlenir*) Ah, bu değil! Bir şey istemeye de gelmiyor!

SONYA Rica ederim hırçınlığı bırak! Belki senin hırçınlıklarından hoşlanacak olanlar da bulunabilir ama, lütfen beni bağışla. Ben böyle şeylerden hoşlanmıyorum.

SEREBRYAKOV Ne dayanılmaz bir karakteri var bu kızın. Peki, niçin kızıyorsun?

SONYA Peki, niçin bu mutsuz tavırla konuşuyorsun sen de? Tanımayan biri de gerçekten mutsuz olduğunu sanacak. Oysa, senin kadar mutlu insan az bulunur yeryüzünde.

SEREBRYAKOV Evet, şüphesiz! Çok mutluyum ben! Çok mutlu bir insanım!

SONYA Elbette mutlusun... Eğer iş eklem ağrılarındaysa, çok iyi biliyorsun ki nöbet sabahleyin geçecek. Ne var inim inim inleyecek bunda? Ne olmuş yani!

(Elinde bir mumla Voynitski girer. Robdöşambrlıdır.)

III
ÖNCEKİLER, VOYNİTSKİ

VOYNİTSKİ Fırtına patlayacak... (*Bir şimşek çakar.*) İşte, Hélène ve Sonya, gidip uyuyun haydi, sizlerden nöbeti almaya geldim.

SEREBRYAKOV (*ürkmüş*): Hayır, hayır, beni yalnız bırakmayın onunla! Hayır! Söze tutar beni!

VOYNİTSKİ Fakat iki gecedir uyumuyorlar, onların da rahat etmesi gerek.

SEREBRYAKOV Uyusunlar gidip, ama sen de git. Teşekkür ederim. Yalvarırım. Bir zamanlarki dostluğumuz adına, karşı koyma. Git, sonra konuşuruz.

VOYNİTSKİ Bir zamanlarki dostluğumuz... Doğrusu, haberim yoktu böyle bir şeyden.

YELENA ANDREYEVNA Jorj, sus!

SEREBRYAKOV İki gözüm, onunla yalnız bırakma beni! Lafa tutacak.

VOYNİTSKİ Artık, neredeyse gülünç bir şey bu.

HRUŞÇOV'UN SESİ (*sahne gerisinde*) Yemek salonundalar mı? Burası mı? Atımı ahıra götürsünler, lütfen!

VOYNİTSKİ İşte doktor geldi.

(Hrusçov girer.)

IV
ÖNCEKİLER, HRUŞÇOV

HRUŞÇOV Ne hava, değil mi? Yağmur peşimden kovaladı, zor kurtuldum. Merhabalar. (*Selâmlaşır.*)

SEREBRYAKOV Sizi rahatsız ettik, özür dilerim. Ben de hiç istemiyordum bunu.

HRUŞÇOV Amma da yaptınız, ne önemi var! Fakat, hasta olmak da nereden geldi aklınıza Aleksandr Vladimiroviç! Doğrusu, size hiç yakışmıyor bu. Çok kötü, çok kötü! Neyiniz var bakalım?

SEREBRYAKOV Doktorlar genellikle niçin hoşgörülü bir

tavırla konuşur hastalarla allahaşkına?

HRUŞÇOV (*güler*): Fakat, gözlemciliği bırakın. (*Tatlılıkla.*) Haydi, yatağınıza gidelim. Burada oturmanız iyi değil. Yatak hem sıcak, hem de rahattır. Haydi... Sizi orada muayene edeceğim ve... her şey yoluna girecek.

YELENA ANDREYEVNA Şaşa, dinle doktoru.

HRUŞÇOV Eğer yürümek canınızı acıtacaksa, koltuğunuzla taşıyalım sizi.

SEREBRYAKOV Hayır, hayır, yürüyebilirim... Yürüyeceğim... (*Kalkar.*) Boşu boşuna rahatsız ettiler sizi. (*Hruşçov ve Sonya, Serebryakov'un kollarına girerler.*) Zaten pek güvenmem ilâçlara. Bırakın kollarımı. Kendim yürüyebilirim.

(Hruşçov, Sonya ve Serebryakov çıkarlar.)

V

YELENA ANDREYEVNA, VOYNİTSKİ

YELENA ANDREYEVNA Canımı çıkardı. Güçlükle durabiliyorum ayakta.

VOYNİTSKİ O size acı çektiriyor, ben de kendi kendime. İşte, üç gecedir ki uyumuyorum.

YELENA ANDREYEVNA Mutluluk yok bu evde. Anneniz broşürlerinin ve profesörün dışında her şeyden nefret ediyor. Profesörün sinirleri bozulmuş; bana inanmıyor, sizden korkuyor. Sonya babasına kızıyor, benimle konuşmuyor. Siz kocamdan nefret ediyor, annenizi açıkça aşağılıyorsunuz. Ben usanç verici bir insanım, üstelik sinirlerim bozuk; bugün tam üç kere ağlamaya kalktım. Kısaca herkes savaş açmış birbirine. Sorarım, nedir bu savaşın anlamı, niçin savaşıyoruz.

VOYNİTSKİ Felsefeyi bırakalım!

YELENA ANDREYEVNA Mutluluk yok bu evde. Jorj, eğitim görmüş akıllı bir insansınız siz. Anlamanız gerekir ki haydutlar ve hırsızlar değil; gizli nefretler, iyi insanlar arasındaki düşmanlıklar, bütün bu küçük geçimsizlikler engel oluyor mutluluğumuza. Uzaktan bakanlar da bir kültür ocağı sanıyorlar bizim evi. Bütün bu hırgürü ortadan kaldırmama, herkesi

barıştırmama yardım etsenize Jorj! Tek başıma gücüm yetmeyecek buna.

VOYNİTSKİ Siz önce beni kendi kendimle barıştırsanız a! Canım... (*Yelena Andreyevna'nın eline kapanır.*)

YELENA ANDREYEVNA Bırakın! (*Elini çeker*) Gidin buradan!

VOYNİTSKİ Birazdan yağmur yağacak, tabiat tepeden tırnağa canlanıp açılacak, derin derin soluyacak. Fırtına yalnız beni canlandırmayacak. Hayatımın geri gelmemek üzere yok olup gittiği düşüncesi gece gündüz bir hortlak gibi boğuyor beni. Bir yığın küçük, değersiz, ufak tefek şey için aptalca harcadığım gençlik yılları yok artık, bugün korkunç anlamsız bir yaşamayı sürdürüyorum. İşte benim hayatım ve aşkım! Söyleyin, ne yapayım onları, nereye koyayım? Duygularım bir çukura düşen güneş ışınları gibi mahvolacaklar, kendim de mahvolup gideceğim...

YELENA ANDREYEVNA Bana aşkınızdan söz ettiğiniz zaman kafam duruyor sanki, ne söyleyeceğimi bilemez oluyorum. Özür dilerim, bu konuda yardım edemeyeceğim size. (*Çıkmak ister.*) İyi geceler!

VOYNİTSKİ (*yolunu keser*) Kendi hayatımın yanısıra bir başka hayatın da, sizin hayatınızın da mahvolduğunu düşünmek, bilseniz nasıl acı veriyor bana! Nedir beklediğiniz şey? Hangi yerin dibine batası felsefe engel oluyor size? Gençliğinizi prangaya vurarak içinizdeki yaşama susuzluğunu boğmaya çalışmanın yüce ahlâklılıkla ne ilgisi var! Niçin anlamıyorsunuz bunu!

YELENA ANDREYEVNA (*Voynitski'nin yüzüne dik dik bakarak*) Jorj, sarhoşsunuz siz!

VOYNİTSKİ Olabilir, olabilir!

YELENA ANDREYEVNA Fyodor İvanoviç sizde mi kalıyor?

VOYNİTSKİ Geceyi bende geçiriyor. Olabilir, olabilir. Her şey olabilir!

YELENA ANDREYEVNA Bugün de içtiniz, değil mi? Peki, niçin?

VOYNİTSKİ Ne de olsa yaşamaya benziyor azıcık... Engel

olmayın Hélène!

YELENA ANDREYEVNA Önceleri hiç içmez, bu kadar da çok konuşmazdınız. Gidip uyuyun! Sıkılıyorum sizden. Dostunuz Fyodor İvanoviç'e de söyleyin, eğer beni tedirgin etmekten vazgeçmezse, ben de başka türlü davranmaya başlayacağım. Gidin!

VOYNİTSKİ (*Yelena Andreyevna'nın eline kapanarak*) Canım... Bir tanem!

(Hruşçov girer.)

VI
ÖNCEKİLER, HRUŞÇOV

HRUŞÇOV Aleksandr Vladimiroviç sizi istiyor Yelena Andreyevna.

YELENA ANDREYEVNA (*Elini Voynitski'den kurtararak*) Hemen gidiyorum! (*Çıkar.*)

HRUŞÇOV (*Voynitski'ye*) Kutsal saydığınız hiçbir şey yok! Siz de, şimdi dışarı çıkan sevimli bayan da, profesörün bir zamanlar sizin özbeöz kızkardeşinizin kocası olduğunu ve bu evin çatısı altında sizinle birlikte bir de genç kızın yaşadığını unutmasaydınız iyi olurdu! Bütün kentte sizin aşk hikâyeniz konuşuluyor. Ne utanmazlık! (*Hastaya gider.*)

VOYNİTSKİ (*yalnız*): Gitti...(*Susuş.*) Ona rahmetli kızkardeşimin evinde rastlamıştım on yıl önce bir gün. O 17 yaşındaydı, ben 37 Niçin o zaman âşık olmadım, benimle evlenir misiniz demedim? Oysa ne kadar olanaklı bir şeydi bu! İşte, karım olacaktı şimdi... Evet... İkimiz de fırtınanın sesiyle uyanacaktık. O korkacak, ben onu kucaklayarak "Korkma, yanındayım" diye fısıldayacaktım. Ah, güzel düşünceler... Neredeyse gülümsüyorum bile... Fakat, Tanrım, kafamın içi karmakarışık... Niçin yaşlandım ben?. Niçin o beni anlamıyor? Tumturaklı sözlerinden, tembelliğinden, mahvolan barış üzerine tembel, saçmasapan düşüncelerinden nefret ediyorum... (*Susuş.*) Niçin böyle kötü yaradılışlı bir insanım ben? Ah, şu dengesiz Fyodor'u, şu ahmak Ormancini'ni nasıl da kıskanıyo-

rum! İçleri dışları bir, ahmak, iyi yürekli insanlar... Benim bütün benliğimi kaplayan bu yerin dibine batası alay etme, küçümseme duygularından ne kadar uzaktalar...

(Bir yorgana sarınmış olarak Fyodor İvanoviç girer.)

VII
VOYNİTSKİ, FYODOR İVANOVİÇ

FYODOR İVANOVİÇ (*kapıdan seslenir*): Yalnız mısınız? Kadın filan yok, değil mi? (*Girer*) Fırtınanın sesiyle uyandım. Yaman bir yağmur yağıyor. Saat kaç?

VOYNİTSKİ Şeytan götürsün saati!

FYODOR İVANOVİÇ Yelena Andreyevna'nın sesini işitiyorum gibi geldi bana.

VOYNİTSKİ Az önce buradaydı.

FYODOR İVANOVİÇ Çok görkemli kadın! (*Masadaki ilâç şişelerini gözden geçirir*) Bunlar da nesi? Bu naneli haplar da ne oluyor? (*Bir tanesini yer*) Evet, çok görkemli kadın! Profesör hasta galiba, ha?

VOYNİTSKİ Evet.

FYODOR İVANOVİÇ Yaşamanın böylesine de hiç aklım ermiyor. Eski Yunanlılar zayıf, hastalıklı çocukları Mont Blanc dağından uçuruma atarlarmış. İşte, böylelerini de uçuruma atmalı!

VOYNİTSKİ (*kızgın*): Mont Blanc değil, Tarpeya kayası. Ne kara cahillik!

FYODOR İVANOVİÇ Peki, Tarpeya kayası olsun... Kıyamet mi kopar? Niçin böyle üzüntülüsün bugün? Profesöre mi üzülüyorsun?

VOYNİTSKİ Beni rahat bırak. (*Susuş.*)

FYODOR İVANOVİÇ Yoksa profesörün karısına âşık olmayasın? Ha? Bak hele! Olabilir de yani... Sen üzülmene devam et... Fakat, dinle bak Eğer kasabada sizin için yapılan dedikodularda yüzde bir bile gerçek payı varsa, eğer böyle bir şey işitirsem, gözünün yaşına bakmadan Tarpeya kayasından atarım seni...

VOYNİTSKİ Biz onunla sadece dostuz.

FYODOR İVANOVİÇ Yani, dostsunuz artık, öyle mi?

VOYNİTSKİ Ne demek "Dostsunuz artık"?

FYODOR İVANOVİÇ Bir kadın ancak şu yollardan geçerek bir erkeğin dostu olabilir Önce arkadaşı, sonra metresi, en sonra da dostu.

VOYNİTSKİ En bayağı türden bir felsefe.

FYODOR İVANOVİÇ Öyleyse içelim. Bende, sanıyorum, Chartreuse liköründen biraz kalmış olmalı, gidip bir bakalım. Onu içer, ortalık ağarınca da bize gideriz. Olur mu? Luka diye bir kâhyam var, hiçbir zaman "Olur mu" demez, hep "olur mi" der. Korkunç bir dalaverecidir... Ha, olur mi? (*İçeri giren Sonya'yı görerek.*) Eyvahlar olsun! Özür dilerim, boyunbağım da yok! (*Koşarak çıkar.*)

VIII
VOYNİSTKİ, SONYA

SONYA Jorj dayı, Fedya'yla şampanya içip troykaya kurulmuştunuz yine. Pek de ahbap oldunuz yakışıklı şahinler. Ötekinin yola gelmeyeceği besbelli, anasından aylak doğmuş zaten, fakat sana ne oluyor? Yaşına başına hiç yakışmıyor doğrusu.

VOYNİTSKİ Yaşla başla ilgisi yok bunun. Eğer insanın gerçek bir hayatı yoksa, seraplarla yaşamaya başlar. Hiçbir şey olmayacağına böylesi daha iyidir.

SONYA Kuru otlar daha toplanmadı, Gerasim yağmurdan çürüyeceklerini söyledi bugün. Oysa sen seraplarla uğraşıyorsun. (*Ürkmüş.*) Dayı, gözlerin yaşarmış!

VOYNİTSKİ Ne yaşarması! Saçma... Az önce tıpkı rahmetli annen gibi baktın yüzüme... Canım benim... (*Sonya'nın yüzünü, ellerini öpücüklere boğar.*) Kızkardeşim... Sevgili kızkardeşim benim... Nerelerde şimdi? Eğer bilseydi! Ah, eğer bilseydi!

SONYA Dayı, neler söylüyorsun? Neyi bilseydi?

VOYNİTSKİ Çok zor, çok kötü... Hiçbir şey... (*Hruşçov girer.*) Sonra konuşuruz... Hiçbir şey... Ben gidiyorum... (*Çıkar.*)

IX
SONYA, HRUŞÇOV

HRUŞÇOV Babanız söz dinlemiyor. Ben eklem ağrısıdır diyorum, o romatizmada ısrar ediyor; ben yatmasını rica ediyorum, o oturuyor. (*Kasketini alır.*) Sinirleri bozulmuş.

SONYA Hayır, şımarık. Bırakın şapkanızı... Bekleyin yağmur dinsin. Bir şeyler yemek ister miydiniz?

HRUŞÇOV Evet, galiba.

SONYA Geceleri bir şeyler atıştırmayı severim. Sanırım yiyecek bulabileceğiz büfede... (*Büfeyi karıştırır.*) Sanki onun istediği doktor mu? Onun bütün istediği yanı başında bir düzine kadının oturup gözlerinin içine bakarak "Profesör!" diye inlemeleri. Şu peyniri alsanız a...

HRUŞÇOV Öz babasından böyle bir tavırla söz etmez insan. Evet, babanız yönetilmesi oldukça güç bir kişi; fakat şu Jorj dayılarla, İvan İvanıç'larla karşılaştıracak olursak, hiçbiri serçe parmağı etmez onun.

SONYA İşte, bir şişe de içecek bir şeyler buldum. Ben babamdan değil, büyük adamdan söz ediyorum. Babamı severim, fakat büyük adamlar o binbir çeşit seremonileriyle can sıktılar artık. (*Otururlar.*) Yağmur nasıl da yağıyor! (*Bir şimşek çakar.*) Bakın, bakın!

HRUŞÇOV Fırtına yakınımızdan geçiyor, bize sadece ucuyla dokundu.

SONYA (*içki doldurur*) İçin.

HRUŞÇOV Sağlığınıza. (*İçer.*)

SONYA Sizi gece yarısı tedirgin ettiğimiz için darıldınız mı bize?

HRUŞÇOV Tam tersine. Eğer beni buraya çağırmasaydınız şu anda uyuyor olacaktım. Sizi gerçek hayatta görmek rüyada görmekten bin kat daha güzel.

SONYA Öyleyse neden böyle dargın dargın bakıyorsunuz?

HRUŞÇOV Dargınım da ondan. Şimdi kimse yok burada, açıkça konuşabilirim sizinle. Sofya Aleksandrovna, şu dakika büyük bir sevinçle alıp götürürdüm sizi buradan. Evinizdeki havayı içime çekemiyorum, bana öyle geliyor ki, zehirliyor sizi

bu hava. Eklem ağrılarına ve kitaplarına gömülmüş olan babanızın gözü dünyayı görmüyor, öte yanda Jorj dayınız, üvey anneniz...

SONYA Ne olmuş üvey anneme?

HRUŞÇOV Her şeyi konuşmak olmuyor! İnsanların anlamadığım pek çok yanı var. Bir insan her şeyiyle güzel olmalı yüzüyle, giysileriyle, ruhuyla, düşünceleriyle... her şeyiyle... Yüzlerinin ve giysilerinin güzelliğiyle başımı döndüren kişilere sık sık rastlıyorum; fakat, ruhlarına, düşüncelerine gelince, aman tanrım! Güzel bir kılıf içerisinde bazen öyle kara bir ruh gizlenmiş oluyor ki, hiçbir aklıkla ağartamıyorsunuz... Heyecanlıyım, bağışlayın... Sonra, biliyor musunuz, benim için çok, çok değerli bir şeysiniz siz...

SONYA (*bıçağı elinden düşürür*) Elimden kayıverdi...

HRUŞÇOV (*bıçağı yerden alır*): Zararı yok... (*Susuş.*) Gece karanlığında ormanda yürüyen bir insan uzakta bir ışığın parladığını görünce içi aydınlanır nedense, artık ne karanlığı, ne yorgunluğunu, ne de yüzüne gözüne çarpan dikenli dalları hissetmez olur. Ben sabahtan gece yarılarına kadar çalışan bir insanım; yaz kış rahat yüzü görmem, beni anlamayanlarla savaşırım ve bazen dayanılmaz acılar çektiğim olur... Fakat, sonunda ben de kendi ışığımı buldum işte. Sizi dünyada her şeyden daha çok sevdiğimi söyleyip övünecek değilim. Aşk, benim için her şey demek değildir... O benim için mükâfattır sadece! Çalışan, savaşan ve acı çeken insan için aşktan daha yüce bir mükâfat bulunamaz.

SONYA (*heyecanlı*): Özür dilerim... Bir sorum var Mihail Lvoviç.

HRUŞÇOV Nedir? Sorun haydi...

SONYA Biliyor musunuz... Siz sık sık geliyorsunuz bize, biz de bazen topluca size geliyoruz. İtiraf edin ki bu yüzden bir türlü bağışlayamıyorsunuz kendinizi.

HRUŞÇOV Yani?

SONYA Yani, demek istiyorum ki, demokrasiden yana olduğunuz için bizimle böyle yakından tanışık olmayı yediremiyorsunuz kendinize. Ben enstitüdenim, Yelena Andreyevna aristok-

rattır, ikimiz de modaya göre giyiniriz; oysa siz aristokrasiye karşısınız, demokrasiden yanasınız...

HRUŞÇOV Neyse... neyse... Bırakalım bunları! Zamanı değil!

SONYA Daha da önemlisi, siz kendi ellerinizle turpkömürü çıkarıyor, orman yetiştiriyorsunuz... Yani, biraz tuhaf... Hatta, daha doğrusu, siz bir devrimcisiniz...

HRUŞÇOV Demokrasiden yana, devrimci... Üstelik sesiniz titreyerek bunları söylerken ciddi misiniz gerçekten Sofya Aleksandrovna?

SONYA Evet, evet ciddiyim. Çok ciddiyim.

HRUŞÇOV Hayır, hayır, değilsiniz...

SONYA Sözgelimi, bir kızkardeşim olsaydı ve sözgelimi siz ona âşık olup evlenme teklifinde bulunsaydınız, yemin ederim ki bu davranışınızı hiçbir zaman bağışlamazdınız kendinize. Son modaya göre giyinen ve üniversitede okumamış çıtkırıldım bir aristokrat küçükhanıma âşık olmanın utancıyla şu belediye doktorlarınızın ve hanım doktorların yüzüne bakamazdınız. Çok iyi biliyorum bunu... Düşüncelerimin doğruluğunu gözlerinizden anlıyorum! Yani, kısaca, tek bir cümleyle söylemek gerekirse; bütün şu ormanlarınız, turpkömürünüz, nakışlı gömleğiniz, hepsi, hepsi gösterişten, yalandan, kırıtkanlıktan başka bir şey değil!

HRUŞÇOV Niçin bunlar? Niçin kırdınız beni yavrum? Fakat, aptalın biriyim ben. Ağzımın payını aldım. Sınırımı geçmemeliydim! Hoşça kalın! (*kapıya yürür.*)

SONYA Güle güle... Size karşı çok sert davrandım, özür dilerim.

HRUŞÇOV (*dönerek*): Yaşadığınız şu çevrenin ne kadar, ne kadar boğucu bir yer olduğunu anlayabilseydiniz! Bir çevre düşünün ki insana kıyı kıyı yanaşıp yan gözle bakıyorlar ve onda ya bir devrimci, ya bir psikopat, ya da bir palavracı arıyorlar; bir insan aramak kimsenin aklına gelmiyor! "Oo, — diyorlar —, bu psikopat!" ve seviniyorlar. "İşte bir palavracı!" Bu yargıyı verir vermez de sanki Amerika kıtasını keşfetmişçesine keyifleniyorlar. Beni anlamayıp alnıma ne türlü bir etiket yapıştıracaklarını kestiremeyince de suçu

kendilerinde değil de yine bende buluyorlar ve "Tuhaf bir adam bu, çok tuhaf bir adam" diyorlar! Siz 20 yaşındasınız değil mi? Fakat daha şimdiden tıpkı babanız, tıpkı Jorj dayınız gibi soğukkanlısınız. Eğer beni sizin eklem ağrılarınızı iyileştirmek için çağırmış olsalardı hiç şaşırmazdım. Böyle yaşanmaz! Ben kim olursam olayım, dosdoğru bakın gözlerime, hiçbir önyargıya kapılmadan, yöntemsiz, tasarısız, açık bir yürekle bakın ve her şeyden önce bir insan arayın bende, yoksa hiçbir zaman insanlarla dost olamazsınız. Hoşça kalın! Şu sözlerimi de aklınızdan çıkarmayın Bu kurnaz, bu şüpheci gözler sizdeyken, hiçbir zaman âşık olmayacaksınız!

SONYA Doğru değil bu!

HRUŞÇOV Doğru!

SONYA Doğru değil! İşte, inadınıza... âşığım ben! Âşığım ve ne kadar acı çekiyorum, ne kadar acı çekiyorum! Bırakın beni! Gidin buradan, yalvarırım... Gelmeyin bize... Gelmeyin...

HRUŞÇOV Sizi selamlamakla şeref duyarım! (*Çıkar.*)

SONYA (*yalnız*): Kızdı. Tanrı kimseye bu adamın huylarını vermesin! (*Susuş.*) Çok güzel konuşuyor, fakat bütün bu söylediklerinin palavra olmadığını bana kim kanıtlayabilir? Durmadan düşünüyor, durmadan ormanlarından söz ediyor, ağaçlar yetiştiriyor... Çok güzel, fakat bir psikopati sonucu da olabilir bütün bunlar... (*Elleriyle yüzünü kapar.*) Hiçbir şey anlamıyorum. (*Ağlar.*) Tıp fakültesinde okumuş ama, hiç de tıpla uğraştığı yok... Çok tuhaf bütün bunlar, çok tuhaf... Tanrım, bütün bunları anlayabilmem için yardım et bana!

(Yelena Andreyevna girer.)

X

SONYA, YELENA ANDREYEVNA

YELENA ANDREYEVNA (*pencereyi açar*) Fırtına geçti! Hava ne kadar güzel (*Susuş.*) Ormancini nerede?

SONYA Gitti. (*Susuş.*)

YELENA ANDREYEVNA Sofi!

SONYA Ne var?

YELENA ANDREYEVNA Daha ne zamana kadar somurtup duracaksınız bana? Birbirimize karşı hiçbir kötülükte bulunmadık. Niçin düşman olalım öyleyse? Yeter artık...

SONYA Ben de barışmak istiyordum zaten... (*Yelena Andreyevna'yı kucaklar.*) Canım!

YELENA ANDREYEVNA İşte, ne güzel... (*İkisi de heyecanlıdır.*)

SONYA Babam yattı mı?

YELENA ANDREYEVNA Hayır. Salonda oturuyor. Tanrı bilir niçin, tam bir ay konuşmadık birbirimizle. Yeter artık... (*Masaya bakar.*) Bunlar da ne?

SONYA Ormancini bir şeyler yedi.

YELENA ANDREYEVNA Şarap da var... Haydi dostluğumuzun şerefine kadeh kaldıralım.

SONYA Haydi.

YELENA ANDREYEVNA (*doldurur*) Aynı kadehten içelim. Daha iyi. Bundan böyle "sen" diyelim birbirimize.

SONYA Evet. (*İçerler ve öpüşürler.*) Ne zamandır barışmak istiyordum ama utanıyordum nedense... (*Ağlar.*)

YELENA ANDREYEVNA Ne var ağlayacak şimdi?

SONYA Hiçbir şey, ben böyleyim işte.

YELENA ANDREYEVNA Peki, yeter, yeter... (*Ağlar.*) İşte, sen ağlıyorsun diye ben kaçık da ağlamaya başladım! (*Susuş.*) Babanla parası için evlendiğimi sanıyorsun. Fakat, eğer yemine inanıyorsan, yemin ederim ki severek evlendim onunla. Bir bilgin oluşu, ünlü bir kişi oluşu çekmişti, beni. Gerçek olmayan, yapma bir aşktı bu, ama gerçek bir aşk gibi görünmüştü bana! Bunda hiçbir suçum yok benim. Ama sen, düğün gününden beri kurnaz, şüpheci gözlerinle öldürdün beni...

SONYA Fakat, barışalım, artık, barışalam! Unutalım olanları. Bugün ikinci keredir ki kurnaz, şüpheci gözlerim olduğu söyleniyor bana.

YELENA ANDREYEVNA Hiç gereği yok öyle kurnaz kurnaz bakmanın. Yakışmıyor sana. İnsanlara inanmadan yaşanılamaz.

SONYA Sütten ağzı yanan yoğurdu üfleyerek yer. O kadar çok düş kırıklığına uğradım ki.

YELENA ANDREYEVNA Kim uğrattı düş kırıklığına seni? Baban iyi, dürüst, çalışkan bir insan. Bugün sitem ettin ona, mutlu olduğunu söyledin. Oysa gerçekten mutlu olsaydı bile, işleri bu mutluluğu farketmesini engellerdi. Ben ne babana ne de sana hiçbir zaman bilerek bir kötülük yapmış değilim. Jorj dayınsa çok iyi, çok dürüst, fakat doyunmamış, mutsuz bir insan... Kim düş kırıklığına uğrattı seni? (*Susuş.*)

SONYA Dürüstçe, bir dosta söyler gibi söylesene; mutlu musun?

YELENA ANDREYEVNA Hayır.

SONYA Biliyordum bunu. Bir soru daha; açıkça söyle, genç bir kocan olsun ister miydin?

YELENA ANDREYEVNA Ne kızsın sen... Elbette, isterdim! (*Güler.*) Haydi bir soru daha, haydi...

SONYA Ormancini'nden hoşlanıyor musun?

YELENA ANDREYEVNA Evet, çok.

SONYA (*güler*) Yüzümün çok aptalca bir anlatımı var... değil mi? İşte gitti o, ama ben hâlâ konuşmasını, ayak seslerini işitiyorum, karanlık pencerede yüzünü görür gibi oluyorum... Ne demezsin... Fakat, böyle yüksek sesle konuşamam, utanıyorum. Gidip benim odamda konuşalım haydi. Beni çok aptal buluyorsun, değil mi? İtiraf et... O, iyi bir insan, öyle değil mi?

YELENA ANDREYEVNA Çok, çok iyi bir insan...

SONYA Ormanları, turpkömürü çok tuhaf görünüyor bana. Anlayamıyorum?

YELENA ANDREYEVNA İş, ormanlarda mı sanki? Anlasana tatlım, burada önemli olan, yetenektir! Yetenek ne demektir, biliyor musun? Yüreklilik, özgür bir kafa, geniş ufuklar... Ağaç yetiştiriyor, ya da bilmem kaç kilo turpkömürü çıkarıyor ve bütün bunların insanlığın bin yıl sonrası için taşıdığı anlamı düşünüyor şimdiden. Böyle insanlar değerlidir, sevmek gerekir onları. İyi olmanızı dilerim. İkiniz de aydınlık, cesur, dürüst insanlarsınız. O, delişmen, sen soğukkanlı ve ölçülüsün. Çok güzel tamamlayacaksınız birbirinizi. (*Kalkar.*)

Bense can sıkıcı, sıradan biriyim... Her yerde, kocamın evinde, sizin aranızda, her yerde, her yerde sıradan, rastlantısal biri olarak kaldım sadece. Eğer düşünürsek, çok, çok mutsuz bir insanım ben Sonya! (*Yüreği kabarık, sahnede yürür.*) Bana mutluluk yok bu dünyada! Hayır! Niçin gülüyorsun?

SONYA (*güler, elleriyle yüzünü kapayarak*) : Öyle mutluyum ki! Öyle mutluyum ki!

YELENA ANDREYEVNA (*ellerini sıkıntıyla oğuşturarak*) Gerçekten de, ne kadar mutsuzum.

SONYA Ben mutluyum... Mutluyum.

YELENA ANDREYEVNA Piyano çalmak istiyorum... Bir şeyler çalsaydım...

SONYA Ne iyi olur. (*Onu kucaklar*) Bu gece uyuyamam ben... Çal.

YELENA ANDREYEVNA Peki.. Fakat baban uyumuyor. Hasta olduğu zamanlar müzik sinirlendirir onu. Git sor, bir şey demezse çalayım... Haydi...

SONYA Peki. (*Çıkar.*)

YELENA ANDREYEVNA Çoktandır çalmadım. Bir aptal gibi çalıp ağlayacağım şimdi... (*Pencereden aşağıya seslenir*) Yefim, sen misin gürültü eden?

BEKÇİNİN SESİ Evet!

YELENA ANDREYEVNA Bey hasta, vurma sopanı.

BEKÇİNİN SESİ Hemen gideyim! (*Islıkla köpekleri çağırır.*) Juçka! Trezor! Juçka! (*Susuş.*)

SONYA (*dönerek*): İmkânsız!

ÜÇÜNCÜ PERDE

Serebryakov'ların konuk odası. Sağda, solda, ortada birer kapı. Gündüz. Sahne gerisinde Yelena Andreyevna'nın "Yevgeni Onegin" operasından Lenski'nin düello öncesi aryasını piyanoyla çaldığı işitilmektedir.

I

ORLOVSKİ, VOYNİTSKİ ve FYODOR İVANOVİÇ

(Elinde bir papak tutan Fyodor İvanoviç Çerkez giysileriyledir.)

VOYNİTSKİ (*müziği dinleyerek*) O çalıyor, Yelena Andreyevna... Sevgili varlık... (*Sahne gerisinden müzik kesilir.*) Değerli varlık... Hayatımız hiçbir zaman bu kadar can sıkıcı olmamıştı galiba...

FYODOR İVANOVİÇ Ruhum, gerçek can sıkıntısı nedir, görmedin sen. Ben bir zamanlar Sırbistan'da gönüllüyken gerçek can sıkıntısını gelip orada görecektin! İnsanın gırtlağına sarılan boğucu bir hava, sıcak, pislik, alkolden çatlayan bir kafa. Bir keresinde, hiç unutmam, kirli, üstü açık bir ambarda oturuyorum... Yüzbaşı Kaşkinazi de yanımda... Artık konuşacak tek bir sözümüz kalmamış, gidilecek yer, yapılacak iş yok. İçki desen, ne mide kalmış ne kafa, düşüncesi bile bulantı veriyor. Yani azizim, öyle bir cansıkıntısı ki, sanki sehpadasın, yağlı ilmek boynuna geçirilmiş, yolu yok kuyruğu titretiyorsun! Kobra yılanları gibi oturmuş, dik dik birbirimize bakıyoruz... Bir o bana bakıyor, bir ben ona... Sonra bir ben ona bakıyorum, bir o bana... Böylece, nedensiz, bakışıp duruyoruz... Saatler birbirini kovalıyor, biz hababam birbirimize bakıyoruz. Birdenbire, durup dururken, kılıcını çektiği gibi üstüme saldırmaz mı seninki!... Hoppala... Tabii ben de kılıcıma asıldığım gibi — yoksa herif bizi öbür dünyaya

yollayacak — başlıyoruz çik-çak, çik-çak, çik-çak, çik-çak.. Zor ayırdılar. Bana bir şey olmadı ama, yüzbaşı Kaşkinaz yanağında uzun bir yara iziyle dolaşıyor o günden beri. İşte insanlar kimizaman ne kadar ahmaklaşabiliyorlar.

ORLOVSKİ Evet, oluyor (*Sonya girer.*)

II
ÖNCEKİLER, SONYA

SONYA (*kendi kendine*) İçim içime sığmıyor... (*Yürür ve güler.*)

ORLOVSKİ Kediciğim, nereye? Gelip otursana bizimle.

SONYA Fedya, gelsene... (*Fyodor İvanoviç'i bir kıyıya çeker*) Gel, buraya gel...

FYODOR İVANOVİÇ Hayrola? Yüzün ışıl ışıl ışıldıyor?

SONYA Fedya, söz ver yapacağına!

FYODOR İVANOVİÇ Fakat, neyi?

SONYA Ormancini'ne... git.

FYODOR İVANOVİÇ Niye?

SONYA İşte öyle... Git sen... Ve niçin uzun zamandır bize uğramadığını sor ona... İki haftadır gelmiyor.

FYODOR İVANOVİÇ Kızardı! Utandı! Baylar, Sonya âşık olmuş!

HEPSİ BİRDEN Utandı! Utandı!

SONYA (*yüzünü elleriyle kapatır, koşarak çıkar.*)

ORLOVSKİ Tatlı kız... Çok seviyorum. Senin onunla evlenmeni kurardım hep Fedyuşa. Ondan iyisini kolay kolay bulamazsın. Hayırlısı neyse o olsun... Fakat ne hoş olurdu, ne kadar duygulanırdım! Sana konuk gelirdim artık! Genç karın yanında, sıcak aile ocağı, semaver kaynıyor...

FYODOR İVANOVİÇ Bu işlere aklım pek ermiyor benim. Ama eğer günün birinde böyle bir enayilik yapmaya kalkarsam, herhalde Yulya'yla evlenirdim. Hiç olmazsa ufak tefek bir şey. Her türlü kötülüğün de en ufağını seçmeli. Sonra, iyi bir çiftlik yöneticisi... (*Elini alnına vurur.*) Aklıma parlak bir düşünce geldi!

ORLOVSKİ Nedir?

FYODOR İVANOVİÇ Haydi şampanya içelim!

VOYNİTSKİ Hem erken, hem de hava sıcak... Bekle biraz sonra içeriz...

ORLOVSKİ (*oğluna bakmaktan zevk duyarak*) Oğlum benim, yakışıklım... Canı şampanya istemiş...

(Yelena Andreyevna girer.)

III
ÖNCEKİLER, YELENA ANDREYEVNA

YELENA ANDREYEVNA (*sahnede yürür.*)

VOYNİTSKİ Oh, oh, bakın da içiniz açılsın; yürüyor ve tembellikten kırıtıyor. Çok hoş! Çok hoş!

YELENA ANDREYEVNA Benimle uğraşmayın Jorj! Sizin vızıltılarınız olmadan da her şey yeterince can sıkıcı zaten.

VOYNİTSKİ (*Yelena Andreyevna'nın yolunu keserek*) Yetenekli bir insan, bir sanatçısınız! Ama sanatçıya benzer bir yanınız var mı acaba? Kayıtsızlık, tembellik, uyuşukluk içinize işlemiş... Bağışlayın beni, fakat erdemliliğin bu kadarına bakmak bile mide bulandırıcı...

YELENA ANDREYEVNA Bakmayın siz de... Bırakın beni...

VOYNİTSKİ Niçin böyle tasa içindesiniz? (*Canlı.*) İki gözüm, eşsiz kadın, aklınızı başınıza toplasanıza. Damarlarınızda bir denizkızı kanı dolaşıyor, fakat niçin bir denizkızı gibi davranmıyorsunuz?.

YELENA ANDREYEVNA Bırakın beni!

VOYNİTSKİ Ömrünüzde bir kerecik olsun özgür davranın ve ne bileyim ben, hiç olmazsa bir sucinine âşık olun sırılsıklam...

FYODOR İVANOVİÇ Ve onunla birlikte girdabın tam orta yerinde öyle bir dalış dalın ki, *Herr* profesör ve hepimiz kollarımızı hayretle açmaktan başka bir şey yapamayalım!

VOYNİTSKİ Olmaz mı denizkızı? İnsan sevebildiği kadar sevmeli!

YELENA ANDREYEVNA Bana akıl verdiğinizi mi sanıyorsunuz? Eğer istediğim gibi davranabilseydim, yapmam gereken

şeyi siz olmadan bilemeyecek miydim sanıyorsunuz? Hepinizin bütün bu uyku verici suratlarınızdan, can sıkıcı, soğuk konuşmalarınızdan tıpkı bir kuş gibi uzaklara uçar, dünyada sizlerin de var olduğunu unuturdum. O zaman kimse akıl vermeye kalkışamazdı bana. Ama, özgür değilim ben. Utangaç, korkak bir insanım. Gönlümün dilediği gibi davranarak kocamı bırakacak olursam bana öyle geliyor ki, bu davranışımı örnek alıp bütün kadınlar kocalarını bırakacaklar. Bu yüzden de hem Tanrı cezalandıracak beni, hem de vicdanım acı çektirecek. Yoksa nasıl özgür yaşanılacağım gösterirdim size. (*Çıkar.*)

ORLOVSKİ Canım benim, güzelim...

VOYNİTSKİ Bana öyle geliyor ki bir süre sonra horlamaya başlayacağım bu kadını! Bir kız çocuğu kadar utangaç ve erdemle bezenmiş bir keşiş gibi felsefe yapıyor. Ağzım ekşiyor düşündükçe!

ORLOVSKİ : Yeter artık, yeter... Peki, profesör nerede?

VOYNİTSKİ Çalışma odasında. Yazıyor.

ORLOVSKİ Sözünü ettiği bir iş için beni mektupla çağırdı buraya. Neymiş bu, siz de mi bilmiyorsunuz?

VOYNİTSKİ İşi falan yok onun. Saçmasapan şeyler yazıyor, sızlanıyor ve kıskanıyor, hepsi bu.

(Sağdaki kapıdan Jeltuhin ve Yulya girerler.)

IV

ÖNCEKİLER, JELTUHİN ve YULYA

JELTUHİN : Merhabalar. (*Selâmlaşır.*)

YULYA Merhaba Vaftizbaba! (*Öpüşürler.*) Merhaba Fedenka! (*Öpüşürler.*) Merhaba Yegor Petroviç! (*Öpüşürler.*)

JELTUHİN Aleksandr Vladimiroviç evde mi?

ORLOVSKİ Evet. Çalışma odasında.

JELTUHİN Gidip göreyim onu. Bir iş için konuşmamız gerektiğini yazmış... (*Çıkar.*)

YULYA Yegor Petroviç, pusula yazıp arpa istemiştiniz dün, aldınız mı?

VOYNİTSKİ Aldım, teşekkür ederim. Ne kadar tutuyor? Şimdi

ne olduğunu hatırlamıyorum ama, baharda da bir şeyler almıştık sizden... Hesap görmemiz gerekiyor. Borçlarımı zamanında ödemeyip hesapları karıştırmaktan hoşlanmam.

YULYA Baharda 144 kilo çavdar, iki dana, iki tosun almış; yağ için de çiftliğinizden adam göndermiştiniz Yegor Petroviç.

VOYNİTSKİ Peki, borcumuz ne tutuyor?

YULYA Nereden bileyim Yegor Petroviç? Hesap tahtasında hesaplamadan bilemem ki.

VOYNİTSKİ Eğer çok gerekliyse, getireyim hemen...

(Çıkar, az sonra hesap tahtasıyla döner.)

ORLOVSKİ Yulya'cık, kardeşin iyi mi?

YULYA Çok şükür. Bu boyunbağını nereden satın aldınız Vaftizbaba?

ORLOVSKİ Kentten, Kirpiçev'den.

YULYA Ne kadar hoş. Lyoneçka'nın da böyle bir tane satın alması gerekecek.

VOYNİTSKİ İşte size hesap tahtası.

YULYA (*oturur, hesap tahtasını şakırdatmaya başlar.*)

ORLOVSKİ Tanrı ne becerikli bir çiftlik yöneticisi göndermiş şu Lyonya'ya be! Bebeciğim, bir parmakcık boyu var ama, şu çalışmaya bak sen! Hayret!

FYODOR İVANOVİÇ Doğru. Fakat ötekinin, dolaşıp yanaklarını oğuşturmaktan başka yaptığı bir iş yok. Boş gezenin boş kalfası!

VOYNİTSKİ Baylar, başka bir yere gidelim. Sözgelimi, salona, ha? Can sıktı burası... (*Esner.*)

ORLOVSKİ Salonaysa salona... Benim için hepsi bir...

(Soldaki kapıdan çıkarlar.)

YULYA (*yalnız, bir süre susuştan sonra*): Şimdi de Çeçenler gibi giyinmiş... Ne olacak, ana baba terbiyesi görmemiş ki... Kentin en yakışıklı adamı... Akıllı, zengin; ama neye yarar... Ahmağın ahmağı... (*Hesap tahtasını şakırdatır. Sonya girer.*)

V
YULYA, SONYA

SONYA Siz burada mıydınız Yuleçka? Bilmiyordum...

YULYA (*öpüşür*) Canım!

SONYA Ne yapıyorsunuz böyle? Hesap mı çıkarıyorsunuz? O kadar iyi bir çiftlik sahibesisiniz ki, kıskanmamak elde değil sizi. Niçin kocaya varmıyorsunuz Yuleçka?

YULYA Öyle ya... Sanki gelip beni istediler de, ben olmaz dedim. Hayır, ciddi olarak evlenmek isteyen biri gelip teklifte bulunmayacak bana! (*İçini çeker.*)

SONYA Fakat, niçin?

YULYA Kültürsüz bir kızım ben. Zaten ortanın ikisinden aldılar beni!

SONYA Peki, niçin aldılar Yuleçka?

YULYA Kafasızlığımdan.

SONYA (*güler.*)

YULYA Niçin gülüyorsunuz Soneçka?

SONYA Bugün tuhaf bir şeyler oluyor bana... Bugün öyle mutluyum, öyle mutluyum ki Yuleçka, neredeyse canım sıkılıyor... Yerimde duramıyorum... Haydi bir şeyler konuşalım... Söyler misiniz, âşık oldunuz mu hiç?

YULYA (*evet anlamında başını sallar.*)

SONYA Evet mi? Peki, kim bu? Yakışıklı mı?

YULYA (*Sonya'nın kulağına fısıldar.*)

SONYA Kime? Fyodor İvanoviç'e mi?

YULYA (*evet anlamında başını sallar.*) Ya siz?

SONYA Ben de... Fakat Fyodor İvanoviç'e değil... (*Güler.*) Haydi, bir şeyler daha söyleyin.

YULYA Sizinle ne zamandır konuşmam gerekiyordu Soneçka.

SONYA Tabii, sizi dinliyorum.

YULYA Bir şey hakkında görüşmek istiyorum sizinle. Biliyor musunuz... Her zaman candan bir yakınlık duydum size... Tanıdığım çok kız var ama, içlerinde en çok sevdiğim sizsiniz... Eğer, "Yuleçka bana on at verin" ya da ne bileyim, "iki yüz koyun verin" demiş olsanız, seve seve verirdim.

Hiçbir şey esirgemezdim sizden...

SONYA Niçin kızarıp bozarıyorsunuz Yuleçka?

YULYA Utanıyorum... Ben... Ben, size candan bağlıyım. Siz herkesten daha iyisiniz... Alçakgönüllüsünüz... Bu basma giysiniz ne kadar da hoş!

SONYA Bunu sonra konuşuruz... Haydi, siz sözünüzü söyleyin şimdi...

YULYA (*ayağa kalkarak*) Bilmem ki nasıl söylesem... Size teklif etmeme... Yani... Yani... Lyonçka'ya varsanız a... (*Yüzünü elleriyle kapatır.*)

SONYA (*ayağa kalkarak*) Söz etmeyelim bundan Yuleçka... Gereği yok, bırakalım bunu...

(Yelena Andreyevna girer.)

VI

ÖNCEKİLER, YELENA ANDREYEVNA

YELENA ANDREYEVNA Nereye gideceğimi tam anlamıyla şaşırdım. Hangi odaya girersem gireyim karşımda baba-oğul Orlovski'lerle Jorj'u buluyorum. Artık bu kadarı da can sıkıcı. Ne işleri var burada? Çıkıp bir yerlere gitseler ya.

YULYA (*gözyaşları içinde*) Merhaba Yelena Andreyevna! (*Öpüşmek ister.*)

YELENA ANDREYEVNA Merhaba Yuleçka. Özür dilerim, ikide bir öpüşmek hoşuma gitmiyor. Sonya, baban ne yapıyor? (*Susuş.*) Sonya, niçin karşılık vermiyorsun soruma? Sana soruyorum Baban ne yapıyor? (*Susuş.*) Sonya, niçin karşılık vermiyorsun?

SONYA Bilmek mi istiyorsunuz? Gelin buraya... (*Yelena Andreyevna'yı biraz kıyıya çeker.*) Peki, söyleyeyim... Bugün içim o kadar aydınlık ki ikiyüzlülük edip konuşamam sizinle. Alın işte! (*Mektubu verir.*) Bahçede buldum bunu. Gidelim Yuleçka! (*Yulya'yla birlikte soldaki kapıdan çıkarlar.*)

VII

YELENA ANDREYEVNA sonra FYODOR İVANOVİÇ

YELENA ANDREYEVNA (*yalnız*) Bu da ne? Jorj'un bana yazdığı bir mektup! Fakat benim suçum ne bunda? Ah, büyük bir kabalık bu, insafsızlık bu... İçi o kadar aydınlıkmış ki, benimle konuşamazmış... Tanrım, nasıl bir aşağılama... Başım dönüyor, neredeyse düşeceğim...

FYODOR İVANOVİÇ (*soldaki kapıdan girer ve sahne boyunca yürür*) Niçin böyle tepeden tırnağa titriyorsunuz beni gördüğünüz zaman? (*Susuş.*) Hımm... (*Yelena Andreyevna'nın elindeki mektubu alarak parça parça eder.*) Bırakın bütün bunları. Siz sadece beni düşünmek zorundasınız. (*Susuş.*)

YELENA ANDREYEVNA Ne demek oluyor bu?

FYODOR İVANOVİÇ Bu demek oluyor ki, eğer ben birini gözüme kestirdiysem, kuş olsa elimden kurtulamaz artık.

YELENA ANDREYEVNA Hayır, bu demek oluyor ki, siz aptal ve yüzsüzsünüz.

FYODOR İVANOVİÇ Bu akşam saat yedi buçukta bahçenin arkasındaki küçük köprüye gelmek ve orada beni beklemek zorundasınız... Tamam mı efendim? Söyleyecek başka bir şeyim yok size... Anladınız mı meleğim, saat yedi buçukta buluşmak üzere hoşça kalın. (*Yelena Andreyevna'nın elini tutmak ister.*)

YELENA ANDREYEVNA (*Fyodor İvanoviç'i tokatlar.*)

FYODOR İVANOVİÇ Fevkalâde!

YELENA ANDREYEVNA Defolun!

FYODOR İVANOVİÇ Başüstüne... (*Gider ve döner.*) Bu çok dokundu bana... Gelin, kavgasız gürültüsüz konuşalım. Biliyor musunuz... Yapmadığım şey kalmadı şu dünyada, hatta iki kere altın balık çorbası içtim... Fakat denemediğim iki şey var Balona binip uçmadım, bir de profesör karısı kaçırmadım...

YELENA ANDREYEVNA Gidin buradan...

FYODOR İVANOVİÇ Hemen gidiyorum... Yapmadığım şey kalmadı şu dünyada... Bu yüzden o kadar yüzsüzleştim ki ne

yapacağım bilemiyorum. Yani, bütün bunları söylememin nedeni, eğer günün birinde bir dosta ya da sadık bir köpeğe ihtiyacınız olursa, çekinmeden bana başvurun... Bu çok dokundu bana...

YELENA ANDREYEVNA Köpeklerle işim yok benim... Gidin buradan.

FYODOR İVANOVİÇ Hemen gidiyorum... (*Dokunaklı.*) Fakat, ne de olsa, bu çok dokundu bana... Şüphesiz çok üzüldüm... Evet... (*Kararsız adımlarla çıkar.*)

YELENA ANDREYEVNA (*yalnız*) Başım ağrıyor... Her gece kötü rüyalar görüyorum, korkunç bir önsezi var içimde... Fakat ne kadar kötü, ne kadar iğrenç bir şey! İnsanlar doğuyor, birlikte eğitiliyorlar, "Sen" diyorlar birbirlerine, öpüşüyorlar; fakat barış içinde, dostluk içinde yaşamaları gerekirken, kısa bir süre sonra birbirlerini yemeye başlıyorlar... Ormanları Ormancini koruyor ama, insanların koruyucusu yok.

(Soldaki kapıya doğru yürür. Karşıdan gelen Jeltuhin ve Yulya'yı görünce ortadaki kapıdan çıkar.)

VIII
JELTUHİN ve YULYA

YULYA Ah, Lyoneçka, ne kadar bahtsızız senle ben, ah, ne bahtsızız!

JELTUHİN Kim görevlendirdi seni, git onunla konuş diye? Niçin kendi kendine gelin güvey oldun allahın belâsı karı! Bütün işlerimi altüst ettin! Şimdi o da sanacak ki ben kendim konuşmaktan âcizim ve... ve ne dargörüşlülük! Bin kere söyledim, bırakalım bütün bunları diye. Bütün bu imaların, aşağılanmaların, alçaklıkların dışında hiçbir şey geçmiyor elimize... Kızını sevdiğimi sezmiş olmalı ki, moruk bu duygumu sömürmeye kalkıyor! Çiftliğini satın almamı arzu ediyor.

YULYA : Peki kaç para istiyor?

JELTUHİN Şşş!... Geliyorlar...

(Soldaki kapıdan Serebryakov, Orlovski ve Marya Vasil-

yevna girerler. Marya Vasilyevna elindeki broşürü okumaktadır.)

IX

ÖNCEKİLER, SEREBRYAKOV, ORLOVSKİ ve MARYA VASİLYEVNA

ORLOVSKİ Ben de pek iyi değilim cancağızım. İşte iki gündür başım ağrıyor, her yanım kırılıyor...

SEREBRYAKOV Peki ötekiler nerede? Hiç sevmiyorum bu evi. Bir çeşit labirent. 26 tane kocaman oda. Herkes bir yana dağılıyor ve hiçbir zaman hiç kimseyi bulamıyorsun. (*Zili çalar.*) Yegor Petroviç'le Yelena Andreyevna'yı çağırın.

JELTUHİN Senin yapacak bir işin yok Yulya, gidip Yegor Petroviç'le Yelena Andreyevna'yı ara.

YULYA (*Çıkar.*)

SEREBRYAKOV Sağlığımın bozukluğuna şimdilik ne de olsa katlanabiliyorum, fakat kendime yediremediğim bir şey varsa, o da içinde bulunduğum şu duygu. Sanki ölmüşüm ya da yabancı bir gezegene yuvarlanmışım.

ORLOVSKİ Şöyle bir görüş açısından bakarsak...

MARYA VASİLYEVNA (*okuyarak*) Bir kalem verin bana... İşte yine çelişkiler! İşaret etmeliyim.

ORLOVSKİ Buyurun asaletmaab! (*Kalemi verir ve Marya Vasilyevna'nın elini öper.*)

(Voynitski girer.)

X

ÖNCEKİLER, VOYNİTSKİ, *sonra* YELENA ANDREYEVNA

VOYNİTSKİ Gerekli miyim size?

SEREBRYAKOV Ever Jorj.

VOYNİTSKİ Size ne gibi bir yararım dokunabilir?

SEREBRYAKOV Size... Niçin sizli bizli konuşuyorsun, niçin dargınsın? (*Susuş.*) Eğer sana karşı hatalı bir davranışta bulunduysam, bağışla, rica ederim...

VOYNİTSKİ Bırak şimdi bu tavırları... İşe gelelim... Ne istiyorsun?

(Yelena Andreyevna girer.)

SEREBRYAKOV İşte Lenoçka da geldi... Oturun baylar. (*Susuş.*) Baylar, kentimize bir müfettişin gelmekte olduğunu bildirmek üzere sizleri çağırmış bulunuyorum.* Fakat, şakayı bir yana bırakalım. Mesele ciddi. Baylar, öğütlerinizden yararlanmak ve yardımlarınızı dilemek amacıyla sizleri burada topladım ve her zamanki iyilikçiliğinizi gözönünde tutarak bu amacıma ulaşacağımı umuyorum. Bir bilginim ben. Kitaplar içinde yaşayan bir adamım. Bu bakımdan gündelik yaşantıya her zaman yabancı kalmış bir kişiyim. Sizler gibi bu konuda büyük ölçüde bilgi sahibi kişilerden akıl almadan işe girişemem ve senden İvan İvaniç, sizden Leonid Stepaniç, senden Jorj, bana yardım etmenizi diliyorum... Mesele şu *Manet omnes una nox,*** yani, hepimiz Tanrının buyruğundayız. Yaşlı ve hasta bir adamım ben ve bu nedenledir ki mal mülk ilişkilerimin ailemle bağlantıları oranında bir düzene konmaları gerektiğinin zamanı geldiğini sanıyorum. Benim hayatım artık sona erdi, fakat genç bir karım, yetişkin bir kızım var. Onlar bu köy yaşamasını sürdüremezler.

YELENA ANDREYEVNA Benim için hepsi bir.

SEREBRYAKOV Köyde yaşama için yaratılmış insanlar değiliz bizler. Fakat bu çiftlikten elde ettiğimiz gelirle de kentte yaşayamayız. Üç gün önce ormandan dört bin rublelik kesimlik ağaç sattım. Ama olağanüstü bir tedbirdi bu, her yıl başvuramayız buna. Öyle bir tedbir almalıyız ki sürekli ve azçok belirli bir gelir sağlasın bize. Ben böyle bir tedbir düşündüm işte ve tartışmak üzere sizlere sunmakla şeref duyarım. Ayrıntıları geçerek ana çizgileriyle anlatayım Bizim çiftlik ortalama olarak yüzde ikiden daha çok faiz getirmez. Diyorum ki satalım onu. Eğer elimize geçen parayı hisse senetlerine yatırırsak, yüzde dörtten yüzde beşe kadar faiz elde ederiz. Hattâ artacak olan birkaç binle Finlandiya'da

Gogol-Müfettiş (çev.)

Manet omnes una nox (Lat.) Herkesi bir gece bekler

küçük bir yazlık satın alabileceğimizi de düşünüyorum...

VOYNİTSKİ Bir dakika, sanırım yanlış işittim bir şeyi. Sözlerini tekrarlasana...

SEREBRYAKOV Paraları hisse senetlerine yatırmak ve Finlandiya'da bir yazlık satın almak.

VOYNİTSKİ Hayır, hayır, Finlandiya değil... Başka bir şey daha söylemiştin...

SEREBRYAKOV Çiftliği satmamızı teklif ediyorum.

VOYNİTSKİ Tamam, işte buydu... Demek satacaksın çiftliği... Çok güzel, çok değerli bir düşünce... Peki yaşlı annemle benim başlarımızı nereye sokmamızı buyuracaksın?

SEREBRYAKOV Her şeyi zamanı geldikçe görüşeceğiz... Hemen olmaz ki...

VOYNİTSKİ Dur bakayım... Demek ki bugüne kadar sağduyumu bir damlacık olsun kullanmamışım ben. Bugüne kadar aptalca sanıyordum ki bu çiftlik Sonya'nındır. Rahmetli babam kızkardeşime drahoma olarak satın almıştı burayı. Ve ben, safdil, bugüne kadar sanıyordum ki çiftlik kızkardeşimden Sonya'ya geçmiştir.

SEREBRYAKOV Evet, çiftlik Sonya'nındır. Bunu tartışan kim? Sonya'yla uzlaşmadan satacak değilim elbette. Zaten Sonya'nın iyiliği için giriştim bu işe.

VOYNİTSKİ Akıl almaz bir şey bu! Akıl almaz bir şey bu! Ya çıldırdım ben, ya da... ya da...

MARYAVASİLYEVNA: Jorj, karşı gelme profesöre! Neyin iyi neyin kötü olduğunu bizden daha iyi bilir o.

VOYNİTSKİ Hayır, su verin bana... (*Suyu içer.*) İstediğinizi söyleyin! İstediğinizi söyleyin!

SEREBRYAKOV Anlamıyorum Jorj, niçin heyecanlanıyorsun? Tasarımın ideal olduğunu söylemiyorum ki ben. Eğer herkes yararsız bulacak olursa, ben de ısrar edecek değilim.

(Frakı, beyaz eldivenleri, geniş kenarlı silindir şapkasıyla Dyadin girer.)

XI
ÖNCEKİLER, DYADİN

DYADİN Sizleri selâmlamakla şeref duyarım. Önceden bildirmeden girmek cüretinde bulunduğum için beni bağışlamanızı dilerim. Suçluyum, fakat hoşgörüyle karşılanmak hakkına da sahibim; çünkü girişte tek bir domestik yok.

SEREBRYAKOV (*bozulmuş*) Çok sevindim... Rica ederim...

DYADİN (*ayaklarını yere sürterek eğilir*) Asaletmaab! *Mesdames*! Sınırlarınızdan iki amaçla içeri girmiş bulunuyorum. Saniyen, sizleri ziyaret etmek ve sizlere karşı duyduğum derin saygıyı belirtmek istiyordum. Salisen, havanın güzelliğinden yararlanarak sizleri benim mıntıkamda bir sefere davet etmek istiyorum. Ben bir su değirmeninde yaşıyorum. Bu değirmeni ortak dostumuz Ormancini'nden kiralamış bulunmaktayım. Burası dünyanın kuytu ve poetik bir köşesidir. Geceleri denizkızlarının hışırtıları işitilen ve gündüzleri...

VOYNİTSKİ Vaflya dur, önemli bir şey görüşüyoruz. Bekle biraz, sonra... (*Serebryakov'a*) İşte, sor ona... Bu çiftlik onun amcasından satın alınmıştı.

SEREBRYAKOV Ah, fakat niçin sorayım? Ne gereği var?

VOYNİTSKİ Bu çiftlik o zamanın parasıyla 95 bine satın alınmıştı. Babam ancak 70 bin ödemiş, 25 bin borçlanmıştı. Şimdi dinleyin... Eğer ben çok sevdiğim kızkardeşimin yararına mirastan elçekmemiş olsaydım bu çiftlik satın alınamazdı. Sonra, on yıl öküz gibi çalışarak ben ödedim bütün borçları.

ORLOVSKİ Peki, ne istiyorsun sen cancağızım?

VOYNİTSKİ Bugün çiftlik borçlardan arınmışsa ve ayaktaysa bunu sadece benim kişisel çabalarım sağladı. İşte, yaşlandım şimdi, utanmazca kolumdan tutup atmak istiyorlar beni!

SEREBRYAKOV Anlamıyorum, böyle davranmakla elde etmek istediğin nedir?

VOYNİTSKİ 25 yıl yönettim bu çiftliği, çalıştım, en dürüst bir kâhya gibi para yolladım sana; sense bütün bu süre boyunca bir kerecik olsun, teşekkür etmedin bana! Bütün bu süre boyunca hem gençlik yıllarımda, hem şimdi, yılda 500 ruble

aldım senden — dilenci parası! — ve bir kerecik olsun bir ruble artırım yapmak gelmedi aklına!

SEREBRYAKOV Nereden bilebilirdim Jorj? Pratik bir adam değilim ben, bu işlerden anlamıyorum, istediğin kadar kendin artırabilirdin.

VOYNİTSKİ Niçin çalmadım sanki? Niçin siz, hepiniz, aşağılamıyorsunuz beni çalmadığım için? Eğer çalmış olsaydım hem adalete uygun olurdu bu, hem de böyle yoksul düşmezdim şimdi!

MARYA VESİLYEVNA (*sert*) Jorj!

DYADİN (*Heyecanlanarak*) Jorjenka, yapma, yapma, Jorjenka... Bak, bütün vücudum tir tir titriyor. İyi dostlukları niçin bozalım? *(Voynitski'yi öper.)* Yapma, Jorjenka...

VOTNİTSKİ 25 yıl işte şununla, işte şu annemle tıpkı köstebek gibi dört duvar arasında oturdum... Düşüncelerimiz, duygularımız hep seninle ilgiliydi. Gündüzleri senden, çalışmalarından söz ediyor, ününle övünüyor, adını derin bir saygıyla ağzımıza alıyorduk. Gecelerimizi ise şimdi tiksinti duyduğum dergileri, kitapları okuyarak mahvettik!

DYADİN Jorjenka, yapma, yapma Jorjenka... Dayanamıyorum...

SEREBRYAKOV Anlamıyorum, istediğin nedir?

VOYNİTSKİ Yüce bir varlıktın bizim için, bütün makalelerini ezbere biliyorduk... Fakat, gözlerim açıldı artık. Her şeyi görüyorum! Sanat üzerine yazılar yazıyorsun ama, sanattan hiçbir şey anladığın yok senin! Bir zamanlar çok sevdiğim bütün o çalışmaların bir metelik etmez!

SEREBRYAKOV Baylar! Rica ederim yatıştırın onu artık. Çıkıp gideceğim!

YELENA ANDREYEVNA Jorj, susmanızı istiyorum! İşitiyor musunuz!

VOYNİTSKİ Susmayacağım! (*Serebryakov'un yolunu keser.*) Dur, sözüm bitmedi daha! Sen, hayatımı mahvettin benim! Yaşamadım ben, ben yaşamadım! Ömrümün en güzel yılları mahvoldu senin yüzünden, yok oldu! Benim en amansız düşmanım sensin!

DYADİN Dayanamıyorum... Dayanamıyorum... Başka bir odaya geçeceğim... (*Şiddetli bir heyecan içinde sağdaki kapıdan çıkar.*)

SEREBRYAKOV Ne istiyorsun benden? Ne hakla böyle bir tavırla konuşabiliyorsun benimle? Değmez! Eğer çiftlik seninse al onu, ihtiyacım yok benim.

JELTUHİN (*kendi kendine*) Ortalık karıştı!.. Tüymeli! (*Çıkar.*)

YELENA ANDREYEVNA Eğer sesinizi kesmezseniz şu dakika çıkıp gideceğim bu cehennemden! (*Bağırır.*) Daha fazla dayanamayacağım!

VOYNİTSKİ Hayatım mahvoldu... Yetenekli, akıllı, cesur bir insandım... Eğer kendimi kullanabilseydim ben de bir Schopenhauer, bir Dostoyevski olabilirdim... Saçmalamaya başladım! Deliriyorum... Anneciğim, ümitsizlikten ölüyorum! Anneciğim!

MARYA VASİLYEVNA Profesörü dinle.

VOYNİTSKİ Anneciğim. Ne yapayım ben? Hayır, sus! Ne yapmam gerektiğini kendim de biliyorum! (*Serebryakov'a*) Hatırlayacaksın beni! (*Ortadaki kapıdan çıkar.*)

MARYA VASİLYEVNA (*onun peşisıra gider.*)

SEREBRYAKOV Baylar, nedir bu böyle? Uzaklaştırın bu deliyi benden!

ORLOVSKİ Neyse, neyse Şaşa, bırak kendine gelsin. Heyecanlanma böyle.

SEREBRYAKOV Onunla aynı çatı altında yaşayamam! Burada (*Ortadaki kapıyı gösterir.*) yaşıyor, nerede ise benimle yan yana... Köye, barakalara taşınsın, yoksa ben gideceğim buradan! Onunla birlikte yaşayamam...

YELENA ANDREYEVNA (*kocasına*) : Eğer bir daha böyle bir şey olursa, asıl ben gideceğim o zaman!

SEREBRYAKOV Ah, gözdağı vermeyi bırak lütfen!

YELENA ANDREYEVNA Gözdağı vermiyorum, gerçeği söylüyorum. Hayatımı cehenneme çevirmek için sanki hepiniz sözleşmiş gibisiniz... Alıp başımı gideceğim...

SEREBRYAKOV Senin genç, benim yaşlı olduğumu, burada

yaşamakla büyük bir lütufta bulunduğunu herkes çok iyi biliyor...

YELENA ANDREYEVNA Devam et... Devam et...

ORLOVSKİ Neyse, neyse, neyse... Dostlarım...

(Hruşçov hızla girer.)

XII
ÖNCEKİLER, HRUŞÇOV

HRUŞÇOV (*heyecanlanarak*) Sizi evde bulabildiğime çok sevindim Aleksandr Vladimiroviç... Uygunsuz bir zamanda gelerek tedirgin ettiysem özür dilerim... Fakat, neyse. Merhabalar...

SEREBRYAKOV Buyurun, ne istiyorsunuz?

HRUŞÇOV Özür dilerim, çok heyecanlıyım, atı dörtnala sürdüm de... Aleksandr Vladimiroviç ormanınızı üç gün önce Kuznetsov'a kesimlik olarak satmış olduğunuzu işittim. Eğer doğruysa bu, önemsiz bir dedikodu değilse, rica ederim yapmayın bunu.

YELENA ANDREYEVNA Kocam bunlardan söz edecek durumda değil şu anda Mihail Lvoviç. Haydi bahçeye çıkalım.

HRUŞÇOV Fakat benim şu anda konuşmam gerekiyor!

YELENA ANDREYEVNA Siz bilirsiniz... Ben daha fazla kalamayacağım burada... (*Çıkar.*)

HRUŞÇOV İzin verin, gidip bu işten vazgeçtiğinizi söyleyeyim Kuznetsov'a... Ha... Olmaz mı? Birkaç bin ruble için, kadınların giyeceği birkaç pılıpırtı, boş hevesler, gösteriş düşkünlükleri için binlerce ağacı devirmek, yok etmek... Gelecek kuşaklar barbarlığımıza lânet okuyacaklar! Eğer sizin gibi bir bilgin, sizin gibi ünlü bir kişi böyle bir kıyıcılığa önayak olursa, çok aşağılarınızda bulunan insanlar ne yapmazlar? Ne kadar korkunç? Ne kadar korkunç!

ORLOVSKİ Mişa, zamanı değil bunların şimdi!

SEREBRYAKOV Gidelim İvan İvanoviç, bu işin biteceği yok.

HRUŞÇOV (*Serebryakov'un yolunu keserek*) : Öyleyse, bakın ne diyeceğim profesör... Üç ay sonra para geçecek elime,

bekleyin, o zaman ben satın alayım.

ORLOVSKİ Mişa, kusura bakma ama, davranışların biraz tuhaf... Haydi, diyelim ki ülkücü adamsın, bunun için teşekkür edelim sana, eğilip selamlayalım. (*Selamlar.*) Fakat ortalığı kırıp geçirmek niye?

HRUŞÇOV Pek sayın Vaftizbaba! Dünyada yumuşak huylu, iyicil insanların bu kadar çok oluşu her zaman kuşkulandırırdı beni! Hiçbiri iyi yürekli değil onların; hepsi de kayıtsız, ilgisiz insanlar oldukları için öyle görünüyorlar!

ORLOVSKİ Cancağızım, bak, sen tartışmak için gelmişsin buraya... Ne kötü! Kardeşçiğim, ülkü ülküdür, ama insanda şu da olmalı (*Yüreğini gösterir.*) Bu olmadan senin ormanların da, turpkömürün de bir metelik etmez ruhum... Gücenme ama hamsın daha, hem de çok hamsın!

SEREBRYAKOV (*sert*) Bir daha önceden bildirmeden içeri girmemeye çalışın ve rica ederim psikopatik çılgınlıklarınızı uzak tutun benden! Hepiniz beni çileden çıkarmak için elbirliği ettiniz ve başardınız işte... Lütfen bırakın beni! Bütün bu ormanlarınız, turpkömürünüz, bütün bunlar sadece sayıklama ve psikopati; işte benim görüşüm bu! Gidelim İvan İvanoviç! (*Çıkar.*)

ORLOVSKİ (*onun peşisıra giderken*) Saşa, bu kadarı da fazla... Ne gereği var bu sertliğin? (*Çıkar.*)

HRUŞÇOV (*yalnız, bir süre susuştan sonra*) Sayıklama, psikopati... Demek ki tanınmış bir bilgin ve profesörün kanısınca bir deliyim ben... Otoriteniz karşısında saygıyla eğiliyorum asaletmaab, ve hemen eve giderek sırtıma bir deli gömleği geçirip, saçlarımı kazıyacağım! Hayır, deli olan ben değil, hâlâ ayaklarınızın altından kaymadığı için, yeryüzüdür!

(Hızla sağdaki kapıya yürür. XII. sahne süresince konuşmaları gizlice dinlemiş olan Sonya soldaki kapıdan girer.)

XIII
HRUŞÇOV, SONYA

SONYA (*Hruşçov'un arkasından koşar*) Durun... Her şeyi işittim... Konuşun... Söyleyin, yoksa kendimi tutamıyorum, ben başlayacağım!

HRUŞÇOV Söylemem gereken her şeyi söyledim ben Sofya Aleksandrovna. Ormana kıymaması için yalvardım babanıza, haklıydım, ama o aşağıladı beni, deli dedi bana... Ben bir deliyim!

SONYA Yeter, yeter... Bırakın bunları!

HRUŞÇOV Evet, çok şey bilirliklerinin örtüsü altında acımasız, taşyüreklerini gizleyenler, duygusuzluklarını derin bir bilgelik sananlar deli değil. Herkesin gözü önünde boynuz taktırmak için yaşlı kocalara varanlar, ormanların kesiminden elde edilen paralarla modaya uygun züppe işi giyimler satın alanlar deli değil!

SONYA Dinleyin beni, dinleyin... (*Hruşçov'un ellerini sıkar.*) Size şunu söylememe...

HRUŞÇOV Bırakın bunları. Bitirelim bu hikâyeyi. Ben bir yabancıyım size, hakkımdaki düşüncelerinizi biliyorum, yapacak hiçbir şey yok. Hoşça kalın. Çok değer verdiğim şu kısacık tanışıklığımızın anısı olarak sadece babanızın eklem ağrılarından, bir de benim demokratlığım üzerine yargılarınızdan başka birşey hatırlayamayacağım için çok üzgünüm... Fakat, suçlu olan ben değilim... Bunda benim suçum yok...

SONYA (*ağlar, yüzünü elleriyle kapar ve soldaki kapıdan hızla çıkar.*)

HRUŞÇOV Sakıngan davranmalı, burada birine âşık olmamalıydım; ama bu ders olacak bana! Çıkıp gideyim bu bodrumdan! (*Sağdaki kapıya yürür, soldaki kapıdan Yelena Andreyevna girer.*)

XIV
HRUŞÇOV, YELENA ANDREYEVNA

YELENA ANDREYEVNA : Siz burada mısınız daha? Durun... Az önce İvan İvanoviç, kocamın size karşı çok sert davrandığını söyledi... Bağışlayın. Çok kızgın bugün, anlayamadı sizi... Fakat benim yüreğim sizinle birlikte çarpıyor Mihail Lvoviç! Size olan saygımın içtenliğine inanın. Beni çok duygulandırdınız, çok etkilediniz. Size tertemiz bir yürekle sunduğum dostluğumu kabul edin! (*Ellerini uzatır.*)

HRUŞÇOV (*tiksintiyle*) Çekilin karşımdan... Yerin dibine batsın sizin dostluğunuz! (*Çıkar.*)

YELENA ANDREYEVNA (*yalnız, inler*): Niçin, Niçin?

(Sahne gerisinden bir silâh sesi duyulur.)

XV
YELENA ANDREYEVNA, MARYA VASİLYEVNA *sonra* SONYA, SEREBRYAKOV, ORLOVSKİ *ve* JULTUHİN

MARYA VASİLYEVNA (*ortadaki kapıdan sendeleyerek girer, bir çığlık atar ve bayılır.*)

SONYA (*girer, ortadaki kapıdan koşar.*)

SEREBRYAKOV
ORLOVSKİ
JELTUHİN } Ne oluyor?

(Sonya'nın çığlığı duyulur; sonra geri döner ve bağırır "Jorj dayı kendini vurmuş!" Sonya, Orlovski, Serebryakov ve Jeltuhin ortadaki kapıya koşarlar.)

YELENA ANDREYEVNA (*inler*) Niçin? Niçin?

(Sağdaki kapıda Dyadin görünür.)

XVI
YELENA ANDREYEVNA, MARYA VASİLYEVNA *ve* DYADİN

DYADİN (*kapıda*) Ne oluyor?

YELENA ANDREYEVNA (*Dyadin'e*) Götürün beni buradan! Bir uçurumdan aşağı yuvarlayın beni, öldürün, ama götürün buradan! Ne olur, çabuk olun, ne olur!

(Dyadin'le birlikte çıkarlar.)

PERDE

DÖRDÜNCÜ PERDE

Dyadin'in Hruşçov'dan kiraladığı değirmen, yanında ev ve orman.

YELENA ANDREYEVNA, DYADİN
(Pencerenin altındaki sırada oturmaktadırlar.)

YELENA ANDREYEVNA Kuzum İlya İlyiç, yarın yeniden uğrayıverin postaneye.

DYADİN Hiç şüpheniz olmasın.

YELENA ANDREYEVNA Üç gün daha bekleyeceğim. Eğer mektubuma kardeşimden bir karşılık gelmezse sizden ödünç para alıp kendim gideceğim Moskova'ya. Ömrümün sonuna kadar burada, sizin değirmeninizde kalacak değilim elbette.

DYADİN Ona ne şüphe... (*Susuş.*) Size akıl vermek haddim değil ama, çok sayın bayan, yazdığınız bütün bu mektuplar, çektiğiniz telgraflar, benim her gün postaneye gidişlerim, bütün bunlar, özür dilerim ama, hep boşa kürek. Kardeşiniz mektubunuzu nasıl yanıtlarsa yanıtlasın, sonunda döneceğiniz yer kocanızın yanı olacak yine.

YELENA ANDREYEVNA : Hayır, dönmeyeceğim oraya... Mantıklı olmak gerekir İlya İlyiç. Kocamı sevmiyorum. Kendilerine sevgi duyduğum gençler de başından sonuna kadar haksızlık ettiler bana. Öyleyse, niçin döneyim oraya!? Görevden, yükümlülükten söz edeceksiniz bana... Bütün bunları ben de çok iyi biliyorum; fakat bir daha söylüyorum, mantıklı olmak gerekir... (*Susuş.*)

DYADİN Evet sayın bayan... Yüce Rus şairi Lomonosov,* Arhangelsk kentinden kaçarak Moskova'ya gitmiş, bahtını orada ele geçirmişti. Bu, şüphesiz ki, seçkin bir davranıştı Lomonosov bakımından... Fakat, siz niçin kaçtınız? Eğer

* Mihail Vasilyeviç Lomonosov (1711-1765)

mantığımızı hakçasına kullanırsak, bütün mutluluk yolları kapalı sizin için... Kanaryanın alınyazısı kafeste oturmak ve başkalarının mutluluğunu uzaktan gözlemektir, öylece ömrünün sonuna kadar kafeste oturmak.

YELENA ANDREYEVNA Fakat ya kanarya değilsem ben, ya özgür bir serçeysem!

DYADİN Daha neler! Kuş, uçuşundan belli olur çok sayın bayan... Sizin yerinizde başka bir kadın olsaydı, bu iki hafta içinde on kenti birden geçer, herkese külâhını ters giydirirdi. Halbuki siz sadece değirmene kadar gelebildiniz; üstelik, ruhunuz altüst oldu! Bir süre daha burada kalacak, yüreğiniz yatışınca da doğru kocanızın yanına döneceksiniz. (*Kulak kabartır.*) Bir araba geliyor. (*Kalkar.*)

YELENA ANDREYEVNA Yukarı çıkayım ben.

DYADİN Varlığımla sizi daha fazla rahatsız etmek istemem... Değirmenime gidip uyuyacağım biraz... Bugün Aurora'dan* daha erken uyandım.

YELENA ANDREYEVNA Uyandığınızda gelin birlikte çay içelim. (*Eve girer.*)

DYADİN (*yalnız*) Eğer entellektüel bir çevrede yaşıyor olsaydım tipim karikatüristlerin çok işine yarardı herhalde. İnsaf edin, hem artık yaşlılık yıllarını yaşamakta bulunan, hem de çekici bir dış görünüşe sahip olmayan ben, ünlü bir profesörün genç karısını kaçırıyorum! Harika! (*Çıkar.*)

II

SEMYON *(Bir kova taşımaktadır.)* ve YULYA *(Girer.)*

YULYA Merhaba Senka, kolay gelsin! İlya İlyiç burada mı?

SEMYON Evet. Az önce değirmene gitti.

YULYA Gidip çağırsana.

SEMYON Başüstüne. (*Çıkar.*)

YULYA *(yalnız)* Uyuyor olmalı... (*Pencerenin altındaki küçük bir sıraya oturup derin bir iç geçirir.*) Kimi uyur, kimi gezer,

* (Aurora (Lat.) Şafak tanrıçası (Çev.)

bense bütün gün mecnun gibi bir oraya bir buraya... Tanrı da bir türlü canımı almaz. (*Daha derin bir iç geçirir.*) Tanrım, ne avanak insanlar var yeryüzünde şu Vaflya gibi. Ambarın yanından geçerken kara bir domuz yavrusu çıkıyordu dışarı... Domuzlar elâlemin un çuvallarını paralayınca görecek gününü... (*Dyadin girer.*)

III
YULYA, DYADİN

DYADİN (*redingotunu giyinirken*) Siz misiniz Yulya Stepanovna? Kılığımdan dolayı özür dilerim... Morpheus'un* kucağında birazcık kestirmek istemiştim de.

YULYA Merhaba.

DYADİN Sizi eve buyur edemeyeceğim için beni bağışlamanızı dilerim... Ortalık darmadığın... Eğer arzu ederseniz, buyurun değirmene gidelim...

YULYA Ben burada da otururum. Lyoneçka ve profesör biraz eğlenip açılmak için bugün burada piknik yapmak istiyorlar, size bunu bildirmeye geldim İlya İlyiç...

DYADİN Pek güzel.

YULYA Ben önden geldim... Onlar da birazdan burada olacaklar. Söyleyin de şuracığa bir masa kursunlar, semaveri de unutmayın tabii... Senka'ya da emir verin de, arabadan benim öteberi sepetini çıkarıp getirsin.

DYADİN Hay hay! (*Susuş.*) Ne var ne yok sizin oralarda?

YULYA Berbat, İlya İlyiç... İnanır mısınız, kaygılanmaktan neredeyse hasta oldum. Biliyorsunuz, profesör ve Soneçka bizimle birlikteler artık!

DYADİN Biliyorum.

YULYA Yegor Petroviç kendini öldürdükten sonra evlerinde yaşayamaz oldular... Korkuyorlar. Gündüzleri bir şey değil ama, gece olunca hepsi bir araya toplanıp gün ışıyana kadar oturuyorlar. Dehşet içinde, Yegor Petroviç'in karanlıklar

*Morpheus (Lat.) Uyku ve rüya tanrısı (Çev.)

arasından çıkıvermesini bekliyorlar...

DYADİN Boş inançlar... Yelena Andreyevna'yı da hatırlıyorlar mı?

YULYA Elbette, hatırlıyorlar. (*Susuş.*) Kaçıp gitti!

DYADİN Tam Ayvazovski'nin* fırçasına göre bir konu... Birdenbire kaçıp gitti.

YULYA Nerede olduğu da bilinmiyor şimdi... Belki alıp başını gitti, belki de umutsuzluktan...

DYADİN Tanrı iyilikçidir Yulya Stepanovna! Her şey iyi olacak.

(İçinde resim gereçleri bulunan bir kutu ve bir dosyayla Hruşçov girer.)

IV
ÖNCEKİLER, HRUŞÇOV

HRUŞÇOV Hey! Kimse yok mu? Semyon!

DYADİN Buradayız!

HRUŞÇOV A!... Merhaba Yuleçka!

YULYA Merhaba Mihail Lvoviç.

HRUŞÇOV İşte çalışmak için yine sana geldim İlya İlyiç. Evde oturamıyorum. Söyle de yine dünkü gibi masamı şu ağacın altına yerleştirsinler, iki tane de lamba hazırlasınlar. Hava kararmaya başladı bile...

DYADİN Başüstüne. (*Çıkar.*)

HRUŞÇOV Ne var ne yok Yuleçka?

YULYA Ne olsun. İyilik... (*Susuş.*)

HRUŞÇOV Serebryakov'lar sizde mi kalıyor?

YULYA Evet, bizde kalıyorlar.

HRUŞÇOV Hımm... Lyoneçka'dan ne haber?

YULYA Bütün gün evde oturuyor... Soneçka'yla birlikte...

HRUŞÇOV Şüphesiz! (*Susuş.*) Evleniverseler bari.

YULYA Daha ne isterdim! (*İçini çeker.*) İnşallah! Kardeşim hem öğrenim görmüş, hem de soylu bir kişi; Soneçka da iyi bir

* İvan Konstantinoviç Ayvazovski (1817-1900) Deniz görünümü tablolarıyla ünlü Rus ressamı. (Çev.)

aileden geliyor... Her zaman istediğim, Soneçka'nın...

HRUŞÇOV Soneçka ahmağın biri...

YULYA Yok, yok, öyle demeyin.

HRUŞÇOV : Sizin Lyoneçka da tam bir akıl küpü... Zaten bütün oradakiler sanki seçilmiş de yanyana getirilmişler. Tıpkı senato!

YULYA Bugün yemek yememiş olmalısınız.

HRUŞÇOV Bunu da nereden çıkardınız?

YULYA Çok öfkelisiniz de.

(Orta büyüklükte bir masayı birlikte taşıyarak Dyadin ve Semyon girerler.)

V

ÖNCEKİLER, DYADİN ve SEMYON

DYADİN Mişa, ağzının tadını biliyorsun doğrusu. Çalışmak için buradan daha güzel bir yer seçmezdin. Bir vaha burası! Gerçek bir vaha! Gözünün önüne getirebiliyor musun; çevremizde palmiyeler, Yuleçka uysal bir ceylan, sen aslan, ben kaplan.

HRUŞÇOV İyi insansın, hoş insansın ama, bu tavırlarında ne oluyor İlya İlyiç? Bu şekerlemeli sözler, ayaklarınla yeri hışırdatmalar, bu omuzlarını ileri geri oynatmalar da nesi?... Yani bir tanımayan görse, yahu bu insan değil ama, acaba ne olsa gerek, diye düşünecek... Doğrusu, can sıkıcı...

DYADİN Demek ki benim alnıma da böyle yazılmış... Kaderin karşı konulamaz yazgısı.

HRUŞÇOV Al işte, tuhaf bir söz daha Kaderin karşı konulamaz yazgısı. Bırak bütün bunları canım. (*Dosyadan çıkardığı taslağı masaya tutturur.*) Bu geceyi sende geçireceğim.

DYADİN Ölçüsüz memnun olurum... İşte, Mişa, sen kızıyorsun ama, benim içimde öyle bir sevinç var ki, anlatamam! Sanki göğsümde bir kuş şakıyor.

HRUŞÇOV Elbette sevin. (*Susuş.*) Seninkinde bir kuş şakıyor, benimkindeyse kara bir kurbağa. Skandal üstüne skandal! Şimanski, ormanını kesimliğe sattı... Bu bir! Yelena Andre-

yevna kocasını bırakıp kaçtı, nerede olduğunu da kimse bilmiyor. Bu iki! Bense gün günden daha ahmak, daha yeteneksiz, daha değersiz bir insan olup çıktığımı hissediyorum... Bu üç! Dün sana anlatmak istediğim bir şey vardı, ama anlatamadım, yiğitliğim yetmedi. Beni kutlayabilirsin. Yegor Petroviç bir anı defteri tutuyormuş. İşte ilk zamanlarda İvan İvaniç'in eline geçen bu defteri belki on kere okudum...

YULYA Bizimkiler de okudular.

HRUŞÇOV Bütün kasabada çın çın çınlayan Jorj Yelena Andreyevna hikâyesi meğer pis, alçakça bir dedikodudan başka bir şey değilmiş... Ben de bu dedikoduya inanıp ötekilerle elbirliği ederek onları horgörüyor, aşağılıyordum.

DYADİN İyi bir şey değil bu elbette.

HRUŞÇOV Beni bu dedikoduya inandıran ilk insan da sizin kardeşiniz oldu Yuleçka! Doğrusu, ben de çok safım! Hiç saygı duymadığım bir kişi olan kardeşinize inandım da, kendini kurban ettiği kanısında olduğum kadına inanmadım. Kötülüğe inanmakta iyiliğe inanmaktan çok daha becerikliyim, burnunun ucundan ötesini göremeyen biriyim. Demek ki ben de herkes gibi değersiz bir insanım.

DYADİN (*Yulya'ya*) Haydi değirmene gidelim kızım. Bırak bu kötücül çalışsın burada, biz seninle dolaşalım. Haydi... Sen çalış Mişenka. (*Yulya'yla birlikte çıkarlar.*)

HRUŞÇOV (*yalnız. Fincan tabağına koyduğu boyayı sulandırır.*) Bir keresinde, geceleyin, Yegor Petroviç'in onun ellerine nasıl kapandığını görmüştüm. O geceyi ayrıntılarıyla anlatmış anı defterinde, benim gelişimi, söylediğim sözleri. Aptal, darkafalı adam diye söz ediyor benden. (*Susuş.*) Çok koyu oldu... Biraz açmalı... Daha sonraki sayfalarda Sonya'ya çatıyor bana âşık olduğu için... Sonya hiçbir zaman âşık olmadı bana... Kâğıdı lekeledim... (*Bıçakla kazır.*) Bunda azıcık bir doğruluk payı olsa bile, üzerinde düşünmemeliyim artık... Ahmakça başladı, ahmakça sona erdi... (*Semyon ve işçiler büyük bir masayı taşıyarak girerler.*) Ne yapıyorsunuz? Bu da nesi?

SEMYON İlya İlyiç böyle buyurdu. Bay Jeltuhin'ler çay içmeye

geleceklermiş.

HRUŞÇOV Pek çok teşekkürler. Bizim çalışma güme gitti demektir... Şunları toplayıp eve dönmeli.

(Jeltuhin ve Sonya kolkola girerler.)

VI

HRUŞÇOV, JELTUHİN *ve* SONYA

JELTUHİN (*şarkı söylemektedir.*) "Bilinmez bir kuvvet bu hüzünlü kıyılara çekiyor beni..."

HRUŞÇOV Kim var orada? Vay! (*Resim gereçlerini aceleyle kutuya yerleştirmeye çalışır.*)

JELTUHİN Bir sorum daha var değerli Sofi... Hani bize yemeğe geldiğiniz doğum gününü hatırlıyor musunuz? İtiraf edin ki o günkü alaylı kahkahalarınızın nedeni benim dış görünüşümdü.

SONYA Saçma, Leonid Stepanıç. Nereden çıkardınız bunu? Kahkahalarımın hiçbir nedeni yoktu.

JELTUHİN (*Hruşçov'u görerek*) Vay, kimi görüyorum? Sen de burada mısın? Merhaba.

HRUŞÇOV Merhaba.

JELTUHİN Çalışıyor musun? Pek güzel... Vaflya nerede?

HRUŞÇOV Orada...

JELTUHİN Hangi orada?

HRUŞÇOV Sözlerimin açık olduğunu sanıyorum... Orada, değirmende.

JELTUHİN Gidip çağırayım. (*Giderken bir şarkı mırıldanır.*) "Bilinmez bir kuvvet bu hüzünlü kıyılara çekiyor beni..." (*Çıkar.*)

SONYA Merhaba...

HRUŞÇOV Merhaba. (*Susuş.*)

SONYA Ne çiziyorsunuz?

HRUŞÇOV Hiç... Önemli bir şey değil.

SONYA Plan mı?

HRUŞÇOV Hayır, kasabanın orman haritası. Ben çizdim. (*Susuş.*) Dedelerimiz zamanının ve daha önceki zamanların

orman alanlarını yeşille gösterdim. Açık yeşil son 25 yıl içinde kesilip yok edilen yerleri, mavi de henüz korunabilmiş orman alanlarını gösteriyor... Evet... (*Susuş.*) Peki, siz nasılsınız? Mutlu musunuz?

SONYA Mutluluğu düşünmenin zamanı değil şimdi Mihail Lvoviç.

HRUŞÇOV Peki, ne düşünelim öyleyse?

SONYA Zaten başımıza ne geldiyse, mutluluğu bu kadar çok düşünmemiz yüzünden geldi...

HRUŞÇOV Evet efendim. (*Susuş.*)

SONYA Katıksız iyilik ya da kötülük yoktur. Çektiğim acılar eğitti beni. İnsan kendi mutluluğunu unutmalı, sadece başkalarının mutluluğunu düşünmelidir Mihail Lvoviç. Hayatımızı feda edebilmeliyiz.

HRUŞÇOV Evet... (*Susuş.*) Marya Vasilyevna'nın oğlu kendini öldürdü, ama o hâlâ çelişkiler arıyor broşürlerinde. Siz mutsuzluğa uğradınız, ama bir onur payı çıkarmak istiyorsunuz bundan Hayatınızı sakatlamaya çalışıyor, böylelikle de kendinizi kurban etmiş olduğunuzu sanıyorsunuz... Kimsenin kalbi yok... Siz de, ben de kalpsiziz... Hiçbir şey gerektiği gibi olmuyor... Her şey mahvolup gidiyor... Ben hemen çıkıp gideyim buradan, Jeltuhin'le size engel olmayayım. Fakat niçin ağlıyorsunuz? Bunu hiç istememiştim.

SONYA Bir şey değil, bir şey değil... (*Gözlerini siler.*)

(Yulya, Dyadin ve Jeltuhin girerler.)

VII

ÖNCEKİLER, YULYA, DYADİN, JELTUHİN *sonra* SEREBRYAKOV *ve* ORLOVSKİ

SEREBRYAKOV'UN SESİ Hey! Baylar, neredesiniz?

SONYA (*bağırır*) Baba, buradayız!

DYADİN Semaver tütüyor! Harika! (*Yulya'yla birlikte masanın çevresinde telâşlı hareketler yaparlar.*)

(Serebryakov ve Orlovski girerler.)

SONYA Baba buradayız!

SEREBRYAKOV Gördüm, gördüm...

JELTUHİN (*yüksek sesle*) Baylar! Toplantıyı açıyorum! Vaflya, likör şişesinin tıpasını çıkar.

HRUŞÇOV (*Serebryakov'a*) Aramızda geçenleri unutalım profesör! (*Elini uzatır.*) Sizden özür diliyorum...

SEREBRYAKOV Teşekkür ederim. Çok sevindim. Siz de beni bağışlayın. O olaydan bir gün sonra kafamı ancak toparlayabilip olanları düşünmeye çalıştığımda sizinle aramızda geçen konuşma da aklıma geldi, çok üzüldüm... Dost olalım. (*Hruşçov'un koluna girer, masaya doğru yürürler.*)

ORLOVSKİ Çok daha önceden akıl etmeliydiniz bunu iki gözüm. En kötü barış en iyi kavgadan her zaman için çok daha iyidir.

DYADİN Vahama teşrif buyurduğunuz için çok mutluyum asaletmaab! İfade edemeyeceğim kadar hoş bir şey bu!

SEREBRYAKOV Çok teşekkür ederim azizim. Gerçekten de çok güzel bir yer burası. Tıpkı bir vaha.

ORLOVSKİ Saşa, tabiatı sever misin?

SEREBRYAKOV Çok. (*Susuş.*) Susmayalım baylar, konuşalım. Yapacağımız en iyi şey budur. İnsan yüreklilikle, dosdoğru bakabilmeli mutsuzluklara. Bakın, hepinizden daha mutsuzum ama, bakışlarım hepinizinkinden daha canlı.

YULYA Baylar, şeker koymuyorum çaya, reçelle için.

DYADİN (*konukların çevresinde çırpınmaktadır.*) Ne kadar sevindim! Ne kadar sevindim!

SEREBRYAKOV Şu son zamanlarda başımdan o kadar çok şey geçti, o kadar çok düşündüm ki Mihail Lvoviç, bana öyle geliyor ki, nasıl yaşanılması gerektiği üstüne gelecek kuşaklara ibret olacak nitelikte koca bir kitap yazabilirim. İstersen yüz yıl yaşa, yüz yıl oku, ama insanı yine de mutsuzluklar olgunlaştırıyor

DYADİN Geçmişi hatırlayanın gözü çıksın. Tanrı iyilikçidir, her şey düzelecek.

SONYA (*irkilir.*)

JELTUHİN Niçin irkildiniz böyle?

SONYA Biri bağırdı.

DYADİN Köylüler ırmakta ıstakoz avlıyorlar. (*Susuş.*)

JELTUHİN Baylar, hani hiçbir şey olmamış gibi geçireceğimize söz vermiştik bu akşamı... Nedir bu gerginlik...

DYADİN Bendeniz, asaletmaab, bilime karşı sadece derin bir saygı değil, aynı zamanda akrabalık duyguları da beslemekteyim. Kardeşim Grigori İlyiç'in karısının belki de tanımak lütfunda bulunacağız kardeşi Konstantin Gavriliç Novoselov bir yabancı ülkeler edebiyatı uzmanıydı.

SEREBRYAKOV Kendisiyle tanışmadık ama, adını işitmiştim. (*Susuş.*)

YULYA Yegor Petroviç öleli yarın tam 25 gün olacak.

HRUŞÇOV Yuleçka, söz etmeyelim bundan.

SEREBRYAKOV Canlanın, canlanın! (*Susuş.*)

JELTUHİN Ne olursa olsun, bir gerginlik var...

SEREBRYAKOV Tabiat boşluktan hoşlanmıyor. İki yakınımı aldı, ama onların bıraktığı boşluğu doldurmak üzere hemen yeni dostlar gönderdi bana. Sağlığınıza içiyorum Leonid Stepanoviç!

JELTUHİN Teşekkür ederim değerli Aleksandr Vladimiroviç! Bana da, sizin verimli bilimsel çalışmalarınızın şerefine içmek için izin verin.

"Akıllılık, iyilik ve ölümsüz şeyler ekin,
Ekin ki, Rus halkı size
Yürekten teşekkür etsin!"

SEREBRYAKOV Çok teşekkür ederim. Aramızdaki dostluk ilişkilerinin kısa bir zaman sonra daha yakın bağlara dönüşmesini candan istiyorum.

(Fyodor İvanoviç girer.)

VIII
ÖNCEKİLER, FYODOR İVANOVİÇ

FYODOR İVANOVİÇ Bak sen! Piknik yapıyorlar!

ORLOVSKİ Oğlum benim... Arslanım!

FYODOR İVANOVİÇ Merhabalar. (*Sonya ve Yulya'yla öpüşür.*)

ORLOVSKİ Tam iki haftadır görüşmüyoruz. Nerelerdeydin? Neler yaptın?

FYODOR İVANOVİÇ Az önce Lyonya'ya uğramıştım, burada olduğunuzu söylediler, ben de geldim.

ORLOVSKİ Anlat bakalım, nerelerde sürttün?

FYODOR İVANOVİÇ Üç gecedir uyumuyorum... Dün oyunda beş bin ütüldüm baba. Hem kafayı çekiyor, hem oynuyordum, beş kere de kente gittim... Aklım fikrim büsbütün karıştı.

ORLOVSKİ Aslanım benim. Demek şimdi de sarhoşsun?

FYODOR İVANOVİÇ Yok, ayıldım. Yulka, çay ver! Limonlu olsun ama, ekşice... Jorj'un yaptığına ne dersiniz, ha? Durup dururken alnına patlatıversen! Hem de hangi cins tabancayla *Lefaucheux*'yle! Bir *Smith Wesson* bulamamış!

HRUŞÇOV Hayvan, sus!

FYODOR İVANOVİÇ Hayvanım ama, cins hayvan. (*Sakalını sıvazlar.*)Sadece sakalım milyon değer... Hayvanın, aptalın, dolandırıcının biriyim ama, hangi gelinlik kızı istesem varır bana. Sonya bana varsana! (*Hruşçov'a*) Bununla birlikte özür dilerim... *Pardon...*

HRUŞÇOV Aptal pozu takınmayı bırak.

YULYA Sen mahvolmuş bir adamsın Fedenka! Koca kentte senden ayyaşı, senden savurganı yok. İnsan sana bakarken acıyor. Kendini ne sanıyorsun başımın belâsı!

FYODOR İVANOVİÇ : Tamam, başladı! Gel yancağızıma otur, gel... Hah şöyle. İki haftalığına gelip sende kalacağım... Dinlenmek için. (*Yulya'yı öper.*)

YULYA Senin adına utanıyorum insanlardan. Şu yaşlılık zamanında babana gönül esenliği vereceğine, rezil ediyorsun adamcağızı. Ahmakça bir hayat yaşamaktan başka yaptığın bir şey yok.

FYODOR İVANOVİÇ Bırakıyorum içkiyi! Yeter artık! (*Kadehine likör doldurur.*) Erik likörü mü bu, yoksa vişne mi?

YULYA İçme ama, içme.

FYODOR İVANOVİÇ Bir kadehcik canım. (*İçer.*) Ormancini bir çift atımı ve tüfeğimi sana armağan ediyorum... Yulya'ya gideceğim... Gidip iki haftacık oturacağım onunla.

HRUŞÇOV Yulya'yla değil, bir alay inzibatla oturman gerek senin.

YULYA Çay iç, çay iç!

DYADİN Peksimeti de unutma Fedenka.

ORLOVSKİ (*Serebryakov'a*) Kırkına varıncaya kadar ben de tıpkı bizim Fyodor gibiydim Saşa. Azizim, o güne kadar kaç kadın ayartmışım sayayım dedim bir gün; saydım, saydım, baktım yetmişi buldu, bıraktım. Fakat, efendime söyleyeyim, ne zaman ki kırkımı doldurdum, ansızın bir şeyler oldu bana kardeş. Kendime yer bulamıyorum! Bir tasa, bir ruh bozukluğu ki deme gitsin. Kitap okuyorum, çalışıyorum, gezilere çıkıyorum, fayda yok! İşte azizim, efendime söyleyeyim, bir gün bizim rahmetli vaftizbirader ünlü prens Dmitri Pavloviç'e konukluğa gitmiştim. Yedik, içtik. Yemekten sonra, uykumuz kaçsın diye avluya bir hedef dikip ateş etmeye başladık. Büyük bir kalabalık vardı. Bizim Vaflya da oradaydı.

DYADİN Evet, evet, oradaydım, oradaydım... Hatırlıyorum.

ORLOVSKİ İçimde bir tasa, bir tasa ki, aman allah! Kendimi tutamadım. Gözlerimden yaşlar fışkırdı, sendeledim, artık gücüm yettiği kadar kalabalığa doğru nasıl bağırıyorum. "Dostlarım, iyi insanlar, İsa aşkına bağışlayın beni!" Aynı anda ruhumda bir yumuşama, bir sıcaklık, bir arılık; ve azizim o günden sonradır ki kasabada benden mutlu adam yok. İşte, benim gibi yap sen de

SEREBRYAKOV Yani ne yapayım?

(Gökte bir kızıllık belirir.)

ORLOVSKİ Benim yaptığımın tıpkısını. İnsan bir yerde boyun eğmeli.

SEREBRYAKOV Öbür dünya felsefesinden kırıntılar. Bana özür dilememi öğütlüyorsunuz. Fakat, niçin? Bırakın başkaları gelip özür dilesinler benden!

SONYA Baba, fakat suçlu biziz!

SEREBRYAKOV Öyle mi? Baylar anlaşılıyor ki karımla olan

ilişkilerim gözönünde bulunduruluyor burada. Acaba, size kalırsa, suçlu muyum ben? Baylar, neredeyse gülünç bir şey bu. Yükümlülüklerini yerine getirmedi o, hayatımın en güç anlarında bırakıp gitti beni...

HRUŞÇOV Dinleyin, Aleksandr Vladimiroviç... 25 yıl profesörlük yapmış, bilim uğruna çalışmış bir insansınız siz. Ben de ormanlar yetiştiriyor, tıpla uğraşıyorum. Fakat, sorarım size, kendilerine hizmet ettiklerimizi, yani insanları esirgemezsek, ne anlamı kalır bütün bu çabalarımızın? Bir yandan insanlara hizmet ettiğimizi söylüyor, öte yandan en insanlık dışı davranışlarla mahvediyoruz birbirimizi. Sözgelimi, Jorj'u kurtarmak için ne yaptık siz ve ben? Hepimizin elbirliğiyle aşağıladığımız karınız nerede şimdi? Sizin gönül esenliğiniz, kızınızın gönül esenliği nerede? Her şey mahvoldu, yıkıldı, her şey yanıp kül oluyor. Baylar, ormancini diyorsunuz bana; ama sadece ben değil, hepiniz birer ormancinisiniz, hepiniz karanlık ormanlarda geziniyor, elyordamıyle yaşıyorsunuz. Hiçbirimizin aklı, bilgisi, yüreği kendimizin ve başkalarının hayatını sakatlamaktan başka bir işe yaramıyor.

(Yelena Andreyevna evden çıkar, pencerenin altındaki sıraya oturur.)

IX
ÖNCEKİLER, YELENA ANDREYEVNA

HRUŞÇOV Kendimi yüce amaçları olan insancıl bir kişi sayıyor, ama bunun yanı sıra insanların en küçük yanlışlarını bile bağışlamıyordum. Dedikodulara inanıyor, kara çalmakta başkalarıyla ağızbirliği ediyordum. Sözgelimi karınız bir çocuk içtenliği ve güveniyle bana dostluğunu sunduğu zaman, gezindiğim yüceliklerde hiç düşünmeden, şu sözler dökülüverdi ağzımdan "Çekilin karşımdan! Yerin dibine batsın sizin dostluğunuz!" İşte böyleyim ben. İçimde bir ormancini var benim. Küçük, yeteneksiz, kör bir adamım. Fakat, siz de bir kartal değilsiniz profesör! Üstelik bütün kasaba, bütün kadınlar benim kişiliğimde bir kahraman, ileri bir insan görüyorlar

ve siz Rusya çapında ünlü bir kişisiniz. Eğer benim gibi adamları cidden kahraman yerine koyuyorlarsa ve eğer sizin gibi kişiler cidden ünlüyse; demek ki bizleri karanlık ormanlarımızdan sürüp çıkaracak, sakatladıklarımızı onaracak insanlar yok yeryüzünde; saygıdeğer bir ün kazanmayı haketmiş gerçek kartallar yok...

SEREBRYAKOV Özür dilerim... Fakat sizinle polemiğe girişmek, ünlülüğe hak kazanmış olduğumu savunmak için gelmedim buraya.

JELTUHİN Zaten, keselim bu konuşmayı Mişa.

HRUŞÇOV Sözlerimi hemen bitirip gideceğim. Evet, küçük, değersiz bir adamım ben; fakat siz de bir kartal değilsiniz profesör! Alnına bir kurşun sıkmaktan başka yapacak daha akıllıca bir iş bulamayan Jorj da küçük, değersiz bir adam. Herkes küçük ve değersiz! Kadınlara gelince...

YELENA ANDREYEVNA (*Hruşçov'un sözünü keserek*) Kadınlara gelince, onlar da pek öyle büyük şeyler değil. (*Masaya doğru yürür.*) Kocasını bırakıp kaçan Yelena Andreyevna'nın bu özgürlükten yararlanarak anlamlı bir şeyler yapacağını sanıyordunuz değil mi? Hiç canınızı sıkmayın... Dönecek o... (*Oturur.*) İşte döndü bile...

(Genel şaşkınlık.)

DYADİN (*kahkahayla*) Harika! Baylar, ummadık taş baş yarar! Bir zamanlar bir Paris'in Güzel Helena'yı kaçırması gibi, karınızı sizden işte karşınızda gördüğünüz bu, ben aşırdım asaletmaab! Ben! Gerçi çiçekbozuğu yüzlü Paris'ler bulunmuyor ama, bilge kişilerimizin düşüncelerinde bile göremeyecekleri pek çok şey olabiliyor şu dünyada dostum Horatius!

HRUŞÇOV Hiçbir şey anlamıyorum... Siz misiniz Yelena Andreyevna?

YELENA ANDREYEVNA İlya İlyiç'le birliktedim iki haftadır... Niçin şaşkın şaşkın bakıyorsunuz? Haydi, merhabalar... Konuşulanların hepsini pencereden işittim. (*Sonya'yı kucaklar.*) Barışalım. Nasılsın tatlı kız... Barış ve dostluk!

DYADİN (*ellerini oğuşturur*) Harika!

YELENA ANDREYEVNA (*elini Hruşçov'a uzatır*) Geçmişi unutalım Mihail Lvoviç, Merhaba Fyodor İvanıç... Yuleçka, merhaba...

ORLOVSKİ Ruhum, güzelim... Döndü yine, bize geldi yine...

YELENA ANDREYEVNA Özledim sizleri. Merhaba Aleksandr. (*Elini kocasına uzatır, profesör başını yana çevirir.*) Aleksandr!

SEREBRYAKOV Yükümlülüklerinizden kaçtınız siz!

YELENA ANDREYEVNA Aleksandr!

SEREBRYAKOV Sizi gördüğüme sevindiğimi gizleyecek değilim. Sizinle konuşmaya da hazırım. Fakat burada değil, evde... (*Masadan kalkar.*)

ORLOVSKİ Saşa! (*Susuş.*)

YELENA ANDREYEVNA Evet... Demek oluyor ki hiçbir zaman anlaşamayacağız seninle Aleksandr. Varsın öyle olsun! Rastgele, sıradan bir insanım ben; bir kanaryanın, herhangi bir köylü kadınının alınyazısını yaşamak zorundayım. Bütün ömrünce dört duvar arasında otur, ye, iç, uyu ve her gün sana eklem ağrıları, hakları ve hizmetleri konusunda anlattıklarını dinle. Niçin utanıyormuş gibi başlarınızı öne eğdiniz öyle? Likör içelim haydi, ha? Eh, işte böyle!

DYADİN Her şey düzelecek, her şey çok iyi olacak.

FYODOR İVANOVİÇ (*Serebryakov'a yaklaşır, heyecanlıdır*) Bu çok dokundu bana Aleksandr Vladimiroviç... Rica ederim okşayın karınızı, hiç olmazsa tek bir tatlı söz söyleyin. Şeref sözü veriyorum, eğer bunu yaparsanız ömrüm boyunca en sadık dostunuz olacak ve en iyi troykamı size armağan edeceğim.

SEREBRYAKOV Teşekkür ederim ama, anlayamıyorum sizi, özür dilerim...

FYODOR İVANOVİÇ Hımm... Demek anlayamıyorsunuz?... Bir keresinde avdan dönerken baktım ağacın birinde bir puhu kuşu oturuyor... Çulluk saçmasıyla ateş ettim, puhu kuşu hâlâ eski yerinde... Domdom kurşunuyla ateş ettim, seninki hâlâ orada oturuyor... Yerinden kımıldamıyor. Öylece, bön bön yüzüme bakıyor.

SEREBRYAKOV Siz neden söz ediyorsunuz kuzum?
FYODOR İVANOVİÇ Puhu kuşundan. (*Masaya döner.*)
ORLOVSKİ *(kulak kabartır)* Baylar, bir dakika... Susun biraz... Bir yerlerde felâket çanı çalınıyor galiba...
FYODOR İVANOVİÇ *(gökteki kızıllığı görür.)* Vay anam vay! Göğe bakın! Nasıl da kızarmış!
ORLOVSKİ Vay babacığım, burada oturmuşuz da görmüyoruz!
DYADİN : Çok esaslı.
FYODOR İVANOVİÇ Peh peh peh! Tam bir donanma şenliği! Alekseyevski'nin oralarda olanlar oluyor.
HRUŞÇOV Hayır, Alekseyevski daha sağda. Bu daha çok Novo-Petrovski tarafında.
YULYA Ne korkunç! Yangından ödüm kopar benim!
HRUŞÇOV Evet, evet, Novo Petrovski'de.
DYADİN *(bağırır)* Semyon, koşup su bendinden baksana, ne yanıyor? Gözükür oradan!
SEMYON *(Bağırır)* Telibeyevski ormanı yanıyor!
DYADİN Ne?.
SEMYON Telibeyevski ormanı!
DYADİN Orman... *(Sürekli susuş.)*
HRUŞÇOV Gitmeliyim oraya... Yangına... Hoşçakalın... Bugün çok serttim, bağışlayın; fakat, ömrümde hiçbir zaman bugünkü kadar yılgın hissetmemiştim kendimi... İçimde ağır bir bunaltı var... Ama ne çıkar bundan... Yenilmemeli, insan gibi, sapasağlam, dimdik, ayaklarımın üzerinde kalmalıyım. Alnıma bir kurşun sıkmayacağım ben, kendimi değirmen çarkları arasına atmayacağım... Varsın bir kahraman olmayayım, ama olacağım bir gün! Bedenimde kartal kanatları çıkacak ve ne bu yangın, ne de şeytanın kendisi ürkütmüyor beni! Varsın yansın ormanlar, ben yenilerini yetiştireceğim! Varsın sevmesinler beni, ben de başkasını seveceğim!
(Hızla çıkar.)
YELENA ANDREYEVNA Ne yiğit bir delikanlı!
ORLOVSKİ Evet... "Varsın sevmesinler beni, ben de başkasını seveceğim" Peki, bunu nasıl anlamamızı buyuracaksınız?
SONYA Götürün beni buradan... Eve gitmek istiyorum ben...

SEREBRYAKOV Evet, gitme zamanı geldi. Dayanılmaz bir nem var buranın havasında. Battaniyemle paltom bir yerlerdeydi ama...

JELTUHİN Battaniyeniz arabada, paltonuz burada. (*Paltoyu verir.*)

SONYA (*şiddetli bir heyecan içinde*) Götürün beni buradan... Götürün...

JELTUHİN Ben hizmetinizdeyim...

SONYA Hayır, Vaftizbaba ile gideceğim ben... Yanınıza alın beni Vaftizbaba...

ORLOVSKİ Gidelim canımın içi, gidelim. (*Sonya'nın giyinmesine yardım eder.*)

JELTUHİN (*kendi kendine*) Şeytan bilir ya... Sadece alçaklık ve horgörülme.

(Fyodor İvanoviç'le Yulya kapları ve peçeteleri sepete yerleştirirler.)

SEREBRYAKOV Sol ayağımın tabanı sızlıyor... Romatizma olmalı... Bütün gece uyuyamayacağım yine.

YELENA ANDREYEVNA (*kocasının paltosunun düğmelerini ilikler*) Sevgili İlya İlyiç, şapkamla şalımı getirir misiniz evden?

DYADİN Hemen! (*Eve girer, şapka ve şalla döner.*)

ORLOVSKİ Cancağızım, kızartı azaldı! Korkma, yangın sönüyor olmalı...

YULYA Yarım kavanoz kızılcık reçeli kaldı... Neyse, onu da İlya İlyiç yiyiversin. (*Kardeşine*) Lyoneçka, sepeti alsan a.

YELENA ANDREYEVNA Ben hazırım. (*Kocasına*) Haydi bakalım başkumandan heykeli, beni koluna tak da, evimizin sevinçsiz 26 odasına yuvarlanalım birlikte! Yerim orası benim!

SEREBRYAKOV Başkumandan heykeli... Ayağım sızlamasa gülerdim bu benzetmeye. (*Herkese*) Baylar, hoşça kalın! Bizi ağırlamanıza ve bu hoş topluluğu bir araya getirmenize teşekkür ederim... Olağan üstü güzellikte bir akşam, enfes bir çay; her şey çok güzeldi kısaca. Yalnız özür dilerim ama, bir tek şeyinize katılmayacağım; öbür dünya felsefenize. Baylar, iş yapmalıyız. Böyle olmaz! İş yapmak gerekir... Evet efen-

dim... Hoşça kalın... (*Karısıyla çıkarlar.*)

FYODOR İVANOVİÇ Haydi kirli çıkım, gidelim biz de! (*Babasına*) Elveda peder! (*Yulya'yla çıkarlar.*)

JELTUHİN (*elinde sepet, onların peşisıra giderken*) Ne kadar da ağır! Şeytan götürsün... Zerre kadar hoşlanmıyorum şu pikniklerden. (*Çıkar, sahne gerisinde bağırır.*)Aleksey, arabayı getir!

X

ORLOVSKİ, SONYA *ve* DYADİN

ORLOVSKİ (*Sonya'ya*) Niçin oturdun? Gidelim haydi minigim... (*Sonya'yla yürürler.*)

DYADİN (*kendi kendine*) Kimse vedalaşmadı benimle... Harika. (*Mumları söndürür.*)

ORLOVSKİ (*Sonya'ya*) Ne oluyorsun?

SONYA Yürüyemiyorum Vaftizbaba... Gücüm yetmiyor! Çok ümitsizim Vaftizbaba... Çok ümitsizim! Dayanamıyorum!

ORLOVSKİ (*kaygılı*) Ne oluyorsun? Canım benim, güzelim...

SONYA Duralım... Biraz daha kalalım burada.

ORLOVSKİ Bir gidelim, bir kalalım... Nasıl anlamalı seni...

SONYA : Bugün burada mutluluğumu yitirdim ben... Dayanamıyorum... Ah, vaftizbaba, acaba niçin yaşıyorum daha ben! (*Orlovski'yi kucaklar.*) Ah, bir bilseydiniz, bir bilseydiniz!

ORLOVSKİ Su iç biraz... Gidip arabamıza binelim... Haydi...

DYADİN Ne oluyor? Sofya Aleksandrovna, anacığım... Dayanamıyorum, her yanım titriyor... (*Ağlamaklı.*) Bakamayacağım... Sevgili yavrum...

SONYA İki gözüm İlya İlyiç, yangına götürün beni! Ne olur!

ORLOVSKİ Yangında ne yapacaksın? Ne işin var orada?

SONYA Ne olur, götürün beni, kendim gideceğim yoksa. Ne kadar ümütsizim... Dayanamıyorum Vaftizbaba, dayanamıyorum. Yangına götürün beni.

(Hruşçov hızla girer.)

XI
ÖNCEKİLER, HRUŞÇOV

HRUŞÇOV (*bağırır*) İlya İlyiç!

DYADİN Burda! Ne var?

HRUŞÇOV At ver bana, yürüyerek gidemeyeceğim.

SONYA (*Hruşçov'u görerek sevinçle bağırır*) Mihail Lvoviç! (*Orlovski'ye*) Gidin buradan Vaftizbaba, onunla konuşmak istiyorum. (*Hruşçov'a*) Mihail Lvoviç, başkasını seveceğinizi söylediniz... (*Orlovski'ye*) Gidin buradan Vaftizbaba... (*Hruşçov'a*) Ben başka biriyim şimdi... Sadece gerçekten yanayım artık... Gerçeğin dışında hiçbir şey, hiçbir şey istemiyorum! Sizi, sizi... Seviyorum... Sizi seviyorum!

ORLOVSKİ Vay canına! İşte tarih ve coğrafya!

DYADİN Harika!

SONYA (*Orlovski'ye*) Gidin buradan Vaftizbaba. (*Hrusçov'a*) Evet, evet, sadece gerçekten yanayım, gerçeği istiyorum, başka hiçbir şey istemiyorum... Her şeyi söyledim işte...

HRUŞÇOV (*Sonya'yı kucaklar*) Canım benim!

SONYA Gitmeyin Vaftizbaba... Bana içini her döküşünde sevinçten soluk alamaz oluyordum. Ama boş inanlara zincirlendiğim için, gerçeği, seni sevdiğimi söyleyemiyordum. Babamın Yelena'ya gülümsemesine engel olan şey, yapmama engel oluyordu bunu. Ama, özgürüm artık...

ORLOVSKİ (*kahkahayla*) Ses sese verdiler sonunda! Ötüşmeye başladılar! Sizleri kutlamakla şeref duyarım! (*Yerlere kadar eğilip selâmlar.*) Ah, sizi gidi utanmazlar, sizi gidi utanmazlar! Cilveleşip cilveleşip birbirinizin eteğinden yapıştınız sonunda!

DYADİN (*Hruşçov'u kucaklayarak*) Mişenka, iki gözüm, nasıl sevindirdin beni! Mişenka!

ORLOVSKİ (*Sonya'yı kucaklayıp öperek*) : Tatlım benim, küçük kanaryam... Vaftizkızım benim... (*Sonya kahkahalarla güler.*) Tamam! Tuttu yine!

HRUŞÇOV Özür dilerim, aklımı başıma toplayamıyorum... İzin verin de konuşayım onunla... Ne olur, yalnız bırakın bizi...

(Fyodor İvanoviç ve Yulya girerler.)

XII
ÖNCEKİLER, FYODOR İVANOVİÇ *ve* YULYA

YULYA Fakat sen hep yalan söylüyorsun Fedenka! Hep yalan söylüyorsun!

ORLOVSKİ Şşş!... Çocuklar yavaş! Benim haydut geliyor! Çabuk olun, gizlenelim! Haydi!

(Orlovski, Dyadin, Hruşçov ve Sonya gizlenirler.)

FYODOR İVANOVİÇ Eldivenlerimle kamçımı unuttum burada.

YULYA Sen hep yalan söylüyorsun!

FYODOR İVANOVİÇ Peki, yalan söylüyorum... Ne olacak? Hemencecik gelmek istemiyorum sana... Azıcık gezelim; ondan sonra gideriz.

YULYA Ah, senden çektiklerim, ah! Başımın belâsı! (*Ellerini çırpar.*)Peki şu Vaflya bir ahmak değil de ne! Daha masayı toplamamış! Semaveri çalıp götürürlerse görür gününü... Ah, Vaflya, Vaflya, yaşını başını almışsın ama, çocuk kadar aklın yok!

DYADİN (*kendi kendine*) Pek çok teşekkürler.

YULYA Biz gelirken burada birisi gülüyordu...

FYODOR İVANOVİÇ Köylü karıları banyo yapıyorlar... (*Eldiveni masadan alır.*) Kimin eldiveni bu... Sonya'nın... Sonya iğne üstündeydi bugün. Ormancini'ne âşık. Kız sırılsıklam, o budala farkında değil.

YULYA *(kızgın)* Peki nereye gidiyoruz şimdi biz?

FYODOR İVANOVİÇ Su bendine... Gidip gezelim... Kasabanın en güzel yeri... Güzellikte eşi bulunmaz bir yer!

ORLOVSKİ (*kendi kendine*) Oğlum benim, aslanım, koca sakalım...

YULYA Bir ses işittim şimdi.

FYODOR İVANOVİÇ "Cizemli bir yerdir burası, burada ormancini dolaşır, dallarda denizkızları oturur..." İşte böyle amcabey! (*Elini Yulya'nın omzuna vurur.*)

YULYA Ben amcabey değilim.

FYODOR İVANOVİÇ Şimdi hiç telâşlanmadan durumu gözden geçirelim. Dinle Yuleçka Ben feleğin çemberinden geçmiş bir adamım, hayatta yapmadığım şey kalmadı. Savaşlara girip çıktım... Bugün 35 yaşındayım ve Sırbistan hizmeti dolayısıyla teğmenlik, Rus yedek ordusunda da çavuşluktan başka hiçbir rütbem yok. Yerle gök arasında sürtüp duruyorum... Yaşamama yeni bir yön vermenin zamanı geldi artık... Biliyor musun, tuhaf bir düşünce geliyor aklıma; diyorum ki, evlenirsem hayatımda yeni bir dönem başlayacak... Varsana bana, ha? Senden iyisini bulup da ne yapacağım...

YULYA (*şaşkın, utançlı*) Hımın... Bak sen... Önce yola gelmelisin Fedenka.

FYODOR İVANOVİÇ Bırak şimdi kem küm etmeyi! Dosdoğru söyle!

YULYA Utanıyorum... (*Bakınır.*) Dur, bir gelen, bir dinleyen vardır belki... Belki Vaflya pencereden bize bakıyordur.

FYODOR İVANOVİÇ Kimsecikler yok.

YULYA (*Fyodor İvanoviç'in boynuna atılır.*) Fedenka!

(Sonya kahkahayla güler; Orlovski, Dyadin ve Hruşçov kahkahayla gülerler, alkışlayıp bağrışırlar "Bravo! Bravo!")

FYODOR İVANOVİÇ Hay Allah! Ödümü patlattılar! Nereden çıktınız yahu?

SONYA Yuleçka kutlarım! Ben de, ben de! (*Kahkaha, öpüşler, gürültü.*)

DYADİN Harika! Harika!

PERDE

MARTI

(Oyun, 4 Perde)

KİŞİLER

İRİNA NİKOLAYEVNA ARKADİNA (kocasının soyadıyla TREPLEVA, Aktris.
KONSTANTİN GAVRİLOVİÇ TREPLEV, Oğlu, bir genç.
PYOTR NİKOLAYEVİÇ SORİN, İrina Nikolayevna'nın ağabeyi.
NİNA MİHAYLOVNA ZAREÇNAYA, Zengin bir çiftlik sahibinin genç kızı.
İLYA AFANASYEVİÇ ŞAMRAYEV, Emekli üsteğmen, Sorin çiftliğinin kâhyası.
POLİNA ANDREYEVNA, İlya Afanasyeviç'in karısı.
MÂŞA, Şamrayev'lerin genç kızları.
BORİS ALEKSEYEVİÇ TRIGORİN, Yazar.
YEVGENİ SERGEYEVİÇ DORN, Doktor.
SEMYON SEMYONOVİÇ MEDVEDENKO, Öğretmen.
YAKOV, İşçi.
AŞÇI
HİZMETÇİ KIZ

Olay, Sorin'in çiftliğinde geçer. Üçüncü ve dördüncü perdeler arasında iki yıllık bir zaman vardır.

BİRİNCİ PERDE

Sorin'in çiftliğinde bahçenin bir bölümü. İki yanı ağaçlı geniş bir yol gerideki göle doğru uzanır. Bir amatör tiyatro gösterisi için yapıldığı belli derme çatma bir sahne gölün görünmesine engel olmaktadır. Sahnenin sağında, solunda fundalıklar. Bir kaç iskemle ve küçük masa

Güneş az önce batmıştır. Amatör tiyatro gösterisi için hazırlanmış sahnenin inik perdesinin arkasında Yakov ve öteki işçiler çalışmakta çekiç ve öksürük sesleri işitilmektedir. Parkta bir gezintiden dönen Mâşa ile Medvedenko soldan gelirler.

MEDVEDENKO Neden hep karalar giyersiniz siz?

MÂŞA Hayatımın yasını tutuyorum. Mutsuzum.

MEDVEDENKO Neden ama? (*Düşünceli.*) Aklım ermiyor. Sağlığınız yerinde. Babanız zengin değil ama, durumu hiç de kötü sayılmaz. Bir de beni düşünün. Ayda topu topu yirmi üç ruble geçiyor elime, emeklilik kesintisi de caba, ama yine de yas tuttuğum yok.

(Otururlar.)

MÂŞA : Para... Ne önemi var paranın? İnsan yoksulken de mutlu olabilir.

MEDVEDENKO Evet, teoride öyle... Ama işin pratiğinde nasıl oluyor bakın. Ben, annem, iki kız bir de erkek kardeşim topu topu yirmi üç rubleyle geçinmek zorundayız. İnsan dediğin yiyip içer, öyle değil mi? Sonra çay, şeker? Tütün? Çık bakalım işin içinden çıkabilirsen...

MÂŞA (*iç sahneye bakarak*) Gösterinin başlamasına az kaldı.

MEDVEDENKO Evet. Zareçnaya oynayacak. Oyunun yazarı ise Konstantin Gavriloviç. Birbirlerine âşıklar ve bu gün gönülleri tek ve aynı sanatsal görüntüyü yaratmak arzusunda kaynaşacak. Bizim gönüllerimizde ise ortak dokunma noktala-

rı yok. Oysa seviyorum sizi Mâşa. Hasretimden evde duramıyorum. Her gün altı verst yaya olarak buraya geliyor, aynı yolu yine yaya olarak gerisin geri dönüyorum da, soğuk bir umursamazlıktan başka bir şey göremiyorum sizde. Evet, anlıyorum tabii. Züğürdün tekiyim, elime bakan koca bir aile var... Kendi karnını doyurmaktan aciz birinin ardından niye gitmeli ki...

MÂŞA: Saçma. (*Enfiye çeker.*) Aşkınız duygulandırıyor beni ama, karşılık veremiyorum, hepsi bu. (*Tabakayı uzatır.*) Buyurmaz mısınız?

MEDVEDENKO İstemem.

(Sessizlik)

MÂŞA Ne boğucu hava. Bu gece sanırım fırtına patlar. Siz ya felsefe yapıyor, ya da yoksulluktan dem vuruyorsunuz. Size göre yoksulluktan daha büyük mutsuzluk olamaz. Ama bence paçavralar içinde dolanıp da bir dilim ekmeğe muhtaç olmaktan çok daha beter şeyler vardır... Fakat, sizin anlayacağınız bir şey değil bu...

(Sağdan Sorin ve Treplev girerler.)

SORİN (*bastonuna dayanarak*) Şu köy hayatı bir türlü sinmedi içime oğlum. Alışamayacağım buralara, belli bir şey bu. Dün saat onda kafayı vurup yattığımda, ya da bu sabah dokuzda kalktığımda hep aynı duygu vardı içimde Sanki çok uzun süren bir uyku yüzünden beynim kafa tasıma yapışmış da falan filan... (*Güler.*) Öğle yemeğinden sonra da elimde olmaksızın yatıp uyudum yine, ama kafamın içi kazan gibi, vesselam...

TREPLEV Doğru. Kentte oturmalısın sen dayı. (*Mâşa ile Medvedenko'yu görerek.*) Hey, ne işiniz var burada sizin? Başladığı zaman çağırırlar. Ama şimdi gidin lütfen.

SORİN (*Mâşa'ya*) Marya İlyiniçna, ne olur babanıza söyleyin de çözdürsün şu köpeği. Uluyup duruyor. Kızkardeşim dün de gözünü kırpmadı sabaha kadar.

MÂŞA Babamla kendiniz konuşursunuz. Benim işim değil. Beni mazur görün lütfen. (*Medvedenko'ya*) Gidelim!

MEDVEDENKO (*Treplev'e*) Başladığı zaman haberimiz olacak, değil mi?

(Mâşa ve Medvedenko çıkarlar.)

SORİN Demek, it bütün gece uluyacak yine... Şu köyde hiçbir zaman gönlümce yaşayamadım gitti. Bir ay izin alıp geldiğim olurdu, hani dinlenirim filan diye. Ama buradaki saçmalıklarla canımdan bezer, daha ilk günden kaçıp gitmek isterdim. (*Güler.*) Her zaman zevk duyardım buradan ayrılırken... Gel gör ki, emekli oldum, gidecek yerim yok, vesselam... İster istemez, buradayım...

YAKOV (*Treplev'e*) Biz göle yıkanmaya gidiyoruz Konstantin Gavrilıç.

TREPLEV Olur. Ama on dakika sonra yerinizde olun. (*Saatine bakar.*) Neredeyse başlıyoruz.

YAKOV Başüstüne. (*Çıkar.*)

TREPLEV (*iç sahneye göz atarak*) İşte sana en alâsından tiyatro! Perde, birinci kulis, sonra ikincisi, sonra da açık alan. Dekor yok. Doğrudan doğruya gölü ve ufku görüyoruz. Perde tam tamına sekiz buçukta, ay doğarken açılacak.

SORİN Harika.

TREPLEV Tabii Zareçnaya gecikirse tüm etki yok olur. Gelmesi de gerek artık. Babasıyla üvey annesi baskı altında tutuyorlar kızı, evden çıkması hapishaneden kaçmak kadar güç. (*Dayısının boyunbağını düzeltir.*) Traş olman gerekmez miydi, saçın sakalın birbirine karışmış...

SORİN (*sakalını tarayarak*) Hayatımın trajedisidir bu. Gençliğimde de böyleydi dış görünüşüm, sanki zil zurna sarhoşmuşum gibi filan. Kadınlar hiçbir zaman sevmediler beni. (*Oturur.*) Kızkardeşimin keyfi neden bozuk bu gün?

TREPLEV Neden mi? Canı sıkılıyor. (*Sorin'in yanına oturur.*) Kıskanıyor. Oyunda kendisi değil de Zareçnaya oynayacak diye, bana da, gösteriye de, oyunuma da karşı. Tek satırını bilmeden, nefret ediyor oyunumdan.

SORİN (*güler*) Yok canım, nereden çıkarıyorsun...

TREPLEV Şu küçücük sahnede kendisi değil de Zareçnaya başarı kazanacak diye canı şimdiden sıkılmaya başladı bile. (*Saatine bakar.*) Psikolojik bir garabet örneğidir annem. Yeteneğinden hiç kuşku yok, akıllı bir kadındır Kitap

okurken gözyaşı dökebilir, Nekrasov'un tüm şiirlerini bir çırpıda ezbere okuyuverir sana, biri hasta oldu mu melek gibi titrer üstüne, ama bir başka aktristi övmeye gör yanında! Dünyayı başına yıkar alimallah! Sadece onu övmek, onun hakkında yazmak, "*La dame aux camelias*" ya da "*Hayatın Tütsüleri*" oyunlarındaki olağanüstü oyununa hayran kalmak zorundasındır. Tabii, burada, köyde bu afyondan yoksun kaldığı için canı sıkılıyor, öfkeleniyor, hepimiz düşman görünüyoruz gözüne, kabahatliyiz. Sonra, boş inançları vardır; yanyana üç mumun yakılmasından, on üç sayısından korkar. Üstelik de cimridir. Odesa'da, bankada yetmiş bin rublesi olduğunu pekâlâ biliyorum. Ama ödünç para iste de göreyim, ağlayıp sızlanmaya başlar.

SORİN Annenin oyunundan hoşlanmadığını takmışsın aklına, huysuzlanıp duruyorsun. Telaşa gerek yok, annen tapıyor sana.

TREPLEV (*bir çiçeğin yapraklarını koparark*) Seviyor, sevmiyor, seviyor, sevmiyor, seviyor, sevmiyor... (*Güler.*) Gördün mü, annem sevmiyor beni. Bunda şaşacak bir şey de yok! Yaşamak istiyor o, âşık olunmak, açık, parlak renkli bluzlar giymek istiyor... Bense yirmi beş yaşına bastım, ona artık genç olmadığını anımsatıyorum böylece. Ben olmadığımda otuz iki yaşındadır, benim yanımdaysa kırk üçünde... İşte bunun için nefret ediyor benden. Bundan başka tiyatrodan hazetmediğimi de biliyor. O seviyor tiyatroyu, tiyatro yoluyla insanlığa, kutsal sanata hizmet ettiğini sanıyor. Ama bence bugünün tiyatrosu tutuculuktan, boş ve geri şeylerin savunuculuğundan başka bir şey değil. Perde kalkıp da o üç duvarlı odada, sahnenin yapay ışığında, o büyük yeteneklerin, kutsal sanatın yüce kişilerinin, insanların nasıl yiyip içtiğini, sevişiğini, yürüdüğünü, nasıl ceket giydiğini bize betimlediklerini gördüğümde; bayağı tablolar ve tümcelerle, ancak mankafaların işine yarayacak o küçük, basit ahlâkı şırınga etmeye çalıştıklarını izlediğimde; binlerce değişik görüntü arkasında hep aynı bayağı şeyi ısıtıp ısıtıp sunduklarında; kabalığı ve bayağılığıyla üstüne bir karabasan gibi çöken Eyfel kulesinden Maupassant'

ın kaçması gibi, kaçıp gidiyorum ben de.

SORİN Tiyatrosuz yapamayız.

TREPLEV Yeni biçimlere gereksinim var. Yeni biçimler bulunamıyorsa eğer, hiçbir şey olmasın daha iyi. (*Saatine bakar.*) Annemi seviyorum, hem de çok. Fakat anlamsız bir yaşam sürdürüyor, adı ayyuka çıktı şu yazarla birlikte, gün geçmiyor ki gazetelerin dedikodu sayfalarında ondan söz edilmesin. Bu da bıktırdı beni. Bazen de sıradan bir ölümlünün bencilliğini duyuyorum içimde; annemin ünlü bir aktrist olmasına üzülüyorum, herhangi bir kadın olsaydı daha mutlu olurdum gibi geliyor bana. Kimi zaman ünlü kişilerle tepeleme dolu olurdu evimiz; aktörler, aktristler, yazarlar... Aralarında hiçbir değeri bulunmayan bir ben olurdum sadece, sırf onun oğlu olduğum için varlığına katlanılan... Dayı, insanı bundan daha çok ezen, bundan daha aptalca bir durum olabilir mi?.. Kimim ben? Neyim? Üniversitenin üçüncü sınıfından, hani derler ya, elde olmayan nedenlerle ayrılmak zorunda kalmış, yeteneksiz, meteliksiz, nüfus kâğıdıma göre de Kiev doğumlu, aşağı orta tabakadan biri... Gerçekten de, ünlü bir aktördü ama, Kiev'in aşağı orta tabakasındandı babam... Böyle işte... Annemin konuk salonunda tüm bu sanatçılar, yazarlar, yücegönüllü ilgilerini bana yönelttiklerinde, bakışlarıyla hiçliğimi ölçüyorlarmış gibi gelir, düşüncelerini okur, alçalmışlığımın acısı altında ezilirdim.

SORİN Hazır sözü açılmışken, şu yazar nasıl bir adam alla'sen? Anlamak güç. Susuyor hep.

TREPLEV Akıllı, sade, biraz da melankolik biri. Efendi ve ölçülü. Kırkında bile değil daha, ama şimdiden ünlü ve gırtlağına kadar doymuş hayata... Yazdıklarına gelince... bilmem... nasıl söylemeli? Hoş ve ilginç... fakat Tolstoy ya da Zola'dan sonra Trigorin okumak istemiyor insan.

SORİN Kim ne derse desin, yazarları severim doğrusu. Bir zamanlar iki şeyi tutkuyla istemiştim Evlenmek ve yazar olmak. Fakat ne biri oldu ne öteki... Ya. Küçük bir yazar olmak bile fena olmasa gerek vesselam.

TREPLEV (*kulak kabartarak*) Ayak sesleri duyuyorum...

(Dayısını kucaklar.) Onsuz yaşayamam... Adımlarının sesleri bile ne kadar güzel... Çılgınca mutluyum. *(Sahneye girmekte olan Nina Zareçnaya'ya doğru hızla yürür.)* Büyüleyici peri, düşlerimin sevgilisi...

NİNA *(heyecanlı)* Geç kalmadım ya... Ha, geç kalmadım değil mi?...

TREPLEV *(ellerini öperek)* Hayır, hayır, hayır...

NİNA Gün boyunca tedirginlik içinde kıvrandım durdum, ne korkunçtu tanrım! Babam bırakmayacak diye ödüm kopuyordu... Bereket versin bir yere gittiler üvey annemle. Gök kızarıyor, ay doğdu doğacak, atı deli gibi sürdüm... *(Güler.)* Öyle sevinçliyim ki şimdi. *(Sorin'in elini kuvvetle sıkar.)*

SORİN Gözler... ağlamaktan kızarmışlar belli ki... Yok yok! İyi bir şey değil bu.

NİNA Öyle... Nasıl soluk soluğayım baksanıza. Yarım saat sonra da döneceğim, acele etmem gerek. Yok, yok, ne olur bırakın da gideyim... Babam burada olduğumu bilmiyor.

TREPLEV Hemen başlamalıyız zaten. Gidip herkese haber vereyim.

SORİN Bu işi ben yaparım, olur biter. Hemen gidiyorum. *(Sağdan çıkarken bir şarkı mırıldanır.)* "İki asker Fransa'ya dönerken..." *(Durup çevresine bakınır.)* Bir keresinde yine böyle şarkı söylüyordum da bir savcı yardımcısı arkadaş "Sesiniz pek gür ekselans!" demişti. Sonra biraz düşünüp eklemişti "Ama çirkin. *(Gülerek çıkar.)*

NİNA Babamla karısı buraya gelmeme izin vermiyorlar. Burada bohem hayatı yaşanıyormuş... Aktrist olmamdan korkuyorlar... Benim gönlümse, tıpkı bir martı gibi, buraya, bu göle doğru akıyor... Yüreğim sizinle dopdolu... *(Çevreye bakınır.)*

TREPLEV Yalnızız.

NİNA Orada biri var gibi...

TREPLEV Yok kimse.

(Öpüşürler.)

NİNA Ne ağacı bu?

TREPLEV Karaağaç.

NİNA Neden kapkara öyle?

TREPLEV Akşam oldu, her şey kararıyor. Yalvarırım erken gitmeyin.

NİNA Olanaksız.

TREPLEV Peki, ben size gelsem, Nina? Tüm gece boyunca, sabaha kadar, bahçede durup pencerenize bakmak için...

NİNA Olmaz, bekçi görür. Köpek de alışkın değil size, havlar.

TREPLEV Seviyorum sizi.

NİNA Şşş...

TREPLEV (*ayak sesleri duyarak*) Kim var orada? Siz misiniz Yakov?

YAKOV (*sahne gerisinden*) İyi bildiniz efendim.

TREPLEV Yerlerinizi alın. Tam zamanıdır. Ay doğuyor.

NİNA Gerçekten de.

TREPLEV İspirto hazır mı? Kükürt de tamam, değil mi? Kızıl gözler göründüğünde kükürt kokusu yayılacak. (*Nina'ya*) Sahneye geçebilirsiniz, her şey tamam. Heyecanlı mısınız?

NİNA Çok... Anneniz neyse, ondan çekinmiyorum, ama Trigorin de burada... Korkunç bir şey onun karşısında oynamak, utanıyorum da... Ünlü bir yazar... Genç mi?

TREPLEV Evet.

NİNA Olağanüstü güzellikte hikâyeleri var!

TREPLEV (*soğuk*) Bilmem, okumadım.

NİNA Sizin oyununuzda oynamak güç bir şey. Canlı kişiler yok.

TREPLEV Canlı kişiler! Hayatı olduğu ya da olması gerektiği gibi değil, hayalimizde canlandırdığımız gibi betimlemek gerekir.

NİNA Çok az hareket var oyununuzda, sadece okuma. Oysa bir oyunda bence mutlaka aşk olmalı... (*Birlikte salının arkasına giderler.*)

(*Polina Andreyevna ve Dorn girerler.*)

POLİNA ANDREYEVNA Hava nemleniyor. Gidip lastik çizmelerinizi giyin.

DORN Ben yanıyorum.

POLİNA ANDREYEVNA Hiç korumuyorsunuz kendinizi. İnatçılık ediyorsunuz. Bir doktor olarak nemli havanın size ne kadar zararlı olduğunu pekâlâ bilirsiniz de, amacınız bana acı

çektirmek. Dün akşam da mahsustan oturdunuz terasta...

DORN (*bir şarkı mırıldanır*) "Söz etme, gençliğimi mahvettiğinden..."

POLİNA ANDREYEVNA İrina Nikolayevna ile öyle tatlı sohbet ediyordunuz ki havanın soğuduğunu farketmediniz bile... Doğru söyleyin, hoşlanıyorsunuz ondan, değil mi?

DORN Yaşım elli beş.

POLİNA ANDREYEVNA Boş lakırdı, erkekler için yaşlılık değildir ki bu. Kendinizi çok güzel korumuşsunuz, hâlâ hoşuna gidiyorsunuz kadınların.

DORN Peki, ne istiyorsunuz?

POLİNA ANDREYEVNA Bir aktrist gördünüz mü hepiniz yerlere kapanmaya hazırsınız. Hepiniz!

DORN (*bir şarkı mırıldanır*) "İşte yeniden karşında senin..." Toplumda sanatçılara hayranlık duyuluyor, onlara, sözgelimi, tüccarlara olduğundan daha başka türlü davranılıyorsa, eşyanın doğasına uygun bir şeydir bu. Bir çeşit idealizmdir.

POLİNA ANDREYEVNA Kadınlar her zaman âşık oldular size, kucağınıza attılar kendilerini. Bu da mı idealizm?

DORN (*omuzlarını silkerek*) Ne var bunda? Kadınlarla gerçekten de çok iyi olmuştur ilişkilerim. Bende herşeyden önce becerikli bir hekimi sevdiler. On on beş yıl kadar önce bütün bu il çevresinde, anımsayacaksınız, doğru dürüst tek doğum hekimi bendim. Sonra, her zaman dürüst olmuşumdur insan ilişkilerinde.

POLİNA ANDREYEVNA (*Dorn'un elini tutarak*) Canım benim!

DORN Yavaş. Gelen var.

(Sorin, kolunda Arkadina, yanlarında Trigorin, Şamrayev, Medvedenko ve Mâşa girerler.)

ŞAMRAYEV Onu 1873'te Poltava panayırı sırasındaki oyununda görecektiniz, ne harika kadındı! Şimdi bile heyecanlanıyorum düşünürken! Harika bir oyuncuydu! Ya komik Çadin, Pavel Semyoniç Çadin, onun nerede olduğunu biliyor musunuz? Rasplyuyev rolünde onun gibisi yoktu, Sadovski'den bile üstündü, inanın hanımefendi. Kendisi acaba nerede şimdi?

ARKADİNA Durmadan bir takım Nuh nebiden kalma şeyleri sorup duruyorsunuz. Nereden bileyim canım! (*Oturur.*)

ŞAMRAYEV (*içini çekerek*) Paşka Çadin! Ben öyle oyuncuyu nereden bulayım şimdi! Tiyatro çok şey yitirdi, İrina Nikolayevna! Eskiden güçlü meşe ağaçları vardı, şimdi karşımıza çıkanlar ise bildiğimiz kütük.

DORN Büyük yıldızların azaldığı doğru, ama buna karşılık ortalama oyuncunun düzeyi çok yükseldi.

ŞAMRAYEV Sizinle uzlaşmama olanak yok. Bununla birlikte, zevk sorunudur, tartışılmaz. *De gustibus aut bene, aut nihil.*

(Treplev sahne arkasından bakar.)

ARKADİNA Sevgili oğlum, ne zaman başlıyor?

TREPLEV Az sonra. Biraz sabretmenizi diliyorum.

ARKADİNA (*Hamlet'ten okur*) "Oğlum! Bakışlarımı ruhumun ta derinliklerine yönelttin sen, ve ben orada öyle kanlı, öyle öldürücü yaralar gördüm ki, kurtuluş yok!"

TREPLEV (*Hamlet'ten*) "Öyleyse neden kötülüğe teslim ettin kendini, aşkı cinayetin uçurumunda aradın?"

(Sahne gerisinden boru sesi gelir.)

TREPLEV Bayanlar, baylar, başlıyoruz! Lütfen dikkat! (*Sessizlik.*) Başlıyorum. (*Bir değnekle yere vurur ve yüksek sesle konuşur.*) Sizler, ey geceleyin bu gölün üzerinde uçuşan eski zaman gölgeleri, saygı değer hayaller, uyutun bizleri, uyutun ki iki yüz bin yıl sonra olacakları görelim!

SORİN İki yüz bin yıl sonra hiçbir şey olmayacak.

TREPLEV Öyleyse bırakalım da bu hiçbir şeyi göstersinler bize.

ARKADİNA Bırakalım. Biz uyuyoruz.

(Perde kalkar. Göl gözler önüne serilir. Ufukta ay ve ışıklarının suda yansımaları. Nina Zareçnaya tepeden tırnağa ak giysiler içinde büyücek bir kaya üzerinde oturmaktadır.)

NİNA İnsanlar, aslanlar, kartallar ve keklikler, boynuzlu geyikler, kazlar, örümcekler, derin suların suskun balıkları, deniz yıldızları ve gözle görülmesi olanaksız varlıklar; tek sözcükle, tüm canlılar, tüm canlılar, yaşamlarının kederli

çemberini tamamlayıp söndüler... Artık binlerce yüz yıldır yeryüzü tek bir canlı varlık taşımıyor üzerinde ve bu zavallı ay boşu boşuna yakıyor fenerini. Çayırlarda çığrışarak uyanan turna kuşları yok artık ve ıhlamur korularında mayıs böceklerinin vızıltıları işitilmiyor. Soğuk, soğuk, soğuk... Boşluk, boşluk, boşluk... Dehşet, dehşet, dehşet... (*Sessizlik.*) Tüm canlı yaratıkların vücutları toza dönüştü ve sonsuz madde onları taşa, suya, buluta çevirdi ve hepsinin ruhları tek bir ruhta birleşti. Evrensel dünya ruhunda... O benim, ben... Büyük İskender'in ruhu da, Sezar'ınki de, Shakespeare'inki de, Napoleon'unki de, ve sülüklerin en değersizinin ruhu da bendedir. İnsanların bilinçleri ve hayvanların iç güdüleri birleşip kaynaştılar bende, ve ben her şeyi, her şeyi, her şeyi anımsıyor, tüm hayatları yeniden yaşıyorum kendimde...

(Bataklık gazlarının alevleri görünür.)

ARKADİNA (*yavaş sesle*) Dekadanca bir şey bu.

TREPLEV (*yalvarırcasına, sitemle*): Anne!

NİNA Yalnızım, yapayalnız. Bir şey söylemek için yüzyılda bir açarım ağzımı ve sesim bu boşlukta kederle çınlar ve hiç kimselere ulaşmaz... Sizler de, ey solgun alevler, işitmiyorsunuz beni... Sabah öncesinde çamurlu bataklıktan yükselirsiniz siz ve tan vaktine kadar sürtüp durursunuz, düşüncesizce, iradesizce, hiçbir yaşam kıpırtısı taşımaksızın... Sonsuz maddenin babası şeytan, bir yaşam kıpırtısı doğar korkusuyla, taşlarda ve sularda olduğu gibi, her an sizlerin atomlarını da değiştirir ve durmaksızın değişirsiniz. Evrende sürekli ve değişmez olarak bir tek ruh kalır sadece. (*Sessizlik.*) Bomboş, derin bir kuyuya atılmış bir tutsak gibi. neredeyim, beni ne bekliyor, bilmiyorum. Fakat bir tek şey var bildiğim, çok iyi bildiğim Maddi güçlerin yaratıcısı şeytanla amansız, acımasız kavgada, zafer mutlaka benim olacak ve sonuçta da madde ile ruh eşsiz bir uyumda birleşip kaynaşacak, bu ise Dünyasal İrade'nin egemenliği olacaktır. Fakat uzun, yavaş, binlerce yıllık bir sürecin sonrasında, hem ay, hem parlak Sirius, hem yeryüzü toza dönüştükten sonra gerçekleşecek bu... Ama o zamana kadar dehşet, dehşet... (*Sessizlik. Göl üzerinde iki*

kızıl ışık görünür.) İşte, amansız düşmanım şeytan yaklaşıyor... Korkunç, kızıl gözlerini görüyorum onun...

ARKADİNA Kükürt koktu. Bu da oyunun gereği mi?

TREPLEV Evet.

ARKADİNA (*güler*) Anladım, efekt...

TREPLEV Anne!

NİNA İnsansız canı sıkılıyor onun...

POLİNA ANDREYEVNA (*Dorn'a*) Şapkanızı çıkardınız. Giyin, yoksa üşütürsünüz.

ARKADİNA Doktor, sonsuz maddenin babası şeytana hürmeten çıkardı şapkasını.

TREPLEV (*öfkeyle bağırır*) Oyun bitti! Yeter! Perde!

ARKADİNA Kızacak ne var canım?

TREPLEV Yeter! Perde! İndirin perdeyi! (*Tepinir.*) Perde! (*Perde iner.*) Kabahat bende. Oyun yazmanın, sahneye çıkmanın çok az sayıda seçkin kişiye vergi olduğunu gözden kaçırdım. Tekelinizi bozdum! Bana... ben... (*Bir şeyler daha söylemek isterse de, elini sallar, soldan çıkar.*)

ARKADİNA Nesi var bunun?

SORİN İrina, bir delikanlının onuruyla oynanmaz böyle iki gözüm.

ARKADİNA Canım, ne dedim şimdi ona ben?

SORİN Kalbini kırdın.

ARKADİNA Başta, bunun bir şaka olduğunu söyleyen kendisiydi, ben de şaka gibi aldım işi.

SORİN Ama ne olursa olsun...

ARKADİNA Şimdi anlaşılıyor ki büyük bir sanat eseri yazmış! Bakın şu işe! Demek bütün bu düzenlemeler, kükürt kokutmalar, şaka için değil de sanatsal bir gösteri içinmiş... Bize nasıl oyun yazılacağını ve nasıl oynanacağını öğretmek istemiş. Ama, bir yerden sonra can sıkıcı bütün bunlar. Bana karşı, bu sürekli olarak tedirgin edici tavırları, iğneli sözleri, bilmem ama, kimin olsa canını sıkar!

SORİN Seni memnun etmek istedi...

ARKADİNA Öyle mi? Peki, sıradan bir oyun seçmeyip de bizi bu dekadantça sayıklamayı dinlemek zorunda bırakmasına ne

demeli? Şaka için olduktan sonra sayıklama dinlemeye de hazırım. Ama öyle değil bu. Yeni biçimler, sanatta yeni bir dönem iddiaları var burada. Aslındaysa, yeni biçim filan laf, huyu kötü, hepsi bu.

TRİGORİN Herkes isteğine ve becerisine göre yazmakta özgürdür.

ARKADİNA Varsın yazsın istediğini ve becerebildiğini, beni rahat bıraksın da...

DORN Jüpiter, öfkelendin!

ARKADİNA Jüpiter değilim ben, kadınım. (*Bir sigara yakar.*) Öfkelenmiş de değilim, sadece, genç bir insan böyle can sıkıcı şeylerle neden vakit öldürür diye üzülüyorum. Kalbini kırmak istememiştim.

MEDVEDENKO Ruhun maddeden ayrılabileceği konusunda bir dayanağımız yok. Çünkü, belki de, ruhun kendisi maddi atomların bir toplamıdır. (*Trigorin'e, heyecanla.*) Bakın, şu bizim öğretmenlerin hayatı üstüne bir oyun yazıp sahnede oynamak çok ilginç olurdu! Güç bir hayat bu, çok güç!

ARKADİNA Diyecek yok.. Ama oyunları da atomları da bir yana bırakalım şimdi. Ne güzel bir akşam! Bir yerlerde şarkı söyleniyor, işitiyor musunuz? (*Kulak kabartır.*) Ne kadar hoş!

POLİNA ANDREYEVNA Öbür kıyıda söylüyorlar.

(Sessizlik.)

ARKADİNA (*Trigorin'e*) Yanıma otursanıza. On on beş yıl kadar önce bu gölün üstünde her gece müzik ve şarkı sesleri çınlardı. Şu gördüğünüz kıyıda altı malikâne vardır. Anımsıyorum da şimdi, o kahkahaları, cümbüşleri, ateş etmeleri, o bitmez tükenmez aşk ilişkilerini... O zamanlar bütün bu çevrelerin *jeune premier*'i, taptığı kişi, işte şu gördüğünüz (*Dorn'u gösterir.*) doktor Yevgeni Sergeiç'di. Şimdi de başını döndürebilir kadınların, ama o zamanlar karşı durulmaz bir çekiciliği vardı. Biliyor musunuz, rahat değil içim. Niye kırdım zavallı çocuğu sanki? (*Seslenir.*) Kostya! Oğlum! Kostya!

MÂŞA Gidip arayayım onu.

ARKADİNA Lütfen cancağızım.

MÂŞA (*Bağırarak soldan çıkar*) Konstantin Gavriloviç! Kons-

tantin Gavriloviç nerdesiniz! Konstantin Gavriloviç!

NİNA (*iç sahneden çıkarak*): Anlaşılan devam etmeyecek, çıkabilirim. Selamlar! (*Arkadina ve Polina Andreyevna ile öpüşürler.*)

SORİN Tebrikler! Tebrikler!

ARKADİNA Bravo! Bravo! Zevkle izledik. İnsanın böyle bir güzellik, böyle harika bir sesle köyde oturması günahtır vallahi. Yetenek var sizde. Bakın, mutlaka sahneye çıkmalısınız siz!

NİNA Ah, benim hayalimdir bu! (*İçini çeker.*) Fakat bu hayal hiçbir zaman gerçekleşmeyecek.

ARKADİNA Kim bilir? Size Trigorin'i takdim edeyim, Boris Alekseyeviç.

NİNA Ne kadar sevindim... (*Utangaç, şaşkın.*) Sizi hep okurum...

ARKADİNA (*Nina'yı yanına oturtarak*) : Sıkılmayın cancağızım. Ünlüdür ama, burnu büyük değildir. Bakın, görüyor musunuz, o da sıkılıyor...

DORN Şu perde kalkabilir artık değil mi, insanın içi kararıyor.

ŞAMRAYEV (*bağırır*) Yakov, şu perdeyi kaldırıver aslanım! *(Perde açılır.)*

NİNA (*Trigorin'e*) Tuhaf bir oyun, öyle değil mi?

TRİGORİN : Hiçbir şey anlamadım. Ama yine de zevkle izledim. Öyle içten oynuyordunuz ki. Dekor da çok güzeldi. (*Sessizlik.*) Bu gölde balık bol olsa gerek.

NİNA Öyledir.

TRİGORİN Balık tutmaya bayılırım. Akşam üstü oturup da olta mantarının su üstünde kımıldanışını seyretmekten daha büyük bir keyif yoktur benim için.

NİNA Ama ben bir kez yaratma zevkini tatmış olan kimse için başka bir zevk olamayacağını sanıyorum.

ARKADİNA (*güler*) Aman böyle şeyler söylemeyin. İltifat edildiğinde neye uğradığını şaşırıyor çünkü.

ŞAMRYEV Anımsıyorum da şimdi, bir gün Moskova'da, Opera'dayız... Ünlü bas Silva, en alt perdeden bir do sesi çıkardı sahnede. Balkondaki izleyiciler arasında, şu rastlantıya

bakın, bizim kilise korosundan bir bas oturuyor Seninki ansızın, şaşkınlığımızı tasavvur edin. bir perde daha aşağıdan "Bravo Silva!" diye gürlemez mi... Bakın şöyle (*Alt perdeden bir basla.*) "Bravo Silva!.. Tiyatro dondu kaldıydı...

(*Sessizlik.*)

DORN Şeytan geçti.

NİNA Gitmeliyim ben. Hoşça kalın.

ARKADİNA Nereye? Böyle erkenden? Yo, bırakmayız sizi.

NİNA Babam bekliyor.

ARKADİNA Bu da nasıl bir adam böyle canım!.. (*Öpüşürler.*) Eh, ne gelir elden. Yazık doğrusu, sizden ayrılmak böyle.

NİNA Buradan gitmenin benim için ne kadar güç olduğunu bilseniz...

ARKADİNA Bari birisi eşlik etseydi size yavrucuğum.

NİNA (*ürkmüş*) Yo, yo, olmaz!

SORİN (*yalvarırcasına*) Kalın, ne olur!

NİNA Olanaksız, Piyotr Nikolayeviç.

SORİN Bir saatliğine, ne var ki bunda...

NİNA (*bir an düşünür, ağlamaklı*) Olanaksız! (*Sorin'le el sıkışır ve hızla çıkıp gider.*)

ARKADİNA Talihsiz kız. Söylediklerine göre rahmetli annesi servetinin tümünü, son kuruşuna kadar kocasına bırakmış. Adam da vasiyetnamesinde varını yoğunu ikinci karısına bıraktığı için. kızcağızın hiçbir şeyi yok. Olacak iş değil doğrusu!

ŞAMRAYEV Evet, hakkını teslim etmek gerekirse babacığı eşi az bulunur bir hayvandır.

SORİN (*üşümüş ellerini oğuşturarak*) Biz de gidelim artık dostlar, hava nemlendi. Bacaklarım sızlıyor.

ARKADİNA Zaten bacakların tahtadan sanki, güçlükle sürüklüyorsun! Ne yapalım, gidelim bari zavallı ihtiyarcık...(*Koluna girer.*)

ŞAMRAYEV (*karısına kolunu vererek*) Madam...

SORİN Köpek havlıyor yine... (*Şamrayev'e*) İlya Afanasyeviç, çok rica ederim çözdürün şu hayvanı.

ŞAMRAYEV Olamaz Pyotr Nikolayeviç, ambara hırsız girme-

sinden korkarım. İçerde darı var. (*Yanısıra yürüyen Medvedenko'ya*) Tam anlattığım gibi, bir perde daha aşağıdan, "Bravo Silva" Hem de opera şarkıcısı değil de, sıradan bir kilise türkücüsü yapıyor bunu.

MEDVEDENKO Bir kilise türkücüsünün maaşı ne kadardır?

(Dorn'dan başka herkes çıkar.)

DORN (*yalnız*) Ya hiçbir şey anlamıyorum bu işten, ya da aklımı kaçırdım, ama bu oyun hoşuma gitti benim... Söylemek istediği birşeyler var... Bu kız yalnızlıktan söz ederken, sonra şeytanın kızıl gözleri göründüğünde heyecandan ellerimin titrediğini hissettim... Taze, naif bir şeyler vardı... Hah, geliyor galiba. Ona oyunuyla ilgili birçok güzel şey söylemek geliyor içimden...

TREPLEV (*girer*) Kimse kalmamış.

DORN Ben varım.

TREPLEV Mâşonka dört dönüyor parkta, beni arıyor. Çekilmez yaratık!

DORN Konstantin Gavriloviç, çok sevdim oyununuzu. Biraz tuhaf bir şey, sonra sonunu da izleyemedik, ama yine de güçlü bir etki uyandırdı bende. Yetenekli bir insansınız siz, bırakmayın bu işin ardını.

(Treplev kuvvetle sıkar Dorn'un elini ve tutkuyla kucaklar.)

DORN Ne kadar da sinirlisiniz böyle! Gözlerden yaşlar fışkırdı fışkıracak... Bakın, ne diyeceğim Konunuzu soyut düşünceler oluşturuyor. Öyle de olması gerekir. Çünkü bir sanat yapıtı mutlaka büyük bir düşünceyi dile getirmelidir. Ancak ciddi olan şey güzel olabilir. Ne kadar solgunsunuz!

TREPLEV Demek yazmayı sürdürmeliyim sizce?

DORN Evet... Fakat sadece önemli ve kalıcı olanı betimleyin. Biliyor musunuz, oldukça renkli bir ömür sürdüm ben. Hayatımdan hoşnutum. Fakat sanatçıların yaratıcılık anında duydukları o ruh yücelmesini duymuş olsaydım, öyle geliyor ki bana, maddi olan her şeyi küçümserdim ve ruhum kanatlanmışçasına yükselirdi.

TREPLEV Özür dilerim, Zareçnaya nerede?

DORN Bir şey daha söylemek istiyorum bakın Bir yapıt, açık,

kesin, belirli bir düşünceyi içermelidir. Belirli bir amaç olmadan yola çıkarsanız, ya yolunuzu şaşırırsınız, ya da yeteneğiniz yok eder sizi.

TREPLEV (*sabırsız*) Zareçnaya nerede?

DORN Evine döndü.

TREPLEV (*ümitsiz*) Ne yapmalı şimdi? Görmeliyim onu... Mutlaka görmeliyim... Gidiyorum oraya...

(Mâşa girer.)

DORN (*Treplev'e*) Biraz sakin olun dostum.

TREPLEV Ne olursa olsun gideceğim oraya. Gitmeliyim.

MÂŞA Konstantin Gavriloviç, anneniz sizi bekliyor evde. Çok merak ediyor.

TREPLEV Arabaya binip gittiğimi söyleyin ona. Ve rica ediyorum hepinizden, beni rahat bırakın! Bırakın diyorum! Bırakın peşimi!

DORN : Fakat, fakat olmaz ki böyle yavrucuğum... İyi değil bu...

TREPLEV (*gözleri yaş içinde*) Hoşça kalın doktor. Teşekkür ederim size... (*Çıkar.*)

DORN (*içini çeker*) Ah, gençlik, gençlik!

MÂŞA Söyleyecek başka bir şey bulamadılar mı, gençlik, gençlik derler... (*Enfiye çeker.*)

DORN (*Mâşa'nın elinden tabakayı çekip alarak fındalıklara fırlatır*) İğrenç bir şey bu! (*Sessizlik.*) Müzik sesi geliyor evden. Gidelim hadi.

MÂŞA Durun.

DORN Ne var?

MÂŞA Size söylemek istediğim bir şey var yine... Öyle konuşma isteğiyle dolu ki içim... (*Heyecanlanmıştır.*) Babamı sevmiyorum... ama yüreğimde size karşı sevgi var... Nedense tüm benliğimle bana yakın olduğunuzu hissediyorum... Bana yardım edin, yardım edin, yoksa bir aptallık yapacak, hayatımla oynayıp berbat edeceğim onu... Daha fazla dayanamayacağım artık.

DORN Nedir, ne yardımı?

MÂŞA Acı çekiyorum. Hiç kimse, hiç kimse farkında değil çektiğim ıstırapların! (*Başını Dorn'un göğsüne koyar, yavaş*

sesle.) Konstantin'i seviyorum.

DORN Hepiniz nasıl da çılgına dönmüşsünüz! Nasıl da! Ve ne kadar çok aşk var böyle... Ey büyüleyici göl... sensin nedeni bunların... (*Sevecen.*) Fakat ne yapabilirim ben çocuğum? Ne gelir elimden? Ne?

PERDE

İKİNCİ PERDE

Bir kroket alanı ve çiçek tarhları. Sağda, arka planda, büyük terasıyla ev; solda, güneşin parlak ışınları altında göl görünmektedir. Öğle vakti. Sıcak. Alanın bir köşesinde, yaşlı bir ıhlamur ağacının gölgesinde Arkadina, Dorn ve Mâşa bir bankta oturmaktadırlar. Dorn'un dizlerinde açık bir kitap vardır.

ARKADİNA (*Mâşa'ya*) Gelin, kalkıp yanyana duralım. (*Kalkıp yanyana dururlar.*) Ha, şöyle... Şimdi, siz yirmi iki yaşındasınız değil mi, bense hemen hemen iki katı... Yevgeni Sergeyiç, hangimiz daha genç görünüyoruz.

DORN Elbette siz.

ARKADİNA Gördünüz mü cancağızım... Neden ama? Ben çalışıyorum, hayatı duyarak yaşıyorum, her an hareketteyim, siz ise verinizden kımıldamıyor, yaşamıyorsunuz... Sonra, bir de kuralım vardır benim İleriye bakmamak... Ne yaşlılığı ne de ölümü getirin aklıma... Her şey olacağına varır.

MÂŞA Benim içimdeyse, sanki çok, çok eskiden doğmuşum gibi bir duygu var... Hayatımı, bitmez tükenmez kuyruğu olan bir elbise gibi sürüklüyorum sırtımda... Çoğu kez de hiçbir yaşama isteği olmuyor içimde. (*Oturur.*) Tabii, saçma bütün bunlar. Silkinip canlanmam gerek.

DORN (*bir şarkıyı usuldan mırıldanır*) "Anlatın ona, çiçeklerim.

ARKADİNA Sonra, bir İngiliz gibi de titizimdir. Ya, cancağızım, derler ya hani, kendimi bir an bile koyvermem. Saçım başım, giyim kuşamım her zaman *comme il faut*'dur Hiç değilse şu parka çıkarken üstüme bir bluz giyiniversem, saç tuvaletimle de uğraşmasam, kıyamet mi kopar? Yo, hiçbir zaman bu izni vermem kendime! İşte böyle genç kalışımı, pasaklı ve rüküş olmayışımı, bazıları gibi kendimi salıvermeyi-

şime borçluyum... (*Elleri kalçalarında dolanır.*) Bakın, piliç gibiyim! On beş yaşında kız rolüne bile çıkarım!

DORN Pekâlâ, ben devam edeyim. (*Kitabı alır.*) Tahılcı ile farelerde kalmıştık...

ARKADİNA : Evet, farelerde... Okuyun. (*Oturur.*) Ya da, verin ben okuyayım. Benim sıram. (*Kitabı alır, kaldıkları yeri aranır bakışlarıyla.*) Fareler... Fareler... Hah, burası. (*Okur.*) "Ve hiç kuşku yok ki, sosyeteden insanlar için romancıları şımartmak ve onları kendi çevrelerine yaklaştırmak, tahılcının tahıl ambarında fare beslemesi kadar tehlikeli bir şeydir. Ama yine de sevilip aranır romancılar. Bu nedenle, bir kadın, ele geçirmek amacıyla bir yazarı gözüne kestirdi mi, iltifatlarla, bin bir türlü güzel söz ve yaranmalarla kuşatır onu... Hım, Fransızlarda bu böyledir belki, ama bizimle ilgisi yok. Bizde hesap kitap yoktur bu işte. Bizde kadın, yazarı elde etmeden önce zilzurna âşık olur ona, bilmez misiniz? Uzağa gitmeye ne hacet, Trigorin'le beni alın yeter...

(Sorin bastonuna dayanarak, yanısıra Nina gelirler. Arkalarından da Medvedenko tekerlekli bir iskemleyi iterek getirir.)

SORİN (*çocuklarla konuşurkenki sevecen ses tonuyla*) Haa, demek öyle? Demek sevinçliyiz bugün? Keyfimiz yerinde demek?.. (*Kızkardeşine*) Bugün keyfimiz yerinde! Baba ile üvey anne üç günlüğüne Tvere'ye gittiler ve biz tam üç gün özgürüz!

NİNA (*Arkadina'nın yanına oturur ve kucaklar onu*) Öyle mutluyum ki! Tümüyle size aitim şimdi!

SORİN (*tekerlekli iskemlesine otururak*) Pek de güzel bugün.

ARKADİNA Hem de şık, çekici... Tatlım benim akıllım! (*Nina'yı öper.*) Aman, çok övmeyelim, nazar değer. Boris Alekseyeviç nerede?

NİNA Göl kıyısında balık avlıyor.

ARKADİNA Nasıl da sıkılmaz bu işten! (*Okumayı sürdürmeye hazırlanır.*)

NİNA Ne okuyorsunuz?

ARKADİNA Maupassant'ın "Su Üstünde"si cancağızım. (*Bir-*

kaç satırı içinden okur.) Eh, bundan ötesi ne ilginç ne de gerçek. (*Kitabı kapar.*) İçim rahat değil. Söyleyin allah aşkına, nedir bu oğlumun hali? Canı sıkkın, yüzü gülmüyor. Göl kıyısında dolanıp duruyor, görüştüğümüz bile yok.

MÂŞA Dertli. (*Nina'ya, çekingen.*) Ne olur, oyunundan bir şeyler okusanıza...

NİNA (*omuz silkerek*) İstiyor musunuz gerçekten? Hiç ilginç bir yanı yok ki!

MÂŞA (*heyecanını gizlemeye çalışarak*) Kendisi okuduğunda gözleri alevleniyor, yüzü bembeyaz kesiliyor. Sesi öyle güzel, öyle kederli oluyor ki! Hareketleri tıpkı bir şairinki gibi.

(Sorin'in horultusu işitilir.)

DORN İyi geceler!

ARKADİNA Petruşa!

SORİN Ha?

ARKADİNA Uyuyor musun?

SORİN Yooo!

(Sessizlik.)

ARKADİNA Tedavin için gerekeni yapmıyorsun, doğru bir şey değil bu ağabey.

SORİN Ben istiyorum tedavi olmayı, ama doktor istemiyor.

DORN Altmış yaşında tedavi!

SORİN İnsan altmışında da yaşamak ister.

DORN (*bezgin*) Ya? Öyleyse valeryen damlası alın.

ARKADİNA Bence kaplıcaya gitmeli.

DORN Eh... Gidebilir... Gitmeye de bilir...

ARKADİNA Gel de anla.

DORN Anlamayacak bir şey yok. Çok açık.

(Sessizlik.)

MEDVEDENKO Pyotr Nikolayeviç'in sigarayı bırakması gerekir.

SORİN Saçma.

DORN Hayır, saçma değil. İçki ve tütün kişiliğini yok ediyor insanın. Bir sigara ya da bir kadeh votkadan sonra artık Pyotr Nikolayeviç değilsiniz; Pyotr Nikolayeviç, artı birileri dahasınız. Kendi 'ben'iniz bulanıyor ve artık üçüncü bir kişi gibi

algılamaya başlıyorsunuz kendinizi...

SORİN (*güler*) Sizin için yargılaması kolay. Keyifli bir ömür sürdünüz çünkü. Ya ben? 28 yıl Adalet Bakanlığında çalıştım, ama dünya yüzü görmedim, hayatın tadını çıkaramadım. Böyle bir insanın yaşamak isteyişinde şaşacak bir şey olmasa gerek, vesselam. Doymuşsunuz siz, dünya umurunuzda değil, bu yüzden felsefeye yatkınsınız, ama ben yaşamak istiyorum. İşte bu yüzden yemek sonrasında sert şaraplar içiyor, sigara tüttürüyorum, filan. Hepsi bu...

DORN Yaşamak ciddi bir şeydir, fakat altmışına gelip de tedavi olmaya kalkışmak, gençlikte hayatın tadını çıkaramadım diye yakınmak, bağışlayın ama, hafifliktir.

MÂŞA (*kalkar*) Yemek vakti gelmiş olmalı... (*Tembel tembel yürür.*) Bacaklarım uyuşmuş... (*Çıkar.*)

DORN Yemek öncesinde iki tek atacak.

SORİN Zavallı kız. Mutlu değil, ne yapsın.

DORN Boş söz bunlar, ekselans.

SORİN Doygun bir adam gibi yargıda bulunuyorsunuz.

ARKADİNA Ah, şu köy hayatının sevimli cansıkıntısından daha sıkıcı ne olabilir? Sıcak, sessizlik, kimse parmağını kıpırdatmaz, boyuna felsefe yapar... Sizlerle olmak pek güzel bir şey dostlar, sözlerinizi dinlemek pek hoş, ama şimdi bir otel odasında rolümü ezberliyor olmak beni çok daha mutlu ederdi!

NİNA (*coşkulu*) Ne kadar doğru! Sizi anlıyorum!

SORİN : Şehirde yaşamak elbette çok daha güzel bir şey. Çalışma odanda otururşun, uşak önceden bildirmeden kimseyi içeri almaz, masanda telefonun... sokakta arabalar emrine hazır, filan...

DORN (*bir şarkı mırıldanır*) "Anlatın ona, çiçeklerim..."

(Şamrayev, arkasından Polina Andreyevna, girerler.)

ŞAMRAYEV Herkescikler burada! Gün aydın! (*Arkadina'nın, sonra Nina'nın elini öper.*) Sizi böyle iyi gördüğüme pek memnun oldum. (*Arkadina'ya*) Bugün karımla şehre gitmeye niyetliymişsiniz hanımefendi, doğru mu bu?

ARKADİNA Evet, niyetim var.

ŞAMRAYEV : Hımm...Harika. Fakat ne ile gideceğinizi sorabilir miyim çok sayın hanımefendi? Çavdar kaldırılıyor bugün, işçilerin hepsi çalışıyor. Sonra, hangi atlarla gideceğinizi sorabilir miyim?

ARKADİNA Hangi atlarla? Hangileriyle olacağını ben nereden bileyim!

SORİN Arabanın atları var ya.

ŞAMRAYEV (*sinirlenerek*) Arabanın atları mı? Fakat arabanın altlarına hamut nereden bulayım? Hamut nereden bulayım? Şaşılacak şey! Akıl almaz şey! Çok yüce hanımefendi! Bağışlayın, yeteneğinizin hayranıyım, size hayatımın on yılını vermeye hazırım, ama at veremem!

ARKADİNA Fakat ya zorunluysa gitmem, ne olacak? Tuhaf şey!

ŞAMRAYEV Çok sayın hanımefendi! Sizin çiftlik yönetimi denilen şeyden haberiniz yok!

ARKADİNA (*parlar*) Hep aynı eski hikâye! Bu günden tezi yok Moskova'ya dönüyorum ben de. Benim için köyden at kiralatın, yoksa istasyona yayan giderim!

ŞAMRAYEV (*parlar*) Ben de istifa ediyorum! Kendinize başka bir kâhya bulun! (*Çıkar.*)

ARKADİNA Her yaz aynı şey, her yaz hakarete uğruyorum burada! Bir daha ayağımı basmayacağım buraya! (*Soldan, göle girme yerinin bulunduğu varsayılan yönden çıkar, az sonra, elinde oltalar ve kova taşıyan Trigorin arkasında olmak üzere, eve girdiği görülür.*)

SORİN (*parlar*) Küstahlık bu! Bu kadarına dayanılamaz! Tahammül sınırını aştı artık, vesselam. Şimdi ne kadar at varsa getirteceğim buraya!

NİNA (*Polina Andreyevna'ya*) İrina Nikolayevna'nın, böyle ünlü bir aktristin isteğini yerine getirmemek, nasıl olur? Onun tüm istekleri, hatta kaprisleri, her türlü çiftlik yönetiminin üstünde değil midir? İnanılır şey değil!

POLİNA ANDREYEVNA (*çaresizlik içinde*) Ne yapabilirim ki ben? Kendinizi benim yerime koyun. Benim elimden ne gelir.

SORİN (*Nina'ya*) Gidip hepimiz yalvaralım kızkardeşime,

kalması için... Ha? (*Şamrayev'in çıktığı yöne bakarak.*) Çekilmez herif! Zorba!

NİNA (*Sorin'in kalkmasına engel olarak*) Oturun, oturun... Götürürüz sizi... (*Medvedenko'yla birlikte koltuğu sürerler.*) Of, ne korkunç bütün bunlar!...

SORİN Evet, evet, korkunç... Fakat kâhyalıktan ayrılmaz, şimdi konuşurum onunla...

(Çıkarlar. Dorn ve Polina Andreyevna kalır sahnede.)

DORN Can sıkıcı şu insanlar. Kocanı yakasından tutup atmak gerekir aslında. Fakat şöyle bağlanacak iş Pyotr Nikolayeviç moruğuyla saygıdeğer kızkardeşi gidip özür dileyecekler ondan. Göreceksiniz bakın!

POLİNA ANDREYEVNA Arabanın atlarını da tarlaya gönderdi. Gün geçmiyor ki böyle bir tatsızlık çıkmasın. Bilseniz nasıl üzüyor beni bunlar! Hasta gibi oluyorum... Nasıl titriyorum bakın... Kabalıklarına dayanamıyorum artık onun. (*Yalvarır.*) Yevgeni, canım benim, sevgilim, ne olur birlikte yaşayalım... Zamanımız geçiyor, genç değiliz artık, hiç değilse ömrümüzün son deminde, gizlisiz saklısız, yalansız yaşayalım...

(Sessizlik.)

DORN Elli beş yaşındayım ben, yaşama tarzımı değiştirmem için çok geç.

POLİNA ANDREYEVNA Beni neden reddettiğinizi biliyorum, yakınlık duyduğunuz başka kadınlar da var. Hepsiyle birlikte yaşayamazsınız tabii. Anlıyorum. Özür dilerim... Başınızı ağrıttım...

(Evin yakınında Nina görünür; çiçek toplamaktadır.)

DORN Yoo, dert değil.

POLİNA ANDREYEVNA Kıskançlık yiyip bitiriyor beni. Tabii, doktorsunuz, kadınlardan kaçamazsınız. Anlıyorum...

DORN (*yaklaşan Nina'ya*) Orada ne var ne yok?

NİNA İrina Nikolayevna ağlıyor. Pyotr Nikolayeviç'in de astım krizi tuttu.

DORN (*kalkar*) Gidip valeryan damlası vereyim ikisine de.

NİNA (*çiçekleri verir ona*) Buyurun!

DORN *Merci bien!* (*Eve doğru gider.*)

POLİNA ANDREYEVNA (*arkasından giderken*) Ne hoş çiçekler! (*Evin yakınında, alçak sesle.*) Verin şu çiçekleri bana! (*Alır, paralar, fırlatıp atar. Birlikte eve girerler.*)

NİNA (*yalnız*) Ünlü bir aktristin hem de böyle saçma bir nedenle gözyaşı döktüğünü görmek ne tuhaf! Yığınların hayran olduğu, her gün gazetelerde kendisinden söz edilen, fotoğrafları satılan, yapıtları yabancı dillere çevrilen bir yazarın da bütün gününü olta başında tüketip iki tatlı su kefali yakaladığında sevinmesi de garip değil mi? Ben bu ünlü kişilerin gururlu, yanlarına varılmaz kişiler olduklarını, kalabalıkları hor gördüklerini sanırdım. Soy sop tanınmışlığını, zenginliği her şeyden çok önemseyen sıradan insanlardan, ünleri ve adlarının göz kamaştırıcılığıyla bir çeşit öç aldıklarını düşünürdüm. Oysa onlar da ağlıyorlar, balık tutuyorlar, kâğıt oynuyorlar, herkes gibi gülüyor, öfkeleniyorlar.

TREPLEV (*şapkasız, elinde bir tüfek ve vurulmuş bir martıyla girer*): Yalnız mısınız burada?

NİNA Evet, yalnızım.

(*Treplev, Nina'nın ayakları dibine bırakır martıyı.*)

NİNA Bu da ne demek oluyor?

TREPLEV Bugün bu martıyı öldürmek alçaklığında bulundum. Onu ayaklarınızın dibine bırakıyorum.

NİNA Neyiniz var sizin? (*Kaldırıp bakar martıya.*)

TREPLEV (*bir sessizlikten sonra*) Yakında kendimi de böyle öldüreceğim.

NİNA Sizi tanıyamıyorum.

TREPLEV Doğru, ama ben de sizi tanıyamamaya başladıktan sonra. Bana karşı değiştiniz, bakışlarınız yabancı, varlığım sıkıyor sizi.

NİNA Son zamanlarda çok alıngan oldunuz. Söylediklerinizde anlaşılmaz bir takım şeyler, simgeler. Bakın işte, bu martı da bir simge olsa gerek, ama bağışlayın, anlamıyorum onu... (*Martıyı kaldırıp bankın üzerine koyar.*) Sizi anlayabilmek için fazla basitim.

TREPLEV Oyunumun öyle aptalca başarısızlığa uğradığı akşam

başladı bu. Kadınlar başarısızlığı bağışlamazlar. Hepsini yaktım onun, hepsini, tek bir kırpıntı kalmamacasına. Ne kadar mutsuz olduğumu bilseniz! Bana karşı bu soğukluğunuz öyle korkunç, öyle akıl almaz bir şey ki!... Sanki bir gün kalkıp da bu gölün kuruduğunu, ya da toprağın içine süzülüp gittiğini görüyormuşum gibi. Az önce beni anlayabilmek için fazla basit olduğunuzu söylediniz. Oh, ne var anlamayacak burada? Oyunum beğenilmedi, sanatımdan nefret ediliyor, beni sürüsüne bereket, sıradan, değersiz biri olarak görüyorsunuz... (*Ayağını yere vurarak.*) Ne kadar iyi anlıyorum bunu, nasıl anlıyorum! Beynime bir burgu gibi işleyen bu düşünceye de, kanımı bir yılan gibi emen gururuma da lanet olsun... (*Bir kitap okuyarak gelen Trigorin'i görür.*) İşte gerçek yetenek geliyor Yürüyüşü Hamlet gibi, elinde de kitapla! (*Oynar.*) "Sözcükler... Sözcükler Sözcükler... Güneş henüz ulaşmadı size ama, gülümsüyorsunuz şimdiden, bakışlarınız onun ışınlarında erimeye başladı bile.. Size engel olmayayım. (*Hızla çıkar.*)

TRİGORİN (*kitaba notlar alır*) Enfiye çeker, votka içer, hep karalar giyer, bir öğretmen onu seviyor...

NİNA Günaydın Boris Alekseyeviç!

TRİGORİN Günaydın. İşler birdenbire öyle karıştı ki sanırım gidiyoruz bugün. Sizinle bir daha görüşebileceğimizi hiç sanmam. Çok yazık. Genç ve ilginç kızlar çok sık çıkmıyor karşıma. İnsan on sekiz on dokuz yaşlarında nasıl hisseder kendini, unutmuşum. Zihnimde canlandıramıyorum. Bu yüzden de hikâyelerimde ve romanlarımda genç kız tipleri genellikle yapaydır. Aklınızdan geçenleri, nasıl bir insan olduğunuzu öğrenebilmek için, bir saatliğine olsun yerinizde olmak isterdim.

NİNA Ben de sizin yerinizde olmak isterdim.

TRİGORİN O da neden?

NİNA Ünlü, yetenekli bir yazarın kendini nasıl hissettiğini öğrenmek için. Nasıl bir şey ünlülük duygusu? İnsan nasıl algılıyor onu?

TRİGORİN Nasıl mı? Bilmem. Bunu düşünmedim hiç. (*Bir an*

düşünerek.) Ikisinden biri Ya siz ünümü büyütüyorsunuz gözünüzde, ya da ünlülük duygusu diye bir şey yok.

NİNA Kendinizle ilgili yazıları okuduğunuzda da bir şey hissetmiyor musunuz?

TRİGORİN Överlerse hoşuma gider, yererlerse birkaç gün canım sıkılır.

NİNA Ne kadar olağanüstü bir dünyanız var! Bilseniz nasıl gıpta ediyorum size! İnsanların yazgıları çok farklı birbirinden. Kimileri güçlükle sürüklerler cansıkıcı, silik varlıklarını. Hepsi biribirine benzer bu zavallıların. Mutsuzdurlar. Kimilerine ise, sizin gibilere örneğin, ki milyonda birdir bunlar, nasıl da ilginç, aydınlık, anlam dolu bir yaşam düşmüş... Mutlusunuz siz...

TRİGORİN Ben mi? (*Omuzlarını silker.*) Hımm... Bakın, ünden, mutluluktan, aydınık bir yaşamdan filan söz ediyorsunuz ya, benim için bütün bu güzel sözler, bağışlayın, ağzıma sürmediğim bir marmelattan farksızdır. Siz çok genç ve çok iyisiniz.

NİNA Hayatınız çok güzel sizin.

TRİGORİN Fakat nedir güzel olan benim hayatımda? (*Saatine bakar.*) Gidip yazmam gerek şimdi. Özür dilerim, zamanım yok... (*Güler.*) Derler ya hani, tam can alıcı noktama dokundunuz... Heyecanlanmaya, biraz da kızmaya başladım. Fakat, konuşalım hadi. O çok güzel, aydınlık bulduğunuz hayatımdan söz edelim... Fakat, bilmem ki nereden başlamalı? (*Biraz düşünür.*) Bakın, insanın gece gündüz aklından çıkmayan bir takım saplantıları vardır. Söz gelimi, aya takmıştır kafasını. İşte benim de kendime göre böyle bir ay var kafamda. Bir düşünce yakamı bırakmaz hiç Yazmam gerek, yazmam gerek, yazmam gerek diye tekrarlayıp dururum. Bir hikâye ya da romanı mı bitirdim, nedense hemen bir başkasını, sonra bir üçüncüsünü, onun arkasından da bir dördüncüsünü yazmak zorundayımdır... Konaklama yerlerinde dinlenmeksizin at değiştiren bir yolcu gibi durmaksızın yazarım, başka türlü davranmak da elimde değildir. Bunda güzel ya da aydınlık olan ne var, sorarım size? Of, ne saçma bir hayat bu!

Alın işte, sizinle birlikte olmaktan haz duyuyorum şu anda, ama bitmemiş bir hikâye ya da romanın beni beklediği düşüncesi de bir an bile çıkmıyor aklımdan. Gökyüzüne bakıp da kuyruklu piyanoya benzeyen şu bulutun süzülüp gittiğini mi gördüm; hemen, bir hikâyemin bir yerine gökyüzünden kuyruklu piyanoya benzeyen bir bulutun süzülüp gittiğini koymalıyım diye düşünürüm. Vanilya çiçeği kokuyor değil mi? Hemen mim koyarım "Ağdalı bir koku, çiçeği dul kadın giysisi renginde, bir yaz akşamı tasvirinde kullanılacak... Sizin ağzınızdan ve kendi ağzımdan çıkan her sözcüğü kaptığım gibi, edebiyat dağarıma tıkıştırırım, bakarsın işe yarar! Bir çalışmayı bitirdiğimde, dinlenebilmek, havasından çıkmak için, tiyatroya, ya da balık tutmaya koşarım. Ama hayır! Demir gülleye benzeyen bir şey kafamın içinde yuvarlanmaya başlamıştır bile. Yeni bir konu masaya sürükler beni ve dinlenme fırsatı bulamadan bir kez daha yazmaya koyulurum. Ve bu böylece sürüp gider... Kendimden rahat yoktur bana. Ve tanımadığım birilerine bal vermek için kendi hayatımı yok ettiğimi, en güzel çiçeklerimin tozunu yağmaladığımı, çiçeklerin kendilerini de koparıp köklerini ayaklarımın altında ezdiğimi hissederim. Şimdi, kaçık değil de ne derler bana? Yakınları, tanıdıkları, aklı yerinde bir insana davranır gibi davranırlar mı böyle birine? "Şu ara ne var tezgâhta? Bize ne armağan edeceksiniz acaba?" Hep aynı sorular, aynı tavırlar... Ve bana öyle geliyor ki artık, yakınlarımın ilgileri, övgüleri, hayranlıkları, tüm bunlar, aldatıdan başka bir şey değil. Bir hastayı aldatır gibi aldatıyorlar beni. Hani bazen korkuyorum, Gogol'ün Poprişçin'i gibi, bir gün arkamdan usulca yaklaşıp, yakaladıkları gibi tımarhaneye kapatacaklar diye... En güzel yıllarım olan gençlik yıllarımda, yazarlığa başladığım o yıllarda da yazmak sürekli bir ıstıraptı benim için. Küçük yazar hele şansı da yardım etmiyorsa, bir fazlalık gibi hisseder kendini. Beceriksiz, sakar, diken üstünde gibi tedirgindir. Karşı konulmaz bir güç, edebiyat ve sanat çevrelerine çeker onu. İnsanların gözlerine doğrudan doğruya ve cesurca bakmaya korkarak, silik ve ürkek, dolanıp durur oralarda. Parasız bir

kumar düşkününün korka korka kumar masalarına sokulması gibi. Okurlarımı tanımazdım, ama onları nedense hep, dost olmayan, kuşkucu birileri olarak canlandırırdım gözümde. Topluluktan korkardım, ürkütürdü beni, ve ne zaman yeni bir oyunum sahnelenecek olsa, bana esmer seyirciler ona karşı düşmanca bir tavır alıyorlarmış, sarışınlarsa umursamıyorlarmış gibi gelirdi hep. Of, ne korkunçtu bütün bunlar! Ne ıstırap verici bir şeydi!

NİNA Fakat böyle de olsa, esinlenme ve yaratma anlarının size mutluluk verdiği olmuyor mu hiç?

TRİGORİN Evet, yazarken zevk duyuyorum. Düzeltileri okumak da hoş. Fakat yazdığım şey basılıp da çıktı mı, dayanılmaz bir sıkıntı oluyor benim için. Her şeyin baştan başa yapmacık ve yanlış olduğunu görüyorum. Bütün bunları keşke hiç yazmamış olsaydım diye düşünüyorum ve içimi karalar basıyor. (*Güler.*) Topluluk okuyor sonra "Hiç de fena değil, sevimli... Sevimli ama Tolstoy nerde bu nerde..." Ya da "Pek hoş, ama Turgenyev'in Babalar ve Çocuklar'ı daha güzeldi." Böylece, son nefesime kadar, her şey sevimli ve hoş olacak, daha fazla değil. Ölümümden sonra da tanıdıklar mezarımın yakınından geçerlerken "Burada Trigorin yatıyor" diyecekler "İyi bir yazardı, ama Turgenyev kadar değil."

NİNA Bağışlayın, söylediklerinizi anlamaya çalışmayacağım artık. Sizinki başarı şımarıklığı, başka bir şey değil.

TRİGORİN Hangi başarıdan söz ediyorsunuz? Kendimi hiçbir zaman sevmedim. Bir yazar olarak hoşlanmam kendimden. Daha da kötüsü, kafam puslu gibi hep, çoğu kez ne yazdığımın farkında bile değilim... Bakın şu gölü, ağaçları, gökyüzünü, doğayı seviyorum, hissediyorum, içimde bir tutku, karşı konulmaz yazma isteği uyandırıyorlar. Fakat sadece bir doğa betimcisi değilim ki ben, ülkemin yurttaşıyım aynı zamanda. Yurdumu ve onun insanlarını seviyorum. Yazdıklarımda halktan, onun çektiği acılardan, geleceğinden, bilimden, insan haklarından, ve daha bunlar gibi birçok şeyden söz etmekle yükümlü olduğumu hissediyorum. Ve işte böylece çala kalem her şeyden söz ediyorum, dört bir yandan sıkıştırıyorlar beni,

kızıp öfkeleniyorlar, ve ben köpeklerin kovaladığı küçük bir tilki gibi oradan oraya atıyorum kendimi... Hayat ve bilim ileriye doğru gitmekteyken, hep geri, geri kaldığımı hissediyorum, tıpkı istasyona geldiğinde az önce kalkmış olan trene yetişmesinin olanaksız olduğunu gören bir köylü gibi... Ve eninde sonunda, bir doğa betimcisinden başka bir şey olmadığımı, geri kalan konularda iliklerime kadar sahte olduğumu hissediyorum...

NİNA Çalışmaktan öyle bitkin düşmüşsünüz ki kendi değerinizi kavramaya ne zamanınız ne de isteğiniz var. Kendinizden hoşnut olmayabilirsiniz, fakat başkaları için büyük ve güzelsiniz! Sizin gibi bir yazar olsam tüm yaşamımı sıradan insanlara adar, fakat aynı zamanda da mutluluklarının ancak benim düzeyime yükselmekte olduğunu bilirdim ve beni bir zafer arabasında taşırlardı...

TRİGORİN Zafer arabası ha? Yoksa Agamemnon muyum ben, neyim?

(Birlikte gülerler.)

NİNA Böyle bir mutluluk için, bir yazar ya da aktrist olmanın mutluluğu uğruna, ailemin sevgisizliğine dayanır, yoksulluğa, düş kırıklıklarına göğüs gerer, tavan arasında oturur, yavan ekmekle yetinirdim. Kendi kendime yetmezliğin acılarını da memnuniyetle yaşar, ama buna karşılık ün isterdim, gerçek göz alıcı bir ün... (*Elleriyle yüzünü kapar.*) Başım dönüyor... Of...

ARKADİNA'NIN SESİ (*evden*) Boris Alekseyeviç!..

TRİGORİN Beni çağırıyorlar... Eşyalar toplanıyor olmalı. Canım hiç gitmek istemiyor... (*Göle bakarak.*) Şu güzelliğe bakın, cennet gibi!.. Ne harika bir güzellik!..

NİNA Karşı kıyıdaki bahçeyle evi görüyor musunuz?

TRİGORİN Evet.

NİNA Rahmetli annemin çiftliğidir. Orada doğdum. Tüm yaşamım bu gölün çevresinde geçti, her bir adasını bilirim onun.

TRİGORİN Çok güzel bir yer gerçekten! (*Martıyı görerek.*) Bu nedir?

NİNA Bir martı. Konstantin Gavriliç vurmuş.

TRİGORİN Güzel bir kuş. Doğrusu, hiç gitmek istemiyor canım. İrina Nikolayevna'yı razı edin de kalsın. (*Defterine bir şeyler yazar.*)

NİNA Ne yazıyorsunuz?

TRİGORİN Not alıyorum... Bir konu geldi de aklıma... (*Defteri cebine koyar.*) Küçük bir hikâye konusu. Çocukluğundan beri göl kıyısında yaşayan bir genç kız var, sizin gibi biri; tıpkı bir martı gibi seviyor bu gölü ve bir martı gibi de mutlu ve özgür. Günün birinde bir adam geliyor oraya, kızı görüyor ve yapacak başka bir işi olmadığından yazık ediyor kıza, tıpkı bu martı gibi...

(Bir sessizlik.)

(Pencerede Arkadina görünür.)

ARKADİNA Boris Alekseyeviç, neredesiniz?

TRİGORİN Geliyorum! (*Giderken dönüp Nina'ya bakar. Penceredeki Arkadina'ya.*) Ne var?

ARKADİNA Kalıyoruz.

(Trigorin eve girer.)

NİNA (*ramp ışığına yaklaşır, bir an düşündükten sonra*) Bir düş bu!

PERDE

ÜÇÜNCÜ PERDE

Sorinlerin yemek odası. Sağda ve solda kapılar. Bir büfe. İlaç dolabı. Odanın ortasında bir masa. Yolculuk hazırlığını gösteren bir bavul ve karton şapka kutuları. Trigorin masada kahvaltı ederken Mâşa onun yanında ayakta durmaktadır.

MÂŞA Yazar olduğunuz için söylüyorum bunları size. İşinize yarayabilir. İnanın, eğer ölümcül biçimde yaralasaydı kendini, bir an bile yaşamazdım ben de. Ama metanetim yerinde yine de. İşte silkindim ve kararımı verdim Bu aşkı söküp atacağım yüreğimden, kökünden sökeceğim.

TRİGORİN Nasıl?

MÂŞA Evleneceğim. Medvedenko'yla.

TRİGORİN Şu öğretmenle mi?

MÂŞA Evet.

TRİGORİN Anlamıyorum, ne anlamı var bunun?

MÂŞA Umutsuzca sevmenin, yıllardır bir şeyler bekleyip durmanın anlamı var mı? Evlenince aşk maşk kalmayacak, yeni kaygılar eski duyguları silip süpürecektir... Sonra, bir değişikliktir ne de olsa. Bir tek daha atalım mı?

TRİGORİN Çok olmaz mı?

MÂŞA Yok canım! (*Kadehleri doldurur.*) Öyle bakmayın bana. Sandığınızdan daha sık içer kadınlar. Benim gibi herkesin gözü önünde içenler azınlıktadır, çoğu gizli içer. Ya. Ve daima votka ya da konyaktır içtikleri. (*Kadehini Trigorin'inkiyle tokuşturur.*) Şerefinize! Sade, içten bir adamsınız. Ayrılacak olmamız yazık.

(*İçerler.*)

TRİGORİN Ben de gitmek istemiyorum

MÂŞA Rica edin, kalsın.

TRİGORİN Yok, kalmaz artık. Oğlu son derece dengesiz

davranıyor. Bir bakmışsın kendini vurmuş, şimdi de beni düelloya çağıracağı söyleniyor. Niçin bütün bunlar? Somurtuyor, homurdanıyor, yeni biçimler vaaz edip duruyor... Oysa herkese yer var. Ne diye itişip kakışmalı ki?

MÂŞA Kıskançlık da var işin içinde. Neyse, beni ilgilendirmez. (*Bir sessizlik. Yakov elinde bavulla soldan sağa doğru gider. Nina girer, pencerenin önünde durur.*)

MÂŞA Benim öğretmen akıllı biri değil pek, ama dürüst bir insan ve yoksul. Acıyorum ona. Zavallı, yaşlı annesine de acıyorum. Eh, kalın sağlıcakla. Kemlikle anmayın beni. (*Trigorin'in elini içtenlikle sıkar.*) Gösterdiğiniz yakınlığa teşekkür ederim. Bana kitaplarınızı gönderin, ama mutlaka imzalı olarak. Ama sakın "çok sayın" filan diye yazmayın, şöyle deyin yeter "Kimin nesi olduğunu bilmeyen, bu dünyada ne için yaşadığı belirsiz Marya'ya..." Hoşa kalın! (*Çıkar.*)

NİNA (*yumruk biçiminde sıktığı elini Trigorin'e doğru uzatarak*) Tek mi çift mi?

TRİGORİN Çift.

NİNA (*içini çeker*) Hayır. Tek bir nohut tanesi var elimde. Aktrist olacak mıyım, olmayacak mıyım diye niyet tutmuştum? Hiç değilse bir akıl veren olsa...

TRİGORİN Böyle işlerde akıl verilemez.

NİNA Ayrılıyoruz artık... ve... belki görüşemeyeceğiz bir daha. Şu küçük madalyonu benden bir anı olarak kabul etmenizi diliyorum. Adınızın baş harflerini kazıttım üzerine... Şu yanda da kitabınızın adı yazılı "Gündüzler ve Geceler"

TRİGORİN Ne zarif şey! (*Madalyonu öper.*) Olağanüstü güzellikte bir armağan!

NİNA Arada bir beni anımsayın.

TRİGORİN Anımsayacağım. O günlük güneşlik günde olduğunuz gibi anımsayacağım sizi. Bir hafta önce, açık renkli bir giysi vardı üstünüzde hani, konuşmuştuk... beyaz bir martı yatıyordu bankın üzerinde de...

NİNA (*düşünceli*) Evet, martı... (*Bir sessizlik.*) Şimdi daha fazla konuşamayacağız, gelenler var... Ayrılmadan önce iki dakika

ayırın bana, yalvarırım... (*Soldan çıkar. Aynı anda sağdan Arkadina, frak giyinmiş ve nişanlarını takmış olarak Sorin, arkalarından da eşya toplama telaşı içinde Yakov girerler.*)

ARKADİNA (*Sorin'e*) Evde otursana, ihtiyarcık. Romatizmalı bacaklarınla gezmelere gitmek senin nene? (*Trigorin'e*) Kimdi az önce buradan çıkan? Nina mıydı?

TRİGORİN Evet.

ARKADİNA Pardon, engel olduk... (*Oturur.*) Sanırım toparlandı herşey. Yorgunluktan bittim.

TRİGORİN (*madalyonun üstündeki yazıyı okur*) "Gündüzler ve Geceler", sayfa 121, 11. ve 12. satırlar...

YAKOV (*masayı toplarken*) Oltaları da koyayım mı efendim?

TRİGORİN Evet, daha gerekecekler bana. Ama kitapları birilerine verirsin.

YAKOV : Başüstüne.

TRİGORİN (*kendi kendine*) Sayfa 121, 11. ve 12. satırlar. Ne var acaba bu satırlarda? (*Arkadina'ya*) Burada benim kitaplarımdan var mı?

ARKADİNA Evet, ağabeyimin çalışma odasında, köşedeki dolapta.

TRİGORİN Sayfa 121... (*Çıkar.*)

ARKADİNA Dinle beni Petruşa, evde kal...

SORİN Siz gittikten sonra burada yaşayamam.

ARKADİNA Kentte ne var peki?

SORİN Özel bir şey yok, ama yine de... (*Güler.*) Belediye Konağının temel atma töreni var falan filan... Birkaç saatliğine de olsa şu durgun hayattan kurtulmak istiyor insan, zifir bağlamış hurda bir ağızlık gibi bir köşede yatıp durmaktan usandım... Atları saat birde getirmelerini emrettim, böylece yola aynı zamanda çıkacağız.

ARKADİNA (*bir sessizlikten sonra*) Burada kal sen, sıkıntıya kaptırma kendini, üşütme. Oğluma göz kulak ol. Gözün onun üzerinden eksik olmasın. Doğru yolu göster ona. (*Bir sessizlikten sonra.*) Gidiyorum işte. Konstantin'in kendini neden vurduğunu öğrenemeden. Bence başlıca neden kıskançlık. Bu yüzden de Trigorin'le birlikte buradan ne kadar çabuk

gidersem o kadar iyi.

SORİN Nasıl söylemeli bilmem ama, başka nedenler de var. Anlaşılmayacak bir şey değil; aklı başında genç bir adam, burada, bu ıssız köy hayatını yaşıyor. Ne parası, ne toplumda bir yeri, ne geleceği var. Belli başlı bir işi yok. Başıboşluğundan utanıyor ve korkuyor. Çok severim onu, o da bana bağlıdır. Ama yine de, ne de olsa, yerinin burası olmadığını biliyor, başkalarının merhametiyle yaşayan bir besleme, bir asalak gibi hissediyor kendini. Şaşacak bir şey yok bunda, gururlu bir insan.

ARKADİNA Beni çok tasalandırıyor... (*Düşünceli.*) Bir işe mi girmeli acaba?

SORİN (*ıslıkla bir ezgi çalar, sonra kararsızca*) Bence... Ona biraz para vermen yapılacak en iyi şey olurdu. Bir kere, doğru dürüst giyinmesi gerek, vesselam... Baksana üç yıldır aynı ceketi taşıyor sırtında, paltosu da yok... (*Güler.*) Sonra biraz gezip tozması da fena olmazdı delikanlının... Yurt dışına gitmesi filan... Çok para tutmaz bu.

ARKADİNA Tutmaz olur mu... Kostüm için bir şeyler yapabilirim belki, fakat yurt dışı olmaz... Yok, şu sıra kostüm de olmaz. (*Kararlı.*) Param yok!

(Sorin güler.)

ARKADİNA Yok!

SORİN (*ıslıkla bir ezgi çalar*) Peki peki. Kusura bakma canım, gücenme... İnanıyorum sana... Gönlü yüce, soylu bir kadınsın sen.

ARKADİNA (*yaşlı gözlerle*): Param yok!

SORİN Bende olsa, söylemeye ne gerek, ben verirdim. Ama tek meteliğim yok. (*Güler.*) Kâhya emekli maaşımı olduğu gibi alıp tarım işlerine, hayvancılığa, arıcılığa harcıyor, paralarım çarçur oluyor. İnekler geberiyor, arılar telef oluyor, atlara gelince, bana kimsenin at verdiği yok zaten...

ARKADİNA Evet, param var biraz, ama bir aktristim ben. Sadece tuvalet parası yıktı beni zaten.

SORİN Tatlısın, iyi yürekli bir kadınsın sen... Saygım var sana... Evet... Bana bir şeyler oluyor yine... (*Sendeler.*) Başım

dönüyor. (*Masaya tutunur.*) Kötüyüm, vesselam...

ARKADİNA (*korkmuş*) Petruşa! (*Tutmaya çalışarak.*) Petruşa, ağabeyciğim! (*Bağırır.*) Yardım edin! Yardım edin bana! *(Treplev başında bir sargıyla, ve Medvedenko girerler.)*

ARKADİNA Fenalaştı birden!

SORİN Bir şey değil, bir şey değil... (*Gülümser ve su içer.*) Geçti... vesselam...

TREPLEV (*annesine*) Korkma anne, tehlikeli bir şey değil. Bugünlerde sık sık böyle oluyor dayım. (*Dayısına*) Dayı, yatmalısın.

SORİN Evet, biraz... Fakat ne olursa olsun gideceğim kente... Biraz yatıp gideceğim... Kesinlikle... (*Bastonuna dayanarak yürür.*)

MEDVEDENKO (*kolundan tutup yürümesine yardım ederek*) Size bir bilmece Sabahleyin dört, öğleyin iki, akşamleyin üç ayak üstünde olan nedir? (*Güler.*) Evet.

SORİN Geceleyin de sırt üstü. Teşekkür ederim, kendim yürüyebilirim.

MEDVEDENKO Hadi, hadi, nezakete gerek yok (*Sorin'le birlikte çıkarlar.*)

ARKADİNA Çok korkuttu beni.

TRİGORİN Köyde yaşaması sağlığına yaramıyor. Sürekli gerilim içinde. Anne, cömertliğin tutsa da ona birkaç bin ruble ödünç versen ne olur? Bütün bir yılı kentte geçirebilirdi böylece.

ARKADİNA Param yok benim, aktristim ben, banker değil... *(Bir sessizlik.)*

TREPLEV Anne, sargımı değiştirir misin? Bu işi çok iyi yaparsın sen.

ARKADİNA (*ilaç dolabından tentürdiyot ve içinde sargı gereçleri bulunan bir kutu çıkarır*) Doktor da gecikti.

TREPLEV Onda geleceğini söylemişti, öğle oldu.

ARKADİNA Otur. (*Oğlunun başındaki sargıyı çözer.*) Sanki sarık. Dün mutfakta bir yolcu senin hangi milletten olduğunu soruyordu. Fakat yaran iyileşmiş hemen hemen. Kuruması gereken küçük bir yer kalmış sadece. (*Oğlunun başını öper.*)

Ben yokken silahla oynamayacaksın bir daha değil mi?

TREPLEV Yok, anne. Kendimi denetleyemediğim çılgınca bir umutsuzluk anıydı o. Bir daha olmayacak. (*Annesinin ellerini öper.*) Ellerin büyülüdür senin. Hiç unutmam, devlet tiyatrosunda çalıştığın sırada, ben küçük bir çocuktum, bizim avluda bir kavga çıkmıştı da kiracılardan bir çamaşırcı kadını fena halde hırpalamışlardı. Anımsadın mı? Kadını kaldırıp götürdüklerinde baygındı... İyileşinceye kadar ziyaretine gitmiştin onun, ilaç götürmüştün, çocuklarını çamaşır teknesinde yıkamıştın. Yoksa anımsamıyor musun?

ARKADİNA Hayır! (*Yeni bir sargı sarar oğlunun başına.*)

TREPLEV Oturduğumuz binada iki de balerin vardı... Sana kahve içmeye gelirlerdi...

ARKADİNA Bunu anımsıyorum.

TREPLEV: Çok dindar kişilerdi. (*Bir sessizlik.*) Son zamanlarda, şu son günlerde, tıpkı çocukluğumdaki gibi seviyorum, öyle içten, bütün kalbimle... Senden başka kimsem kalmadı artık. Fakat neden, neden bu adamın etkisinden kurtulamıyorsun?

ARKADİNA Onu anlayamıyorsun Konstantin... Çok soylu bir insandır o...

TREPLEV Öyleyse kendisini düelloya çağıracağını öğrendiğinde, soyluluğu bir korkak gibi davranmasına neden engel olmadı? Gidiyor. Yüz kızartıcı bir kaçış bu.

ARKADİNA Ne saçma şey! Ona buradan gitmesini rica eden benim.

TREPLEV Çok soylu bir insanmış gerçekten de! Biz burada onun yüzünden neredeyse kavga ederken, o bir yerlerde, parkta ya da salonda üstümüze gülüyordur şimdi... Nina'yı çözümlüyor, dâhi bir yazar olduğu konusunda onu kuşkuya yer kalmayacak biçimde ikna etmeye çalışıyordur...

ARKADİNA Bana bu çirkin şeyleri söylemekten özel bir zevk duyuyorsun. Sözünü ettiğin kişiye saygım var ve rica ederim benim yanımda onun için kötü şeyler söyleme.

TREPLEV Ama benim saygım yok. Senin istediğin, benim de onu bir dâhi olarak görmem. Fakat, bağışla, yalan söylemeyi beceremem ben, yazdıklarından bana usanç geldi artık.

ARKADİNA: Basit bir kıskançlık olayı bu. Yeteneği olmayıp da hevesi olanların gerçek yeteneklere çamur atmaktan başka yapacakları bir şey yoktur çünkü. Ne denir, bu da bir çeşit avuntu işte!

TREPLEV (*alaycı*) Gerçek yetenekler! (*Öfkeyle.*) Sizin topunuzdan çok daha yetenekliyim ben, madem öyle! (*Başındaki sargıyı çekip çıkarır.*) Siz, tutucular, sanat alanında su başlarını tutmuşsunuz bir kere, kendi dışınızdakilere yaşama hakkı tanımıyorsunuz. Sadece kendi yaptıklarınızı kurala uygun ve gerçek sayıyorsunuz! Sanatçı saymıyorum sizi! Ne seni ne de onu!

ARKADİNA Dekadan!

TREPLEV Sen sevgili tiyatrona git de, o acınası, beş para etmez oyunlarında oyna!

ARKADİNA Öyle oyunlarda hiçbir zaman oynamadım ben! Bana dil uzatma! Uyduruk bir operet bile yazacak yeteneğin yok senin. Kiev'li sonradan görme, türedi seni! Asalak!

TREPLEV Cimri!

ARKADİNA Kılıksız!

(Treplev oturur ve sessizce ağlar.)

ARKADİNA Beş para etmezsin! (*Üzüntü ve öfkeyle gezinir.*) Ağlama... Ağlama diyorum... (*Kendisi de ağlar.*) Ağlama diyorum sana... (*Oğlunu kucaklar, yüzünü, saçlarını öper.*) Sevgili yavrum benim, bağışla günahkâr anneni. Bağışla bu bahtsız kadını.

TREPLEV (*annesini kucaklayarak*) Ah, bilseydin! Her şeyimi yitirdim! Beni sevmiyor, yazamaz oldum artık, tüm umutlarım yok oldu...

ARKADİNA Umutsuzluğa kapılma... Her şey düzelecek... O gidince Nina seni sevecektir yine... (*Oğlunun gözyaşlarını kurular.*) Yeter. Barıştık artık değil mi?

TREPLEV (*annesinin ellerini öper*) Evet anne.

ARKADİNA (*sevecen*) Onunla da barış. Vazgeç düellodan... Olmaz mı?

TREPLEV Peki... Ama, izin ver, görmeyeyim onu. Bana ağır geliyor bu. Gücümün üstünde bir şey... (*Trigorin girer.*) İşte...

Gidiyorum ben... (*İlaçları çabucak dolaba koyar.*) Sargıyı doktor sarar artık...

TRİGORİN (*kitapta aranarak*) 121. sayfa... 11 ve 12. satırlar... Tamam... (*Okur.*) "Eğer bir gün hayatım sana gerekecek olursa gel ve al onu..."

(Treplev sargıyı yerden alıp çıkar.)

ARKADİNA (*saate bakarak*) Atlar az sonra koşulmuş olacak.

TRİGORİN (*kendi kendine*) Eğer bir gün hayatım sana gerekecek olursa gel ve al onu.

ARKADİNA Umarım her şeyin toparlanmıştır artık?

TRİGORİN (*sabırsızlıkla*) Evet... Evet... (*Düşünceli.*) Temiz bir yürekten kopan bu çağrıda neden bir keder çınıltısı duydum, neden acıyla burkuldu yüreğim?.. Eğer bir gün hayatım sana gerekecek olursa gel ve al onu. (*Arkadina'ya*) Bir gün daha kalalım!

(Arkadina "olmaz" anlamında sallar başını.)

TRİGORİN Kalalım, ne olur!

ARKADİNA Seni burada tutan şeyin ne olduğunu biliyorum canım. Ama kendine hâkim ol. Başın döndü biraz, ayıl.

TRİGORİN: Sen de ayıl, mantıklı, akıllı ol. Çevrende olanlara gerçek bir dost gibi bak ne olur! (*Arkadina'nın elini tutup sıkarak.*) Fedakar bir insansın sen... Arkadaş olalım... Vaz geç benden...

ARKADİNA (*şiddetli bir heyecan içinde*) Böylesine kapıldın demek?

TRİGORİN Beni ona doğru çeken bir şey var! Bu belki de bana gereken şeyin ta kendisi.

ARKADİNA Taşralı bir genç kızın aşkı, öyle mi? Oh, öylesine az tanıyorsun ki kendini!

TRİGORİN İnsanlar ayakta uyurlar bazen. Şimdi seninle konuşuyorum ya, aslında uykudayım sanki ve düşümde onu görüyorum... Tatlı, olağanüstü düşler kapladı beni... Bırak gideyim, ne olur...

ARKADİNA (*titreyerek*) Hayır, hayır... Nihayet herhangi bir kadınım ben de, böyle konuşamazsın benimle... Üzme beni Boris... Korkunç bütün bunlar...

TRİGORİN İstesen olağanüstü olabilirsin. Dünyada mutluluk verebilecek tek şey, taze, şiir dolu, insanı hülyaların dünyasına çeken bir aşk olabilir ancak! Ben böyle bir aşk yaşamadım daha! Gençliğimde, editör kapılarının eşiğini aşındırmaktan, yoksullukla boğuşmaktan vaktim olmadı... Sonunda gelip buldu beni o aşk, el ediyor, çağırıyor... Niye kaçayım ondan?

ARKADİNA (*öfkeyle*) Sen aklını kaçırmışsın!

TRİGORİN Varsın olsun!

ARKADİNA Hepiniz bana acı çektirmek için söz birliği etmişsiniz bugün! (*Ağlar.*)

TRİGORİN (*başını ellerinin arasına alır*) Anlamıyor! Anlamak istemiyor!

ARKADİNA Öylesine yaşlı ve çirkin miyim ki başka kadınlar hakkında utanıp sıkılmadan konuşuluyor benimle? (*Trigorin'i kucaklayıp öper.*) Oh, sen çılgına dönmüşsün! Güzelim benim, olağanüstü sevgilim! Sen benim hayatımın son sayfasısın! (*Önünde diz çöker.*) Sevincim benim, gururum, mutluluğum! (*Dizlerine kapanır.*) Beni bir saatliğine bile bırakacak olsan yaşayamam, aklımı kaçırırım, olağanüstü erkeğim benim, kulu kölesi olduğum, efendim...

TRİGORİN Bir gelen olur... (*Kalkmasına yardım eder.*)

ARKADİNA Gelsinler, sana olan aşkımdan utanç duymuyorum ki. (*Ellerini öper.*) Hayatımın zenginliği, deli bozuğum benim; bir çılgınlık yapmak istiyorsun sen, ama ben istemiyorum, bırakmayacağım seni... (*Güler.*) Benimsen sen... Benim... Bu alın, bu gözler, bu güzelim ipek saçlar benim... Tümüyle bana aitsin sen... Öyle akıllı, öyle yeteneklisin ki... Bugünün yazarlarının hepsinden üstünsün, sen Rusya'nın biricik ümidisin... Sende öylesine içtenlik, yalınlık, tazelik, öyle sağlıklı bir humor var ki... Bir insanı, bir doğa parçasını en belirgin çizgileriyle bir çırpıda yaratabiliyorsun sen. İnsanların yaşıyor senin! Oh, seni heyecana kapılmadan okumanın olanağı var mı! Dalkavukluk yaptığımı, yalan söylediğimi mi sanıyorsun? Şu gözlerime bak... Bak... Bir yalancının gözleri olabilir mi bunlar? Görüyorsun işte, senin gerçek değerini ben biçebilirim ancak, sana doğruyu söyleyen tek kişiyim ben,

sevgilim benim, biricik erkeğim... Geliyorsun değil mi? Ha? Bırakmayacaksın beni, değil mi?

TRİGORİN İradem yok benim... Hiçbir zaman da olmadı... Uyuşuk, gevşek, nereye çekerlerse oraya giden biri... Kadınlar böyle bir erkekten nasıl hoşlanır? Al beni, götür, ama bir adım öteye bırakma kendinden!

ARKADİNA (*kendi kendine*) Elimdesin artık!.. (*Hiçbir şey olmamış gibi, pervasızca.*) Yine de, istiyorsan kalabilirsin tabii. Ben giderim, bir hafta sonra da sen gelirsin. Niye acele edesin ki?

TRİGORİN Yok! Birlikte gidelim artık.

ARKADİNA Sen bilirsin... Madem öyle, birlikte gideriz...

(Bir sessizlik. Trigorin defterine notlar alır.)

ARKADİNA : Ne yapıyorsun?

TRİGORİN İlginç bir söz duydum sabahleyin "Kızlar Ormanı" İşe yarar... (*Gerinir.*) Gidiyoruz demek? Yine vagonlar, istasyonlar, büfeler, pirzolalar, bitmez tükenmez konuşmalar...

ŞAMRAYEV (*girer*) Arabanızın hazır olduğunu üzüntüyle bildiririm efendim. Yola çıkmanın vaktidir. Tren ikiyi beş geçe geliyor. Saygıdeğer İrina Nikolayevna, aktör Suzdaltsev'in şimdi nerelerde olduğunu soruşturmayı unutmazsınız değil mi? Hayatta mı? Sağlığı yerinde midir? Bir zamanlar az mı içtik birlikte... "Posta Arabası Soygunu"nda eşsiz bir oyun çıkarmıştı... O zamanlar, hiç unutmam, yine çok seçkin bir kişi olan trajedi aktörü İsmailov ile birlikte çıkarlardı sahneye... Telaş etmeyin saygıdeğer hanımefendi, daha beş dakikanız var... Bir keresinde bir melodramda komplocu rolündeydiler... Ansızın ele geçtiklerinde, "tuzağa düştük" denilmesi gerekirken, "kucağa düştük" demez mi! (*Kahkahalarla güler.*) Kucağa!...

(Şamrayev konuşmaktayken Yakov aceleyle bavulları taşır. Hizmetçi kız Arkadina'nın şapkasını, mantosunu, şemsiyesini, eldivenlerini getirir, herkes giyinmesine yardım eder onun. Aşçıbaşı görünür soldaki kapıda, bir süre bekledikten sonra kararsız adımlarla girer. Polina Andreyevna, sonra Sorin ve Medvedenko girerler.)

POLİNA ANDREYEVNA (*elinde küçük bir sepetle*) Yol için erik topladım biraz... Çok tatlılar. Canınız yemek ister belki.

ARKADİNA Çok naziksiniz Polina Andreyevna.

POLİNA ANDREYEVNA Yolunuz açık olsun iki gözüm. Bağışlayın, eğer bir kusurumuz olduysa... (*Ağlar.*)

ARKADİNA (*onu kucaklayarak.*) Her şey çok iyiydi, çok güzeldi. Ama ne var şimdi ağlayacak!

POLİNA ANDREYEVNA Ömrümüz geçip gidiyor!

ARKADİNA Elden bir şey gelmez ki...

SORİN (*sırtında pelerinli palto, başında şapka, elinde baston, odadan geçerek sol kapıdan girer; odadan geçerken*) İrina, kardeşim, geç kalmayalım! Ben gidip arabaya oturuyorum, vesselam.

MEDVEDENKO Ben istasyona yayan geleceğim... sizi uğurlamaya... Gecikmem! (*Çıkar.*)

ARKADİNA Hoşçakalın dostlarım... Kısmet olursa gelecek yaza yine görüşürüz... (*Hizmetçi kız, Yakov ve aşçıbaşı elini öperler.*) Gönülden çıkarmayın beni. (*Aşçıbaşına para verir.*) Bir ruble, üçünüz için.

AŞÇIBAŞI Allah razı olsun hanımefendi. Yolunuz açık olsun! Minnettarız size.

YAKOV Hayırlı yolculuklar!

ŞAMRAYEV Mektuplarınızı esirgemezseniz çok mutlu oluruz! Güle güle Boris Alekseyeviç!

ARKADİNA Konstantin nerede? Söyleyin, gidiyorum. Vedalaşalım. Eh, hadi hoşça kalın. (*Yakov'a*) Aşçıbaşıya bir ruble verdim, üçünüz paylaşırsınız...

(Birlikte sağdan çıkarlar. Sahne boş kalır. Sahne gerisinden, yolcuların uğurlanışı sırasındaki sesler bağırışmalar işitilir. Hizmetçi kız girip masadan erik sepetini alır, çıkar.)

TRİGORİN (*döner*) Bastonumu unutmuşum. Terasta olmalı. (*Soldaki kapıya doğru yürürken Nina'yla karşılaşır.*) Siz misiniz?... Gidiyoruz...

NİNA Bir daha görüşeceğimiz içimc doğmuştu... (*Heyecanla.*) Boris Alekseyeviç, kesin kararımı verdim, ölsem de dönmem artık, sahneye çıkıyorum. Yarın ayrılıyorum buradan, babamı,

herşeyi bırakıp yeni bir hayata başlıyorum... Sizin gibi, Moskova'ya gidiyorum ben de... Orada görüşeceğiz.

TRİGORİN (*çevreye bakınarak*) "Slavyanski Pazar" oteline inin... Hemen haber ulaştırın bana... Molçanovka'da Groholski'nin evi... Acele etmeliyim...

NİNA Bir dakikacık daha...

TRİGORİN (*hafif sesle*) : Öyle güzelsiniz ki... Yakında görüşeceğimizi düşünmek ne büyük mutluluk! (*Nina başını onun göğsüne bırakır.*) Bu eşsiz gözleri göreceğim yine, tanımsız güzellikteki bu ince gülüşü, bir meleğinki kadar masum bu güzel yüzü... Canım benim...

(Uzun bir öpüşme.)

(Üçüncü ve dördüncü perdelerin arasından iki yıllık bir süre geçer.)

DÖRDÜNCÜ PERDE

Sorinler'in evinde Konstantin Treplev'in çalışma odası yaptığı bir salon. Sağda ve solda içerdeki odalara açılan kapılar. Tam karşıda, terasa açılan camlı kapı. Bir konuk salonunda bulunması olağan eşya dışında, sağ köşede bir yazı masası, sol kapının yanında alaturka bir sedir, ayrıca bir kitaplık, pencere önlerinde ve iskemlelerde kitaplar. Vakit akşamdır. Abajurlu bir masa lambasının aydınlattığı odanın loşluğunda, bahçedeki ağaçların hışırtısı, rüzgârın bacalardaki uğultusu işitilmektedir. Bekçinin sopa vuruşları. Medvedenko ve Mâşa girerler.

MÂŞA (*seslenir*) Konstantin Gavrilıç! Konstantin Gavrilıç! (*Çevreye bakınır.*) Kimseler yok! İhtiyar da her an "Kostya nerde, Kostya nerde?" diye sorup duruyor. Yapamıyor onsuz...

MEDVEDENKO Yalnızlıktan korkuyor. (*Kulak kabartır.*) Ne berbat bir hava! İkinci gündür böyle.

MÂŞA (*lambanın fitilini açar*) Gölde dalgalar göklere çıkıyor.

MEDVEDENKO Bahçede göz gözü görmüyor. Söylesek de şu tiyatro sahnesini söküp atsalar. Çıplak, çirkin bir iskelet. Perdesi rüzgârda şaklıyor. Dün akşam oradan geçerken, sanki birisi ağlıyormuş gibi geldi bana.

MÂŞA Daha neler...

(Bir sessizlik.)

MEDVEDENKO Mâşa evimize gidelim.

MÂŞA (*başını olumsuz anlamda sallar*) Ben gece burada kalacağım.

MEDVEDENKO (*yalvarır*) Mâşa, gidelim! Yavrumuz açtır belki.

MÂŞA Saçmalama. Matryona doyurmuştur.

(Bir sessizlik.)

MEDVEDENKO Yazık yavrucağa... Üç gündür annesiz...

MÂŞA Çekilmez bir adam oldun artık! Eskiden, hiç değilse arada bir, felsefe yapardın. Şimdi "yavrumuz... evimiz..."den başka laf çıkmaz oldu ağzından.

MEDVEDENKO Mâşa, gidelim.

MÂŞA Kendin git.

MEDVEDENKO Baban bana at vermez.

MÂŞA Verır verir. Git iste...

MEDVEDENKO Öyle ya, isteyeyim... Sen yarın mı geliyorsun?

MÂŞA (*enfiye çeker*) Hı, yarın. Uzattın ama artık!

(Treplev ve Polina Andreyevna girerler. Treplev yastıklar ve bir yorgan, Polina Andreyevna bir yatak çarşafı taşımaktadır. Getirdiklerini sedirin üstüne koyarlar. Treplev gidip masasının başına oturur.)

MÂŞA Ne için bunlar anne?

POLİNA ANDREYEVNA Pyotr Nikolayeviç kendisine Kostya'nın odasına yatak yapılmasını istedi.

MÂŞA Bırakın, ben yaparım... (*Yatağı yapar.*)

POLİNA ANDREYEVNA (*içini çekerek*) Ha ihtiyar, ha çocuk... Farkı yok...

(Polina Andreyevna, Treplev'in yazı masasına yaklaşır, dirsekleriyle masaya dayanarak yazılara bakar. Sessizlik.)

MEDVEDENKO Eh, ben artık gideyim. Allahaısmarladık, Mâşa. (*Karısının elini öper.*) Allahaısmarladık anneciğim... (*Kayınvaldesinin elini öpmeye çalışır.*)

POLİNA ANDREYEVNA (*can sıkıntısıyla*) Hadi uğurlar olsun.

(Treplev ona bir şey söylemeden uzatır elini, Medvedenko çıkar.)

POLİNA ANDREYEVNA (*Treplev'in yazdıklarına bakarak*) Günün birinde gerçekten de yazar olacağınız kimin aklına gelirdi Kostya! Tanrıya şükür olsun, dergilerden para bile gönderiyorlar yazdıklarınız için... (*Saçlarını okşar.*) Yakışıklı da oldunuz... Kostyacığım, güzelim, benim Mâşa'ya da biraz güler yüz gösterseniz ne olur!

MÂŞA (*yatağı yaparken*) Bırakın onu, anne!

POLİNA ANDREYEVNA (*Treplev'e*) : Öyle cana yakındır ki... (*Bir sessizlik.*) Kostya, arada bir güler yüz göster bir kadına, başka bir şey istemez senden. Kendimden bilirim...

(Treplev masadan kalkar, bir şey söylemeden çıkar.)

MÂŞA İşte kızdırdınız onu! Bu kadar üstüne varmak çok gerekliydi sanki!

POLİNA ANDREYEVNA Ne yapayım, üzülüyorum senin için Maşenka!

MÂŞA Ne de gerekli ya!

POLİNA ANDREYEVNA İçim parçalanıyor sana baktıkça... Görmüyor, anlamıyor değilim ki...

MÂŞA Budalalık hepsi. Umutsuz aşk romanlarda olur. Saçma bütün bunlar. İnsanın kendini bırakmaması, balığın kavağa çıkmasını bekler gibi boş umutlara kapılmaması gerek... Yüreğinde aşkın kıpırtısını duydun mu, yapılacak en iyi şey onu oradan kovmaktır. Kocamı başka bir yere atayacaklarmış zaten. Hele gidelim oraya, unutacağım her şeyi, kökünden söküp atacağım yüreğimden.

(İki oda öteden hüzünlü bir vals duyulur.)

POLİNA ANDREYEVNA Kostya çalıyor. İçi sıkılıyor çocuğun.

MÂŞA (*sessizce birkaç tur vals yapar*) En önemlisi anne, gözden ırak olması... Benim Semyon'un atanma işi olsun, gidelim, bir ay geçmeden her şeyi unutacağım. Saçma bütün bunlar.

(Soldaki kapı açılır. Dorn ve Medvedenko, tekerlekli koltuğunda Sorin'i getirirler.)

MEDVEDENKO Altı nüfus benim elime bakıyor şimdi. Gel gör ki sekiz okka un, yetmiş kapik...

DORN Yetirebilirsen yetir ha!

MEDVEDENKO Sizin için hava hoş! Denizde kum sizde para.

DORN Para mı? Otuz yıl gece gündüz, anamdan emdiğim süt burnumdan gelircesine çalıştıktan onra, iki bin ruble arttırabilmişim. Onu da geçenlerde yurt dışında harcadım. Şimdi meteliğim yok.

MÂŞA (*kocasına*) Sen daha gitmedin mi?

MEDVEDENKO *(suçlu)* Nasıl gideyim? At vermezlerse...

MÂŞA (*can sıkıntısı ve öfkeyle, yavaş sesle*) Gözüm seni görmesin!

(Sorin'in koltuğunu odanın sol tarafına getirirler; Polina Andreyevna, Mâşa ve Dorn da Sorin'in yakınında otururlar. Medvedenko üzüntü içinde bir köşeye çekilir.)

DORN Ne kadar değişmiş burası! Konuk salonu çalışma odası olmuş.

MÂŞA Konstantin Gavrilıç daha rahat çalışıyor burada. Canı istediğinde çıkıp bahçede dolaşıyor, düşünüyor.

(Bekçinin sopa vuruşları.)

SORİN Kardeşim nerede?

DORN : İstasyona Trigorin'i karşılamaya gitti. Neredeyse döner.

SORİN Kardeşimi çağırttığınıza göre hastalığım tehlikeli demek. (*Kısa bir susuştan sonra.*) Şu işe bakın, tehlikeli biçimde hastayım, ama kimsenin ilaç verdiği yok!

DORN Ne istiyorsunuz ilaç olarak? Valerian damlası mı? Karbonat mı? Yoksa kına mı?

SORİN İşte, felsefe başlıyor yine! Of, ne bitmez çiledir bu! (*Başıyla sediri göstererek.*) Benim için mi serildi?

POLİNA ANDREYEVNA Sizin için Pyotr Nikolayeviç.

SORİN Çok teşekkür ederim.

DORN (*bir şarkı mırıldanır*) "Yüzüyor ay gece göklerinde..."

SORİN Ne diyeceğim bakın, Kostya'ya bir hikâye konusu vermek istiyorum. Adı şöyle olmalı "İstemiş olan adam" *"L'homme qui a voulu."* Bir zamanlar gençken yazar olmak istedim, olamadım. Güzel konuşmaya özendim, beceremedim, dilin canına okudum. (*Kendini taklit eder.*) "vesselam filan, falan filan..." Öyle ki başladığım lafı bağlayana kadar ter basardı. Evlenmek istedim, evlenemedim. Kentte yaşamak isterdim, hayatım köyde sona eriyor, vesselam!

DORN Yüksek dereceli devlet memuru olmak istiyordun, oldun.

SORİN (*güler*) Bunun için özel çaba harcamadım. Kendiliğinden oldu.

DORN İnsanın altmış iki yaşında hayatından hoşnut olmadığını

belirtmesi kabul edersiniz ki yüce gönüllü bir davranış değil.

SORİN Ne dik kafalı adam bu! Yahu, ben yaşamak istiyorum, anlasanıza!

DORN Hafiflik... Doğa yasalarına göre her yaşam bir yerde sona ermek zorundadır...

SORİN Siz doymuş bir adam olarak yargı veriyorsunuz. Kanıksamışsınız artık, hayata karşı umursamazlığınız bundan; sizin için hepsi bir. Fakat ölmek sizin için de korkunç olacak.

DORN Ölüm korkusu hayvansal bir korkudur... Onu altetmek gerekir. Ancak ölümden sonraki hayata inananlar bilinçli olarak korkarlar ölümden, çünkü günahlarının ağırlığı altında ezilirler... Oysa siz, bir kere, öteki dünyaya inanan biri değilsiniz; ikincisi, ne günahınız var? Yirmi beş yıl Adalet Bakanlığında çalıştınız, hepsi bu.

SORİN (*güler*) Yirmi sekiz.

(Treplev girer, Sorin'in ayak ucundaki sandalyeye oturur. Mâşa tüm sahne boyunca gözlerini ayırmaz ondan.)

DORN Konstantin Gavriloviç'in çalışmasına engel oluyoruz.

TREPLEV Yok canım.

(Bir sessizlik.)

MEDVEDENKO Doktor, yurt dışında en çok hangi şehirden hoşlandığınızı sorabilir miyim?

DORN Cenova'dan.

TREPLEV Neden Cenova?

DORN Çünkü orada sokakları dolduran kalabalıkta insanı çeken, etkileyen bir şey vardır. Akşamüstü otelinden çıktığında, sokakların insanla dolduğunu görürsün. Sen de bu kalabalığa karışır, onunla kaynaşır, belirli amacın olmadan, gelişigüzel dolaşır durursun. Kendini bu kalabalığın bir parçası hisseder, evrensel bir ruhun varlığına inanmaya başlarsın... Hani bir zamanlar sizin oyununuzda Nina Zareçnaya'nın oynadığı türden bir şey... Sahi, Zareçnaya nerelerde şimdi? Ne yapıyor?

TREPLEV İyi olduğunu sanırım.

DORN Biraz tuhaf bir yaşam sürdürdüğü çalındı da kulağıma... Nedir bu işin aslı?

TREPLEV Uzun hikâye bu doktor.

DORN Siz kısaca anlatsanız...

TREPLEV Evinden ayrıldıktan sonra Trigorin'le yaşamaya başladı. Bunu biliyorsunuz, değil mi?

DORN Biliyorum, evet.

TREPLEV Bir çocuğu oldu, çocuk öldü. Sonra Trigorin, beklenilmesi gerektiği gibi, onu bırakıp eski ilişkilerine döndü. Zaten bu ilişkileri hiçbir zaman koparmamıştı, kurnazlıkla hepsini birden idare edecek karakterde biridir çünkü. Bunlardan anlayabildiğim kadarıyla, Nina özel yaşamında başarısızlığa uğradı.

DORN Ya sahnede?

TREPLEV İşin bu yanı sanırım daha da kötü. Moskova yakınlarında yazlık bir tiyatroda başladı, taşraya gitti sonra. İlk zamanlar onu izliyor, nereye giderse ardından gidiyordum. Büyük rollere heves ediyordu. Fakat sesi kaba, kulak tırmalayıcı, hareketleri sert ve keskindi. Arada bir yeteneklice bağırdığı, yeteneklice öldüğü anlar olmuyor değildi... Fakat kısa, sürekli olmayan anlardı bunlar.

DORN Ama yine de yeteneği var demek?

TREPLEV Anlaması kolay değil. Ama olsa gerek. Ben onu görüyordum, ama o beni görmek istemiyordu, hizmetçisi de bırakmıyordu otel odasına. Duygularını anlıyor, fazla ısrar etmiyordum görüşmekte. (*Bir sessizlik.*) Başka ne anlatayım? Sonra buraya döndüğümde, mektuplar aldım ondan. Akıllı, içten, ilginç mektuplardı... Yakınmıyordu hiçbir şeyden, ama alabildiğine mutsuz olduğunu hissediyordum... Her satırı, gergin, hasta bir sinirdi sanki... Hayal dünyası da dağınıktı biraz. "Martı" diye imzalıyordu mektuplarını. Puşkin'in "Deniz Kızı" oyununda değirmencinin kendini kuzgun sanması gibi, o da mektuplarında, bir martı olduğunu tekrarlayıp duruyordu. Buradaymış şimdi.

DORN Burada mı? Nasıl yani?

TREPLEV Şehirde, otelde, dört beş gündür orada bir odada kalıyor. Görmeye gidecektim ben, Marya İlyiniçna gitti de, ama kimseyi kabul etmiyor. Semyon Semyonoviç dün öğleden

sonra onu kırda, buradan iki vers ötede gördüğünü söylüyor.

MEDVEDENKO Gördüm ya! Şu yana, şehre doğru yürüyordu. Selamlayıp neden bizi görmeye gelmediğini sordum. Geleceğini söyledi.

TREPLEV Gelmez. (*Bir sessizlik.*) Babasıyla üvey annesi adını bile duymak istemiyorlar. Her yana bekçiler koymuşlar, çiftliğe yanaştırılmaması için. (*Doktorlar birlikte yazı masasına doğru yürürler.*) Doktor, kâğıt üzerinde filozof olmak ne kadar kolay, ama aslında ne kadar güç bir şey bu.

SORİN Dilber kızdı.

DORN Ne buyurdunuz?

SORİN Dilber kızdı diyorum. Hatta devlet danışmanı Sorin bir ara âşıktı ona.

DORN Seni koca çapkın!

(Şamrayev'in gülüşü işitilir.)

POLİNA ANDREYEVNA Anlaşılan istasyondan döndü bizimkiler...

TREPLEV Evet, annemin sesini işitiyorum.

(Arkadina, Trigorin, arkalarından Şamrayev girerler.)

ŞAMRAYEV (*girerken*): Bizler yaşlanıyoruz, doğanın kör güçleri aşındırıp yok ediyor bizleri de; fakat siz, saygıdeğer hanımefendi, siz her dem tazesiniz... Bu parlak bluz, bu canlılık, hareketlerinizdeki bu zerafet...

ARKADİNA Yine nazarınız değecek, can sıkıcı adam!

TRİGORİN (*Sorin'e*) Nasılsınız, Pyotr Nikolayeviç? Bu ikide bir hastalanmaklar da nedir? Hoş değil! (*Mâşa'yı görür, neşeyle.*) Marya İlyiniçna!

MÂŞA Tanıdınız demek? (*Trigorin'in elini sıkar.*)

TRİGORİN Evlendiniz mi?

MÂŞA Çoktan.

TRİGORİN Mutlusunuz ya? (*Dorn ve Medvedenko'yla selamlaşır, sonra kararsız adımlarla Treplev'e yaklaşır.*) İrina Nikolayevna geçmişi unuttuğunuzu, bana artık kızmadığınızı söylüyordu.

(Treplev elini uzatır ona.)

ARKADİNA (*oğluna*) Bak, Boris Alekseyeviç yeni hikâyenin

yayınlandığı dergiyi getirdi.

TREPLEV (*dergiyi alır, Trigorin'e*) Teşekkür ederim. Çok naziksiniz.

(Otururlar.)

TRİGORİN Hayranlarınızın da selamlarını getirdim... Petersburg'da ve Moskova'da hep sizden konuşuluyor zaten. "Nasıl biri?", "Kaç yaşında?", "Esmer mi yoksa sarışın mı?" Herkes bu sorulara yanıt arıyor. Genç biri olmadığınız konusunda nedense görüş birliği var... Takma adla yazdığınız için gerçek adınızı da bilen yok. Demir Maske gibi gizemlisiniz...

TREPLEV Epey kalacak mısınız burada?

TRİGORİN Hayır, Yarın Moskova'ya dönmem gerek. Bitirmem gereken bir hikâye var. Bir yıllığa da bir şey yazmaya söz verdim. Yani, eski tas eski hamam...

(Onlar konuşmaktalarken Arkadina ve Polina Andreyevna odanın ortasına bir oyun masası getirip açarlar. Şamrayev şamdanın mumlarını yakar, iskemlelerini yerleştirir. Dolaptan tombala kutusunu çıkarırlar.)

TRİGORİN Hava güler yüzle karşılamadı beni. Yaman rüzgâr var. Yarın yatışırsa biraz göle balık avlamaya gitmek istiyorum. Ha, bir de, hani parkta oyununuzun sahnelendiği bir yer vardı, anımsadınız mı bilmem, orayı görmeliyim. Bir hikâye konusu olgunlaştı da kafamda... Ama olay yerini belleğimde tazelemem gerekiyor...

MÂŞA (*babasına*) Baba, izin ver de bir at versinler kocama. Eve gitmesi gerek.

ŞAMRAYEV (*öfkeyle taklit ederek*) "At versinler... "Eve gitmesi gerek..." Hayvanlar istasyondan yeni döndü, görmedin mi? Yine yola koşamayız ya!

MÂŞA At köküne kıran girmedi ki canım... (*Babasının sustuğunu görünce elini lanet olsun anlamında sallar*) Size dert anlatmak mı!..

MEDVEDENKO Mâşa, ben yayan de giderim... Gerçekten...

POLİNA ANDREYEVNA (*içini çekerek*) Yayan, bu havada...

(Oyun masasına oturur) Bayanlar baylar, buyurun...

MEDVEDENKO Canım ne olacak, topu topu altı verstlik yol...

Haydi allahaısmarladık... (*Karısının elini öper.*) Allahaısmarladık anneciğim... (*Kaynanası istemeye istemeye uzatır elini, öpülmesi için.*) Kimseye rahatsızlık vermek istemezdim ama, yavrucak... (*Eğilerek selamlar herkesi.*) Allahaısmarladık. (*Suçlu suçlu yürüyerek çıkar.*)

ŞAMRAYEV Yürüsün varsın! Paşa değil ya bu!

POLİNA ANDREYEVNA (*masaya vurarak*) Bayanlar baylar, lütfen zaman yitirmeyelim. Az sonra akşam yemeğine çağrılacağız.

(*Şamrayev, Mâşa ve Dorn masa başına geçerler.*)

ARKADİNA (*Trigorin'e*) Uzun güz akşamları başladığında tombala oynanır burada. Bakın, şu gördüğünüz tombala, çocukluğumuzdan kalmadır; rahmetli annem oynardı bizimle... Akşam yemeğine kadar siz de bir partiye katılmak istemez misiniz? (*Trigorin'le birlikte masaya otururlar.*) Can sıkıcı bir oyun ama alışınca, hiç de fena değildir... (*Herkese üçer kart dağıtır.*)

TREPLEV (*dergiyi karıştırarak*) Kendi hikâyesini okumuş, benimkinin olduğu sayfaları kesip açmamış bile... (*Dergiyi çalışma masasının üstüne bırakır, sol kapıya doğru gider, yanından geçerken eğilip saçlarından öper annesinin.*)

ARKADİNA Kostya, sen oynamıyor musun?

TREPLEV Bağışlayın, canım istemiyor... Biraz dolaşacağım. (*Çıkar.*)

ARKADİNA Onar kopek koyacağız. Doktor, siz benim yerime de koyun.

DORN Başüstüne.

MÂŞA Herkes sürdü mü parasını? Çekiyorum... Yirmi iki!

ARKADİNA Bende var!

MÂŞA Üç!

DORN Pek güzel!

MÂŞA Oynadınız mı üçü? Sekiz! Seksen bir! On!

ŞAMRAYEV Dur, dur, atlı kovalamıyor arkandan!

ARKADİNA Harkov'da bir karşıladılar beni, bir karşıladılar, görecektiniz! Mutluluktan hâlâ başım dönüyor...

MÂŞA Otuz dört!

(Sahne gerisinde hüzünlü bir vals çalındığı işitilir.)

ARKADİNA Üniversiteliler alkış tufanına tuttular... Üç sepet çiçek, iki çelenk ve bir de bu... (*Göğsündeki broşu çıkarıp masaya atar.*)

ŞAMRAYEV Değerli bir şey bu...

MÂŞA Elli!

DORN Tam olarak elli mi?

ARKADİNA Göz alıcı bir tuvalet vardı üstümde... Ee, başka şeye karışmam, ama giyinmesini bilirim ben...

POLİNA ANDREYEVNA Kostya çalıyor. İçi sıkılıyor zavallı çocuğun.

ŞAMRAYEV Gazeteler veryansın ediyorlar aleyhinde.

MÂŞA Yetmiş yedi!

ARKADİNA Aldırmayıversin.

TRİGORİN Şansı yok. Kendi sesini bulamadı bir türlü. Tuhaf, bulanık, bazen sayıklamaya benzer bir şeyler var yazdıklarında. Kişileri yaşamıyor.

MÂŞA On bir!

ARKADİNA (*göz ucuyla Sorin'e bakarak*) Petruşa, sıkılıyor musun? (*Bir sessizlik.*) Uyumuş.

DORN Ekseians uyumuş.

MÂŞA Yedi! Doksan!

TRİGORİN Ben böyle bir yerde, böyle bir göl kıyısında yaşasam, elime kalem mi alırdım yazmak için? İçimdeki bu tutkuyu yener, balık tutmaktan başka bir şey yapmazdım.

MÂŞA Yirmi sekiz!

TRİGORİN Bir hani balığı ya da tatlı su levreği yakalamaktan daha büyük zevk mi olur!

DORN Ben Konstantin Gavriliç'ın yeteneğine inanıyorum. Bir şeyler var çocukta. Kesinlikle var! İmgelerle düşünüyor. Hikâyeleri canlı, parlak. Kendi payıma, ben çok etkileniyorum onlardan. Üzücü olan, belirli bir amacının olmayışı. Okurda birtakım izlenimler uyandırıyor, hepsi bu... Fakat sadece izlenimlerle nereye kadar gidilir ki! İrina Nikolayevna, oğlunuz yazar diye mutlu musunuz?

ARKADİNA İnanır mısınız, henüz hiçbir şey okuyamadım

ondan. Fırsat olmadı.

MÂŞA Yirmi altı!

(Treplev sessizce girer, masasına doğru gider.)

ŞAMRAYEV (*Trigorin'e*) Ha, Boris Alekseyeviç, sizin bir şeyiniz var bizde.

TRİGORİN Nedir?

ŞAMRAYEV Konstantin Gavrilıç'ın vurduğu bir martı vardı ya hani, bana onun içini doldurtmamı emretmiştiniz.

TRİGORİN Anımsayamadım! (*Bir an düşünür.*) Anımsayamadım, hayır!

MÂŞA Altmış altı! Bir!

TREPLEV (*pencereyi ardına kadar açar ve kulak kabartır.*) Nasıl da karanlık! İçimdeki bu sıkıntının nedenini bilsem...

ARKADİNA Kostya, kapa pencereyi, fena esiyor.

(Treplev pencereyi kapar.)

MÂŞA Seksen sekiz!

TRİGORİN Bayanlar baylar, tombala!

ARKADİNA (*sevinçli*) Bravo! Bravo!

ŞAMRAYEV Bravo!

ARKADİNA Şansı her zaman her yerde yaver gider bu adamın. (*Kalkar.*) Haydi gidip bir şeyler atıştıralım şimdi. Ünlü yazarımız bugün öğle yemeği de yemedi. Yemekten sonra devam ederiz. (*Oğluna.*) Kostya, bırak yazmayı da, yemeğe gel.

TREPLEV Sağol anne, ben tokum.

ARKADİNA Nasıl istersen. (*Sorin'i uyandırır.*) Petruşa, yemek vakti geldi! (*Şamrayev'in koluna girer.*) Beni Harkov'da nasıl karşıladıklarını anlatayım size...

(Polina Andreyevna mumları söndürür, Dorn'la birlikte Sorin'in tekerlekli koltuğunu iterler. Birlikte sol kapıdan çıkar hepsi. Sahnede, yazı masasında oturmakta olan Treplev kalır sadece.)

TREPLEV (*yazmaya hazırlanır, daha önce yazdıklarını gözden geçirir.*) Yeni biçimler konusunda çok söz ettim ama, yavaş yavaş kendimin de basmakalıp bir söyleyişe kaydığını hissediyorum... (*Okur.*) "Duvardaki afişte deniyordu ki...", "Koyu,

siyah saçlarla çerçevelenmiş solgun bir yüz... Deniliyordu ki... çerçevelenmiş... (*Karalar.*) Bayat sözler bunlar. Kahramanın, yağmurun sesiyle uyanmasıyla başlayacağım, geri kalan her şey dışarı! Mehtaplı gece tasviri, uzun ve özentili. Trigorin için kolay bunlar, kendi yöntemini elde etmiş o... Su bendinde kırık bir şişe ağzının parlaması ve değirmen taşının gölgesi mehtaplı bir gecenin tasviri için yetiyor ona. Bana ise titrek ışıklar, yıldızların yumuşak parıltısı, bir piyanonun uzaklardan gelen, ve güzel kokularla dolu dingin havada yitip giden ezgileri gerekli... Ne işkence! (*Bir sessizlik.*) Biçimin eskiliğinde ya da yeniliğinde değil iş, yazdığın şeyi hangi biçimde olduğunu düşünmeden yazmanda, çünkü sözler özgürce akmaktadır ruhundan, bunu gitgide daha iyi anlıyorum... (*Birisi masaya en yakın pencereyi tıklatır dışardan.*) O da ne? (*Pencereden dışarı bakar.*) Karanlıktan başka bir şey görünmüyor. (*Camlı kapıyı açıp bahçeye bakar.*) Basamaklardan aşağı koşuyordu biri. (*Seslenir.*) Kim var orada? (*Çıkar. Terasta hızlı hızlı yürüdüğü duyulur. Yarım dakika sonra Nina Zareçnaya ile döner.*) Nina! Sizdiniz demek, Nina!

(*Nina başını göğsüne dayar onun, sessizce ağlar.*)

TREPLEV (*çok duygulanmış*): Nina! Sizsiniz bu, Nina!.. İçime doğmuştu, bütün gün bir sıkıntı kemirip duruyordu içimi... (*Şapkasını ve pelerinini çıkarmasına yardım eder.*) Oh, biriciğim benim, güzelim, sevgilim! Geldi sonunda! Ama ağlamayalım, ağlamayalım ne olur!

NİNA Biri var burada!

TREPLEV Yok kimse.

NİNA Kapıları kilitleyin, içeri giren olur.

TREPLEV Yok, girmez kimse.

NİNA İrina Nikolayevna'nın burada olduğunu biliyorum. Kapıları kilitleyin.

TREPLEV (*sağdaki kapıyı anahtarla kitler, soldakine giderken*) Kilidi yok bunun, şu koltuğu yanaştırayım. (*Bir koltuğu itip kapının arkasına dayar.*) Korkmayın, kimse girmez içeri.

NİNA (*Treplev'in yüzüne dikkatle bakar.*) Sıcak, güzel... Konuk salonuydu burası. Çok değişmiş miyim?

TREPLEV Evet. Zayıflamışsınız, gözleriniz daha da irileşmiş... Nina, sizi görmem ne tuhaf! Neden hep kaçtınız benden? Neden şimdiye kadar gelmediniz buraya? Bir haftadır şehirde olduğunuzu biliyorum. Her gün birkaç kez otelinize gelip dilenci gibi pencerenizin altında durdum...

NİNA Benden nefret edersiniz diye korkuyordum. Her gece düşümde karşılaşıyoruz, tanımıyorsunuz beni... Bilseniz, ah! Geldiğimden beri buralarda dolaşıyorum... Gölün çevresinde... Bir çok kez evinizin yakınına kadar geldim, ama bir türlü bir türlü cesaret edemedim içeri girmeye. Oturalım hadi. (*Otururlar.*) Oturalım da konuşalım, doya doya. Ne güzel burası, kuytu, Rüzgârı işitiyor musunuz? Bir cümle vardır Turgenyev'de "Böyle gecelerde, sıcak bir köşesi, bir yuvası olanlara ne mutlu!" Bense bir martıyım... Yok, değil. (*Alnını uğuşturur.*) Ne diyordum... Ha, Turgenyev... "Tanrı tüm barınaksızların yardımcısı olsun... Neyse. (*Hüngür hüngür ağlar.*)

TREPLEV Nina, ağlıyorsunuz yine, Nina!..

NİNA Ağlayayım, bırakın. Böylece ferahlıyorum biraz. İki yıldır hiç ağlamadım. Dün akşam geç vakit tiyatromuz yerinde mi diye bahçeye bakmaya geldim. Baktım, duruyor orada! İki yıldan sonra ilk kez ağladım. İçim açıldı, ferahladım. Bakın, ağlamıyorum artık. (*Treplev'in elini tutar.*) Demek, yazar oldunuz. Siz yazar, ben aktris... Böylece biz de bir girdaba yuvarlandık... Oysa bir çocuk sevinciyle yaşıyordum burada... Sabahları uyanınca bir şarkı tutturuyor, sizi seviyor, şöhret düşleri kuruyordum; ya şimdi? Yarın sabah erkenden üçüncü mevkide köylülerin arasında Yeletz'e gidip kültürlü görünme meraklısı tüccarların yapışkan iltifatlarına katlanmam gerekecek...

TREPLEV Neden gidiyorsunuz Yeletz'e?

NİNA Bütün kış angajmanım var. Vakti geldi.

TREPLEV Nina, nefret ettim sizden, lânetler yağdırdım; mektuplarınızı, fotoğraflarınızı yırtıp attım. Ama her an, bütün benliğimin, size sonsuzca bağlı olduğunu biliyordum. Sizi sevmemek elimde değil Nina. Sizi yitirdiğim, yazdıkları-

mın yayınlanmaya başladığı zamandan beri, hayat dayanılmaz bir şey oldu benim için... Sanki ansızın koparıldım gençliğimden ve bazen bu dünyada doksan yıldır yaşıyormuşum gibi geliyor bana. Size sesleniyor, ayaklarınızın bastığı toprakları öpüyor; nereye baksam yüzünüzü, hayatımın en güzel yıllarında bana ışıldayan o sevgili gülümsemenizi görüyorum...

NİNA (*şaşırmış*) Neden söylüyor bunları bana, neden?..

TREPLEV Yapayalnızım, beni ısıtacak hiçbir sevgi yok, bir yeraltı zindanındaymışım gibi üşüyorum, yazdıklarım da soğuk, yavan, bulanık... Nina, yalvarırım burada kalın, ya da bırakın sizinle geleyim...

(Nina aceleyle şapkasını ve pelerinini giyer.)

TREPLEV Nina, neden? Ne olur, Nina... (*Onun giyinmesine bakar. Bir sessizlik.*)

NİNA Arabam bahçe kapısı önünde bekliyor... Gelmenize gerek yok... Ben giderim... (*Gözyaşlarına rasından.*) Bir bardak su verir misiniz?

TREPLEV (*suyu verir*) Şimdi nereye gideceksiniz?

NİNA Şehire (*Bir sessizlik.*) İrina Nikolayevna burada mı?

TREPLEV Evet... Perşembe günü dayım kötüleşti birden, telgraf çektik gelmesi için.

NİNA Neden bastığım toprakları öptüğünü söyledin bana? Beni öldürmek gerek. (*Masaya eğilir.*) Öyle yorgunum ki! Dinlenebilsem, birazcık dinlenebilsem!.. (*Başını kaldırır.*) Bir martıyım ben... Yok, değil. Aktristim. Ah, evet! (*Arkadina ve Trigorin'in gülüşmelerini duyarak kulak kabartır. Sonra soldaki kapıya doğru koşarak anahtar deliğinden bakar.*) O da burada demek!... (*Treplev'e dönerek.*) Eh, iyi... Ne yapalım... Evet... Tiyatroya inanmıyor, hayallerimle alay ediyordu... Böylece ben de inancımı yitirdim yavaş yavaş, hevesim kalmadı... Sonra aşkın getirdiği sorunlar, kıskançlıklar, yavrum için duyduğum sürekli korku... Ufaldım, zavallılaştım, boş bir kalıp gibi oynamaya başladım sahnede... Ellerimi nereye koyacağımı bilemiyor, ayakta düzgün durmayı beceremiyor, sesimi denetleyemiyordum... İnsanın çok berbat oynadığını hissetmesi ne korkunç şeydir bilemezsiniz! Bir martıyım

ben. Yok, değil. Anımsıyor musunuz, bir martı vurmuştunuz. Günün birinde bir adam geliyor, görüyor onu ve yapacak başka bir işi olmadığından kıyıyor ona... Küçük bir hikâye konusu... Yok, bu da değildi söylemek istediğim... (*Alnını uğuşturur.*) Ne diyordum?... Sahneden sözediyordum, evet. Şimdi öyle değilim artık... Şimdi gerçek bir aktristim, zevk duyarak, coşkuyla oynuyorum; kendimden geçiyorum sahnede ve çok güzel olduğumu hissediyorum... Burada olduğum şu günlerde de yürüyorum hep, yürüyor ve düşünüyorum... İçimdeki bir gücün gelişip büyüdüğünü hissediyorum git gide... Kostya, yazmışız, ya da sahnede oynamışız, farketmez, anlıyorum ki bizim bu işlerde başta gelen şey, parıltı, şöhret filan gibi benim hayal ettiğim o şeyler değil, sabredebilme yeteneğidir... Kaderine katlanmasını bil ve inançlı ol... İnanıyorum ben ve o kadar çok acı çekmiyorum şimdi... Bir görevim, bir amacım olduğunu düşündüğümde, hayattan korkmuyorum...

TREPLEV (*kederli*) Siz yolunuzu bulmuşsunuz, nereye gittiğinizi biliyorsunuz... Bense, kime, neye gerekli olduğunu bilmeden, hulyaların, görüntülerin kargaşasında sürükleniyorum... Bir inancım yok, Görevimin, amacımın ne olduğunu da bilmiyorum.

NİNA (*kulak kabartarak*) Şşş... Şimdi gidiyorum ben. Hoşça kalın. Büyük bir aktrist olduğumda görmeye gelin beni. Söz mü? Ama şimdi... (*Elini sıkar.*) Geç oldu. Ayakta duracak halim yok... Yorgunum, karnım da çok acıktı...

TREPLEV Durun, yiyecek bir şeyler getireyim size...

NİNA Yok, yok... Geçirmeye gelmeyin beni, kendim giderim... Arabam uzakta değil... Demek onu da kendisiyle getirdi? Eh, iyi... Ne yapalım... Trigorin'e bir şey söylemeyin gördüğünüzde... Onu seviyorum... Hatta eskisinden de daha çok seviyorum... Küçük bir hikâye konusu... Bütün kalbimle seviyorum, umutsuzca... Kostya, ne güzeldi o günler! Anımsıyor musunuz? Hayatımız nasıl da aydınlık, sıcacık, sevinç dolu ve tertemizdi! İnce, narin çiçeklere benzeyen ne duygulardı onlar!.. (*Ezberden okur.*) "İnsanlar, aslanlar, kartallar ve

keklikler, boynuzlu geyikler, kazlar, örümcekler, derin suların suskun balıkları, deniz yıldızları ve gözle görülmesi olanaksız varlıklar; tek sözcükle, tüm canlılar, yaşamlarının kederli çemberini tamamlayıp söndüler... Artık binlerce yüzyıldır yeryüzü tek bir canlı varlık taşımıyor üzerinde ve bu zavallı ay boşu boşuna yakıyor fenerini. Çayırlarda çığrışarak uyanan turna kuşları yok artık ve ıhlamur korularında mayıs böceklerinin vızıltıları işitilmiyor..." (*Treplev'i taşkınlıkla kucaklar ve camlı kapıdan kaçıp gider.*)

TREPLEV (*bir sessizlikten sonra*) Bahçede bir gören olur da anneme söylerse hiç iyi olmaz. Üzülebilir annem... (*İki dakika süresince tüm el yazmalarını sessizce yırtar ve masanın altına fırlatır, sonra sağdaki kapıyı açıp çıkar.*)

DORN (*soldaki kapıyı açmaya çalışarak*) Tuhaf şey. Kilitlenmiş sanki... (*Girer ve koltuğu yerine koyar.*) Engelli koşu! (*Arkadina, Polina Andreyevna, arkalarından da şişelerle Yakov ve Mâşa, sonra Şamrayev ve Trigorin girerler.*)

ARKADİNA Kırmızı şarapla Boris Alekseyeviç'in birasını, şuraya, masaya koyun. Hem oynar, hem içeriz. Buyurun, oturalım.

POLİNA ANDREYEVNA (*Yakov'a*) Çayı da getir. (*Mumları yakar, oyun masasına oturur.*)

ŞAMRAYEV (*Trigorin'i dolaba götürür*): İşte, az önce sözünü ettiğim şey burada... (*Dolaptan içine saman doldurulmuş bir martı çıkarır.*) Siz ısmarlamıştınız...

TRİGORİN (*Martıya bakar.*) Anımsamıyorum! (*Biraz düşünür.*) Hayır, anımsamıyorum!

(Sağdan, sahne gerisinden bir silah sesi işitilir; hepsi irkilir.)

ARKADİNA (*korku içinde*) Nedir bu?

DORN Hiç. İlaç çantamdaki şişelerden biri patlamıştır. Kaygılanacak bir şey yok. (*Sağdaki kapıdan çıkar, yarım dakika sonra döner.*) Tahmin ettiğim gibi. Eter şişesi patlamış. (*Bir şarkı mırıldanır.*) "İşte yeniden karşında senin, büyülenmiş gibi duruyorum ben..."

ARKADİNA (*yerine otururak*) Öff, öyle korktum ki... Birden aklıma... (*Yüzünü elleriyle kapar.*) Bir an gözlerimin önü

karardı...

DORN (*bir dergiyi karıştırarak, Trigorin'e*) İki ay kadar önce bir yazı çıkmıştı bu dergide... Amerika'dan gönderilen bir mektup... Size bir şey sormak istiyorum bu konuda. (*Kolunu Trigorin'in beline dolayarak sahne önüne götürür onu.*) Çünkü bu sorun çok ilgilendiriyor beni. (*Sesini alçaltarak.*) İrina Nikolayevna'yı alıp bir yerlere götürün. Konstantin Gavriloviç kendini vurmuş.

PERDE

ÜÇ KIZKARDEŞ

Dram, 4 Perde

KİŞİLER

ANDREY SERGEYEVİÇ PROZOROV
NATALYA İVANOVNA, Prozorov'un nişanlısı, sonra karısı.
OLGA
MÂŞA } Prozorov'un kızkardeşleri.
İRİNA
FYODOR İLYİÇ KULİGİN, Lise öğretmeni, Mâşa'nın kocası.
ALEKSANDR İGNATYEVİÇ VERŞİNİN, Yarbay, batarya komutanı.
NİKOLAY LVOVİÇ TUZENBAH, Baron, üsteğmen.
VASİLİ VASİLYEVİÇ SOLYONİY, Kurmay yüzbaşı.
İVAN ROMANOVİÇ ÇEBUTIKİN, Askeri doktor.
ALEKSEY PETROVİÇ FEDOTİK, Teğmen.
VLADİMİR KARLOVİÇ RODE, Teğmen.
FERAPONT, Belediye Meclisinde bekçi, yaşlı bir adam.
ANFİSA, Dadı. 80 yaşında bir yaşlı kadın..

Olay bir il merkezinde geçer.

BİRİNCİ PERDE

Prozorov'ların evi. Arkasında büyük bir salon görünen sütunlu konuk odası. Öğle üzeri. Avluda güneşli, güzel bir hava. Salonda öğle yemeği için masa hazırlanıyor. Olga, üstünde kız lisesi öğretmenlerine özgü lacivert üniforması, gezinerek, arada bir durarak, öğrenci defterlerini gözden geçirmekte, yanlışları düzeltmektedir. Mâşa, üstünde siyah bir giysi, şapkası dizlerinde, oturmuş, kitap okumaktadır. İrina, üstünde ak bir giysi, ayakta, düşüncelere dalmıştır.

OLGA Babamız tam bir yıl önce bugün, beş mayısta, senin isim gününde ölmüştü İrina. Çok soğuktu, kar yağıyordu. Artık yaşayamam gibi gelmişti bana. Sen, ölü gibi, baygın yatıyordun. Ama bak, bir yıl geçti, yüreğimiz daralmadan anımsayabiliyoruz bunu. Sen ap ak giysilere büründün bile. Yüzün ışıl ışıl. (*Saat on ikiyi çalar.*) Saat o zaman da tıpkı böyle çalmıştı. (*Bir sessizlik.*) Bando mızıkayla taşımışlardı babamızı, mezarlıkta havaya ateş edilmişti. Generaldi babamız, tugay komutanıydı, ama kalabalık değildi cenaze töreni. Hava çok yağmurluydu ama. Karla karışık şiddetli yağmur yağıyordu.

İRİNA Ne diye anımsamalı bunları şimdi!

(Salonda, sütunların gerisinde, masanın çevresinde, baron Tuzenbah, Çebutıkin ve Solyoniy görünürler.)

OLGA Hava güzel bugün. Pencereler ardına kadar açık kalabilir. Ama kayın ağaçları yapraklanmadılar daha... Tugay komutanlığına atanan babamızla birlikte Moskova'dan ayrılıp buraya gelişimizin üstünden on bir yıl geçti. Sanki bugünmüş gibi anımsıyorum... Mayıs başlarıydı yine, tam şu sıralar Sıcacıktı Moskova, çiçekler içindeydi her yer, pırıl pırıl bir güneş vardı. On bir yıl geçti aradan, ama ben sanki dün ayrılmışız gibi anımsıyorum her şeyi... Tanrım! Bu sabah uyanıp da her yanı ışıklar içinde görünce, ilkbaharla karşılaşın-

ca, bir sevinç dalgası yükseldi içimde, öylesine özledim ki memleketi!

ÇEBUTIKİN Hadi canım sende!

TUZENBAH Saçmalığın daniskası.

MÂŞA (*kitaba dalmış, ıslıkla usuldan bir ezgi çalmaktadır.*)

OLGA Mâşa, kes şu ıslığı. Nasıl da beceriyorsun! (*Bir sessizlik.*) Her gün liseye gitmekten, ders vermekten olmalı, sürekli başım ağrıyor. Bir de, artık yaşlandığım düşüncesi takılıp duruyor aklıma. Doğrusu ya, şu dört yıldır, lisede çalışmaya başladığımdan bu yana, her allahın günü, gücümün de, gençliğimin de, damla damla, eriyip tükendiğini duyumsuyorum. Bir tek hayal var sedece, gitgide büyüyüp güçlenen.

İRİNA Moskova'ya gitmek. Şu evi satıp, buradaki her şeyle ilişkiyi kesip, kendimizi Moskova'ya atmak...

OLGA Evet! Moskova'ya! Hem de bir an önce!

(*Çebutikin ve Tuzenbah gülerler.*)

İRİNA Kardeşimiz profesör olacaktır, o zaten burada oturmaz. Bir tek zavallı Mâşa var takıntısı olan.

OLGA Mâşa da yazlarını Moskova'da geçirmeye gelir.

MÂŞA (*ıslıkla usuldan bir ezgi çalmayı sürdürmektedir.*)

İRİNA Her şey yoluna girecek inşallah. (*Pencereden dışarı bakarak.*) Hava ne güzel bugün. Bilmiyorum neden, pır pır edip duruyor yüreğim! Sabahleyin uyanıp da bugünün isim günüm olduğu aklıma gelince, ansızın bir sevinç yükseldi içimde. Çocukluğumu, annemizin henüz sağ olduğu günleri anımsadım. Öylesine olağanüstü düşüncelerle dolup taştım ki...

OLGA Işıl ışılsın bugün. Eşsiz güzelliktesin. Mâşa da öyle. Andrey de yakışıklı olurdu bu kadar kilo almasaydı. Hiç yakışmıyor ona bu şişmanlık. Oysa ben yaşlandım, durmadan da zayıflıyorum, lisede kızlara öfkelendiğimden olacak. İşte, özgürüm bugün, evdeyim, başım ağrımıyor, düne göre daha genç duyumsuyorum kendimi. Yirmi sekiz yaşındayım topu topu... Her şey Tanrının buyruğu, bir diyeceğim yok, ama öyle geliyor ki bana, kocaya varsaydım da evde otursaydım, daha mutlu olurdum. (*Bir sessizlik.*) Severdim de kocamı.

TUZENBAH (*Solyoniy'e*) Saçma sapan sözlerinizi dinlemekten gına geldi artık. (*Konuk odasına geçerek.*) Size bildirmeyi unuttum. Yeni batarya komutanı Verşinin ziyaretinize gelecek bugün. (*Piyanonun başına geçip oturur.*)

OLGA Hay hay! Buyursun.

İRİNA Yaşlı biri mi?

TUZENBAH Yok, pek değil. Kırk, kırk beş yaşlarında en çok. (*Usuldan bir ezgi çalar.*) Görünüşü etkileyici. Aptal olmadığı da kuşkusuz. Fakat çok konuşuyor.

İRİNA İlginç bir adam mı?

TUZENBAH Oldukça. Fakat, karısı, kaynanası, iki de kızı var. Üstelik de ikinci evliliği bu. Ziyaretlerde bulunuyor ve gittiği her yerde karısı ve iki küçük kızı olduğundan söz ediyor. Burada da söyleyecektir. Karısı kaçık biraz. Saçları genç kızlar gibi örüklü, büyük büyük laflar eden, ve kocasının keyfini kaçırmak için olmalı, arada bir intihar girişimlerinde bulunan biri. Ben olsam, çoktan dehlerdim böylesini, ama o katlanıyor, yakınmakla yetiniyor.

SOLYONİY (*Çebutikin'le birlikte salondan konuk odasına girerken*) Bir elimle sadece 25 kilo kaldırabilmeme karşın iki elimle 80 hatta 90 kilo kaldırabiliyorum. Bundan çıkardığım sonuç, iki kişinin bir kişiden iki kat değil, üç kat, hatta daha da fazla güçlü olması gerektiğidir.

ÇEBUTİKİN (*odada gezinerek elindeki gazeteyi seslice okur*) Saç dökülmesine karşı... 8.5 gram naftalini yarım bardak ispirtoda eritip her gün kullanmalı... (*Defterine not eder.*) Bunu yazalım. (*Solyoniy'e*) Evet, ne diyordum... Şişeyi tıpaladıktan sonra tıpanın içinden cam bir tüp geçiriyorsunuz... Sonra, hani şu bildiğimiz şap var ya, ondan bir çitmik alıyorsunuz...

İRİNA İvan Romanıç, sevgili İvan Romanıç!

ÇEBUTİKİN Ne var yavrum, ruhumun neşesi, ne var?

İRİNA Söyler misiniz bana, neden böylesine mutluyum bugün? Sanki bir yelkenlideyim, üstümde engin, mavi bir gökyüzü uzanıyor... İri, beyaz kuşlar uçuşuyor... Nedir bu?

ÇEBUTİKİN (*İrina'nın ellerini incelikle öperek*) Beyaz kuşum benim...

İRİNA Bu sabah uyandım, kalkıp yüzümü yıkadım, ve birden, bu dünyada herşey apaydınlık göründü bana... Nasıl yaşamak gerektiğini biliyorum artık. Sevgili İvan Romanıç, her şeyi biliyorum. İnsan emek harcamalıdır. Kim olursa olsun, öylesine çalışmalıdır ki terler aksın yüzünden. Yaşamın anlamı, amacı, mutluluk, coşku, sevinç, bundadır sadece... Ne güzel bir şey, şafakla birlikte kalkıp da sokakta taş kıran bir işçi olmak, ya da bir çoban, ya da çocukları eğiten bir öğretmen, ya da bir demiryolu makinisti... Tanrım, insan olmak şurda dursun, çalış da öküz ol istersen; saat on ikide kalkıp yatakta kahvesini içen, sonra da iki saat süsüyle püsüyle, giyim kuşamıyla uğraşan bir kadın olacağına sıradan bir beygir ol daha iyi... Of, ne korkunç bir şey bu! Hani sıcak havalarda insan kimi kez dayanılmaz bir susuzluk duyar ya, işte öylesine bir çalışmak susuzluğuyla kavruluyor içim. Sabahları erkenden kalkıp da çalışmaya koyulmazsam, dostluğunuzu esirgeyin benden İvan Romanıç!

ÇEBUTİKİN (*sevecen*) Olur, olur, esirgerim.

OLGA Babamız saat yedide kalkmaya alıştırmıştı bizi. Şimdi İrina yedide uyanıyor, ve en azından dokuza kadar yatakta kalıp bir şeyler düşünüyor. Hem de pek ciddi bir yüzle! (*Güler.*)

İRİNA Beni hep küçük bir kız gibi görmeye alışmışsın, şimdi yüzümü ciddi görünce şaşırıyorsun. Yirmi yaşındayım ben!

TUZENBAH Çalışmak özlemi... Oh, Tanrım, öyle iyi anlıyorum ki bunu! Bir kez olsun çalışmadım yaşamımda. O soğuk ve aylak Petersburg'da doğdum; emek harcamanın, tasa çekmenin ne olduğunu hiçbir zaman öğrenmemiş bir ailenin çocuğu olarak. Anımsıyorum da şimdi, harpokulundan eve döndüğümde uşak çizmelerimi ayağımdan çekip çıkarmaya çalışır ve ben ne huysuzluklar yapardım o sırada... Annemse hayranlıkla bakardı bana, başkalarının başka türlü bakmasına da şaşırırdı. Elimi işe sürdürmemek için ellerinden geleni yaptılar. Ama hiç sanmam bunu başarmış olduklarını, hiç sanmam! Öyle bir zamanda yaşıyoruz ki bir çığ yürüyor üstüne üstümüzün; sancılı, güçlü bir fırtına patlamak üzere; hem de

çok yakında. Öyle bir fırtına ki bu, çok geçmeden, aylaklığı, umursamazlığı, çalışmaya karşı küçümseyici ön yargıyı, kokuşmuş can sıkıntısını silip süpürecek toplumumuzdan. Ben de çalışacağım. Şöyle bir yirmi beş otuz yıl sonra da çalışmayan tek bir kişi kalmayacak. Herkes çalışacak, herkes!

ÇEBUTIKİN Ben çalışmam.

TUZENBAH Siz zaten hesapta yoksunuz.

SOLYONİY Yirmi beş yıl sonra, allaha şükür, siz dünyada olmayacaksınız. İki üç yıl içinde ya beyin kanamasından öleceksiniz, ya da bir gün benim tepem atacak, beyninize bir kurşun yerleştireceğim, meleğim. (*Cebinden bir esans şişesi çıkarıp göğsüne, ellerine esans sürer.*)

ÇEBUTIKİN (*güler*) Doğrusunu isterseniz, hiçbir zaman, hiçbir şey yapmadım ben. Üniversiteyi bitireliden bu yana parmağımı oynatmış değilim, hatta tek bir kitap okumadım. Sadece gazete okurum... (*Cebinden bir başka gazete çıkarır.*) İşte... sözgelimi, bir zamanlar Dobrolyubov diye birinin olduğunu gazetelerden bilirim, ama ne yazmış, onu bilmem... orasını Allah bilir... (*Alt kattan tavana vurulduğu işitilir.*) Hah... Aşağıdan beni çağırıyorlar. Ziyaretçim var. Hemen dönerim... Geliyorum... (*Sakalını tarayarak telâşla çıkar.*)

İRİNA Yine bir şeyler çeviriyor.

TUZENBAH Evet. Pek kurumlu bir edası vardı çıkarken. Sanırım bir armağan getirecek size.

İRİNA Ne tatsız şey!

OLGA Evet, korkunç. İlle de bir saçmalık yapacak.

MÂŞA *"Koyda yeşil bir meşe*
Meşede altın bir zincir
*Meşede altın bir zincir..."**
(*Kalkar, ezgiyi usuldan söyler.*)

OLGA Mâşa, bugün keyfin yerinde değil pek.

MÂŞA (*ezgiyi mırıldanarak şapkasını giyer.*)

OLGA Nereye gidiyorsun?

MÂŞA Eve.

* Bu dizeler Puşkin'in "Rulan ile Ludmila" şiirindendir. (Çev.)

İRİNA Tuhaf...

TUZENBAH Daha isim günü kutlaması yapılmadan gitmek!

MÂŞA Farketmez... Akşama gelirim. Hoşça kal, canım benim... (*İrina'yı öper.*) Bir kez daha sağlık, mutluluk dilerim sana. Eskiden, babamızın sağlığında, otuz kırk subay gelirdi isim günü kutlamalarımıza. Şenlik, şamata... Bugünse bir buçuk adam ve bir çöl ıssızlığı... Gidiyorum ben... Bir tuhafım, sen bana kulak asma... (*Gözyaşları arasında güler.*) Sonra konuşuruz, şimdilik hoşça kal canımın içi. Şöyle bir çıkayım.

İRİNA (*canı sıkılmış*) Olacak şey mi...

OLGA (*ağlayarak*) Ben seni anlıyorum Mâşa.

SOLYONİY Bir erkek felsefe yapıyorsa eğer, buna bilgelik taslamak ya da laf ebeliği yapmak denir; ama bir ya da iki kadın felsefe yapıyorsa, bunun adı zırvalamaktır.

MÂŞA Bu sözlerinizle ne demek istiyorsunuz, ey akıl almaz derecede korkunç adam?

SOLYONİY Hiçbir şey. "Of bile diyemeden zavallı, çullandı üstüne ayı."*

MÂŞA (*Olga'ya, öfkeyle*) Kes şu ağlamayı artık!

(Anfisa ile Ferapont büyük bir pastayla girerler.)

ANFİSA Buraya babacığım, buraya. Gir gir, pabuçların temiz. (*İrina'ya*) Belediye Meclisinden Protopopov göndermiş. Mihail İvanıç... Çörek...

İRİNA Teşekkür ederim. Kendisine teşekkür et. (*Pastayı alır.*)

FEREPONT Ha?

İRİNA (*sesini yükselterek*) Kendisine teşekkür et.

OLGA Dadıcığım, çörek ver ona. Ferapont, git orda sana çörek verecekler.

FEREPONT Ha?

ANFİSA Haydi gidelim babacığım, Ferapont Spiridonıç, gidelim...

(Ferapont'la çıkarlar.)

MÂŞA Mihail Potapıç mıydı, İvanıç mıydı, her ne ise, hoşlanmı

* Krilov'un bir fablinden. (Ç.N.)

yorum şu Protopopov'dan. Çağırmaya değmez.

İRİNA Zaten çağırmadım.

MÂŞA İyi etmişsin.

(Çebutıkin, ardı sıra kucağında gümüş bir semaver taşıyan emireriyle girer. Şaşkınlık ve hoşnutsuzluk mırıltıları.)

OLGA (*elleriyle yüzünü kapayarak*) Semaver! Korkunç! (*Salona, masaya doğru gider.*)

İRİNA İki gözüm İvan Romanıç, nedir bu yaptığınız?

TUZENBAH (*gülerek*) Söylemiştim size.

MÂŞA İvan Romanıç, sizde utanıp sıkılma diye bir şey kalmamış!

ÇEBUTIKİN Yavrucuklarım, güzellerim, biriciklerim benim... Şu dünyada sizlerden daha değerli bir şeyciğim yok... Altmışıma merdiven dayadım... Yapayalnız, beş para etmez moruğun tekiyim... Size olan şu sevgimden başka hiçbir iyi duygu yok içimde... Siz olmasaydınız, çoktan çekip gitmiştim bu dünyadan... *(İrina'ya)* Güzeller güzeli, sevgili yavrum benim, sizi doğduğunuz günden beri tanıyorum... kucağımda taşıdım... rahmetli annenizi çok severdim...

İRİNA Fakat ne gereği var böyle pahalı hediyelerin?

ÇEBUTIKİN (*gözlerinden yaşlar akarak, öfkeli*) : Eee, siz de çok oldunuz artık! Pahalı hediyelermiş... *(Emirerine)* Semaveri oraya götür... *(Alaycı bir tonla)* Pahalı hediyeler... (*Emireri semaveri salona götürür.*)

ANFİSA (*konuk odasından geçerek*) Cancağızlarım, tanımadığım bir albay geldi. Kaputunu çıkardı bile... Buraya geliyor... *(İrina'ya)* İrina'cığım, cana yakın, kibar davran, olur mu yavrum... *(Çıkarken.)* Yemek vakti de geldi geçiyor... Aman allahım!...

TUZENBAH Verşinin'dir.

(Verşinin girer.)

TUZENBAH Yarbay Verşinin!

VERŞİNİN (*Mâşa ve İrina'ya*) Kendimi tanıtmakla şeref duyarım Verşinin! Sonunda sizi görmek ne güzel. Vay vay vay! Nasıl da değişmişsiniz!

İRİNA Buyurun, oturun. Hoş geldiniz.

VERŞİNİN (*neşeli*): Ne kadar sevinçliyim, bilseniz ne kadar! Ama siz, üç kızkardeştiniz. Çok iyi anımsıyorum, üç küçük kızdınız. Yüzlerinizi gözümün önüne getiremiyorum şimdi ama, babanız albay Prozorov'un üç küçük kızı vardı, bunu çok iyi anımsıyorum, gözlerimle de gördüm. Zaman nasıl da geçiyor! Ah, ah, ah, nasıl da geçiyor zaman!

TUZENBAH Aleksandr İgnatyeviç Moskovalı'dır.

İRİNA Moskovalı mı? Siz Moskovalı mısınız?

VERŞİNİN Evet, oralıyım. Rahmetli babanız Moskova'da batarya komutanıyken ben de aynı tugayda subaydım. (*Mâşa'ya*) Bakın, sizin yüzünüzü biraz anımsar gibiyim.

MÂŞA Bense sizi hiç anımsamıyorum.

İRİNA Olya! Olya! (*Salona seslenir.*) Olya, gelsene!

(Olga salondan konuk odasına gelir.)

İRİNA Baksana, yarbay Verşinin meğer Moskovalıymış.

VERŞİNİN Siz Olga Sergeyevna olmalısınız, en büyükleri... Siz Mariya... Siz de İrina, en küçükleri...

OLGA Demek Moskovalısınız?

VERŞİNİN Evet. Orada öğrenim gördüm, göreve orada başladım. Uzun süre orada görevde bulundum. İşte, şimdi de, gördüğünüz gibi, batarya komutanlığına atanıp buraya geldim! Sizleri, doğrusu ya, çok da iyi anımsayamıyorum, aklımda kalan, üç kızkardeş olduğunuz. Ama babanız zihnimde cap canlı... Şimdi gözlerimi kapasam, şurada, karşımda görebilirim. Moskova'da ziyaretinize gelirdim.

OLGA Ben de herşeyi aklımda tuttuğumu sanırdım, ama böyle, birdenbire olunca...

VERŞİNİN Adım Aleksandr İgnatyeviç'tir.

İRİNA Aleksandr İgnatyeviç, demek Moskovalısınız! Tam bir sürpriz oldu bu!

OLGA Çünkü biz yine oraya taşınıyoruz...

İRİNA Güze kalmadan, orada olacağımızı sanıyoruz... Doğduğumuz kentte... Moskova'da doğduk biz... Staraya Basmannaya sokağında...

(İkisi de mutlulukla gülerler.)

MÂŞA Ansızın hemşehrimizle karşılaştık. (*Canlı.*) Durun,

aklıma geliyor! Olya, anımsıyor musun, bir "âşık binbaşı"nın sözü edilirdi evde. O sırada teğmendiniz ve birine âşıktınız... Ama nedense, "âşık binbaşı" diye takılırlardı size...

VERŞİNİN (*güler*) Ta kendisi... Âşık binbaşı... Doğru...

MÂŞA O zaman yalnız bıyıklarınız vardı! Nasıl da yaşlanmışsınız! Tanrım, nasıl da yaşlanmışsınız!

OLGA Fakat saçlarınızda tek bir ak yok. Yaşlanmışsınız ama, yaşlı değilsiniz.

VERŞİNİN Eh, ne de olsa, kırk üç yaşındayım artık. Moskova'dan çok mu oldu ayrılalı?

İRİNA On bir yıl. Mâşa, ne oluyorsun? Ağlıyor, şuna bakın... Dengi bozuk... (*Gözyaşları arasından.*) Şimdi ben de ağlayacağım.

MÂŞA Bir şeyim yok. Hangi sokakta oturuyordunuz?

VERŞİNİN Staraya Basmannaya'da.

OLGA Biz de orada oturuyorduk...

VERŞİNİN Bir ara Nemetskaya sokağında oturdum. Oradan Kızıl Kışlalara yürüyerek gidip gelirdim. Yol üstünde iç karartıcı bir köprü vardır. Altından şırıldayarak bir su akar. İnsan yalnızken içini bir keder kaplar. (*Bir sessizlik.*) Oysa buradaki ırmak nasıl geniş ve gür! Eşsiz güzellikte bir ırmağınız var!

OLGA Öyle, ama soğuktur burası. Hem soğuktur, hem de sivrisineği pek boldur...

VERŞİNİN Öyle demeyin! Çok sağlam havası var bu kentin, tam bir Slav iklimi. Orman, ırmak... Kayın ağaçları... O güzelim, alçakgönüllü kayınlar, tüm ağaçlardan daha çok severim onları. Burada çok güzel yaşanır. Fakat tren istasyonunun yirmi kilometre uzakta oluşu biraz tuhaf... Kimse de nedenini bilmiyor bunun.

SOLYONİY Ben biliyorum. (*Herkes ona bakar.*) İstasyon yakında olsaydı uzakta olmazdı, uzakta olduğuna göre demekki yakında değil.

(Sıkıntılı bir sessizlik.)

TUZENBAH Vasili Vasiliç şakacıdır biraz.

OLGA Şimdi ben de anımsadım sizi. Evet evet, anımsıyorum.

VERŞİNİN Annenizi tanırdım.

ÇEBUTIKİN İyi kadındı, allah rahmet eylesin.

İRİNA Annemiz Moskova'da toprağa verildi.

OLGA Novo-Deviçiye'de...

MÂŞA İnanır mısınız, yüzünü gözlerimin önüne getirmekte güçlük çekiyorum artık. Bir gün gelecek, bizler de anımsanmaz olacağız. Unutulacağız.

VERŞİNİN Evet. Unutulacağız. Yazgımız böyle yazılmış, elden ne gelir. Bize ciddi, önemli, hem de çok önemli görünen şeyler, gün gelecek, unutulacak, ya da önemsiz görünecek. (*Bir sessizlik.*) İşin ilginç yanı, gelecekte neyin önemli ve yüksek değerde, neyin zavallı ve gülünç sayılacağını bugünden hiç bilemeyişimiz. Geçmişte de Kopernik'in ya da sözgelimi Colomb'un buluşları başlangıçta gereksiz, gülünç şeyler sayılmadı mı? Ya da herhangi ahmağın yazdığı zırvalar gerçek olarak görülmedi mi? Tıpkı bunun gibi, ola ki bize böylesine olağan görünen şimdiki yaşamımız da, gün gelecek, tuhaf, yakışıksız, budalaca, pek de temiz olmayan, ve hatta belki günahkâr bir yaşam sayılacak...

TUZENBAH Kim bilir? Belki de yüce bir yaşam sayacaklardır onu ve saygıyla anacaklardır. İşkence, idam, ya da kanlı baskınlar yok bugün. Ama yine de az mı acılar çekiliyor!

SOLYONİY (*sesini incelterek*): Bili-bili geh geh geh... Baronun felsefe yapmasına engel olma da, istersen karnını aç bırak...

TUZENBAH: Vasili Vasiliç, rica ederim beni rahat bırakın... (*Kalkıp başka bir yere oturur.*) Bu kadarı fazla artık.

SOLYONİY (*sesini incelterek*): Bili-bili geh geh geh...

TUZENBAH (*Verşinin'e*): Bugün tanık olduğumuz acılar — ki saymakla tükenmez! — yine de toplumun ulaştığı belirli bir ahlâksal düzeyi gösterir...

VERŞİNİN Evet, bunda kuşku yok.

ÇEBUTIKİN Baron, az önce, yaşamımızın yüce sayılabileceğini söylediniz... Ama insanlar yine de alçaktır... (*Ayağa kalkar.*) Bakın nasıl bir alçağım ben. Benim yaşamımın yüce olduğunu söylemek, sadece bir avuntudur.

(Sahne arkasından bir keman sesi.)

MÂŞA Andrey çalıyor, kardeşimiz.

İRİNA Andreyimiz bilim adamıdır. Belki de profesör olacak. Babamız askerdi, ama oğlu kendisine meslek olarak bilimi seçti.

MÂŞA Babamızın isteğiyle.

OLGA Bugün ona bir parça takıldık. Galiba biraz âşık.

İRİNA Buralı bir kıza. Bugün büyük olasılıkla gelecek bize.

MÂŞA Kızın bir giyim kuşamı var, evlere şenlik! Bayağılığını, demodeliğini bir yana bırakın, düpedüz yürekler acısı bir kılık. Çirkin saçakları olan, garip, parlak, rengi sarıya çalan bir eteklikle kırmızı bir bluz. Sabunla gıcır gıcır yıkanmış yanaklar! Hayır, Andrey'in böyle birine âşık olduğunu kabul edemem, bir zevki vardır ne de olsa. Bizi kızdırmak için yapıyor, çocukça bir eğlence. Dün bu kızın buranın Belediye Başkanı Protopopov'la evleneceğini söylüyorlardı. Eh, tencere yuvarlanır kapağını bulur... (*Yandaki kapıya doğru seslenir.*) Andrey, gelsene buraya! Hiç değilse bir görün, cancağızım!

(Andrey girer.)

OLGA Andrey Sergeyiç, kardeşimiz.

VERŞİNİN Verşinin.

ANDREY Prozorov. (*Terli yüzünü kurular.*) Yeni batarya komutanı olmalısınız?

OLGA : Bir düşün Andrey, Aleksandr İgnatyiç Moskovalıymış...

ANDREY Öyle mi? Yandınız. Kız kardeşlerim size rahat vermez artık.

VERŞİNİN Ben onları bıktırmayı başardım bile.

İRİNA Şu çerçeveye bakın, Andrey armağan etti bugün. (*Resim çerçevesini gösterir.*) Kendi yapıtıdır.

VERŞİNİN (*çerçeveye, ne diyeceğini bilemeyerek bakar*) Hımm... Evet, gerçekten de...

İRİNA Piyanonun üstündeki şu resim çerçevesi de yine onun yapıtıdır.

(Andrey eliyle bir sabırsızlık işareti yapar, geri geri çekilir.)

OLGA Hem bilim adamı, hem keman çalar, hem de kıl testere ile oymacılık yapar. Tek sözcükle, on parmağında on marifet.

Andrey, gitme, dur! Huyudur, hemen kaçıp gider. Buraya gel.

(Mâşa'yla İrina kollarına girip, gülüşerek geri getirirler.)

MÂŞA Gel hele! Gel!

ANDREY Bırakın beni, rica ederim.

MÂŞA Ne garip çocuksun! Aleksandr İgnatyeviç'e âşık binbaşı adını takmışlardı bir zamanlar, ama o darılıp gücenmezdi hiç.

VERŞİNİN Zerrece.

MÂŞA Ben de sana âşık kemancı adını takmak istiyorum.

İRİNA Ya da âşık profesör!

OLGA Âşık! Andryuşa âşık!

İRİNA (*ellerini çırparak*) Bravo, bravo! Bis! Andryuşa âşık!

ÇEBUTIKİN (*arkadan yaklaşıp kollarıyla beline sarılır Andrey'in*) Doğa sadece aşk için yarattı bizi! (*Kahkahayla güler, gazetesi hep elindedir.*)

ANDREY Ee, yeter artık, yeter! (*Yüzünü kurular.*) Gece gözümü kırpmadım, şimdi de, hani nasıl derler, kafam yerinde değil pek. Dörde kadar okudum, sonra uyumaya çalıştım, ama boşuna. Aklıma binbir düşünce takıldı, bir de baktım şafak sökmüş, gün ışınları odama giriyor. Yazın burada olduğum sürece, İngilizce bir kitap var çevirmek istediğim.

VERŞİNİN Demek İngilizce biliyorsunuz?

ANDREY Evet. Babamız, allah rahmet etsin, eğitimimiz konusunda çok sıkı baskıya almıştı bizi. Size gülünç ve budalaca gelebilir ama, onun ölümünden sonra şişmanlamaya başladığımı itiraf etmeliyim. Sanki vücudum bir baskıdan kurtuldu da, gördüğünüz gibi, bir yıl içinde böyle göbek bağladım. Ben ve kızkardeşlerim, babamız sayesinde, Fransızca, Almanca, İngilizce öğrendik. İrina İtalyanca da bilir. Ama ne emekler pahasına!

MÂŞA Böyle bir kentte üç yabancı dil bilmek gereksiz bir lüks. Hatta lüks de değil gereksiz bir fazlalık, altıncı parmak gibi bir şey. Çok fazla gereksiz şey biliyoruz.

VERŞİNİN Daha neler! (*Güler.*) Demek çok fazla gereksiz şey biliyorsunuz? Akıllı, eğitim görmüş bir insanın gereksiz sayılacağı kadar geri, iç karartıcı bir yer bulunabileceğini sanmıyorum. Hiç kuşkusuz geri ve kaba olan bu kentin yüzbin

kişilik ahalisi içinde sizin gibi kimselerin sadece üç kişi olduğunu varsayalım. Çevrenizdeki bu kara yığınla başa çıkamayacağınız belli bir şey. Zamanla da yavaş yavaş gerileyecek, bu yüz bin kişilik kalabalığın içinde yitip gideceksinizdir. Yaşam ezecek, boğacaktır sizi. Ama yine de büsbütün yok olmayacaksınız, mutlaka bir iz bırakacaksınızdır. Sizden sonra sizin gibi altı kişi, sonra belki on iki kişi daha çıkacaktır, sonunda sizin gibiler çoğunluk olacaktır. İki yüzyıl, üç yüzyıl sonra, yeryüzünde akıl almayacak kadar güzel, şaşırtıcı bir yaşam olacağına inanıyorum. İnsana öyle bir yaşam gerekir. Eğer onu yaşamıyorsak bugün, hiç değilse önsezisini taşımalı, beklemeli, düşlemeliyiz onu. Kendimizi hazırlamalıyız ona. Bunun için de babalarımızın, dedelerimizin gördüklerinden, bildiklerinden daha çoğunu görüp bilmemiz gerek. (*Güler.*) Oysa siz çok fazla gereksiz şey bilmekten yakınıyorsunuz.

MÂŞA (*şapkasını çıkarır*) Yemeğe kalıyorum.

İRİNA (*içini çekerek*) Doğrusu tüm bunları yazmak gerekirdi...

(Bu arada Andrey kimseye farkettirmeden çıkmıştır.)

TUZENBAH Çok yıllar sonra dünyada çok güzel, akıl almaz güzellikte bir yaşam olacağını söylüyorsunuz. Bu doğru. Fakat uzağında da olsak, ona şimdiden katılmak için hazırlanmalı, çalışmalıyız...

VERŞİNİN (*kalkar*) Evet... Fakat, ne kadar çok çiçeğiniz var! (*Çevreye bakınır.*) Eviniz de çok güzel. İmrendim doğrusu. Benimse bütün yaşamım, içinde iki sandalyeyle bir kanepe bulunan, sobaları tütüp duran odalarda sürünmekle geçti. Hele böyle çiçeklerim hiç olmadı... (*Ellerini oğuşturur.*) Eh! Ne yaparsın!..

TUZENBAH Evet, çalışmak gerek. Şimdi siz, korkarım, bizim Alman duygulandı diye düşüneceksiniz. Şerefim üzerine yemin ederim ki ben Rus'um, Almanca bilmem bile. Babam ortodokstu... (*Bir sessizlik.*)

VERŞİNİN (*sahnede gezinerek*) Sık sık düşünürüm Yaşama yeniden, ama bu kez bilinçli olarak başlanabilseydi? Yaşamış olduklarımız, hani derler ya, taslak, öteki de onun temize çekilmişi olsaydı, ne olurdu acaba? Sanırım her birimiz, her

şeyden önce, yaşamış olduklarımızı bir daha yaşamamaya, ya da hiç değilse, kendimize bambaşka bir yaşama ortamı, ne bileyim, sözgelimi, böyle çiçeklerle dolu, ışık içinde bir ev yaratmaya çalışırdık... Bir karım, iki de küçük kızım var. Ayrıca, karımın sağlığı pek iyi değil, falan filan. Eh işte, yaşama yeniden başlanabilseydi, evlenmezdim... Hayır, kesinlikle evlenmezdim...

(Kuligin öğretmen üniformasıyla girer.)

KULIGİN (*İrina'ya doğru giderek*) Aziz kızkardeşim, isim gününü kutlamama ve sana sağlık, esenlik ve senin yaşındaki genç kızlara dilenebilecek ne varsa içtenlikle, tüm kalbimle dilememe izin var. Ayrıca şu kitabı armağan olarak lütfen kabul et. (*Kitabı verir.*) Lisemizin tarafımdan yazılmış elli yıllık tarihidir. Vakit geçirmek için yazılmış, önemsiz bir kitap. Ama sen onu yine de oku. Günaydın, baylar. (*Verşinin'e kendini tanıtır.*) Kuligin, yedinci dereceden memur. Buradaki lisede öğretmenim. (*İrina'ya*) Bu kitapta sen, bu elli yılda liseyi bitirmiş olanların listesini bulacaksın. *Feci quod potui, faciant meliora potentes.** (*Mâşa'yı öper.*)

İRİNA Ama sen bana zaten aynı kitaptan Paskalya yortusunda armağan etmiştin.

KULIGİN (*güler*) Olamaz. Öyleyse onu bana geri ver, ya da albaya ver, daha iyi. Buyurun albayım, canınızın sıkıldığı bir gün okursunuz.

VERŞİNİN Teşekkür ederim. (*Gitmeye hazırlanır.*) Tanıştığımıza çok sevindim...

OLGA Gidiyor musunuz. Yo, yo, olmaz!

İRİNA Bizimle yemeğe kalın, lütfen.

OLGA Rica ederim.

VERŞİNİN (*eğilerek selam verir*) Anlaşılan, gelişim isim günü kutlamasına rastladı. Özür dilerim, bilmiyordum, kutlamadım sizi. (*Olga'yla birlikte salona geçerler.*)

KULIGİN Baylar, bugün günlerden pazar. Dinlenme günü. Öyleyse dinleneceğiz. Herkes yaşının ve durumunun izin

* (lat.) Ben elimden geleni yaptım daha iyisini yapabilecek olan buyursun yapsın. (Çev.)

verdiği ölçüde eğlenecek. Yaz geliyor, halıları kaldırıp kışa kadar saklamak gerekiyor... Piretozu serpmeyi ya da naftalinlemeyi de unutmamalı... Romalılar sağlıklı insanlardı. Çünkü çalışmayı da dinlenmeyi de bilirlerdi. Bir sözleri vardı hani *mens sana in corpore sano...** Yaşamları belirli kalıplar içinde akardı. Bizim müdür der ki Her yaşamda başta gelen şey, onun biçimidir... Biçimini yitiren, yok olup gider. Günlük yaşamımızda da böyledir bu. (*Mâşa'nın beline sarılır, gülerek.*) Mâşa beni sever, karım beni sever. Perdeleri de halılarla birlikte kaldırmak gerek... Bugün keyfim yerinde... Neşeliyim... Mâşa, saat dörtte müdürlerde olacağız. Öğretmenlerin aile gezintisi var.

MÂŞA : Ben gelmiyorum.

KULIGİN (*üzgün*) Neden, sevgili Mâşa?

MÂŞA Bunu sonra konuşuruz. (*Öfkeli.*) Peki, geliyorum. Ama beni rahat bırak, lütfen... (*Uzaklaşır.*)

KULIGİN : Sonra, akşamı da müdürlerde geçireceğiz. Sağlığı hiç iyi değil, ama yine de toplum içinde olmaya çalışıyor. Seçkin, parlak bir kişilik. Olağanüstü bir insan. Dün, toplantıdan sonra bana ne dedi biliyor musunuz "Yoruldum Fedor İlyiç, yoruldum." (*Duvar saatine, sonra kendi saatine bakar.*) Saatiniz yedi dakika ileri. Ya, "Yoruldum" diyor!

(*Sahne dışından bir keman sesi işitilir.*)

OLGA : Baylar, lütfen masaya. Pastamız hazır.

KULIGİN Olgacığım, canım benim! Dün, sabahın kö ründen akşamın on birine kadar çalıştım, canım çıktı. Ama bugün kendimi mutlu hissediyorum. (*Salona, masaya doğru gider.*) Olga, güzelim benim...

ÇEBUTIKİN (*gazetesini katlayıp cebine koyar, sakalını tarar*) Pasta ha? Harika.

MÂŞA (*Çebutikin'e, sertçe*) Ama bakın, içki içmek yok bugün. Duyuyor musunuz dediğimi. İçki zararlı size.

ÇEBUTIKİN Yok canım! Geçti artık. İki yıl oldu ayyaşlığı bırakalı. (*Sabırsız.*) Eh, adam sende, içmişim, içmemişim, sanki ne fark eder!

* Lat. *Sağlam ruh sağlam vücutta bulunur.* (Çev.)

MÂŞA Hayır, yine de içmeyeceksiniz. Sakın ha! (*Ciddi, fakat kocasına duyurmayacak bir sesle.*) Allah kahretsin, yine bütün bir akşamı müdürlerde can sıkıntısıyla geçirmek.

TUZENBAH Ben sizin yerinizde olsam, gitmezdim... Bu kadar basit.

ÇEBUTIKİN Gitmeyin, cancağızım.

MÂŞA Gitmeyin, evet... Yerin dibine batası, çekilmez bir hayat bu... (*Salona gider.*)

ÇEBUTIKİN (*Mâşa'nın arkasından gider*) Hadi hadi!

SOLYONİY (*salona doğru giderken*) Bili bili geh geh geh...

TUZENBAH Yeter Vasili Vasiliç, yeter artık.

SOLYONİY Bili bili geh geh geh...

KULİGİN (*neşeli*) : Albayım, sağlığınıza. Öğretmenim ben, burası da kendi evim sayılır, Mâşa'nın kocasıyım... Mâşa çok iyi bir kadındır, çok iyi bir kadın...

VERŞİNİN Ben şu koyu renkli votkadan içeceğim. (*İçer.*) Sağlığınıza! (*Olga'ya*) Burada kendimi öyle iyi hissediyorum ki!

(*Konuk odasında İrina ile Tuzenbah kalmıştır sadece.*)

İRİNA Mâşa'nın canı sıkılıyor bugün. Evlendiğinde on sekiz yaşındaydı. Kocası ona dünyanın en akıllı insanı gibi geliyordu o zaman. Artık öyle gelmiyor. Dünyanın en iyi yürekli insanı, ama en akıllısı değil.

OLGA (*sabırsızlanarak*) Andrey, gel artık canım!

ANDREY (*sahne dışından*) Hemen geliyorum. (*Sahneye girer ve masaya gider.*)

TUZENBAH Ne düşünüyorsunuz?

İRİNA Hiç hoşlanmıyorum şu Solyoniy'inizden. Korkuyorum da. Saçmalayıp duruyor.

TUZENBAH Tuhaf bir insan. Hem acıyorum ona, hem de canımı sıkıyor. Ama daha çok acıyorum. Bence sıkılgan biri. Yanımızda başka biri olmadığında akıllı, kibar, cana yakın. Topluluk içindeyse kaba, saldırgan biri olup çıkıyor. Durun, bekleyin sofraya yerleşsinler. Bırakın birazcık daha yanınızda olayım. Neler geçiyor aklınızdan? (*Bir sessizlik.*) Henüz yirmi yaşındasınız. Ben de otuzuma basmadım daha. Nice yıllar var

önümüzde. Uzun, upuzun bir günler dizisi, size olan aşkımla dolu...

İRİNA Nikolay Lvoviç, bana aşktan söz etmeyin.

TUZENBAH (*onu dinlemeksizin*) İçimde korkunç bir yaşama, mücadele etme, çalışma susuzluğu var... Ve bu susuzluk, ruhumda, size olan aşkımla kaynaşıp bütünleşti. İrina, sanki inat olsun diye, öylesine güzelsiniz ki siz de... Ve yaşam öylesine güzel görünüyor ki bana... Neler geçiyor aklınızdan?

İRİNA Yaşam güzel diyorsunuz. Ya sadece görünüşteyse bu? Biz üç kızkardeş için henüz bir güzelliği olmadı bu yaşamın. Ezdi, yabanıl otlar gibi kapladı bizi... Gözlerimden yaşlar akıyor... Gerek yok buna... (*Hızla siler yüzünü. Gülümser.*) Çalışmak gerek, çalışmak. Çalışmanın ne olduğunu bilmediğimiz için yaşam böyle iç karartıcı görünüyor bize. Bizler emek harcamayı hor gören insanların çocuklarıyız. (*Natalya İvanovna girer. Yeşil kemerli pembe bir rob vardır üstünde.*)

NATAŞA Sofraya oturmuşlar bile... Geç kaldım. (*Aynaya kaçamak bir bakış atarak üstüne başına çeki düzen verir.*) Saçlarım fena olmadı galiba... (*İrina'yı görür.*) Sevgili İrina Sergeyevna, sizi kutlarım! (*Sıkıca, uzun uzun öper İrina'yı.*) Çok konuğunuz var, doğrusu, utanıyorum... Günaydın Baron!

OLGA (*konuk odasına gelir*) İşte Natalya İvanovna da geldi. Hoş geldin iki gözüm! (*Öpüşürler.*)

NATAŞA İsim gününüz kutlu olsun. Ne kadar da kalabalık... Çok utanıyorum...

OLGA Daha neler... Aramızda yabancı yok. (*Alçak sesle, korkmuş.*) Yeşil kuşak da neyin nesi. Canımın içi, hiç güzel değil.

NATAŞA Uğursuzluk mu getirir?

OLGA Yoo! Ama yakışmamış... Sonra ne bileyim, biraz tuhaf...

NATAŞA (*ağlamaklı*) Öyle mi? Ama bu yeşil değil ki, donuk yeşil. (*Olga'nın arkasından salona gider.*)

(*Salonda yemeğe oturulmuştur. Konuk odasında kimse kalmamıştır.*)

KULIGİN İrina, sana iyi bir kısmet dilerim. Artık kocaya varma

vaktin geldi.

ÇEBUTIKİN Natalya İvanovna, ben de size iyi bir kısmet diliyorum.

KULIGİN Natalya İvanovna'nın kısmeti hazır.

MÂŞA (*çatalıyla tabağa vurarak*) Ben de bir kadehcik bir şey yuvarlayacağım! İnsan bir kere geliyor dünyaya!

KULIGİN Hal ve gidiş eksi üç.

VERŞİNİN Likörünüz çok lezzetli, neyle yaptınız?

SOLYONİY Tahtakurusuyla!

İRİNA (*ağlamaklı*) Ayy... Ne iğrençlik!

OLGA Akşama hindi kızartmasıyla elma turtamız var. Çok şükür, bütün gün evdeyim, akşam da evdeyim... Baylar, akşam yemeğine de bekliyoruz.

VERŞİNİN Akşama benim de gelmeme izin verir misiniz?

İRİNA Rica ederiz.

NATAŞA : Kapıları herkese açıktır onların.

ÇEBUTIKİN Doğa aşk için yaratmış insan oğlunu. (*Güler.*)

ANDREY (*öfkeli ve ciddi*) Baylar, yeter artık, bıkmadınız mı!

(Fedotik ve Rode bir sepet dolusu çiçekle girerler.)

FEDOTİK Bak sen, yemek başlamış bile.

RODE (*yüksek sesle ve peltek peltek konuşarak*) Yemek başlamış mı? Evet, gerçekten de başlamış.

FEDOTİK Bir dakika dur! (*Bir poz fotoğraf çeker.*) Bu bir! Birazcık daha... (*Bir poz daha çeker.*) Bu da iki! Tamam!

(Çiçek sepetini alır, şamatayla karşılandıkları salona girerler.)

RODE (*yüksek sesle*) Sizi kutlar, en iyi şeyler dilerim! Hava eşsiz güzellikte bugün. Sabahleyin liselilerle gezintideydik Orada beden eğitimi dersi veriyorum.

FEDOTİK Kımıldayabilirsiniz İrina Sergeyevna! (*Bir poz fotoğraf çeker.*) Bugün çok çekicisiniz. (*Cebinden bir topaç çıkarır*) Size bir topaç getirdim, şaşılacak bir sesi var...

İRİNA Ah, ne harika bir şey!

MÂŞA "*Koyda yeşil bir meşe*
Meşede altın bir zincir
Meşede altın bir zincir"

(ağlamaklı) Nerden dolandı dilime bu, sabahtan beri söyleyip duruyorum...

KULIGİN Masada on üç kişiyiz.

RODE (*yüksek sesle*) Baylar, yoksa kör inançlarınız mı var? *(Gülüşmeler.)*

KULIGİN: Masada on üç kişinin bulunması, aramızda âşıklar var demektir. Bu âşık siz olmayasınız İvan Romanoviç? *(Gülüşmeler.)*

ÇEBUTIKİN Ben eski bir günahkârım. Ama Natalya İvanovna neden kızardı acaba, işte bunu bir türlü anlayamıyorum! *(Yüksek sesle gülüşmeler. Nataşa koşarak salondan konuk odasına geçer. Andrey de arkasından gider.)*

ANDREY Rica ederim, yapmayın, aldırmayın! Durun, bekleyin rica ederim...

NATAŞA : Çok utanıyorum... Bilmiyorum ne var bende, durmadan takılıyorlar bana.. Şimdi sofradan kalkışım doğru değildi biliyorum... Ama elimde değil... Elimde değil. (*Elleriyle yüzünü kapar.*)

ANDREY Sevgilim, rica ederim, yalvarırım üzülmeyin. İnanın şaka yapıyorlar, kötü bir niyetleri yok. Sevgilim, güzelim benim, hepsi iyi yürekli insanlardır onların. Beni de, sizi de severler. Buraya gelin, pencerenin yanına, burada bizi görmezler... (*Çevresine bakınır.*)

NATAŞA Topluluk içinde olmaya bir türlü alışamadım...

ANDREY Oh gençlik, eşsiz gençlik, güzel gençlik! Sevgilim benim, güzelim, üzülmeyin ne olur... İnanın bana, inanın... Öyle iyi hissediyorum ki kendimi... İçim aşkla, coşkuyla dolu... Oh, görmüyorlar bizi, görmüyorlar! Oh, neden, neden sevdim sizi, ne zaman sevdim, hiçbir şey anlamıyorum... Sevgilim benim. Temiz yüreklim. Karım olun! Seviyorum sizi, seviyorum... Hayatımda hiç kimseyi sevmediğim kadar seviyorum! (*Öpüşürler.*)

(İki subay girer. Öpüşen çifti görünce şaşkınlık içinde duraklarlar.)

PERDE

İKİNCİ PERDE

Sahne birinci perdedeki gibidir. Saat akşam sekiz suları. Sahne dışında, sokakta çalınan bir akordeonun uzak sesi gelmektedir. Ortalık karanlık. Natalya İvanovna, sırtında robdöşambr, elinde bir mumla girer. Gidip Andrey'in odasına açılan kapının önünde durur.

NATAŞA Andryuşa ne yapıyorsun? Okuyor musun? Yok bir şey, sadece merak ettim... (*Gidip bir başka kapıyı açar, şöyle bir göz atıp, kapar.*) Yanar mum filan kalmasın da...

ANDREY (*elinde bir kitapla odasından çıkar*) Ne var Nataşa?

NATAŞA : Bakıyorum, mumlar söndürülmüş mü... Yortu günlerindeyiz, hizmetçilerin aklı başında değil. İşin yoksa dolaş dur, bir kaza bela çıkmasın diye. Dün, gece yarısına doğru yemek odasından geçerken baktım bir mum yanar bırakılmış. Kimin öyle bıraktığını öğrenemedim. (*Elindeki mumu bırakır.*) Saat kaç?

ANDREY (*saatine bakar*) Sekizi çeyrek geçiyor.

NATAŞA Ve Olga'yla İrina gelmediler daha... Çalışıp duruyor zavallılar. Olga öğretmenler toplantısında, İrina telgrafhanede. Daha bu sabah kızkardeşine diyordum ki "İrina, kendini çok hırpalama, cancağızım" Ama beni dinlemiyor ki. Sekizi çeyrek mi geçiyor dedin? Bobik'imizin adamakıllı hastalanmış olmasından korkuyorum. Vücudu neden öyle soğuk? Dün ateşi çıkmıştı, bugün buz gibi. Öyle korkuyorum ki!

ANDREY Bir şeyi yok Nataşa, bebek sapasağlam.

NATAŞA Yine de perhizi sürdürelim... Korkuyorum. Bir de, karnaval şenliği için akşam dokuzda maskaraların geleceğini söylüyorlardı, gelmeseler daha iyi.

ANDREY Bilmem ki. Çağırmışlar artık.

NATAŞA Oğlancık bu sabah uyanınca yüzüme baktı baktı, birden gülümseyiverdi. Demek tanıdı beni. "Bobik" dedim

"Günaydın! Günaydın yavrum!" O boyuna gülümsüyordu. Çocuklar her şeyi anlıyorlar, hem de çok iyi anlıyorlar. Demek öyle Andryuşa, şu maskaraları içeri almamalarını söyleyeyim.

ANDREY (*kararsız*) Peki, ama bu kızkardeşlerimin bileceği bir şey. Evsahibesi onlardır.

NATAŞA Onlara da söylerim. Onlar o kadar iyiler ki... (*Yürür.*) Akşam yemeğine yoğurt hazırlamalarını emrettim. Eğer zayıflamak istiyorsan yoğurttan başka bir şey yememen gerektiğini söylüyor doktor. (*Durur.*) Bobik buz gibi. Korkuyorum. Belki de odasında üşüyordur. Onu hiç değilse havalar ısınana kadar başka bir odada yatırsak. Sözgelimi İrina'nın odası çocuk için biçilmiş kaftan. Rutubetsiz, bütün gün güneş alıyor. İrina'ya söylesek de şimdilik Olga'nın odasında kalsa... Onun için ne farkeder... Gündüzleri nasıl olsa evde değil, yatmadan yatmaya geliyor odasına... (*Bir sessizlik.*) Andryuşkacığım, niye susuyorsun?

ANDREY Hiç, bir an daldım... Zaten söyleyecek bir şey de yok...

NATAŞA Öyle... Sana bir şey diyecektim ama, ha, evet... Ferapont gelmiş, belediye meclisinden, seni görmek istiyor.

ANDREY (*esner*) Söyle gelsin.

(Nataşa çıkar. Andrey onun unuttuğu mumun ışığına eğilerek kitabını okur. Sırtında, eski, yırtık pırtık, yakası kalkık paltosuyla Ferapont girer. Kulakları sarılıdır.)

ANDREY Selam dost, söyle bakalım!

FERAPONT Başkan size bir kitapla şu kâğıtları gönderdi... Buyurun...

(Bir kitap ve bir paket uzatır.)

ANDREY Sağol. Pekâla. Niye bu saate kaldın. Neredeyse dokuz.

FERAPONT Ha?

ANDREY (*daha yüksek sesle*) Niye bu kadar geç geldin diyorum, saat dokuz.

FERAPONT : Tastamam doğru. Size geldiğimde hava aydınlıktı, ama içeri almadılar beni, beyefendi meşgul dediler. Eh, ne yapalım, madem meşgul, biz de bekleriz, acelemiz yok.

(*Andrey'in kendisine bir şey sorduğunu sanarak*) Ha?

ANDREY Yok bir şey. (*Ferapont'un getirdiği kayıt defterini inceler.*) Yarın cuma, toplantım yok, ama yine de gideyim. Bir şeyler yaparım, evde can sıkıntısıyla oturacağıma... (*Bir sessizlik.*) Sevgili dedecik, yaşam nasıl da değişken ve aldatıcı! Bugün cansıkıntısından, yapacak başka bir şey olmadığından, şu kitabı aldım elime. Üniversitedeki konferans notlarım... Gülesim geldi... Hey tanrım!.. Bugün ben belediye meclisinde yazmanım, Protopopov'un başkan olduğu mecliste yazman... Umut edebileceğim en yüksek mevki ise bu meclise üye olmak! Ben... Düşlerinde her gece Moskova Üniversitesi profesörlerinden biri olduğunu, Rus toprağının övündüğü ünlü bir bilgin olduğunu gören ben, buradaki belediye meclisine üye olacağım!

FERAPONT : Bilemem ki... İyi işitemiyorum.

ANDREY İyi işitseydin belki de bunları söylemezdim sana. Birilerine içimi dökmeliyim. Karım anlamıyor beni. Kızkardeşlerimden çekiniyorum nedense, alay ederler, ayıplarlar beni diye korkuyorum... İçki içen biri değilim, meyhanelerden hoşlanmam, ama şimdi Moskova'da "Testov" ya da "Büyük Moskova" restoranında olmayı nasıl isterdim bilsen!

FERAPONT Geçenlerde belediye meclisinde bir müteahhit anlatıyordu, Moskova'da tüccarlar "blinçiki"* yemeye oturmuşlar da, kırk tane yiyen biri güya ölmüş. Artık kırk mı, elli mi, orası tam aklımda kalmadı.

ANDREY Moskova'da bir restoranın büyük salonunda oturursun, kimseyi tanımazsın, seni de kimse tanımaz. Ama yine de yabancılık hissetmezsin. Burada herkesi tanırsın, herkes seni tanır. Ama yine de yabancısın... Yabancı... Ve yapayalnız...

FERAPONT Ha? (*Bir sessizlik.*) Yine bu müteahhitin dediğine göre — onun yalancısıyım — Moskova'nın bir ucundan öbür ucuna bir halat çekilmiş.

ANDREY Ne için?

FERAPONT Bilmem. Müteahhit öyle dedi.

* Tavada yapılan bir çeşit gözleme, krep. (Çev.)

ANDREY Saçma (*Kitabını okur.*) Sen hiç Moskova'da bulundun mu?

FERAPONT (*bir sessizlikten sonra*) Bulunmadım. Kısmet olmadı... (*Bir sessizlik.*) Ben artık gidebilir miyim?

ANDREY Gidebilirsin. Haydi güle güle.. (*Ferapont çıkar.*) Kal sağlıcakla. (*Kitabını okuyarak.*) Yarın sabah gelir alırsın bu kâğıtları. Haydi git! (*Bir sessizlik..*) Gitti. (*Kapının çıngırağı çalar.*) İşte böylee... (*Gerinir, ağır ağır odasına gider.*)

(Sahne gerisinde, çocuğu uyutmak için sallayan dadının ninnisi işitilir. Mâşa ve Verşinin girerler. Onlar konuşmaktalarken hizmetçi kız lambayı ve mumları yakar.)

MÂŞA Bilmiyorum. (*Bir sessizlik.*) Bilmiyorum. Alışkanlıkların rolü çok büyük kuşkusuz. Sözgelimi babamız öldükten sonra bir emir erimizin bulunmayışına uzun süre alışamadık... Fakat alışkanlıklar bir yana, içimdeki doğruluk duygusunun söylediği de bu. Belki başka yerlerde değildir, ama bizim kentin en doğru dürüst, en soylu, en kültürlü insanları, bana öyle geliyor ki, subaylardır.

VERŞİNİN Susadım. Bir bardak çay çok makbule geçerdi.

MÂŞA (*saate bakar*) Birazdan getirirler. Evlendiğimde on sekiz yaşındaydım. Kocamdan korkuyordum. Öğretmendi, bense henüz bitirmiştim liseyi. Olağanüstü bilgili, akıllı, önemli biri gibi görünmüştü bana. Şimdi yazık ki öyle görünmüyor.

VERŞİNİN Hım... Evet...

MÂŞA Kocam neyse, ona alıştım artık. Ama genellikle siviller arasında, kaba, sevimsiz, terbiyesiz öyle çok insan var ki. Kabalık üzüyor beni. Bir insanın yeterince kibar, yumuşak, sevimli olmadığını görmek acı veriyor bana. Hele kocamın arkadaşlarıyla, öğretmenlerle birlikte olmak gerektiğinde, düpedüz azap çekiyorum.

VERŞİNİN Evet... Fakat bana öyle geliyor ki sivil ya da asker fark etmez, hepsi bir. Aynı ölçüde can sıkıcı insanlar, hiç değilse bu kentte! Sivil ya da asker, buralı bir aydını dinleyin, ya karısından dert yanacaktır, ya evinden, ya yurtluğundan ya da atlarından... Rus insanının yaradılışında yüce düşüncelere bir yatkınlık var; ama yaşamı neden böylesine yücelikten

yoksun? Neden?

MÂŞA Neden?

VERŞİNİN Neden dert yanar, yaka silker çocuklarından, karısından? Karısı, çocukları neden dert yanar, yaka silkerler ondan?

MÂŞA Bu gün keyfiniz yerinde değil pek.

VERŞİNİN Belki de. Öğle yemeği yemedim, kahvaltı da yapmadım. Kızım hasta biraz. Kızlarım hastalanınca bir telaş alıyor beni. Neden böyle bir anneleri var diye vicdanım sızlıyor. Of, onu görmeliydiniz bu gün! Nasıl basit bir yaratık! Sabahın yedisinde hırlaşmaya başladık. Dokuzda da ben kapıyı vurup çıktım. (*Bir sessizlik.*) Hiçbir zaman kimseye söz etmem bunlardan. Derdimi bir tek size döküşüm tuhaf bir şey. (*Mâşa'nın elini öper.*) Darılmayın bana. Sizden başka kimsem yok, hiç kimsem...

(Bir sessizlik.)

MÂŞA Rüzgâr nasıl da uğulduyor sobada. Babamızın ölümünden az önce de böyle uğuldamıştı borular.

VERŞİNİN Kör inançlarınız var mıdır?

MÂŞA Evet.

VERŞİNİN Tuhaf. (*Mâşa'nın elini öper.*) Olağanüstü, eşsiz bir kadınsınız! Olağanüstü, eşsiz! Karanlıktayız, ama gözlerinizin pırıltısını görüyorum.

MÂŞA (*bir başka sandalyeye oturur*) Burası daha aydınlık...

VERŞİNİN Seviyorum, seviyorum... Gözlerinizi seviyorum, hareketlerinizi seviyorum. Düşlerime giriyorlar...

MÂŞA (*sessizce gülerek*) Bana böyle şeyler söylediğinizde gülmekten kendimi alamıyorum... Oysa korkuyorum çok. Bir daha böyle şeyler söylemeyin, lütfen... (*Sesini alçaltarak.*) Ya da, söyleyin, bence hepsi bir... (*Yüzünü elleriyle kapar.*) Bence hepsi bir. Gelenler var, başka şeyler konuşalım.

(İrina ve Tuzenbah salondan sahneye girerler.)

TUZENBAH Üç tane soyadım var Baron Tuzenbah-Krone-Altschauer. Ama Rusum ve ortodoksum, tıpkı sizin gibi. Çok az Almanlık kalmış. Sabırlılığım ve inatçılığım. Onlarla da canınızı sıkıyorum. Her akşam evinize kadar eşlik ediyorum

size.

İRİNA Nasıl yorulmuşum!

TUZENBAH Ve her gün telgrafhaneye gelecek, evinize kadar eşlik edeceğim size. On yıl, yirmi yıl, hep yapacağım bunu, beni kovmadığınız sürece (*Mâşa'yla Verşinin'i görerek, neşeyle.*) Ah, siz misiniz? Merhaba!

İRİNA Oh, sonunda evimdeyim... (*Mâşa'ya*) Bu gün bir kadıncağız geldi telgrafhaneye. Oğlu ölmüş. Saratov'daki kardeşine bir telgraf çekecek, ama adamın adresini bir türlü çıkaramıyor. Öylece, Saratov diye gönderdi telgrafı. Ağlıyordu. Bense durup dururken kabalık ettim "Çabuk olun, vaktim yok." Ne aptallık! Bugün bize maskaralar gelecek, öyle değil mi?

MÂŞA Evet.

İRİNA (*bir koltuğa oturur*) Bir nefes alayım. Öyle yoruldum ki.

TUZENBAH (*gülümseyerek*) İşten döndüğünüz zaman, öyle gencecik, öyle mutsuz görünüyorsunuz ki...

(Bir sessizlik.)

İRİNA Yorulmuşum. Yok, sevmiyorum bu telgrafhane işini, sevmiyorum.

MÂŞA Zayıfladın da. (*Usuldan ıslık çalar.*) Gençleştin, yüzün oğlan çocuğu yüzüne benzedi.

TUZENBAH Saçının biçimi öyle gösteriyor.

İRİNA Başka bir iş aramalıyım, bu iş bana göre değil. Öylesine istediğim, düşlerini kurduğum şeyle ilgisi yok bunun. Şiirle, düşünceyle ilgisi olmayan bir çalışma. (*Aşağıdan tavana vurulur.*) Doktordur... (*Tuzenbah'a*) Cancağızım, siz yanıtlayıverin.

(Tuzenbah döşemeye vurur.)

İRİNA Birazdan gelir. Bir çare düşünmeli. Dün doktorla bizim Andrey kulüptelermiş, yine kumar oynayıp kaybetmişler. Andrey iki yüz ruble kaybetmiş diyorlar.

MÂŞA (*ilgisiz*) Artık ne yapılabilir ki?

İRİNA İki hafta önce yine yüklüce bir para kaybetti. Aralık ayında da kaybetmişti. Keşke ne var ne yok kaybetse de, belki böylece çekip gideriz bu kentten. Hey Tanrım, her gece

Moskova'yı görüyorum düşümde. Deli gibi bir şey oldum. (*Güler.*) Haziranda gidiyoruz, ama hazirana kadar, şubat, mart, nisan, mayıs... yarım yıl var neredeyse!

MÂŞA Bu para yitirme işi Nataşa'nın kulağına gitmeseydi bari.

İRİNA Sanmam ki Nataşa'nın umurunda olsun.

(Çebutıkin girer. Öğle yemeği sonrası uykusundan az önce kalkmıştır. Sakalını tarar. Gidip masaya oturur. Cebinden gazetesini çıkarır.)

MÂŞA Geldi işte... Kirayı ödedi mi?

İRİNA (*güler*) Hayır. Sekiz aydır tek kuruş ödediği yok. Unutmuş olmalı.

MÂŞA (*güler*) Ne de kurumlu oturuyor!

(Herkes güler. Bir sessizlik.)

İRİNA Siz niye susuyorsunuz Aleksandr İgnatyiç?

VERŞİNİN Bilmem. Canım çay istiyor. Bir bardak çaya ömrümün yarısını verirdim. Sabahtan beri ağzıma bir şey koymadım...

ÇEBUTIKİN İrina Sergeyevna!

İRİNA Ne istiyorsunuz?

ÇEBUTIKİN Buraya gelir misiniz lütfen. *Venez-ici.** *(İrina gidip masaya oturur.)* Sissiz yapamıyorum.

(İrina iskambil kâğıtlarıyla fal açar.)

VERŞİNİN Eh, çay gelmediğine göre, bari felsefe yapalım.

TUZENBAH Haydi. Ama hangi konuda?

VERŞİNİN Hangi konuda mı? Gelin bir şeyler düşleyelim. Sözgelimi, bizden iki yüz, üç yüz yıl sonraki yaşamın nasıl olacağını.

TUZENBAH Haydi! Bizden sonra insanlar balonla uçacaklar, ceketlerin modası değişecek, belki altıncı bir duyu keşfedilecek ve geliştirilecek; ama o zorlu, o gizem ve mutluluk dolu yaşam hep aynı kalacak. Ve bin yıl sonra insan oğlu, tıpkı şimdiki gibi "Off, yaşam ne güç!" diye inleyecek; ve bununla birlikte yine tıpkı şimdiki gibi ölümden korkacak ve ölmek istemeyecektir.

(Fr.) Buraya gelin. (Çev.)

VERŞİNİN (*biraz düşünerek*) Bilmem nasıl anlatmalı? Bana öyle geliyor ki herşey yavaş yavaş değişmek zorundadır ve hatta gözlerimizin önünde değişmektedir de. Ve iki yüz, üç yüz yıl sonra, haydi bin yıl olsun — çünkü önemli olan yılların sayısı değil — yeni, mutlu bir yaşam başlayacak. Biz bu yaşamı göremeyeceğiz kuşkusuz. Ama şimdiden onun için yaşıyor, onun için çalışıyoruz; onun için acı çekiyor ve onu yaratıyoruz. Varoluşumuzun amacı, siz buna mutluluğumuzun deyin isterseniz, sadece bundadır.

(Mâşa sessizce güler.)

TUZENBAH Ne oluyorsunuz?

MÂŞA Bilmem. Bugün sabahtan beri gülüp duruyorum.

VERŞİNİN Ben de sizin okuduğunuz okulda okudum. Harp Akademisine gitmedim. Çok okurum. Ama kitap seçmesini beceremem. Belki de bana hiç gereği olmayan şeyler okuyorum. Oysa yaşadığım sürece hep bir şeyler öğrenmek arzusuyla dolu içim. Saçlarım ağardı, yaşlı bir adam sayılabilirim artık. Ama bildiğim ne kadar az şey var, ah! ne kadar az! Yine de, bana öyle geliyor ki en temel, en gerçek olan şeyi biliyorum, iyice biliyorum hem de. Bizler için mutluluk diye bir şeyin olmadığını, olması gerekmediğini ve olmayacağını size kanıtlayabilmeyi ne kadar isterdim... Bizim yapmamız gereken biricik şey, çalışmak, sadece çalışmaktır. Mutluluk ise bizden çok sonraki kuşaklardan torunlarımızın nasibidir. Varsın ben ulaşamayayım, ama hiç değilse benden sonra gelecek olanlar, torunlarımın torunları ulaşacaklardır ona.

(Fedotik ve Rode salonda görünürler. Otururve gitar eşliğinde usuldan bir şarkı tuttururlar.)

TUZENBAH Size kalırsa, mutluluğun hayalini bile kurmamalı! Ama ya ben mutluysam?

VERŞİNİN Olamaz.

TUZENBAH (*ellerini çırparak ve gülerek*) Besbelli anlamıyoruz birbirimizi.

(Mâşa sessizce güler.)

TUZENBAH (*Mâşa'ya parmağını göstererek*) Gülün gülün! (*Verşinin'e*) İki yüz, üç yüz yıl sonra bile, yaşam nasılsa öyle

kalacaktır. O, bize bağımlı olmayan, ya da bizim hiçbir zaman öğrenemeyeceğimiz, kendine özgü yasaları gereğince, her zaman aynı, sürüp gider. Göçebe kuşlar, turnalar söz gelimi, kafalarında yüce ya da değersiz, ne türden düşünceler taşırlarsa taşısınlar, neden ve nereye olduğunu bilmeden uçup duracaklardır. İçlerinden ne tür filozoflar çıkarsa çıksın, onlar uçmalarına sürdürürler. Onların uçmalarına engel olunmasın da, varsın dilediklerince felsefe yapıp dursun bu filozoflar.

MÂŞA Yine de bir anlamı yok mu bunun?

TUZENBAH Anlam... Bakın kar yağıyor... Ne anlamı var? *(Bir sessizlik.)*

MÂŞA Bence insan bir inanç sahibi olmalı, ya da bir inanç aramalıdır kendine. Yoksa yaşamı boştur, bomboş... Yaşamak ve turnaların neden uçtuğunu, çocukların neden doğduğunu, yıldızların neden gökte olduğunu bilmemek... İnsan ya neden yaşadığını bilmeli, ya da herşey saçma.

VERŞİNİN Yine de gençliğimin geçip gitmiş olması yazık...

MÂŞA Gogol "Baylar, bu dünyada yaşamak cansıkıcı bir şeydir" demişti...

TUZENBAH Ben de, sizlerle tartışmak güç bir şey baylar diyeceğim... Haydi canım siz de...

ÇEBUTİKİN *(gazeteden okur)* Balzac Berdiçev'de evlenmiş. *(İrina usuldan bir şarkı mırıldanır.)*

ÇEBUTİKİN Bunu not etmeli *(Cebinden bir defter çıkarıp yazar.)* Balzac Berdiçev'de evlendi. *(Gazetesini okumayı sürdürür.)*

İRİNA *(bir iskambil falı açar, düşünceli)* Balzac Berdiçev'de evlendi.

TUZENBAH Geri dönüşü yok artık. Biliyor musunuz Mariya Sergeyevna, istifamı verdim.

MÂŞA İşittim. Ama ben hiç de iyi bir şey görmüyorum bunda. Sivillerden hoşlanmam.

TUZENBAH Benim için ne fark eder? *(Kalkar.)* Yakışıklı değilim, subaya benzer bir yanım zaten yok. Subay olmuşum, sivil olmuşum, hepsi bir, ne çıkar? Çalışacağım. Yaşamımda bir gün olsun öyle çalışayım ki, eve gelip de yatağa kendimi atar

atmaz yorgunluktan deliksiz bir uykuya dalayım istiyorum. İşçilerin uykusu çok derin olmalı!

FEDOTİK (*İrina'ya*) Az önce Moskova Caddesindeki Pijikov'dan size şu boya kalemleriyle... şu minik çakıyı aldım...

İRİNA Bana küçük bir çocuğa davranır gibi davranmaya alıştınız, ama ben büyüdüm artık. (*Kalemlerle çakıyı alır, sevinçle.*) Ne harika şeyler!

FEDOTİK Kendime de şu çakıcığı aldım... Bakın, şu birinci ağzı, şu ikinci ağzı, şu üçüncüsü; bu, kulak karıştırmak için, bu, küçük bir makas, şu da tırnak temizlemeye yarıyor...

RODE (*yüksek sesle*) Doktor, kaç yaşındasınız?

ÇEBUTIKİN Ben mi? Otuz iki.

(Gülüşmeler.)

FEDOTİK Şimdi size bir başka fal göstereyim... (*İskambil kâğıtlarını yayar.*)

(Semaveri getirirler. Anfisa semaverin yanındadır. Az sonra Nataşa da gelir ve masanın düzenlenmesiyle ilgilenir. Solyoniy girer, orada bulunanları selamlar ve gidip masaya oturur.)

VERŞİNİN Rüzgâr nasıl da esiyor!

MÂŞA Öyle. Kış can sıktı artık. Yaz nasıl bir şeydi, neredeyse unuttum.

İRİNA Falım çıkacak, görüyorum. Demek Moskova'ya gideceğiz.

FEDOTİK Hayır, çıkmayacak. Baksanıza maça sekizlisi ikilinin üstüne düştü. (*Güler.*) Demek Moskova'ya gidemeyeceksiniz.

ÇEBUTIKİN (*gazeteden okur*) Tsitisihar'da çiçek salgını.

ANFİSA (*Mâşa'ya yaklaşarak*) Mâşa, haydi çaya yavrum. (*Verşinin'e*) Buyurmaz mısınız efendimiz, bağışlayın, adınızı unuttum..

MÂŞA Dadı, benim çayımı buraya getir. Oraya gitmek istemiyorum.

İRİNA Dadı!

ANFİSA Geliyorum, geliyorum!

NATAŞA (*Solyoniy'e*) Süt çocukları her şeyi anlıyor. Bugün, "Bobik, dedim, yavrum, merhaba!" Bana nasıl baktığını

görmeliydiniz. Anne olduğum için böyle konuştuğumu sanmayın. Yok, yok, inanın ondan değil! Bu bambaşka bir çocuk.

SOLYONİY Eğer bu çocuk benim çocuğum olsaydı, tavada kızartıp yerdim. (*Elinde çay bardağıyla konuk odasına gider, bir köşeye oturur.*)

NATAŞA (*elleriyle yüzünü kapayarak*) : Terbiyesiz, kaba adam!

MÂŞA Şimdi yaz mıdır, kış mıdır, farkında bile olmayan kişi ne mutludur. Sanki Moskova'da olsam, hava şöyleymiş böyleymiş umursamazdım gibi geliyor bana...

VERŞİNİN Geçenlerde bir Fransız bakanının hapishanede yazdığı günceyi okudum. Panama olayından mahkûm olmuş. Hapishane penceresinden gördüğü, daha önce farkında bile olmadığı kuşlardan nasıl hayranlıkla, coşkuyla söz ediyor! Şimdi, hapishaneden çıktıktan sonra, onları yine farketmez olmuştur. Siz de tıpkı, öyle, Moskova'da Moskova'nın farkında olmayacaksınızdır. Bizler için mutluluk diye bir şey yoktur, onu sadece arzu ederiz.

TUZENBAH (*masadan bir kutu alarak*) Şekerlemeler nerde?

İRİNA Solyoniy yedi.

TUZENBAH Hepsini mi?

ANFİSA (*çay dağıtırken*) Size bir mektup var efendim.

VERŞİNİN Bana mı? (*Mektubu alır.*) Kızımdan. (*Okur.*) Tabii, başka ne beklenirdi... Mariya Sergeyevna, bağışlayın, ben usulca çıkıp gideyim. Çay içemeyeceğim. (*Heyecanlı, kalkar.*) Hep aynı hikâye...

MÂŞA Ne oldu? Sır değilse eğer?

VERŞİNİN (*sesini alçaltarak*) Karım yine kendini zehirlemiş. Gitmem gerek. Kimse fark etmeden çıkarım. Korkunç can sıkıcı bütün bunlar! (*Maşa'nın elini öper.*) Canım. Güzeller güzeli, olağanüstü kadın... Şuracıktan usulca sıvışayım... (*Çıkar.*)

ANFİSA Nereye gitti bu. Çay getirmiştim... Ne tuhaf adam!

MÂŞA (*sinirli*) Git başımdan! Rahat vermezsin insana... (*Fincanını alır, masaya gider.*) Sıktın artık, cadaloz!

ANFİSA Ne var kızacak, yavrucuğum?

ANDREY'İN SESİ Anfiza!

ANFİSA (*öfkeyle yineler*) Anfisa! Orada oturmuş... (*Çıkar.*)

MÂŞA (*salonda, masanın yanında, öfkeli*): İzin verin de oturayım! (*Masadaki oyun kâğıtlarını karmakarışık eder.*) Kâğıtların başına kurulup oturmuşsunuz! Çayınızı için!

İRİNA Yine damarın tuttu Mâşa.

MÂŞA Öyleyse siz de damarıma basmayın.

ÇEBUTİKİN (*gülerek*) Damarına basmayın, Mâşa'nın damarına basmayın.

MÂŞA Altmış yaşındasınız ama küçük bir oğlan çocuğundan farkınız yok, ağzınızdan çıkan sözü kulağınız duymuyor.

NATAŞA (*içini çekerek*) Sevgili Mâşa, niçin böyle deyimler kullanıyorsun? Eğer şu konuşma biçimin olmasa, doğrusu ya, bu güzelliğinle, seçkin bir toplulukta herkesi büyülerdin. *Je vous prie, pardonnez moi, Marie, mais vous avez des manières un peu grossières.**

TUZENBAH (*gülmesini tutarak*) Bana şu sürahiyi... konyak olacak... uzatır mısınız lütfen...

NATAŞA *Il parait que mon Bobik déja ne dort pas,*** uyandı. Zaten bugün keyifsizdi. Ben gidiyorum, kusura bakmayın.. (*Çıkar.*)

İRİNA Ya Aleksandr İgnatyiç, o nerede?

MÂŞA Evine gitti. Karısının başına yine olmadık bir şeyler gelmiş.

TUZENBAH (*konyak sürahisiyle Solyoniy'in yanına gider.*) Hep tek başınıza oturur, bir şeyler düşünüp dururusunuz, kim bilir neler? Gelin, barışalım. Birer konyak içelim. (*İçerler.*) Bugün bütün gece piyanonun başında oturmak, bir sürü ıvır zıvır çalmak zorunda kalacağımdır mutlaka... Eh, varsın olsun.

SOLYONİY Ne barışması? Kavgalı değiliz ki.

TUZENBAH İnsanda her zaman, aramızda sanki bir şeyler geçmiş duygusu uyandırıyorsunuz! Doğrusu tuhaf bir karakteriniz var.

SOLYONİY (*şiir okur*) Ben tuhafım. Tuhaf olmayan kim var

* Hatalı bir Fransızcayla "Rica ederim, bağışlayın ama Marie, biraz kaba tavırlarınız var. (çev.)

** Hatalı Fransızcayla Galiba benim Bobik artık uyumuyor (çev.)

ki? Gücenme, Aleko!*

TUZENBAH Aleko da nerden çıktı şimdi?

(Bir sessizlik.)

SOLYONİY Birisiyle başbaşayken, bir sorunum yoktur, herkes gibiyimdir ben de. Fakat topluluk içinde neşesiz, utangaç biri olup çıkıyorum.., ve aklıma eseni söylüyorum. Yine de çoğundan daha dürüst ve soyluyumdur. Bunu kanıtlayabilirim de.

TUZENBAH Çoğu zaman kızıyorum size. Bir topluluk içinde olduğumuzda bana sataşmak için fırsat kolluyorsunuz. Ama yine de nedense, bir yakınlık duyuyorum size. Anlaşılan iyice kafayı çekeceğim bugün, varsın olsun! İçelim!

SOLYONİY İçelim.

(İçerler.)

SOLYONİY Size karşı, Baron, hiçbir zaman kötü bir duygu beslemedim. Fakat bende Lermontov karakteri vardır. (*Bir sessizlik.*) Hatta biraz Lermontov'a benzermişim de... Öyle diyorlar... (*Cebinden çıkardığı şişeden ellerine esans damlatır.*)

TUZENBAH Ordudan ayrılıyorum. Yetti artık! Beş yıl boyunca düşünüp durdum üstünde, sonuda kararımı verdim. Çalışacağım.

SOLYONİY (*şiir okur*) Gücenme, Aleko... Unut, unut düşlerini...

(Onlar konuşmaktalarken Andrey elinde kitabıyla sessizce girer. Mumun ışığına oturur.)

TUZENBAH Çalışacağım.

ÇEBUTIKİN (*İrina'yla birlikte konuk odasına gelerek*) Sofra da gerçek bir Kafkasya sofrasıydı ama. Soğan çorbası, et yemeği olarak da çehartma.

SOLYONİY Çeremşa* et yemeği değil, soğangillerden bir bitkidir.

ÇEBUTIKİN Yanıldınız meleğim. Çehartma soğan değil, kızartılmış koyun etinden bir yemektir.

* Aleko, Puşkin'in "Çingeneler" şiirinin kahramanıdır. (çev.)

* Tadı sarımsağa benzeyen yabani bir soğan. (çev.)

SOLYONİY Ben size çeremşa soğandır diyorum.

ÇEBUTIKİN Ama ben de size çehartma koyun etinden yapılan bir yemektir diyorum.

SOLYONİY Ben de size çeremşa soğandır diyorum.

ÇEBUTIKİN Sizinle ne diye tartışayım ki! Ne Kafkasya'da bulundunuz, ne de çehartma yediniz.

SOLYONİY Evet, yemedim. Çünkü nefret ederim. Çaremşa sarımsak gibi kokar.

ANDREY (*yalvaran bir sesle*): Beyler, yeter artık, rica ederim.

TUZENBAH Maskaralar ne zaman geliyor?

İRİNA Dokuzda geleceklerini söylediler, demek birazdan gelirler.

TUZENBAH (*Andrey'i kucaklar*) "Ah, küçük sundurmam benim, yeni sundurmam..."*

ANDREY (*dans eder ve türkü söyler*) "Yeni sundurmam benim, akçaağaçtan sundurmam"

ÇEBUTIKİN (*dans eder*) "Kafesli sundurmam benim..."

(Gülüşmeler.)

TUZENBAH (*Andrey'i öper*) Canı cehenneme, haydi içelim. Andrey, gelin dostluğumuza içelim ve de sen diyelim birbirimize. Andryuşa, ben de Moskova üniversitesine geliyorum seninle.

SOLYONİY Hangisine? Moskova'da iki üniversite var.

ANDREY Moskova'da bir tek üniversite var.

SOLYONİY Ben de diyorum ki iki...

ANDREY Varsın üç tane olsun, daha iyi.

SOLYONİY Moskova'da iki üniversite var!

(Mırıltılar, hoşnutsuzluk belirten sesler.)

SOLYONİY Moskova'da iki üniversite var Eskisi ve yenisi. Ama beni dinlemekten hoşlanmıyorsanız, sözlerim sizi rahatsız ediyorsa, susabilirim. Hatta başka bir odaya da gidebilirim. (*Kapılardan birinden çıkar.*)

TUZENBAH Bravo, Bravo! (*Güler.*) Baylar, bayanlar, başlayabilirsiniz, piyanonun başına geçiyorum! Şu Solyoniy âlem

* Eski ve çok ünlü bir Rus halk türküsünün sözleri. (çev.)

adam vesselâm!..

(Piyanonun başına geçer, bir vals çalar.)

MÂŞA (*kendi kendine vals yaparak*): Baron sarhoş baron sarhoş, baron sarhoş!

(Nataşa girer.)

NATAŞA (*Çebutıkin'e*) İvan Romanıç! (*Ona bir şeyler söyler ve usulca çıkar. Çebutıkin Tuzenbah'ı omuzundan dürter, bir şey fısıldar.*)

İRİNA Ne oluyor?

ÇEBUTIKİN Gitme vakti geldi. Kalın sağlıcakla.

TUZENBAH İyi geceler. Artık gitme zamanı.

İRİNA Bu da ne demek oluyor? Ya maskaralar?

ANDREY (*utanıp sıkılarak*) Maskaralar gelmeyecek. Biliyor musun, cancağızım, Nataşa diyor ki, Bobik biraz hasta, ve bu yüzden... Off, kısacası bilmiyorum ve benim için hepsi bir!

İRİNA (*omuzlarını kaldırarak*): Bobik biraz hasta!

MÂŞA Zaten ne zaman işimiz rast gitti ki! Demek kovuluyoruz, gidelim. (*İrana'ya*) Hasta olan Bobik değil, kendisi. Nah işte böyle. (*Parmağıyla alnını tıklatır.*) Ahmak, bencil kadın!

(Andrey sağdaki kapıdan kendi odasına gider. Çebutıkin onu izler. Salonda vedalaşmalar.)

FEDOTİK Yazık! Akşamı burada geçireceğimi ummuştum. Ama çocuk hastaysa tabii... Yarın ona oyuncak getiririm...

RODE (*yüksek sesle*) Bütün gece dans ederim diye düşünüp, bugün öğleden sonra uyumuştum... Saat daha dokuz.

MÂŞA Dışarı çıkalım, orada konuşur, ne yapacağımızı kararlaştırırız.

("Hoşça kalın", "Allaha ısmarladık" "Güle Güle" sesleri. Tuzenbah'ın neşeli kahkahaları. Herkes çıkar. Anfisayla hizmetçi kız masayı toplar, mumları söndürürler. Sütninenin ninnisi işitilir. Andrey şapkasını ve paltosunu giymiş, ve Çebutıkin, sessizce sahneye girerler.)

ÇEBUTIKİN Evlenmeyi başaramadım, hayat şimşek gibi çakıp geçti... Sonra, anneni çılgınca seviyordum, o da evliydi...

ANDREY Evlenmenin gereği yok. Gereği yok, çünkü can sıkıcı.

ÇEBUTIKIN Öyledir, ama ya yalnızlık.. Sen ne dersen de, yalnızlık korkunç bir şey yavrucuğum... Gerçi, aslında, hepsi aynı kapıya çıkar ya!

ANDREY : Çabuk olalım.

ÇEBUTIKİN Acelen ne? Yetişiriz.

ANDREY Karım engel olur diye korkuyorum.

ÇEBUTIKİN Ah, doğru!

ANDREY Bugün oynamayacağım, sadece seyredeceğim... Şu nefes darlığına karşı ne yapmalı İvan Romanıç?

ÇEBUTIKİN Sorduğun şeye bak! Nerden bileyim cancağızım. Unuttum gitti.

ANDREY Mutfaktan geçelim. (*Çıkarlar.*)

(Kapının zili çalar, bir daha çalar. Sesler, gülüşmeler işitilir.)

İRİNA (*girer*) Orada ne oluyor?

ANFİSA (*fısıltıyla*) Maskaralar! (*Kapının zili çalar.*)

İRİNA Evde kimse yok de dadı. Kusura bakmasınlar.

(Anfisa çıkar. İrina düşünceler içinde odada gezinir Gergindir Solyoniy girer.)

SOLYONİY (*şaşırmış*) Kimsecikler yok... Nereye gitti bunlar?

İRİNA Evlerine.

SOLYONİY Tuhaf şey. Burada yalnız mısınız?

İRİNA Evet yalnızım. (*Bir sessizlik.*) Hoşça kalın.

SOLYONİY Demin yeterince ölçülü, ağırbaşlı davranmadım. Fakat siz herkes gibi değilsiniz, soylu ve temizsiniz. gerçeği görürsünüz... Bir tek siz anlayabilirsiniz beni. Seviyorum sizi, bütün benliğimle, ölesiye seviyorum...

İRİNA Güle güle. Gidin artık.

SOLYONİY Sizsiz yaşayamam. (*Arkasından giderek.*) Oh, hayatım benim! (*Gözyaşları içinde.*) Mutluluğum benim! Hiçbir kadında böylesine görkemli, eşsiz güzellikte, insanı şaşırtan gözler görmedim...

İRİNA (*soğuk*) Yeter, Vasili Vasiliç!

SOLYONİY İlk kez söz ediyorum size olan aşkımdan, ve sanki bu dünyada değil de bir başka gezegende gibiyim. (*Alnını oğuşturur.*) Ama fark etmez, ne yapalım. Biliyorum zorla

güzellik olmaz... Fakat biliniz ki mutlu bir rakibim olmayacak... Olamayacak... Kutsal olan her şey üstüne yemin ederim ki öldürürüm böyle birini. Oh, eşsiz kadın.

(Nataşa elinde bir mumla geçer.)

NATAŞA (*odalardan birine, sonra ötekine göz atar, kocasının odasının önünden geçer.*) Andrey burada. Varsın okusun... Özür dilerim Vasili Vasiliç, burada olduğunuzu bilmiyordum, ev kılığındayım.

SOLYONİY Benim için hepsi bir. Elveda! (*Çıkıp gider.*)

NATAŞA Zavallı yavrucuğum, yorulmuşsun sen. (*İrina'yı öper.*) Bir an önce yatsan iyi edersin.

İRİNA Bobik uyuyor mu?

NATAŞA Uyuyor. Ama tedirgin bir uyku. Bak, iyi ki aklıma geldi, sana çoktandır söylemek istediğim bir şey var cancağızım, ama ya seni bulamıyorum, ya da benim vaktim olmuyor... Bobik'in yattığı oda hem soğuk hem de nemli gibi geliyor bana. Senin odan çocuk için biçilmiş kaftan. İkigözüm, canımın içi, bir süre için Olya'nın yanına geçiversen!

İRİNA (*anlamaz*) Nereye?

(Eve yaklaşan bir troykanın çıngırak sesleri işitilir.)

NATAŞA Diyorum şimdilik sen Olga'yla aynı odayı paylaşsan, senin odanı da Bobik'e versek. Öyle tatlı, öyle tatlı ki... Bugün "Bobik" dedim, "Bobik, benimsin sen! Benimsin!" O da minicik gözleriyle baktı bana! (*Kapının zili çalar.*) Olga'dır. Ne kadar da geç geliyor.

(Hizmetçi kız Nataşa'ya yaklaşıp kulağına bir şey fısıldar.)

NATAŞA Protopopov mu? Ne tuhaf adam! Protopopov gelmiş, beni bir troyka gezintisine çağırıyor. (*Güler.*) Şu erkekler ne tuhaf... (*Kapının zili çalar.*) Kapıda biri var. Gidip on beş dakikacık gezsem ne olur sanki... (*Hizmetçi kıza*) Az sonra geliyor de. (*Kapının zili çalar.*) Zil çalıyor... Mutlaka Olga'dır. (*Çıkar.*)

(Hizmetçi kız koşarak çıkar. İrina düşünceler içinde oturur. Kuligin, Olga, arkalarında Verşinin, girerler.)

KULİGİN Bu da nesi! Hani burada akşam eğlenti vardı!

VERŞİNİN Tuhaf şey, yarım saat kadar önce çıktığımda

maskaraların gelmesi bekleniyordu.

İRİNA : Herkes gitti.

KULIGİN Mâşa da gitti öyle mi? Nereye gitti? Protopopov aşağıda troykada ne diye bekliyor? Kimi bekliyor?

İRİNA : Soru sorup durmayın... Yorgunum.

KULIGİN Küçük hanımın kaprisini sevsinler!...

OLGA Toplantı az önce bitti. Yorgunluktan canım çıktı. Müdire hasta, yerine ben bakıyorum. Başım, başım öyle ağrıyor ki... (*Oturur.*) Andrey dün kumarda iki yüz ruble kaybetmiş. Tüm kent bunun dedikodusuyla çalkanıyor...

KULIGİN Evet, toplantıda ben de yoruldum. (*Oturur.*)

VERŞİNİN Karımın aklına beni korkutmak esmiş, ama az kalsın zehirleniyormuş... Neyse, geçti artık, keyfim yerinde şimdi, dinlenebilirim... Anladığım kadarıyla gitmemiz gerekiyor. Eh, varsın öyle olsun. İzninizle, hoşça kalın. Fyodor İlyiç, gelin birlikte bir yerlere gidelim! Gidip evimde oturamam, bunu içim hiç istemiyor, hem de hiç... Haydi, gelin!

KULIGİN Yorgunum. Gelemem. (*Kalkar.*) Yorgunum. Karım eve mi gitti?

İRİNA : Sanırım.

KULIGİN (*İrina'nın elini öper*) Allahaısmarladık. Yarın, ertesi gün, sadece dinleneceğim. Hoşça kalın. (*Çıkarken.*) Canım da bir çay çekti ki... Geceyi hoş bir topluluk içinde geçireceğimi ummuştum. *O, fallacem hominum spem!** Ünlem kipinde ismin i hali...

VERŞİNİN Demek yalnız gideceğim bir yerlere. (*Islık çalarak, Kuligin'le çıkar.*)

OLGA Başını çatlayacak sanki... Andrey kumarda kaybetmiş... Bütün kent bunu konuşuyor... Gidip yatayım. (*Kalkıp giderken.*) Yarın serbestim... Oh, tanrım, ne hoş bir şey bu! Yarın serbestim, ertesi gün serbestim... Başım çatlıyor, başım. (*Çıkar.*)

İRİNA (*yalnız*) Herkes gitti. Kimse yok.

(Sokaktan bir akordeon sesi gelir, dadının ninnisi işitilir.)

* Lat. "Oh, Aldatıcı insan umudu!" (Çev.)

NATAŞA (*kürkünü, şapkasını giymiş, arkasında hizmetçi kız, salondan geçer*): Yarım saat sonra evdeyim. Ufak bir gezinti yapıp döneceğim. (*Çıkar.*)

İRİNA (*yalnız başına, yoğun bir özlemle*) Moskova'ya gidelim! Moskova'ya gidelim! Moskova'ya!...

PERDE

ÜÇÜNCÜ PERDE

Olga'yla İrina'nın odası... Sahnenin solunda ve sağında paravanlar arkasına gizlenmiş yataklar. Saat sabahın üçüdür. Sahne arkasında, çoktan başlamış bir yangını bildiren alarm çanları çalmaktadır. Evde henüz kimse yatmamıştır. Mâşa, üstünde her zamanki siyah giysileriyle divana uzanmıştır. Olga ve Anfisa girerler.

ANFİSA : Aşağıda, merdiven altında oturuyorlar şimdi... "Böyle olmaz, yukarı buyurun" diyorum... Ağlıyorlar... "Babamız nerde, bilmiyoruz... Allah göstermesin, yoksa yandı mı..." diyorlar... Nereden de çıkarıyorlar... Avluda da birileri var... Onların da üstünde başında bir şey yok.

OLGA (*gardroptan giysiler çıkararak*) Şu griyi al... Şunu da... Şu blûzu da... Yarabbim, nedir bu... Kirsanov sokağı yanıp kül oldu besbelli... Şunu al... Şunu da... (*Giysileri Anfisa'nın kucağına atar.*) Zavallı Verşininler çok ürkmüşler... Az kalsın yanıyormuş evleri. Geceyi bizde geçirsinler... Bu durumda evlerine gönderemeyiz... Zavallı Fedotik'in nesi var nesi yok yanıp kül olmuş, bir şeyciği kalmamış...

ANFİSA Olga'cığım, bari Ferapont'u çağırsan... Hepsini taşıyamam...

OLGA (*hizmetçi zilini çalar*) Duyuramıyorsun ki... (*Kapıya seslenir.*) Kim var orada, buraya gelin! (*Açık duran kapıdan, yangının kızıllıklarını yansıtan pencere görünmektedir; evin yakınından itfaiyenin geçtiği işitilir.*) Ne korkunç şey! Ne can sıkıcı şey!

(*Ferapont girer.*)

OLGA Al şunları aşağıya götür... Merdivenin altında Kolotilin'in kızları var, onlara ver... Şunu da al...

FEREPONT Başüstüne. 1812'de de Moskova böyle yanmıştı. Aman yarabbi! Fransızlar şaşıp kalmışlardı...

OLGA Haydi, oyalanma...

FEREPONT Başüstüne (*Çıkar.*)

OLGA Dadıcığım, canım benim, ne varsa ver. Bize hiçbir şeyin gereği yok. Her şeyi ver... Öyle yoruldum ki, ayakta duramıyorum. Verşinin'leri evlerine gönderemeyiz... Kızlar konuk odasında yatsınlar... Aleksandr İgnatyiç aşağıda, Baronla kalır... Fedotik de Baronla kalsın, ya da bizim salonda yatsın, farketmez... Dadıcığım, Doktor sanki inadına sarhoş, hem de körkütük, ona kimseyi gönderemeyiz. Verşinin'in karısını da konuk odasında yatıralım.

ANFİSA (*bitkin*) Olga'cığım, canım benim, kovma beni! Kovma, ne olur!

OLGA Neler saçmalıyorsun dadı. Seni kovan kim!

ANFİSA (*başını Olga'nın göğsüne koyarak*) Canım, güzelim, altın kızım benim, çalışıyorum, didiniyorum... Elden ayaktan kesildiğimde git diyecekler bana! Çek git! O zaman ben nereye giderim? Nereye? Seksen yaşındayım. Seksenden de çok, seksen iki...

OLGA Dadıcığım, otur... Zavallıcığım benim, çok yoruldun. (*Anfisa'yı oturtur.*) Dinlen biraz, iyi yürekli dadıcığım. Nasıl da sararmışsın.

(*Nataşa girer.*)

NATAŞA Yangından zarar görenlere yardım için bir komisyon kuruluyormuş. Ne denir? Çok iyi bir düşünce! Yoksul insanların bir an önce yardımına koşmak zenginlerin görevidir zaten. Bobik'le Sofoçka, dünyadan habersiz, odalarında mışıl mışıl uyuyorlar. Evde de ne kadar çok insan var, her yer dolmuş. Kentte grip salgını varmış, çocuklara da bulaşır diye ödüm kopuyor.

OLGA (*onu dinlemeksizin*) Yangın görünmüyor bu odadan, burası sakin...

NATAŞA Evet... Benim de saçım başım dağınık olmalı... (*Aynanın önünde durur.*) Sözüm ona şişmanlamışım... Öyle diyorlar... Hiç bile değil! Mâşa uyuyor, yorulmuş zavallı... (*Anfisa'ya, soğuk bir tavırla.*) Sen benim yanımda oturmaya nasıl cüret ediyorsun! Kalk! Defol burdan! (*Anfisa kalkıp*

çıkar, bir sessizlik.) Sen de ne diye tutuyorsun bu kocakarıyı, anlamıyorum!

OLGA (*afallamış*) Kusura bakma ama, ben de anlamıyorum...

NATAŞA Burada bir işe yaramıyor. Köylü karısı, gitsin köyünde yaşasın... Ne saygısızlık! Ben evde düzen severim! Fazlalığa gerek yok. (*Olga'nın yanağını okşar.*) Çok yorulmuşsun, sevgilim! Müdire hanımımız yorulmuş... Benim Sofoçka büyüyüp liseye gidince ben de korkacağım senden.

OLGA Ben müdire olmayacağım.

NATAŞA Müdireliğe seni seçecekler Olya'cığım, karar verildi buna.

OLGA Kabul etmeyeceğim. Yapamam... Gücüm bu kadarına yetmez... (*Bir bardak su içer.*) Dadıya nasıl da kaba davrandın az önce... Kusura bakma, benim taşıyamayacağım kadar ağır bir şey bu... Gözlerim kararıyor...

NATAŞA (*telaşlı*) Özür dilerim Olga, özür dilerim... Seni üzmek istemezdim.

(Mâşa kalkar, yastığını alır, öfkeyle çıkar.)

OLGA Anla beni cancağızım! Belki tuhaf biçimde eğitildik biz, ama böyle bir şeye ben katlanamam. Böyle davranışlar sanki eziyor beni, hasta oluyorum... Açıkçası, alçalmış hissediyorum kendimi!

NATAŞA Özür dilerim, özür dilerim... (*Olga'yı öper.*)

OLGA Küçük bile olsa kaba bir davranış, düşüncesizce söylenmiş bir söz üzüyor, sarsıyor beni...

NATAŞA : Çoğu zaman gereksiz şeyler söylüyorum, orası doğru. Fakat o kadının pekâlâ köyde yaşayabileceğini kabul etmelisin şekerim.

OLGA Otuz yıldır bizim yanımızda o.

NATAŞA Ama artık iş göremiyor. Ya ben hiçbir şey anlamıyorum, ya da sen beni anlamak istemiyorsun. Artık iş göremiyor, ya uyukluyor, ya da oturup duruyor.

OLGA Varsın otursun.

NATAŞA (*şaşırmış*) Ne demek varsın otursun? Bir hizmetçi o! (*Gözyaşları içinde.*) Seni anlayamıyorum Olga. Bende bir dadı, bir sütnine var, sonra hizmetçimiz, ahçımız... Bir de bu

kocakarının ne gereği var? Ne gereği?

(Sahne arkasında alarm çanları.)

OLGA Bu gece on yıl birden yaşlandım.

NATAŞA Seninle anlaşmamız gerek Olga. Sen lisedesin, ben evdeyim. Senin derslerin var, benim ev işlerim. Hizmetçiler için bir şey söylüyorsam, ne dediğimi bilerek söylüyorum. Anlıyor musun *bi-le-rek*! Ve, yarından tezi yok, bu hırsız kocakarı, bu moruk... *(Tepinir.)* bu cadaloz defolup gidecek bu evden! Sakın karşı çıkayım deme bana, sakın! *(Kendini toparlayarak.)* Görüyorsun işte, aşağı kata taşınmazsan, seninle hep böyle tartışacağız demektir. Korkunç bir şey bu!

(Kulıgin girer.)

KULIGİN Mâşa nerede? Artık eve dönsek... Yangının hızı kesildi diyorlar... *(Gerinir.)* Sadece bir mahalle yandı. Oysa başlangıçta rüzgâr yüzünden tüm kent yanıyormuş gibi göründü. *(Oturur.)* Bittim yorgunluktan. Olya'cığım, sevgilim... Sık sık düşünürüm, eğer Mâşa olmasaydı, ben seninle evlenirdim Olya'cığm... Sen öyle iyisin ki... Yoruldum bittim. *(Kulak kabartır.)*

OLGA : Ne var?

KULIGİN Sanki inadına, doktorun ayyaşlık nöbeti tuttu. Körkütük sarhoş. Sanki inadına! *(Kalkar.)* İşte, sanırım buraya geliyor... İşitiyor musunuz? Evet, buraya geliyor... *(Güler.)* Ne adam yahu... Bir yere gizlenmeli. *(Giysi dolabına doğru gider ve köşede durur.)* Köftehor!

OLGA Sen iki yıl içme, sonra birden kendini içkiye vur!.. *(Nataşa ile birlikte odanın gerisine doğru çekilirler.)*

(Çebutıkin girer. Ayıkmış gibi, sendelemeden, odayı bir dolanır, duraklar, bakınır, sonra lavoboya gidip ellerini yıkamaya koyulur.)

ÇEBUTIKİN *(somurtkan, kötücül)* Allah hepsinin belasını versin... Sanıyorlar ki ben doktorum... Her hastalığın nasıl tedavi edileceğini bilirim. Benimse hiçbir şey, ama hiçbir şey bildiğim yok... Bildiğim ne varsa, hepsini unuttum... Hiçbir şey anımsamıyorum, hiçbir şey... *(Olga ve Nataşa farkettirmeden çıkarlar.)* Allah kahretsin! Geçen çarşamba Zassip Soka-

ğında oturan bir kadını tedavi ettim. Öldü... Benim yüzümden... Evet... Yirmi beş yıl önce bir şeyler biliyordum, ama şimdi hiçbir şey anımsamıyorum, hiçbir şey. Belki ben insan da değilim... Ellerim, ayaklarım, kafam varmış süsü veriyorum kendime... Belki büsbütün yokum da, bana varmışım, yürüyormuşum, yiyormuşum, uyuyormuşum gibi geliyor... (*Ağlar.*) Ah, keşke var olmasam! (*Ağlamayı keser, kötücül.*) Allah kahretsin! Geçen gün kulüpte Shakespeare'den Voltaire'den söz ediliyordu... Hiçbirinden tek satır okumuşluğum yok, ama okumuşum gibi bir surat takındım. Ötekiler de benim gibi yaptılar... Bayağılık! Küçüklük! Sonra o kadını anımsadım, çarşamba günü öldürdüğüm kadını... Sonra her şeyi anımsadım... Bir düzenbazlık, bir çirkef, bir rezillik duydum içimde... Gittim, içkiye vurdum kendimi...

(İrina, Verşinin, Tuzenbah girerler. Tuzenbah'ın üstünde yeni ve şık bir sivil kostüm vardır.)

İRİNA Burada oturalım. Buraya kimse gelmez.

VERŞİNİN Askerler olmasaydı tüm kent yanardı. Aslanlar! (*Keyifle ellerini oğuşturur.*) Altın gibi çocuklar! Yiğit delikanlılar!

KULIGİN (*onlara yaklaşarak*) Saat kaç beyler?

TUZENBAH Neredeyse dört olacak. Gün ağarmaya başladı bile.

İRİNA Herkes salonda oturmuş, kimsenin kımıldamaya niyeti yok. Sizin şu Solyoniy de orada... (*Çebutıkin'e*) Bari siz gidip yatın doktor.

ÇEBUTIKİN Bir şey değil efendim... Teşekkür ederim efendim. (*Sakalını tarar.*)

KULIGİN (*güler*) Dut gibisiniz İvan Romanıç! (*Eliyle Çebutıkin'in omuzuna vurur.*) Aferin! Ne demiş eskiler *in vino veritas.**

TUZENBAH Yangından zarar görenler yararına bir konser düzenlemem isteniyor.

İRİNA Adam sen de...

* Lat. Gerçek şaraptadır. (çev.)

TUZENBAH İstenirse, olmayacak şey değil. Mariya Sergeyevna bence harika piyano çalıyor.

KULIGİN Harika çalar.

İRİNA Ama unuttu artık. Üç yıldır çalmıyor, belki de dört.

TUZENBAH Bu kentte hiç kimsenin müzikten anladığı yok, hiç kimsenin. Ama ben, ben müzikten anlarım, ve sizi şerefimle temin ederim ki Mariya Sergeyevna olağanüstü güzellikte, hatta kusursuz denebilecek bir ustalıkla çalıyor piyanoyu.

KULIGİN Haklısınız Baron. Mâşa'yı çok severim. Harika kadındır.

TUZENBAH Hiç kimsenin, ama hiç kimsenin seni anlamadığını bilerek öylesine görkemli çalabilmek!

KULIGİN *(içini çekerek)* Öyle... Bununla birlikte, bir konsere katılması yakışık alır mı? *(Bir sessizlik.)* Ben, beyler, bu konuda ne söyleyebilirim? Belki de iyi bir şey olur. Müdürümüzün iyi, hatta çok iyi, çok akıllı bir insan olduğunu itiraf etmeliyim, fakat öyle görüşleri var ki... Kuşkusuz, onu ilgilendirmez bu, fakat yine de, eğer isterseniz, ona bir danışayım.

(Çebutıkin porselen bir saati eline alarak evirip çevirmeye başlar.)

VERŞİNİN Yangında üstüm başım berbat oldu. İnsana benzer yanım kalmadı. (*Bir sessizlik.*) Dün şöyle bir çalındı kulağıma, bizim tugayı daha uzak bir yere sevk etmek istiyorlarmış. Kimisi Polonya'ya, kimisi Çita'ya* diyor.

TUZENBAH Ben de işittim. Ne demeli? Kent o zaman büsbütün boşalacak.

İRİNA Biz de gidiyoruz.

ÇEBUTIKİN *(saati elinden düşürür. Saat parçalanır.)* Tuzla buz oldu!

(Bir sessizlik. Herkes üzülmüş, tedirgin olmuştur.)

KULIGİN *(parçaları toplayarak)* Böyle değerli bir şey kırılır mı hiç! Ah İvan Romanıç, İvan Romanıç! Hal ve gidişiniz sıfır!

* Doğu Sibirya'da bir bölge (çev.)

İRİNA Rahmetli annemin saati...

ÇEBUTİKİN Olabilir... Anneninse annenin. Belki bu saati ben kırmadım da, bana kırmışım gibi geliyor. Belki biz aslında yokuz da, bize varmışız gibi geliyor. Ben hiçbir şey bilmiyorum, hiç kimse hiçbir şey bilmiyor. (*Kapının önünde.*) Ne bakıyorsunuz? Nataşa, Protopopov'la kırıştırıyor ama siz bunu görmüyorsunuz... Siz burada oturmuşsunuz, hiçbir şey gördüğünüz yok, oysa Nataşa Protopopov'la kırıştırıyor... (*Şarkı söyler.*) "Şu hurmayı buyurmaz mısınız?" (*Çıkar.*)

VERŞİNİN Evet... (*Güler.*) Tüm bunlar nasıl da tuhaf aslında! (*Bir sessizlik.*) Yangını duyunca hemen eve koştum. Yaklaşınca evimizin sapasağlam, tehlikenin dışında olduğunu gördüm. Fakat kızlarımın ikisi de, üstlerinde sadece iç çamaşırları, kapının eşiğindeler, anneleri ortalıkta yok. İnsanlar telaş içinde gidip geliyor. Atlar, köpekler koşuşturuyor. Kızlarımın yüzünde, kaygı, dehşet, yalvarış, daha bilmem neler... Bu yüzleri görünce, yüreğim burkuldu. Tanrım, diye düşündüm, uzun bir ömür boyunca kim bilir daha neler yaşamaları gerekecek bu yavrucakların! Çocuklarımı kucakladığım gibi koşmaya başladım. Bir yandan da, daha neler yaşamaları gerekecek şu dünyada diye düşünüyordum. (*Alarm çanları. Bir sessizlik.*) Buraya geldim, anneleri bağırıp çağırarak, sinir içinde çıktı karşıma...

(*Mâşa yastığı elinde girer, divana oturur.*)

VERŞİNİN Ve o görüntü, kızlarımın üstlerinde sadece iç çamaşırıyla kapının eşiğinde duruşları, alevlerden kızıllaşan sokak, o korkunç gürültü, bana düşmanın ansızın saldırıp yakıp yıktığı, yağmaladığı eski çağları düşündürdü... Aslına bakarsanız şimdi olanla geçmişte olan arasında ne fark var? Aradan yine bir süre, diyelim iki yüz, üç yüz yıl geçtikten sonra, bizim şimdi yaşadığımız şu hayattan da aynı ürküntüyle, küçümseyişle söz edeceklerdir. Bugüne ilişkin her şey, kaba, dayanılmaz, bayağı ve çirkin görünecektir. Oh, yaşam ne güzel olacak o zaman! (*Güler.*) Özür dilerim yine felsefe yapmaya başladım. Lütfen sürdürmeme izin verin! İçim şu anda böyle şeyler söylemek isteğiyle öylesine dolu ki! (*Bir sessizlik.*)

Herkes uyuyor sanki. Evet, diyordum ki yaşam ne güzel olacak o zaman! Şöyle bir düşünün... Şimdi şu kentte birkaç kişisiniz, ama gelecek kuşaklar içinde sizin gibiler çoğalacak, sonra sayınız daha da daha da artacak... Ve bir gün her şey sizin istediğiniz gibi değişmiş olacak, herkes sizin gibi yaşamaya başlayacak, ve günü gelip yaşlandığınızda sizlerden de daha iyi insanlar gelecek dünyaya... (*Güler.*) Bir tuhafım bugün... İçim yaşamak isteğiyle dolup taşıyor... (*Şarkı söyler.*) "Aşka her yaş boyun eğer, ateşi herkesi etkiler..." (*Güler.*)

MÂŞA Tram-tam-tam...

VERŞİNİN Tam-tam...

MÂŞA Tra-ra-ra?

VERŞİNİN Tra-ta-ta. (*Güler.*)

(Fedotik girer.)

FEDOTİK (*dans ederek*) Yandı, yandı! Herşeyim yanıp kül oldu!

(Gülüşmeler.)

İRİNA : Şaka ediyorsunuz. Her şeyiniz yandı mı gerçekten?

FEDOTİK (*gülerek*) Her şeyim... Hiçbir şey kurtulmadı. Gitarım, fotoğraflarım, mektuplarım, hepsi yanıp kül oldu... Size armağan etmek istediğim bir not defteri vardı, o da yandı.

(Solyoniy girer.)

İRİNA Hayır Vasili Vasiliç, çıkın lütfen. Buraya giremezsiniz.

SOLYONİY Neden şu Baron girebiliyor da, ben giremiyor muşum?

VERŞİNİN Gerçekten de gitmeli artık. Yangın ne durumda?

SOLYONİY Sönmeye yüz tuttu diyorlar. Hayır, kesinlikle tuhaf bir şey bu. Neden şu Baron girebiliyor da ben giremiyorum? (*Cebinden çıkardığı bir şişeden esans sürünür.*)

VERŞİNİN Tram-tam-tam.

MÂŞA Tram-tam.

VERŞİNİN (*Güler. Solyoniy'e*) Salona geçelim.

SOLYONİY Pekâlâ, öyle olsun efendim. Bunu böylece bir yere yazalım. "Bu konuyu daha derinleştirmek olasıydı, fakat kazları ürkütmekten korkuyorum."* (*Tuzenbah'a dönerek.*)

* İvan Krilov'un bir fablinden. (çev.)

Bili-bili-geh-geh-geh... *(Verşinin ve Fedotik'le birlikte, çıkarlar.)*

İRİNA Dumana boğdu ortalığı şu Solyoniy... *(İnanmazlıkla.)* O da ne, Baron uyuyor! Baron! Baron!

TUZENBAH *(uyanarak)* Yorulmuşum... Tuğla fabrikası... Yok, sayıklamıyorum, yarın gerçekten de tuğla fabrikasında çalışmaya başlıyorum... Konuşması yapıldı bile. *(İrina'ya sevgiyle.)* Ne kadar solgun, ne kadar olağanüstü, ne kadar güzelsiniz. Bana öyle geliyor ki, solgunluğunuz tıpkı bir ışık gibi karanlıkları aydınlatıyor. Üzgünsünüz, yaşamdan hoşnut değilsiniz... Oh, gelin birlikte gidelim, birlikte çalışalım!

MÂŞA Nikolay Lvoviç, gidin buradan...

TUZENBAH *(gülerek)* Siz burada mıydınız? Bir şey göremiyorum... *(İrina'nın elini öper.)* Hoşça kalın, gidiyorum. Şimdi size bakıyorum da, çok zaman önce, isim gününüzde, nasıl da canlı, neşeli, çalışmanın mutluluklarından söz edişinizi anımsıyorum. Ben de nasıl mutlu bir yaşamı görür gibi olmuştum o zaman! Hani, nerede o? *(İrina'nın elini öper.)* Gözlerinizde yaşlar birikmiş. Gidip yatın, şafak söküyor... Neredeyse sabah olacak. Ah, uğrunuza hayatımı verebilseydim...

MÂŞA Gidin buradan Nikolay Lvoviç! Ee, doğrusu artık...

TUZENBAH Gidiyorum. *(Çıkar.)*

MÂŞA *(yatarak)* Fyodor, uyuyor musun sen?

KULIGİN Ha?

MÂŞA : Eve gitsen daha iyi olur.

KULIGİN Sevgili Mâşam benim, biricik Mâşam...

İRİNA : Fyodor, yoruldu zavallı. Bırak da dinlensin.

KULIGİN Hemen gidiyorum... Sevgili karım benim, eşsiz karım. Seviyorum seni, biriciğim...

MÂŞA *(öfkeli)* *Amo, amas, amat, amamus, amatis, amant...*

KULIGİN *(güler)* Yok, ama gerçekten benzersiz bir kadın. Yedi yıldır evliyiz seninle, sanki dün evlenmişiz gibi geliyor bana. Şerefimle temin ederim ki böyle. Yok, ama gerçekten benzersiz bir kadınsın sen. Mutluyum ben, mutluyum ben

*Lat. Seviyorum, seviyorsun, seviyor v.b... (çev.)

mutluyum!

MÂŞA Sıkıldım artık ben, sıkıldım artık, sıkıldım... (*Kalkıp oturarak sürdürür konuşmasını.*) Ne yapsam, çıkmıyor aklımdan. Düşündükçe de çileden çıkarıyor beni. Çivi gibi deliyor beynimi, artık susamayacağım. Andrey'den söz ediyorum... Evi bankaya ipotek ettirmiş, bütün parayı da karısı almış. Ama ev sadece onun değil ki, dördümüzün! Dürüst bir insansa bunu bilmesi gerek.

KULIGİN Pek mi önemli Mâşa! Sana ne bundan? Andrey gırtlağına kadar borç içinde. Ne diyelim. Tanrı yardımcısı olsun.

MÂŞA : Yine de çileden çıkarıyor beni bu iş. (*Yatar.*)

KULIGİN Seninle ben yoksul değiliz. Ben çalışıyorum, liseye gidiyorum... Sonra özel dersler de veriyorum... Namuslu bir insanım ben. Basit bir insan... Hani derler ya *Omnia mea mecum porto.**

MÂŞA Malda mülkte gözüm yok benim, beni çileden çıkaran haksızlık. (*Bir sessizlik.*) Haydi git artık Fyodor.

KULIGİN (*Mâşa'yı öper*) Yoruldun sen, Yarım saatçik dinlen, ben aşağıda oturur beklerim. Biraz kestir. (*Giderken.*) Mutluyum ben, mutluyum ben, mutluyum... (*Çıkar.*)

İRİNA Gerçekten de şu kadınla yaşamaya başlayalı beri nasıl da değersizleşti, küçüldü Andrey'imiz, nasıl da çöktü, yaşlandı!.. Bir zamanlar profesör olmaya hazırlanan adam, dün baktım, sonunda Belediye Meclisi üyeliğine seçildiği için övünüyor. O Belediye Meclisinde üye, Protopopov ise başkan. Tüm kent bunu konuşuyor, alay ediyor. Hiçbir şey bilmeyen, görmeyen sadece o. Bakın işte, herkes yangına koştu, o ise odasına kapanmış, dünyayla ilgisini kesmiş, keman çalıyor. (*Sinirli.*) Of, korkunç bütün bunlar, korkunç, korkunç! Dayanamayacağım artık, dayanamayacağım artık, daha fazla dayanamayacağım...

(*Olga girer, kendi masasını düzene koyar.*)

İRİNA (*yüksek sesle ağlayarak*) Atın beni başımızdan, atın!

*Lat. Bir abam var atarım nerde olsa yatarım (çev.)

Daha fazla dayanamayacağım...

OLGA (*ürkmüş*) Ne oldu sana, canım benim, ne oldu sana?

İRİNA (*hıçkırarak*) Nereye gittiler? Tümü birden nereye gittiler? Neredeler? Tanrım! Tanrım! Unuttum, hepsini unuttum!... Kafam karma karışık... İtalyanca pencere neydi, ya da tavana ne deniyordu... Anımsamıyorum... Her şeyi unutuyorum, hergün unutuyorum... Yaşamsa, hiçbir zaman geri dönmemecesine akıp gidiyor hiçbir zaman, hiçbir zaman gidemeyeceğiz Moskova'ya... Görüyorum bunu... Gidemeyeceğiz...

OLGA Canım benim... Canım...

İRİNA (*kendini tutarak*) Ah, nasıl mutsuzum... Çalışamıyorum, çalışmayacağım! Yeter! Yeter! Telgrafhane memuresiydim, şimdi de Belediye Meclisinde çalışıyorum. Yapayım diye verdikleri her işten tiksiniyorum, hor görüyorum hepsini. Yirmi dört yaşındayım artık ve uzun zamandır çalışıyorum. Beynim tükendi, kurudum, çirkinleştim, ahmaklaştım, yaşlandım... Ve hepsi boş, hepsi boş, hiçbir doyumum, mutluluğum yok. Oysa zaman geçiyor, ve öyle geliyor ki bana, insan gerçek yaşamdan, güzel yaşamdan, gitgide daha uzağa, daha uzağa, bir uçuruma doğru yuvarlanıyor. Umutsuzluk içindeyim. Nasıl olup da hâlâ yaşadığımı, nasıl olup da hâlâ kendimi öldürmediğimi anlamıyorum...

OLGA Ağlama, ağlama çocuğum, ağlama... Bana acı veriyorsun.

İRİNA Ağlamıyorum, ağlamıyorum artık... Bitti. Bak, ağlamıyorum artık... Bitti... Tamam!

OLGA Canım, güzelim benim, bir abla, bir dost olarak beni dinlersen, evlen Baron'la.

(İrina sessizce ağlamaktadır.)

OLGA Hem sen de saygı duyuyorsun, çok değer veriyorsun ona. Evet, güzel bir adam olmadığı doğru, ama öyle namuslu, öyle temiz yürekli ki... Sonra insan âşık olduğu için değil, görevlerini yerine getirmek için evlenir. Kendi payıma ben böyle düşünüyorum. İsteyenim kim olursa olsun, sevmeden de evlenirdim onunla. Yeter ki dürüst olsun. Hatta yaşlı biriyle

bile evlenirdim.

İRİNA Hep Moskova'ya taşınacağımızı, orada düşlerimde yaşattığım, seveceğim asıl insanla karşılaşacağımı umdum. Ama hepsi, hepsi boş hayallermiş...

OLGA (*kızkardeşini kucaklar*) Sevgilim, güzelim benim. Herşeyi anlıyorum. Baron Nikolay Lvoviç ordudan ayrılıp da sivil giysiyle bize geldiği gün öyle çirkin görünmüştü ki bana, gözyaşlarımı tutamamıştım... "Niye ağlıyorsunuz?" diye sormuştu. Nasıl söyleyebilirdim niye ağladığımı? Fakat Tanrı izin verir de evlenirsen onunla, mutlu olacağım. Bu çünkü başka bir şey, bambaşka bir şey.

(Nataşa elinde bir mumla sağ kapıdan girer, hiçbir şey söylemeden sol kapıdan çıkar.)

MÂŞA (*oturur*) Öyle bir edayla gidiyor ki, gören yangını o çıkardı sanır.

OLGA Mâşa, aptalın tekisin sen. Ailemizin en aptalı sensin. Ne olur, gücenme.

(Bir sessizlik.)

MÂŞA Sevgili kızkardeşlerim, bir itirafta bulunmak istiyorum size. İçimi bir kurt kemiriyor. Size bir günahımı itiraf edeceğim, başkaca da, hiçbir zaman, hiç kimse işitemeyecek bunu benden... Şimdi, şu an söyleyeceğim. (*Alçak sesle.*) Bu, sırrım benim, ama sizin herşeyi bilmeniz gerek... Susmak elimde değil artık... (*Bir sessizlik.*) Seviyorum... Seviyorum... Seviyorum o adamı. Az önce buradaydı, gördünüz onu... Ne var sanki saklayacak, söylüyorum işte, Yarbay Verşinin'i seviyorum...

OLGA (*yatağının bulunduğu paravanın arkasına geçer*) Devam etme. Zaten işitmiyorum seni.

MÂŞA Ne yapabilirdim! (*Başını elleri arasına alır.*) Önce tuhaf biri olarak görünmüştü bana, sonra acıdım, sonra da sevdim... Sesiyle, sözleriyle, tüm mutsuzluklarıyla, iki kızıyla sevdim onu...

OLGA (*paravanın arkasından*) İşitmiyorum. Ne saçmalarsan saçmala, farketmez, hiçbir şey işitmiyorum.

MÂŞA Aman Olga, ne aptalsın! Seviyorum. Demek alnımın

yazısı böyleymiş. Demek talihim böyleymiş. O da beni seviyor... Bütün bunlar korkunç şeyler, öyle değil mi? Güzel bir şey değil bu, ha? (*İrina'yı elinden yakalar, kendine çeker.*) Oh, güzelim, canım benim... Nasıl yaşayacağız şu ömrümüzü? Halimiz ne olacak bizim?.. İnsan bir roman okuduğunda, bütün okudukları eski, bilinen şeylermiş gibi gelir ona... Ama kendin âşık olduğunda, kimsenin hiçbir şey bilmediğini, herkesin kendi başına karar vermesi gerektiğini anlarsın. Sevgililerim, sevgili kızkardeşlerim, işte içimdekileri döktüm, şimdi artık susacağım... Gogol'ün delisi gibi... Susun! Susun!

(Andrey, arkasında Ferapont, girerler.)

ANDREY (*öfkeli*) Ne istiyorsun? Anlamıyorum.

FERAPONT (*kapıda, sabırsızlıkla*) Andrey Sergeyeviç, bunu size şimdiye kadar on kere söyledim.

ANDREY Bir kere, ben senin Andrey Sergeyeviç'in değilim, bana efendimiz de!

FERAPONT Efendimiz, itfaiyeciler ırmağa gitmek için bahçeden geçmelerine izin vermenizi rica ediyorlar. Yoksa, dolaş babam dolaş, canları çıkıyor.

ANDREY Olur. Git, olur dediğimi söyle. (*Ferapont çıkar.*) Can sıktılar artık. Olga nerde? (*Olga paravanın arkasından çıkar.*) Senden dolabın anahtarını istemeye geldim. Benimkini yitirmişim. Sende de olacaktı o küçük anahtardan.

(Olga hiçbir şey söylemeden anahtarı verir. İrina, kendi yatağının bulunduğu paravanın arkasına geçer. Bir ses sizlik.)

ANDREY Ama ne yangın! Neyse, sönmeye yüz tuttu. Tanrının cezası Ferapont sinirlendirdi beni, budalaca şeyler söyledim.. Efendimiz... (*Bir sessizlik.*) Olya, niye susuyorsun? Bu saçma lıklara, anlamsız surat asıp durmalara son vermenin zaman geldi artık. Mâşa, sen burdasın, İrina, sen de... Çok güzel. Her şeyi açık açık dosdoğru konuşalım şimdi. Bana karşı bu tavrınızın sebebi nedir? Söyleyin, nedir?

OLGA Bırak şimdi Andrey. Yarın konuşuruz. (*Telaşa kapılarak.*) Ne korkunç bir gece!

ANDREY (*şaşırıp bozulmuş*) Kaygılanacak bir şey yok. Be

olanca soğukkanlılığımla soruyorum Bana karşı bu tavrınızın sebebi nedir? Açıkça söyleyin.

VERŞİNİN (*sesi işitilir*) Tram-tam-tam!

MÂŞA (*kalkar, yüksek sesle*) Tra-ta-ta! (*Olga'ya*) Hoşça kal, Olya, Tanrı yardımcın olsun. (*Paravanın arkasına geçer, İrina'yı öper.*) İyi geceler canım... Andrey, hoşça kal. Gitsen iyi olur. Çok yorgunlar. Yarın konuşursun... (*Çıkar.*)

OLGA Evet Andrey, yarına erteleyelim... (*Yatağının olduğu paravanın arkasına geçer.*) Artık uyuma zamanı.

ANDREY Hemen söyleyip gideceğim. Hemen... Bir kere, Nataşa'yla, karımla bir alıp veremediğiniz var. Evliliğimin ilk gününden beri farkındayım bunun. Nataşa çok güzel, dürüst, seçkin, soylu bir kadındır. Benim düşüncem bu. Karımı seviyor ve sayıyorum. Anlıyor musunuz, sayıyorum onu ve başkalarının da aynı saygıyı göstermelerini istiyorum. Tekrar ediyorum, namuslu, soylu bir kadındır o. Sizin takındığınız bu hoşnutsuz tavırlar ise, bağışlayın ama, şımarıklıktan başka bir şey değil... (*Bir sessizlik.*) İkincisi, sanıyorum profesör olmadığım, bilimle uğraşmadığım için bana kırgınsınız. Ama ben Belediyede çalışıyorum, Belediye Meclisi yönetim kurulu üyesiyim ve bu işimi de bilime hizmet gibi kutsal, yüce bir görev sayıyorum. Evet, Belediye Meclisinde yönetim kurulu üyesiyim ve bilin ki övünüyorum bununla... (*Bir sessizlik.*) Son olarak... Şunu da söyleyeyim... Size sormadan evi ipotek ettirdim... Bunda kabahatliyim, doğru, özür diliyorum sizden... Borçlarım beni bunu yapmaya zorladı... Otuz beş bin ruble... Kumar oynamıyorum artık, çok oldu bırakalı, fakat kendimi savunmak için söyleyebileceğim başlıca şey, sizlerin kız olarak yetim maaşı almanız, benimse, deyim yerindeyse, hiçbir gelirim olmamasıydı... (*Bir sessizlik.*)

KULIGİN (*kapıda*) Mâşa burada değil mi? (*Telaşa kapılarak.*) Peki ya nerede? Tuhaf şey... (*Çıkar.*)

ANDREY Dinlemiyorlar... Nataşa eşsiz, namuslu bir insandır... (*Sahnede bir süre sessizce dolaştıktan sonra, durur.*) Evlendiğimde, mutlu olacağımızı sanıyordum... Hepimizin mutlu olacağını... Ama, Tanrım! (*Ağlar.*) Kardeşlerim, sevgili

kızkardeşlerim, canım kızkardeşlerim, inanmayın bana, inanmayın... (*Çıkar.*)

KULIGİN (*kapıda, telâş içinde*) Mâşa nerede? Mâşa burada değil mi? Şaşılacak şey. (*Çıkar.*)

(Alarm çanları. Sahne boştur.)

İRİNA (*paravanın arkasından*) Olya! Kim vuruyor döşemeye?

OLGA Doktor İvan Romanoviç'tir. Sarhoş.

İRİNA Ne sıkıntılı bir gece. (*Bir sessizlik.*) Olya! (*Paravanın arkasından başını uzatır.*) Duydun mu? Tugay kalkıyormuş buradan. Uzak bir yere gidiyormuş.

OLGA Söylentiden başka bir şey değil.

İRİNA O zaman yapayalnız kalacağız... Olya!

OLGA Ne olacak?

İRİNA Canım, sevgili Olga'cığım, Barona saygı duyuyorum, değer veriyorum. Seçkin bir insan. Evleneceğim onunla. Razıyım buna. Yeter ki Moskova'ya gidelim. Yalvarırım sana, Moskova'ya gidelim! Dünyada Moskova'dan daha iyi bir şey yok! Gidelim, Olya! Gidelim!

PERDE

DÖRDÜNCÜ PERDE

Prozorov'ların evinin eski bahçesi. Bitiminde ırmağın göründüğü uzun bir çamlık yol. Irmağın öte yakası ormandır. Sağda, evin terası. Burada bir masa üzerinde şişeler ve kadehler vardır. Az önce şampanya içildiği bellidir... Gündüz, saat on iki suları. Ara sıra bahçe yoluyla sokaktan ırmağa doğru gidenler olmaktadır. Hızlı hızlı beş asker geçer. Çebutıkin, tüm sahne boyunca sürecek olan dingin, uysal bir ruh hali içinde, başında kasket, elinde bir baston, bahçede bir koltukta oturmuş, çağrılmayı beklemektedir. İrina; boynunda bir nişan asılı ve bıyıkları traş edilmiş olarak Kulıgin; Tuzenbah, terasta ayakta durmuşlar, aşağıya inmekte olan Fedotik ile Rode'yi uğurlamaktadırlar. Her iki subayın üstünde de sefer üniforması vardır.

TUZENBAH (*Fedotik ile kucaklaşır*) Çok iyi bir insansınız siz. Ne güzel arkadaşlık ediyorduk. (*Rode'yle kucaklaşır.*) Bir kez daha... Elveda, cancağızım.

İRİNA Yine görüşmek üzere.

FEDOTİK Yine görüşmek üzere değil, elveda... Bir daha görüşemeyeceğiz!

KULIGİN Kim bilir! (*Gözlerini kurular, gülümser.*) İşte, ben de ağlıyorum.

İRİNA Bir gün gelir görüşürüz.

FEDOTİK : On, on beş yıl sonra mı? Ama o zaman birbirimizi tanımakta güçlük çekeceğiz, soğuk soğuk selâmlaşacağız. (*Bir poz fotoğraf çeker.*) Kımıldamayın. Son bir kez daha.

RODE (*Tuzenbah'ı kucaklar*) Bir daha görüşemeyeceğiz. (*İrina'nın elini öper.*) Her şey için teşekkürler, her şey için!

FEDOTİK (*canı sıkkın*) Dur artık canım!

TUZENBAH İnşallah görüşürüz. Bize yazın, olmaz mı? Mutlaka yazın.

RODE (*bahçeye bir göz atarak*) Elveda ağaçlar! (*Bağırır.*) He-eey! He-eey! (*Bir sessizlik.*) Elveda yankı!

KULIGİN Kim bilir, orada, Polonya'da evlenirsiniz belki de... Polonya'lı karınız sizi kucaklayıp "*Kohane*"* der. (*Güler.*)

FEDOTİK (*saatine göz atar*) Bir saatten az vaktimiz kaldı. Bizim bataryadan yalnız Solyoniy var mavnayla giden, bizler düzenli birlikle gidiyoruz. Bugün üç batarya topluca yola çıkıyor, üç tane de yarın. Sonra kente bir sessizlik, dinginlik çöker artık.

TUZENBAH Ve korkunç bir can sıkıntısı.

RODE : Peki Mariya Sergeyevna nerede?

KULIGİN Mâşa bahçede.

FEDOTİK Ona da allahaısmarladık demeliyiz.

RODE Elveda, biz gidelim artık, yoksa ağlayacağım. (*Tuzenbah ve Kulıgin'i hızla kucaklar. İrina'nın elini öper.*) Çok güzel günler geçirdik burada...

FEDOTİK (*Kulıgin'e*) Bu not defteriyle kurşun kalem... benden sizde bir anı olarak kalsın... Irmağa buradan gideceğiz.

(Çevrelerine bakınarak uzaklaşırlar.)

RODE (*bağırır*) He-eey! He-eey!

KULIGİN (*bağırır*) Yolunuz açık olsun!

(Sahnenin derinliğinde Fedotik ve Rode'nin Mâşa'yla karşılaştıkları, vedalaştıkları görülür. Mâşa da onlarla yürür.)

İRİNA Gittiler... (*Terasın alt basamağına oturur.*)

ÇEBUTIKİN Benimle vedalaşmayı unuttular.

İRİNA Ya siz niye akıl etmediniz?

ÇEBUTIKİN Ne bileyim, benim de aklıma gelmedi. Ama zararı yok, yakında görüşeceğiz nasıl olsa, yarın gidiyorum ben de. Eveet... Tek bir güncüğüm kaldı. Bir yıl sonra da emekliye ayrılıp, buraya, ömrümü sizin yanınızda tamamlamaya geleceğim. Tek bir yılcık kaldı emekli olmama... (*Cebine bir gazete sokar, bir başkasını çıkarır.*) Buraya, sizin yanınıza gelecek, ve yaşamımı kökünden değiştireceğim. Öyle uysal, öyle sessiz, öyle kibar olacağım ki...

* Lehçe. "sevgilim" (çev.)

İRİNA Gerçekten de yaşamınızı değiştirmeniz gerek cancağızım. Şöyle ya da böyle, yapmanız gerek bunu.

ÇEBUTİKİN Evet. Farkındayım. (*Usuldan bir ezgi mırıldanır.*) "Trâl-lâ-lâ- Trâl-lâ-lâ... Oturmuşum şapa..."

KULİGİN Islah olmaz bir adamsınız İvan Romanıç! Islah olmaz bir adam!

ÇEBUTİKİN Öyleyse siz öğretmenim olun. O zaman belki düzelirim.

İRİNA : Fyodor bıyıklarını traş etmiş. Yüzüne bakamıyorum.

KULİGİN : Ne var bunda?

ÇEBUTİKİN Neye benzediğinizi söylerdim size ama, ayıp olur.

KULİGİN Ne olmuş. Şimdi usül böyle, *modus vivendi.** Müdürümüz bıyıksız. Müfettiş olur olmaz, ben de kendiminkini traş ettim. Kimse beğenmiyor, ama benim için hepsi bir. Ben halimden memnunum. Ha bıyıklı olmuşum ha bıyıksız, ben halimden memnunum... (*Oturur.*)

(Andrey, sahnenin derinliğinde, içinde uyuyan bir çocuğun bulunduğu çocuk arabasını iterek geçer.)

İRİNA Kuzum, iki gözüm Roman Romaniç, korkunç kaygılıyım. Dün bulvardaydınız, söyleyin ne olup bitti orada?

ÇEBUTİKİN Ne mi olup bitti? Hiçbir şey. İpe sapa gelmez şeyler.

(Gazetesini okur.)

KULİGİN Söylediklerine göre dün Solyoniy'le Baron, bulvarda, tiyatronun orda karşılaşmışlar...

TUZENBAH Yeter! Doğrusu ya... (*Elini sallar ve eve girer.*)

KULİGİN Tiyatronun orda... Solyoniy Barona sataşmaya başlamış, o da kendini tutamayıp ağır birkaç söz söylemiş...

ÇEBUTİKİN Bilmiyorum. Bütün bunlar da saçma.

KULİGİN Meslek okullarından birinde öğretmen bir öğrencinin kompozisyon kâğıdının üstüne "saçma" diye yazmış. Öğrenci Latin harfleriyle yazıldığını sanıp, "reniksa" diye okumuş bunu. Gülünç bir şey.* Dediklerine göre Solyoniy İrina'ya âşıkmış, bu nedenle de Baron'dan nefret ediyormuş... Bunu

* Lat. "Geçici uzlaşma. Burada, "yaşam gereği, yaşam biçimi. (Çev.)

anlarım. Irina çok iyi bir kız. Hatta Mâşa'ya benziyor, onun gibi düşünceli bir insan. Ama İrina, sen daha yumuşak başlısın. Gerçi, bununla birlikte, Mâşa da çok iyidir. Âşıkım ona, Mâşa'ya...

(Sahne arkasından, bahçenin derinliklerinden, "Hey! Hop! Hop!" bağırışları işitilir)

İRİNA (*irkilir*) Bugün her şey irkiltiyor beni. (*Bir sessizlik.*) Her şeyim hazır artık, öğle yemeğinden sonra eşyalarımı taşıyorum. Yarın Baron'la nikâhımız kıyılıyor ve hemen tuğla fabrikasına hareket etiyoruz. Ertesi gün de okuldayım artık. Yeni bir yaşam başlıyor benim için. Tanrı yardım edecek mi bana? Öğretmenlik sınavını kazandığımda sevinçten, mutluluktan ağladım bile... (*Bir sessizlik.*) Birazdan araba gelecek eşyaları taşımak için...

KULIGİN Öyle olmasına öyle, ama yine de ciddi olmayan bir şey var bu işte. Düşünceler güzel, ama inandırıcılıkları az. Yine de bütün kalbimle mutluluk dilerim sana.

ÇEBUTIKİN (*duygulu*) Canım benim... Güzeller güzeli... Altın kızım... Çok uzaklara gittiniz benden, size yetişemiyorum. Yaşlanıp uçamayan göçebe bir kuş gibi gerilerde kaldım. Uçun, güzellerim benim, uçun, tanrı sizinle olsun! (*Bir sessizlik.*) Fedor İliç, bıyıklarınızı kesmeyecektiniz!

KULIGİN Aaa, yeter artık! (*İçini çeker.*) İşte askerler gidiyor bugün ve her şey eskisi gibi olacak. Kim ne derse desin, Mâşa namuslu, iyi bir kadındır. Çok seviyorum onu, talihime şükrediyorum. Her insanın yazgısı başka... Kozirev diye biri var, buradaki vergi dairesinde memur. Aynı lisede okuyorduk. *Ut consecutivum*'un ne anlama geldiğini kafası bir türlü almadığı için lise beşte okuldan çıkardılar. Şimdi korkunç yoksulluk çekiyor, üstelik de hasta. Karşılaştığımızda, "Nasılsın bakalım, *ut consecutivum*?" diyorum... "Evet, gerçekten

Rusça'da "saçma" (çepuha) sözü Latin harflerine göre okunduğunda "reniksa" oluyor. Yabancı izleyici için anlaşılması güç bu bölüm. "Üç Kızkardeş"in yabancı dillere kimi çevirilerinde çıkarılmış (A. Tchékov, Théatre, Moscou 1947, p. 233). Kimilerinde uyarlama yoluna gidilmiş. Chekov, Five Plays, Oxford University Press 1980, p. 224).

de *consecutivum* diye yanıtlıyor beni ve öksürmeye başlıyor. Benim işlerimse iyi gidiyor hep. Mutluyum. Bakın, ikinci dereceden Stanislava nişanı bile aldım. Ve şimdi ben başkalarına *ut consecutivum*'un ne olduğunu öğretiyorum. Pek çok kişiden daha akıllı bir adam olduğumda kuşku yok, ama mutluluk bunda değil...

(Evdeki piyanoda "Bâkirenin Duası" çalınmaktadır.)

İRİNA Yarın akşam şu "Bâkirenin Duasını" işitmekten de kurtulacağım artık. Protopopov'la karşılaşmayacağım... (*Bir sessizlik.*) Protopopov içerde, konuk odasında oturuyor... Bu gün de geldi...

KULIGİN Müdire hanım gelmedi mi daha?

İRİNA Hayır. Adam gönderdik çağırtmak için. Burada, tek başıma, Olya'sız yaşamanın ne zor olduğunu bilseniz... Müdire hanım lisede yatıp kalkıyor artık, işleri bütün zamanını alıyor. Bense yalnızım, canım sıkılıyor, yapacak bir şeyim yok. Yattığım odadan tiksiniyorum. Madem talihimde Moskova'ya gitmek yokmuş, varsın böyle olsun diye düşündüm ve kararımı verdim. Demek talihim böyleymiş, elden ne gelir Tanrının dediği olur. Nikolay Lvoviç evlenme önerisinde bulundu bana... Düşündüm, kabul ettim. İyi bir insan o, hatta bu kadar iyi olması şaşılacak şey... Ve birden, yüreğime kanatlar takıldı sanki, gönlüm ferahladı, içim neşeyle yeniden, çalışmak, çalışmak isteğiyle doldu... Ama işte dün bir şey oldu, gizli bir tehdit var üzerimde asılı duran...

ÇEBUTIKİN "Reniksa", ne saçma!

NATAŞA *(pencereden seslenir)* Müdire Hanım geldi!

KULIGİN Müdire hanım geldi. Gidelim.

(İrina ile birlikte eve girerler.)

ÇEBUTIKİN *(usuldan bir ezgi mırıldanarak gazetesini okur)* "Trâl-lâ-lâ-Trâl-lâ-lâ... Oturmuşum şapa..."

(Mâşa yaklaşır; sahne derinliğinde Andrey çocuk arabasını sürmektedir.)

MÂŞA Postu buraya sermiş...

ÇEBUTIKİN Eee, ne olmuş?

MÂŞA (*oturur*) Hiiç... *(Bir sessizlik.)* Anneme âşık mıydınız?

ÇEBUTIKİN Çok.

MÂŞA Ya o size?

ÇEBUTIKİN (*bir sesizlikten sonra*) Artık orasını anımsamıyorum.

MÂŞA Benimki burada mı? Bir zamanlar bizim ahçı kadın Marfa, bekçisi için böyle derdi "Benimki" Benimki burada mı?

ÇEBUTIKİN Daha gelmedi.

MÂŞA Mutluluğu arada bir, gıdım gıdım, damla damla tadıp da benim gibi böyle birden yitirirsen, yavaş yavaş kabalaşır, kötücül biri olup çıkarsın. (*Eliyle göğsünü gösterir.*) Buram yanıyor... (*Çocuk arabasını süren Andrey'e bakar.*) İşte bizim Andrey, kardeşimiz... Tüm umutlar tuzla buz oldu. Binlerce kişi bir çam kaldırıp yerine yerleştirmişler, nice emek, nice para harcanmış. Ve birden, ne oldu, ne oluyor demeye fırsat kalmadan çan düşüp parçalanmış. İşte Andrey de bunun gibi.

ANDREY Yani şu ev ne zaman sessizliğe kavuşacak? Bu ne gürültü.

ÇEBUTIKİN Az sonra. (*Saatine bakar.*) Saatim antikadır, kurulunca çalar... (*Saati kurar, saat çalar.*) Birinci, ikinci ve beşinci bataryalar tam saat birde hareket ediyorlar. (*Bir sessizlik.*) Ben de yarın gidiyorum.

ANDREY Büsbütün mü gidiyorsunuz?

ÇEBUTIKİN Bilmem. Bir yıl sonra dönerim belki. Hoş, şeytan bilir. Benim için hepsi bir.

(Uzaktan harp ve keman sesi gelir.)

ANDREY Kent ıssızlaşacak. Üstüne cam bir fanus kapatılmış gibi olacak. (*Bir sessizlik.*) Dün tiyatronun orda bir şeyler olmuş. Herkes bundan söz ediyor, ama nedir bilmiyorum.

ÇEBUTIKİN Bir şey değil. Saçmalık ve budalalık. Solyoniy Baron'a sataşmış. Öteki de parlamış, hakaret etmiş, derken iş Solyoniy'in Baron'u düelloya çağırmasına kadar varmış. (*Saatine bakar.*) Zaten gitme vakti geldi artık... Saat yarımda, korulukta, işte şurası, ırmağın öte yakasında görünen yer... Bum! Bum! (*Güler*) Solyoniy, Lermontov olarak görüyor kendini, hatta şiirler yazıyor. Şaka maka, üçüncü düellosu bu.

MÂŞA Kimin?

ÇEBUTIKİN Solyoniy'in.

MÂŞA Ya Baron'un?

ÇEBUTIKİN Ne olmuş Baron'a?

(Bir sessizlik.)

MÂŞA Zihnim karıştı... Ben yine de derim ki bu işe engel olmalı. Baron'u yaralayabilir, hatta öldürebilir.

ÇEBUTIKİN Baron iyi bir insan. Ama bir Baron fazla ya da eksik olmuş, ne fark eder? Bırak yapsınlar düelloyu. Olacağına varır! (*Bahçenin gerilerinden bir bağırış sesi işitilir Hey! Hop! Hop!*) Patlamadın ya! Skrotov bu bağıran, düello tanığı. Kayıkta oturmuş bekliyor.

(Bir sessizlik.)

ANDREY Bence düelloya katılmak da, hekim kimliğiyle de olsa orada bulunmak da düpedüz ahlâksızlık.

ÇEBUTIKİN Bütün bunlar görüntüden başka bir şey değil... Biz yokuz, bu dünyada hiçbir şey yok, biz de yokuz, sadece görüntü olarak varız... Öyleyse ne fark eder!

MÂŞA Bütün gün böyle konuşurlar da konuşurlar... (*Yürür.*) Neredeyse kar yağacak, böyle bir havada yaşamak yetmiyormuş gibi bir de bu konuşmalar... (*Durur.*) Ben eve gelmiyorum. İçim istemiyor oraya girmek... Verşinin geldiğinde bana haber verirsiniz... (*Ağaçlı yol boyunca yürür.*) Göçebe kuşlar gidiyor artık... (*Göğe bakar.*) Kuğular, ya da kazlar... A benim güzellerim... A benim mutlularım... (*Çıkar.*)

ANDREY Evimiz boşalacak... Subaylar gidiyorlar, siz gideceksiniz, kızkardeşim evlenecek, ve ben evde yalnız kalacağım.

ÇEBUTIKİN Ya karınız?

(Ferepont evraklarla girer.)

ANDREY Karım, karımdır. Namusludur, dürüsttür, hatta ne bileyim, iyidir. Ama onda, onu kör, bayağı, irkiltici bir hayvan düzeyine kadar alçaltan bir şey var. Şu ya da bu, ama insan değil o. Bir dostumla, içimi dökebileceğim biricik insanla konuşur gibi konuşuyorum sizinle Nataşa'yı seviyorum, bu böyle. Fakat kimi kez şaşılacak kadar bayağı görünüyor bana. O zaman ne yapacağımı şaşırıyorum, onu neden sevdiğimi, ya

da ne bileyim, bir zamanlar neden sevmiş olduğumu anlayamıyorum...

ÇEBUTIKİN (*kalkar*) Bak azizim, ben yarın gidiyorum. Belki bir daha da hiçbir zaman görüşemeyeceğiz. Benden sana öğüt Şapkanı başına koy, bastonunu eline al, ve ardına bakmadan çek git buradan. Ve ne kadar uzağa gidersen, o kadar iyi.

(Sahnenin derinliğinde iki subayla geçen Solyoniy, Çebutıkin'i görüp ona doğru yürür. Subaylar yollarına devam ederler.)

SOLYONİY Doktor, vaktidir. Saat yarım. (*Andrey'e selam verir.*)

ÇEBUTIKİN Geliyorum.. Hepinizden bıktım. (*Andrey'e*) Andryşa, beni soran olursa birazdan geleceğimi söyle... (*İçini çeker.*) Of of of!

SOLYONİY "Of bile diyemeden zavallı, çullandı üstüne ayı." (*Doktorun arkasından gider.*) Ne diye oflayıp pufluyorsunuz, moruk?

ÇEBUTIKİN Ne olacak?

SOLYONİY Keyfiniz nasıl?

ÇEBUTIKİN (*öfkeli*) Tereyağı gibi.

SOLYONİY Moruk boşuna telaşlanıyor, fazla bir şey yapmayacağım, çulluk gibi düşüreceğim onu sadece. *(Esans şişesini çıkarıp ellerine esanspüskürtür.)* Bir şişe boşalttım bugün, ama hâlâ kokuyorlar... Ceset kokuyorlar... (*Bir sesizlik.*) Ee-vet. Şiiri anımsıyor musunuz

Fırtınadır o isyancının aradığı
*Sanki fırtınada dinginlik bulacak**

ÇEBUTIKİN Evet. "Of bile diyemeden zavallı, çullandı üstüne ayı.

(Solyoniy'le birlikte çıkarlar.)

("Hey! Hop! Hop!" bağırışı işitilir. Andrey ve Ferapont girerler.)

FERAPONT İmzalanacak kâğıtlar...

* Mihail Lermontov'un ünlü "Yelkenli" şiirinin son dizeleri (çev.)

ANDREY (*sinirli*) Git başımdan! Yalvarırım, git! (*Çocuk arabasını sürerek uzaklaşır.*)

FERAPONT Ya kime imzalatayım bu kâğıtları ben? (*Sahne derinliğine doğru gider.*)

(*İrina ve başında hasır bir şapkayla Tuzenbah girerler. Kulıgin "Mâşa! Hu-hu! Mâşa!" diye bağırarak sahneden geçer.*)

TUZENBAH Bütün kentte subaylar gidiyor diye sevinen biricik insan herhalde budur.

İRİNA Anlaşılır bir şey. (*Bir sessizlik.*) Kent ıssızlaşacak.

TUZENBAH Canım, ben hemen geliyorum.

İRİNA Nereye gidiyorsun?

TUZENBAH Kente gitmeliyim, arkadaşları uğurlamak için.

İRİNA Yok, doğru söylemiyorsun... Nikolay, neden böyle dalgınsın bugün? (*Bir sessizlik.*) Dün tiyatronun orada ne oldu?

TUZENBAH (*sabırsız bir hareket yaparak*) Bir saat sonra dönüyorum ve yine birlikte olacağız. (*İrina'nın ellerini öper.*) Bir tanem benim... (*Uzun uzun yüzüne bakar.*) Beş yıl oldu, bana hâlâ çok güzel görünüyorsun. Şu eşsiz güzellikteki saçlar! Şu gözler! Yarın alıp götürüyorum seni. Çalışacağız, zengin olacağız. Düşlerim gerçekleşecek. Sen mutlu olacaksın. Ama bir şey var, bir şey var ama Sen beni sevmiyorsun!

İRİNA Elimde olan bir şey değil ki bu. Senin karın olacağım, sana bağlı, sözünden çıkmayan karın. Ama aşk yok, ne yapayım! (*Ağlar.*) Ömrümde bir kez bile âşık olmadım. Oh, nasıl düşledim aşkı. Günler, geceler boyunca, ne kadar uzun zaman düşledim. Ama gönlüm, kapağı örtülüp kilitlenmiş, anahtarı yitmiş değerli bir piyano gibi tıpkı. (*Bir sessizlik.*) Bakışların neden öyle tedirgin?

TUZENBAH Bütün gece uyumadım. Hayatımda beni korkutacak hiçbir şey yok. Fakat bu yitik anahtar gönlümü üzüyor, uyutmuyor beni. Bir şey söyle bana!... (*Bir sessizlik.*) Bir şey söyle bana!...

İRİNA Ne? Ne söyleyeyim?

TUZENBAH Ne söylersen söyle.

İRİNA Yeter! Yeter! (*Bir sessizlik.*)

TUZENBAH Kimi kez, durup dururken, ne kadar önemsiz, aptalca şeyler insanın yaşamında ansızın önem kazanıveriyor. Eskiden olduğu gibi yine gülersin onlara, boş ve aptalca şeyler olduklarını bilirsin, ama yine de durmaya gücün olmadığını hisseder ve gidersin. Of, söz etmeyelim bunlardan. İçimde bir sevinç var. Bu köknarları, akçaağaçları, kayınları sanki ilk kez görüyorum ömrümde. Sanki her şey merakla bakıyor bana ve beni bekliyor. Ne güzel ağaçlar bunlar, ve doğrusu ne güzel bir hayat yaşanabilir çevrelerinde! (*"Hey! Hop! Hop!" bağırışı işitilir.*) Gitmeliyim artık, vakit geldi... Şu ağaç kurumuş, ama rüzgârda ötekilerle birlikte sallanıyor. Tıpkı öyle, ölsem de, şu ya da bu biçimde hayata katılacakmışım gibi geliyor bana. Elveda sevgilim... (*Ellerini öper İrina'nın.*) Bana verdiğin kâğıtlar masamda, takvimin altında duruyor.

İRİNA Ben de geliyorum seninle.

TUZENBAH (*telaşlı*) Olmaz, olmaz! (*Hızla yürür, ağaçlı yolda durur.*) İrina!

İRİNA Efendim?

TUZENBAH (*ne diyeceğini bilemeyerek*) Bugün kahve içmedim. Söyle de kahve hazırlasınlar bana... (*Hızla uzaklaşır.*)

(İrina düşünceler içinde bir süre durur, sonra sahne derinliğine doğru giderek salıncağa oturur. Çocuk arabasını sürerek Andrey girer, Ferapont görünür.)

FERAPONT Andrey Sergeyiç, ya bu kâğıtlar ne olacak? Devletin kâğıtları, benim değil. Onları ben uydurmadım ya!

ANDREY Ah geçmiş günler, gençlik günlerim, nereye gittiniz? Zihnimin pırıl pırıl, gönlümün neşeyle dolu olduğu; hep güzel, incelikli şeyler düşünüp düşlediğim; yaşanan zamanın ve geleceğin umutla aydınlandığı günler, ne oldu size? Neden, neden daha yaşam yolunun başlangıcında can sıkıcı, renksiz, silik, tembel, duymaz, yararsız, mutsuz kişiler olup çıkıyoruz bizler. İki yüz yıllık tarihi var şu kentin. İçinde yüz bin kişi yaşıyor. Ama ne geçmişte ne de şimdi, bir tek kişi yok ötekilere benzemeyen. Kendini yüce bir amaca adamış tek bir kişi yok. İnsanda kıskançlık duygusu ya da öykünmek için

tutku uyandıracak ufacık yetenekli bir sanatçı, bir tek bilim adamı yok. Sadece arabalara kurulup gezer, yer içer, uyur, sonra da ölürler... Sonra başkaları doğar, onlar da yer, içer, uyur, ve cansıkıntısından büsbütün aptallaşmamak için yaşamlarını iğrenç dedikodular, votka, kumar ve birbirlerini mahkemeye vermekle renklendirirler... Karılar kocalarını aldatır, kocalar yalan söyler, olup biteni görmezden, duymazdan gelirler... Ve bütün bu bayağılıkların etkisi çocukları karşı konulmaz biçimde ezer, onlardaki Tanrısal kıvılcımı söndürür, ve onlar da tıpkı anaları babaları gibi, birbirinin benzeri, aynı zavallı cesetler olup çıkarlar. (*Ferapont'a, sert*) Ne istiyorsun?

FERAPONT Ne mi?.. Şu kâğıtların imzalanmasını...

ANDREY Bıktım usandım senden.

FERAPONT (*evrakları uzatarak*) Az önce vergi dairesi kapıcısı anlatıyordu... Güya kışın Petersburg'da hava eksi iki yüz olmuş.

ANDREY Yaşadığımız şu zaman parçası, iğrenç. Ama geleceği düşündüğümde içim iyi duygularla doluyor. Yüreğim hafifliyor, ferahlıyor. Uzakta ağaran günü, özgürlüğü, kendimin ve çocuklarımın aylaklıktan, kvastan, kapuskalı kaz yemeğinden, öğle sonrası uykularından, şu aşağılık asalaklıktan kurtulduğumuzu görüyorum...

FERAPONT Güya iki bin kişi donmuş. Diyor ki, halk dehşet içindeymiş. Artık Petersburg muydu, Moskova mıydı, orası aklımda kalmamış.

ANDREY (*derin bir sevecenlikle*) Sevgili kızkardeşlerim benim, eşsiz kızkardeşlerim. (*Gözlerinden yaş akarak.*) Mâşa, canım kardeşim.

NATAŞA (*pencerede görünür*) Kim orada öyle yüksek sesle konuşan? Andryşa sen misin? Sofoçkayı uyandıracaksın. *İl ne faut pas fair du bruit, la Sophie est dormée déjà. Vous êtes un ours.** (*Öfkeyle.*) Konuşmak istiyorsan, arabayı başkasına ver. Ferapont, beyefendiden arabayı al.

FERAPONT Başüstüne. (*Arabayı alır.*)

* Nataşa'nın hatalı bir Fransızcayla söylediği sözlerin çevirisi. Gürültü yapmaya gerek yok, Sophie artık uyuyor. Siz bir ayısınız.. (çev.)

ANDREY (*bozulmuş*) Usul sesle konuşuyorum.

NATAŞA (*pencerenin arkasında oğlunu sever*) Bobik! Şımarık oğlan! Seni kötü çocuk seni!

ANDREY (*evraklara göz atarak*) Peki, bir bakayım, hangileri gerekiyorsa imzalarım, sen de belediyeye götürürsün... (*Evrakları okuyarak eve girer. Ferapont çocuk arabasını bahçenin derinliğine doğru sürer.*)

NATAŞA (*pencere arkasında*) Bobik, annenin adı ne senin? Canım, canım benim! Ya bu kim? Olya hala! Haydi, halaya merhaba Olya de!

(Bir erkek ve bir genç kızdan oluşan iki kişilik bir gezici çalgıcı topluluğu, keman ve harp çalarak girer. Verşinin, Olga, Anfisa evden çıkarak bir dakika kadar sessizce dinlerler. İrina da onlara katılır.)

OLGA Bizim bahçe yol geçen hanı oldu. Hem yayan, hem arabayla geçiyorlar. Dadı, çalgıcılara bir şeyler ver.

ANFİSA (*çalgıcılara biraz para verir*) Tanrı yardımcınız olsun, cancağızlarım. (*Çalgıcılar selam verip ayrılırlar.*) Zavallıcıklar. Karınları tok olsa niye kapı kapı dolaşıp çalgı çalsınlar. (*İrina'ya*) Merhaba, İrinacığım! (*Kucaklayıp öper İrina'yı.*) Yavrum, kızım, sen gel de şimdi gör, nasıl yaşıyor dadın! Lisede, devletin verdiği evde, Olga'yla birlikteyiz. Allah şu yaşımda kapısız koymadı beni. Ben günahkâr, ömrümde hiç böyle rahat etmemiştim... Kocaman daire, devletin evi, kendi odam, kendi yatağım. Hepsi devletin. Geceleri uyanıp, hey Tanrım, hey Meryem Anamız, şükürler olsun, şu dünyada benden daha mutlu insan yok diyorum!

VERŞİNİN (*saatine bakarak*) Gidiyoruz, Olga Sergeyevna. Vakit geldi. (*Bir sessizlik.*) Tüm kalbimle iyilikler dilerim size... Marya Sergeyevna nerede?

İRİNA Bahçede bir yerlerde. Gidip bulayım.

VERŞİNİN Lütfen. Hiç vaktim kalmadı.

ANFİSA Ben de gidip arayayım. (*Seslenir.*) Mâşeçka, nerdesin, Mâşeçka! (*İrina'yla bahçenin derinliğine doğrugiderler.*) Mâşa! Mâşeçka!

VERŞİNİN Her şeyin bir sonu var. İşte biz de ayrılıyoruz artık

(*Saatine bakar.*) Kentte öğlen yemeği gibi bir şey verdiler, şampanya içildi, belediye başkanı bir konuşma yaptı. Ben yiyip dinlerken, gönlüm burada, sizlerleydi... (*Bahçede bakışlarını gezdirerek.*) Alışmıştım size.

OLGA Bir gün yine görüşür müyüz?

VERŞİNİN Sanmam. (*Bir sessizlik.*) Karımla kızlarım iki ay daha buradalar. Artık bir şey olur, bir şey gerekirse...

OLGA Tabii, tabii, elbette.. İçiniz rahat olsun. (*Bir sessizlik.*) Yarın kentte tek bir asker kalmayacak artık ve herşey bir anı olacak, ve kuşkusuz, yeni bir yaşam başlayacak bizler için... (*Bir sessizlik.*) Hiçbir şey gönlümüze göre olmuyor. Lisede müdire olmak istemiyordum, ama oldum. Demek Moskova'ya da gidemeyeceğiz...

VERŞİNİN Haydi... Her şey için teşekkürler.. Bir kusurum olduysa bağışlayın... Çok, pek çok gevezelik ettim, kusura bakmayın. Kemlikle anmayın beni...

OLGA (*gözlerini kurular*) Şu Mâşa da nerede kaldı?

VERŞİNİN Size daha ne söyleyeyim şu ayrılık öncesinde? Hangi konuda ahkâm kesmeli?... (*Güler.*) Yaşam güç. Pek çoğumuza karanlık ve çıkışsız görünüyor. Ama yine de gitgide daha aydınlık, daha yaşanılır oluyor ve büsbütün aydınlanacağı günler de uzak olmasa gerek. (*Saatine bakar.*) Ama ben gitmeliyim artık! Eskiden insan soyunun işi gücü savaşmaktı. Tüm varlığını seferler, akınlar, utkular doldururdu... Bütün bunlar, geride muazzam bir boşluk bırakarak geçmişe karıştı artık... Bu boşluğu hiçbir şey dolduramıyor henüz... İnsanlık tutkuyla arıyor onu, bulacağından da kuşkum yok. Ama ah, biraz daha çabuk olabilseydi... (*Bir sessizlik.*) Eğer çalışma sevgisine eğitimi, eğitime de çalışma sevgisini ekleyebilseydik, anlıyor musunuz... (*Saatine bakar.*) Fakat benim gerçekten gitmem gerek artık.

OLGA Geldi işte.

(Mâşa girer.)

VERŞİNİN Vedalaşmaya geldim.

(Olga, vedalaşmalarına engel olmamak için bir parça yana çekilir.)

MÂŞA (*Verşinin'in gözlerinin içine bakarak*) Elveda...

(Uzun bir öpüşme.)

OLGA Yeter, yeter...

(Mâşa şiddetle hıçkırır.)

VERŞİNİN Yaz bana... Unutma beni! Bırak artık... Geciktiyorum... Olga Sergeyevna, alın onu... Vakit geçiyor... Gitmeliyim... (*Ağlayasıya duygulu, Olga'nın ellerini öper, Mâşa'yı bir kez daha kucaklar ve hızla çıkar.*)

OLGA Yeter Mâşa! Yeter canımın içi...

(Kuligin girer.)

KULIGİN (*utançlı ve şaşkın*) Bir şey değil, bırak ağlasın, bırak... Canım benim, iyi yürekli Mâşa'm... Sen benim karımsın. Ne olmuşsa olmuş, ben mutluyum... Hiçbir şeyden yakınmıyorum, sana hiçbir sitemde bulunmuyorum... İşte, Olga tanık olsun... Yine önceki gibi yaşayacağız... Tek bir kem söz, tek bir sitem işitmeyeceksin benden...

MÂŞA (*hıçkırıklarını tutarak*) Koyda yeşil bir meşe, meşede altın bir zincir... Meşede altın bir zincir... Koyda... Yeşil bir meşe...

OLGA Mâşa, sakin ol... (*Kuligin'e*) Su ver ona.

MÂŞA : Ağlamıyorum artık.

KULIGİN Artık ağlamıyor. İyi yüreklidir o...

(Uzaktan boğuk bir silah sesi.)

MÂŞA Koyda yeşil bir meşe, meşede altın bir zincir... Yeşil bir kedi... Yeşil bir meşe... Zihnim karışıyor... (*Su içer.*) Boşa gitmiş bir yaşam... Hiçbir şey gerekli değil bana artık. İşte, kendimi toparlıyorum... Hiçbir şeyin önemi yok benim için... Ne demek oluyor şu koy? Ne diye kafamda dolaşıp duruyor bu sözcük? Düşüncelerim birbirine karışıyor.

(İrina girer.)

OLGA Kendine gel Mâşa. Aferin, işte böyle... Haydi içeri gidelim.

MÂŞA (*öfkeli*): Ben gelmem oraya. (*Hıçkırır, hemen susar.*) Bir daha ayak basmayacağım o eve, hiçbir zaman...

İRİNA Söyleyecek bir şeyimiz yoksa bile, birlikte sessizce oturalım... Yarın gidiyorum, biliyorsunuz...

(Bir sessizlik.)

KULIGİN Dün üçüncü sınıftan bir oğlanda şu bıyıkla sakalı yakaladım... (*Bıyıkla sakalı takar.*) Almanca öğretmenine benzedim. (*Güler.*) Öyle değil mi? Şu veletler bir âlem.

MÂŞA Gerçekten benziyor sizin Almana.

OLGA *(güler)*: Evet.

(Mâşa ağlar.)

İRİNA : Mâşa, yeter!

KULIGİN Çok benziyor.

(Nataşa girer.)

NATAŞA (*hizmetçi kadına*) Ne? Sofoçka'yla Mihail İvanıç Protopopov kalacak; Bobik'i de varsın Andrey Sergeyeviç gezdirsin. Çocuğun var mı, derdin var... (*İrina'ya*) İrina, sen yarın gidiyorsun, ne yazık. Bir haftacık daha kalsan ne olur. (*Kulıgin'i görüp bir çığlık atar. Kulıgin güler, bıyıkla sakalı çıkarır.*) Hay Allah iyiliğinizi versin, korkuttunuz beni. (*İrina'ya*) Alışmıştım sana, senden ayrılmanın benim için kolay olacağını mı sanıyorsun? Senin odana kemanıyla birlikte Andrey'i yerleştirmelerini emredeceğim. Orada gıy gıylayıp dursun... Onun odasına da Sofoçka'yı yerleştireceğiz. Ne olağanüstü, ne eşsiz bir çocuk! Ne yaman bir kız! Bugün bana o akıllı gözleriyle baktı baktı da, "Anne" dedi.

KULIGİN Çok güzel bir çocuk, doğru.

NATAŞA Demek yarın burada yalnızım artık. (*İçini çeker.*) İlk iş olarak şu çamları kestireceğim, sonra da işte şu akçaağacı. Akşamleyin pek çirkin görünüyor... (*İrina'ya*) Cancağızım, bu kemer sana hiç yakışmamış. Zevksizlik örneği. Daha parlak renkli bir şey gerekir. Sonra bütün buralara çiçek ektireceğim. Mis gibi koksunlar... (*Sert.*) Bankın üstünde bu çatal ne arıyor? (*Eve girerek, hizmetçi kadına*) Soruyorum sana, bankın üstünde bu çatal ne arıyor? (*Bağırır.*) Kes sesini!

KULIGİN Coştu!

(Sahne gerisinde bando bir marş çalar, herkes dinler.)

OLGA Gidiyorlar.

(Çebutıkin girer.)

MÂŞA Bizimkiler gidiyor... Eh, ne yapalım, yolları açık olsun!

(*Kocasına*) Eve gidelim... Benim şapkamla pelerinim nerde?

KULIGİN İçeri götürmüştüm... Hemen getireyim.

OLGA Evet. Evlere dağılmanın vaktidir.

ÇEBUTIKİN Olga Sergeyevna!

OLGA Efendim? *(Bir sessizlik.)* Ne var?

ÇEBUTIKİN Yok bir şey... Bilmem, nasıl söylemeli... (*Kulağına bir şey fısıldar.*)

OLGA (*dehşet içinde*) Olamaz!

ÇEBUTIKİN Evet... İşte böyle... Yoruldum, tükendim, konuşmak istemiyorum artık... *(Kederle.)* Zaten, ne fark eder!

MÂŞA Ne olmuş?

OLGA (*İrina'yı kucaklar*) Ne korkunç bir gün! Sana nasıl söylemeli bilmem, canım, sevgili kardeşim...

İRİNA Ne? Çabuk söyleyin, ne oldu? Allah aşkına! (*Ağlar.*)

ÇEBUTIKİN Az önce Baron düelloda öldürüldü.

İRİNA (*sessizce ağlar*) Biliyordum, biliyordum...

ÇEBUTIKİN (*sahne gerilerinde bir sıraya oturur*) Yoruldum... *(Cebinden bir gazete çıkarır.)* Varsın ağlasınlar biraz... *(Usuldan bir ezgi mırıldanır.)* "De bana arkadaş, elinden ne gelir?. Mesleğim kaldırım mühendisliğidir..." Sanki ne fark eder! *(Üç kızkardeş, birbirlerine sokulmuş, ayakta durmaktadırlar.)*

MÂŞA Oh, bando ne güzel çalıyor! Bırakıp gidiyorlar bizi. İçlerinden biri büsbütün, sonsuzca ayrılıp gitti. Hayatımıza yeniden başlamak için yalnız kalıyoruz... Yaşamak gerek... Yaşamak gerek...

İRİNA (*başını Olga'nın göğsüne dayar*) Bir gün gelecek, herkes bütün bunların nedenini, bu acıların neden çekildiğini öğrenecek. Gizli hiçbir şey kalmayacak, ama şimdi yaşamak gerek... Çalışmak gerek. Yalnız çalışmak! Yarın tek başıma gidiyorum buradan. Okulda ders vermeye başlayacağım. Ve tüm yaşamımı, ona belki de gerçekten gereksinimi olanlara adayacağım. Şimdi sonbahar, çok geçmeden kış gelecek karla örtülecek her yer, bense çalışacağım, durup dinlenmeden çalışacağım...

OLGA (*her iki kardeşini kucaklar*) Bando nasıl da neşeyle, nasıl da canlı çalıyor, yaşamak arzusu doluyor içine insanın. Oh,

tanrım! Zaman geçecek, bizler de sonsuzca ayrılıp gideceğiz yaşamdan. Yüzlerimiz, seslerimiz, kaç kişi olduğumuz, hepsi unutulacak. Ama acılarımız, bizden sonra yaşayacak olanlar için sevince dönüşecek; mutluluk, dirlik düzenlik egemen olacak dünyaya. Minnetle, hayır duayla anımsayacaklar bugün yaşayanları. Oh, sevgili kardeşlerim... Hayatımız henüz sona ermedi. Yaşayacağız! Bando nasıl da neşeyle, sevinçle çalıyor. Öyle geliyor ki bana, neden yaşadığımızı, bu acıları neden çektiğimizi öğreneceğiz çok geçmeden. Ah, bir bilsek, bir bilsek!

(Müzik gitgide yavaşlar. Kulıgin neşeli, gülümseyen bir yüzle şapka ve pelerini getirir. Andrey içinde Bobik'in uyuduğu çocuk arabasını sürer.)

ÇEBUTIKİN (*usuldan mırıldanır*) "Trâl-lâ-lâ Trâl-lâ-lâ... Oturmuşum şapa..." (*Gazetesini okur.*) Ne fark eder sanki!

OLGA Ah, bir bilsek! Bir bilsek!

PERDE

ANTON ÇEHOV

BÜTÜN OYUNLARI · II

ORMANCİNİ ● MARTI ● ÜÇ KIZKARDEŞ

Anton Çehov'un (1860-1904) **Bütün Oyunları**'nın bu ikinci cildinde dolaysız eylem oyunlarından **Ormancini** ile dolaylı eylem oyunlarından **Martı**'yı ve **Üç Kızkardeş**'i bir arada okuma fırsatını bulacaksınız.

"Bir oyun öyle yazılmalı ki, insanlar gelsinler, gitsinler, yemek yesinler, havadan sudan konuşsunlar, kağıt oynasınlar. Yaşam nasılsa öyle olmalıdır: karmaşık ve aynı zamanda basit... Fakat bütün bu olaylar sırasında da mutlulukları yaratılmakta ya da hayatları paramparça olmaktadır."

— Anton Çehov

ADAM

9 78975 418122 7

ISBN 975-418-122-5

adam 415